

Jenijija

Enena jurra ngarraki-makinama alawudawarra ni-ngekbiraka-mulangwa God, niybina Yaweya nani-miykirra, ababirna-langwa angalya yiya akwalya-mirrya yiya amarta-mirrya akwa ngawa warni-mamalya. Akwa ngarraki-makinama ngarningka wurru-kwala-langwa warni-mamalya akwa abirra-langwa-langwa warni-mamalya, Eduma-mirrya-langwa, yiya Nawa-mirrya-langwa, yiya Abiriyama-mirrya-langwa, yiya Ajika-mirrya-langwa akwa ngawa Jekaba-mirrya-langwa. Ngarraki-makinama ngarningka warni-mamalya-langwa na-werrik-ambilyu-mulangwa God-manja, akwa God nani-mamirika-juwa-mulangwa arrkala abirruwa-manja, akwa ngawa nan-ambirra-juwa-mulangwa wurrakina-manja kajungwa arrkala ka-werrik-ambilyi yada angwurra anuwa-manja wurrakina da.

God Naniki-ngekbi-ngekbiraka-langwa

¹ Adinu...ba-wiya arakbirakba-kiya-wiya nakin-eka God ni-ngekbirakama amirntak-enena angalya arrawa yiya a-mirntak-angaba angalya karrawara. Imba adiniba-wiya n-abirradadangu-wiya nakina, ni-ngekbiraka-manja enena angalya, ² akini yada ngawa akungwa-wiy-eka nuw-ambilyuma. Akina akungwa na-wurmbi-juwa-mirra imba nara ebina akwala yakwijina kuw-ambilya. Nara ambaka ebina ariba imba akungwa-wiya yimbukwa akina nuw-ambilyuma akwa na-larri-mirdinum-eka akina ngawa. Wubirra laka numu-ngwurri-mirdinama miybina medirra alyarrngwalyilya arrawa, na-yamama akina.

Imba ngalaja amawurrna God-langwa na-lyikbinuma akina karrawara-langwiya akungwa-manja da.

³ Anaja nakina God ni-yangbinuma arakba ayakwa. “Aki-larradiya,” ni-yama nakina. Ngalaja kembirra alarr-adada na-jadinga arakba akina da. ⁴ Biya nakina God n-andiyaya akana ni-rringka akina alarr-adada a-kwilyibaneka. Biya kembirra n-ayabijaba-ka arakba nakina alakina-kiya alarr-adada akwa ngawa alarri-mirda. ⁵ Biya kembirra nakina ni-yangbija alarr-adada “Maningilida” imba ngalaja alarri-mirda “Alyarrngwalyilya”. Biya nalyarrngwalyilya-da arakba akina. Bi...ya maning-adinubawiya marrnga nimi-jarrida arakba makina da.

Biya kembirra na-ykbada arakba. Wurtarrya-wiya akina. ⁶ Biya ngarningka nakina God ni-yangbina ayakwa. “Aki-yabijaba-kaja akungwa ngaluwa amungwukungwa, ekuwarra karrawaru-wa, imba ngalaja ekuwarra arrawamanja,” ni-yama nakina. ⁷ Biya kembirra n-ayabijaba-ka ebina akungwa aning-arrawa-langwa yiya aningikarrawara-langwa kajungwa a-ringbirra angalya kuwambilyi yada wilyarra. ⁸ Biya ni-yangbi-juwa nakina God akina a-ringbirra angalya “Angwubina.” Biya nalyarrngwalyilya-da arakba akina. Bi...ya m-ambilyuma marrnga nimi-jarrida arakba malakina da.

Biya kembirra na-ykbada arakba. Wurtarrya-wiya akina. ⁹ Biya ngarningka kembirra nakina God ni-yangbina ayakwa. “Akungwa aki-mirntukwuna a-wurakawurra-mirra,” ni-yama, “kajungwa kuwabilyarri-kajungwuni yada ajiringka,” ni-yama nakina. Kembirra na-mirntukwunuma arakba akina akungwa. Imba ngalaja ajiringka nuw-abilyarri-kajungwunuma akina. ¹⁰ Biya nakina God ni-yangbi-juwa akina ajiringka “Ariba.” Imba akina akungwa ebina na-wurra-mirntukwunuma nima-yangbi-juwa “Makarta” nakina.

Biya kembirra n-andiyaya nakina akana ni-rringka ariba akwa ngawa makarta a-liraku-kwilyibana-kiy-eka alakina da.

¹¹ Biya ngarningka kembirra nakina God ni-yangbina ayakwa. “Ariba ak-arrangbina eka amini-miniyngka akwa ngawa amarta amini-miniyngka,” ni-yama nakina. “Akina amarta kuw-arrangbinama amadidira a-manhinga imba ngal-ajukwaba eka amini-miniyngka kuw-arrangbinama a-mamamuwa a-manhinga,” ni-yama nakina. ¹² Ngalaja kembirra akina ariba nuw-arrangbama arakba eka-mirrya akwa ngawa amarta-mirrya. Biya nakina God n-andiyaya akana ni-rringk-eka amirntak-akina eka-mirrya akwa ngawa amarta-mirrya a-wurraku-kwilyiban-eka. ¹³ Biya na-lyarrngwalyilya-da arakba akina. Bi...ya m-abiyakarbiya marrnga nimi-jarrida arakba makina da.

Biya kembirra na-ykbada arakba. Wurtarrya-wiya akina. ¹⁴⁻¹⁵ Biya ngarningka kembirra nakina God ni-yangbina ayakwa. “Aki-jadiya aki-larradiya angwubina-manja alarr-adada,” ni-yama. “Aki-larrk-abarraka-jiya enena-manja angalya, kajungwa m-ayabijabi yada malakina-kiya maningilida akwa ngawa m-aning-alyarrngwalyilya akwa kajungwa m-ayabijabi yada maningilida m-ababirna-langwa. Kimi-yuwayinama malakina-kiya maningilida akwa ngawa m-aning-alyarrngwalyilya mu-wilyu-wilyaba-wiya ma-mirntak-akina. Akwa ngarningka aki-larrk-abarraka-jiya enena-manja angalya, kajungwa ayabijabi yada akilarrki-mamariyka akwa ngawa akilarrk-inungkwura. Ka-yuwayinama alakina-kiya akilarrki-mamariyka akwa akilarrk-inungkwura a-wilyu-wilyaba-wiya ngawa amirntak-akina ngal-ajukwaba,” ni-yama nakina God.

¹⁶⁻¹⁸ Biya kembirra nakin-eka God ni-lirraiki-

ngekbirakama ambilyuma-kiya alarr-adada adurrngwarna-kiya. Nima-ngekbirakama mamawura akwa nim-akimarnuma makina karrawara angwubina-manja, kajungwa kimi-larrk-abarrirra-kini yada makina enena-manja angalya akwa kimi-bungkawa-dini yada maningilida-manja makina. Biya kembirra nakina ni-ngekbirakama yakina yimawura akwa n-akimarnuma ngal-ajukwaba yakina angwubina-manja kajungwa kini-bungkawa-dini yada yakina m-aning-alyarrngwalyilya-manja. Biya ngarningka nanga-ngekbirakama du-wurra-kwilyimid-eka dakilyingajanga nakina. Ni-lirraki-ngekbirakama nakina alakina-kiya alarr-adada adurrngwarna-kiya kajungwa ayabijabi yada alarradada-langwa yiya alarri-mirda-langwa. Biya kembirra n-andiyaya nakina akana nima-rringka mamawura yiya yimawura yiya dakilyingajanga-mirrya a-wurraku-kwilyiban-eka akina. ¹⁹ Biya na-lyarrngwalyilya-da arakba akina. Bi...ya m-abiyarbuwa marrnga nimi-jarrida arakba makina da.

Biya kembirra na-ykbada arakba. Wurtarrya-wiya akina. ²⁰ Biya ngarningka kembirra nakina God ni-yangbina ayakwa. “Akwalya ababirna amini-miniyngka aki-lyangburrkwa-jiya makarta,” ni-yama. “Imba ngalaja abalkaya angwubina-manja wurrajija ab-angkirrayina,” ni-yama nakina. ²¹ Kembirra ni-ngekbirakama nakina adi-durrngwarna akwurrangina yiya dinungkwulangwa yiya alyakilya-mirrya, akwa ngarningka akwala engka yiya engka akwalya ebina na-lyangburrkwa-juwama makarta. Akwa ngarningka wurrajija-mirrya abirr-ajukwaba nani-ngekbirakama nakina. Biya n-andiyaya nakina God akana ni-rringka amirntak-akina a-wurraku-kwilyiban-eka akina. ²² Biya ni-yangbinuma ayakwa aningaba nakina God akwalya-mirrya-manja

akwa wurrajija-mirrya-manja. Ni-yama akwalyu-wa, “Wurr-arrangbi-jayina akwa wurrima-lyangburrkwa-jiya makarta,” ni-yama. Imba ni-yama wurrajija-wa, “Nungkwurr-ajukwaba wurr-ababirna-dina,” ni-yama nakina. ²³ Biya na-lyarrngwalyilya-da arakba akina. Bi...ya m-amangbala marrnga nimi-jarrida arakba makina da.

Biya kembirra na-ykbada arakba. Wurtarrya-wiya akina. ²⁴ Biya ngarningka kembirra nakina God ni-yangbina ayakwa. “Aki-jadi-jiya ajiringka yi-mini-miniyngka yinungwungwangba yiya yingarna-mirrya, y-adi-durrngwarna akwa ngawa ngal-ajukwaba yi-yukwayuwa,” ni-yama nakina. ²⁵ Kembirra ni-ngekbirakama nakina yi-mini-miniyngka yinungwungwangba yiya yingarna-mirrya, yu-kwala y-adi-durrngwarna imba yu-kwala yi-yukwayuwa. Biya kembirra n-andiyaya nakina akana ni-rringka yi-mirntak-akakina yinungwungwangba-mirrya yu-kwu-kwilyibana-eka yakina da.

²⁶ Biya ngarningka kembirra nakina God ni-yangbina ayakwa. “Ngakwurruw-eka ngarna aka-ngekbirakinama warni-mamalya,” ni-yama. “Imba ngakwurruwa wubirra ka-yaminama wurrakina. Akwa ka-bungkawa-dinama wurrakina akwalya-mirrya-manja yiya wurrajija-mirrya-manja yiya yinungwungwangba-mirrya-manja akwa yingarna-mirrya-manja wurrakina warni-mamalya,” ni-yama God nakina da.

²⁷ Biya kembirra arakba nani-ngekbirakama nakina warni-mamalya. Nani-ngekbirakama wurrakina warni-mamalya wubirra anuwa God. N-anungkwarba akwa didarringka nani-lirrak-ngekbirakama nakina. ²⁸ Biya kembirra ni-yangbinuma nakina akwala ayakwa aningaba. Ni-yama abirruwa-wa, “Wurr-arrangbina

wurri-yukwayuwa, akwa kembirra ambaka-mirra abirra-ajukwaba kuw-arrangbi-jayina, kajungwa kuw-ambilyi yada angalya-manja akwa ka-bungkawa-dini yada ebina-manja angalya wurrakina,” ni-yama nakina. “Yiku-bungkawa-dinama kirrakina akwalya-manja yiya wurrajija-manja akwa yinungwungwangba-manja kirrakina.

²⁹ Ngarra-mini-ngekbirakama ngayuwa engka yiya engka anhinga-mirrya, ebina amadidira nuw-arrangbinama amarta, akwa ngarningka ebina amanhinga nuw-arrangbinama eka yik-alyibarini yada kirrakina. ³⁰ Imba ngayuwa ninganu-kwama amarta yinungwungwangba-mirrya akwa ngarningka wurrajija-mirrya abirra-langwi yada anhinga,” ni-yama God.

³¹ Biya n-andiyaya nakina God akana ni-rringka amirntak-akina ni-ngekbirakama nakina aning-iningaba a-kwu-kwilyiban-eka akina. Biya na-lyarrngwalyilya-da arakba akina da. Bi...ya m-amangbala mu-wilyaba mar-rnga nimi-jarrida arakba makina da. Biya ngarningka naykbada arakba. Wurtarrya-wiya akina da.

2

¹ Ebina-langwiya God ni-ngekbirakama nakina enena angalya yiya angwubina yiya angkwilyimida-langwa amirntak-iybina enena-manja angalya yiya angwubina-manja akwa makarta-manja nuw-ambilyama akina. Akwa kembirra ni-jarrukwama arakba nakina analangwa warka. ² M-amangbala mu-wilyaba mamawura nu-wardanguma warka analangwa n-abirradadangu-mulangwiya yanda-langwa ni-jarrukwama amirntak-akina n-andabukwama. Biya kembirra nu-ngwanjuma nakina warka-langwa arakba da.

³ Kemberra ni-yama nakina, “Memema mamangbala-manja m-ambilyuma mamawura ningu-ngwanjinama arakba ningena. M-eminiyngka kemberra mamawura memema, akwa m-ayabijaba mu-kwala-langwa mamawura kim-ambilyama makina, ningu-ngwanju-mubaba ngayuwa aduwaba warka-langwa. Mu-kwurtukwurta memema mamawura nganyangwa arakba da,” ni-yama God nakina da. ⁴ Ebina-langwiya nakina God ni-ngekbirakama ababirna-langwa angalya da.

Yidina-langwa angalya

Adiniba-wiya ni-ngekbiraka-manja Yaweya God ababirna-langwa angalya, ⁵ nara ambaka ebina amarta ariba-manja akwa nara ambaka amadidira kalingbijangina. Akwa nara ambaka kini-ngekbiraka nakina yalyukwa yiniki-larri yada ajiringka-wa. Akwa ngarningka nara wurriybina warni-mamalya warniki-lungkwabi-ji yada eka yiya amarta. ⁶ Imba ngalaja akungwa na-ji-jadanguma ajiringka-langwa na-warmajungwunuma akwa na-ngamba-juwa-mirra ababirna-langwa angalya akina da.

⁷ Bi...ya kemberra Yaweya God ni-manga arakba nakina akwala ajiringka akwa nani-ngekbiraka nakina nuwilyaba n-anungkwarba ebina-langwa ngawa ajiringka. Kemberra nani-mini-bukwa ana-langwa arrirra eminduwawa nakina-langwu-wa n-anungkwarba, kajungwa nanik-anibi-di yada nakina. Kemberra anaja nakina n-anungkwarba n-anibi-duma arakba da.

⁸ Anaja kemberra nakina Yaweya God ni-lungkwabi-juwama eka yiya amarta a-wilyaba-manja angalya a-miykirra Yidina. Alyangmi-lyangma-langwa nuwambilyi-mirra akina angalya. Biya kemberra Yaweya God

nan-akimarna nakina yakwijina niybina n-anungkwarba nani-ngekbirakama. ⁹ A-kwilyiban-eka akina angalya mana nakina God ni-lungkwabi-juwam-eka amini-miniyngka yiya amini-miniyngka eka aning-iningab-eka aki-rringk-angana-langwa akina, akwa na-wurrak-arrangbayinuma anhinga aningaba anik-alyibara. Imba a-wurru-wurraku-wilyarra amirntak-akina eka aning-anhinga yiya amarta, ni-lungkwabi-juwama nakina God a-wilyaba eka akwananibika-langwa akwa ngarningka a-wilyaba eka akwananingmika-langwa ebina narraku-kwunama akwananingmika aningaba-langwa akwa awurrariya-langwa warni-mamalya-manja akina da.

¹⁰ Imba ngalaja a-wilyab-eka adalyuma na-kwularrinuma akina Yidina-manja akwa na-ngamba-juwa-mirra ajiringka yakwijina. Kemba na-kwularrinuma akina errbaja angwurra biya kuw-ayabijabakajungwunuma arngk-abiyarbuwa-ma. ¹¹ A-wilyaba Bijana a-miykirra akina adalyuma ebina na-kwilyarrini-mirra akina-langwiya angalya a-miykirra Yabila. ¹² Imba akina-manja ngawa angalya Yabila a-kwu-kwilyiban-eka angwarnta akawulda-mirra nuw-ambilyi-mirra akina yakwijina ajiringka-manja arrawa, akwa ngawa a-mini-miniyngka angwarnta alarrngekburna-wiya akwa ngal-ajukwaba bungabungwa a-kwilyibana ebina naykirrwanjuma aningaba nuw-ambilyi-mirra yakwijina akina.

¹³ Imba ngalaja a-wilyaba engka adalyuma a-miykirra Kiyana ebina na-kwularrinuma akina-langwiya angalya a-miykirra Kwuja. ¹⁴ Akwa ngarningka a-wilyaba engka adalyuma a-miykirra Takirija ebina na-kwularrinuma alyangmi-lyangmu-wa akina-langwiya angalya a-miykirra Ajiriya akwa errbaja angwurra. Akwa ngarningka a-wilyaba engka adalyuma a-miykirra akina

Yibiradija. Abiyarbuwa adalyuma amirntak-akina.

¹⁵ Nakin-eka Yaweya God nan-akimirnuma niybina n-anungkwarba yakwijina ebina-manja ngawa angalya Yidina, kajungwa naniki-lungkwabi-ji yada anHINGA akwa nanik-akwurraji yada akina angalya nakina. ¹⁶ Biya kembirra ni-yama nakina anuwa-wa, “K-alyibarinam-eka ningkakina anHINGA aning-errbirra-langwa eka,” ni-yama. ¹⁷ “Akana a-wilyaba-langwa wulkwa eka nar-eka alyibaruma ngala-langwa anHINGA. Enena eka narraku-kwunama akwananingmika aningaba-langwa akwa awurrariya-langwa warni-mamalya-manja, akwa nar-eka alyibaruma angala-langwa anHINGA. Imba k-alyibarina-manja nungkwuwa akina anHINGA kembirra ki-jungwunama ningkakina akini yada ngawa da,” ni-yama Yaweya God anuwa-wa da.

¹⁸ Biya kembirra ni-yama ngarningka nakina Yaweya God, “Awurrariy-eka akina nanik-ambilyinga-langwa naka n-anungkwarba n-akwukawura,” ni-yama. “Ngayuwa kini-mini-ngekbirakina-mirra kembirra wurru-wilyaba warniki-mamirika-ja ena-langwi yada, kajungwa warniki-yaka-ji yada wurrakina,” ni-yama nakina.

¹⁹ Biya kembirra ni-manga Yaweya God akwala ajiringka akwa ni-ngekbiraka nakina yinungwungwangba-mirrya akwa wurrajija-mirrya ebina-langwa ajiringka. Biya nu-wilyaka yakina yinungwungwangba-mirrya akwa ngawa wurrajija-mirrya niybinu-wa n-anungkwarba, kajungwa kini-mirntaki-yangbi-juwi yada nakina yinungwungwangba yini-miykirra akwa wurrajija. ²⁰ Kembirra anaja nakina n-anungkwarba nu-kwama yi-mirntak-akakina yinungwungwangba yini-miykirra akwa wurrajija warni-miykirra, akana nara wurriybina warningaba warniki-mamirika-ja ana-langwa.

²¹ Anaja kembirra Yaweya God nani-mungkwulija nakina n-anungkwarba akwa n-ard-eka marrnga nakina ni-mungkwulinga. Imba nu-mungkwulu-wiya ngawa nakina, anaja Yaweya God nima-manga mu-wilyaba memirrkwura ana-langwa akwa nani-dita nani-madangkwa. ²² Biya nanga-ngekbiraka didarringka memirrkwura-langwa akwa nanga-lyilyanga dakina anuwa-wa.

²³ Anaja n-anungkwarba ni-yama, “Wa! Warn-eka warni-mamalya arakba wubirra ngayuwa da. Nganyangwa adidira ngaluwa-manja arakba akina, akwa nganyangwa a-madangkwa ngaluwa-manja kajukwaba ngawa da. Nakin-eka Yaweya God nanga-ngekbirakama daka dadi-mamalya memirrkwura-langwa ning-anungkwarba-langwa aduwaba, kembirra dadi-miykirra ‘Didarringka nganyangwa’ dakina da,” ni-yama nakina n-anungkwarba da. ²⁴ Kembirra akina-langwa-bina n-aning-errbirra n-anungkwarba kani-lirraki-lalikinama nakina nungw-anikba akwa ngawa dirnt-anikba kajungwa kani-yakayini yada dadingiy-anikba-manja, akwa kembirra wunu-wilyabama ngawa wunani-madangkwa-kiya wun-alakina da.

²⁵ Imba nakin-eka n-anungkwarba akwa dakina didarringka wun-ayabirra-kiya wun-alakina da, akana nara kani-yaliyanga da.

3

Aduma-kiya nani-mini-yarrku-wurru-mulangwa ayakwa God-langwa

¹ Ni-ngekbiraka-manja Yaweya God y-ababirna-langwa yinungwungwangba-mirrya, kembirra yu-wilyaba yingarna yakina y-akakirum-eka yiniki-kadiki yada warni-mamalyu-wa. Yakin-eka y-akakiruma angwurra

y-ababirna-manja yu-kwala yinungwungwangba-mirrya. Biya ni-likana yakina yingarna dibinu-wa didarringka akwa ni-yangbina ayakwa ngaluwa-wa. “Kada, God ni-yamama nungkwurnuwa-wa nakina, ‘Nara alyibaruma a-manhinga a-mamamuwa a-mirntak-enena-langwa eka,’ ni-yamama nakina? Jarrya amandangwa ni-yangbinuma nakina akina ayakwa?” ni-yama yakina yingarna ngaluwa-wa.

² “Nara,” ngalaja yingi-yama dakina didarringka. “Yikin-alyibarinama yin-alakana a-manhinga a-mamamuwa a-mirntak-enena-langwa eka. ³ Akana nara alyibaruma yin-alakana wulkwa a-manhinga a-wilyaba-langwa emem-eka ebina nuw-arnturrkw-arjiya-mirri-langwa akina a-wurru-wurraku-wilyarra. Imba yirrani-makama nakina God yinuwa-wa, ‘Nar-eka alyibaruma a-lyingama a-mamamuwa angaba-langwa eka,’ ni-yamama nakina. Yikini-lyingina-manja akina yin-alakana, kembirra yikini-jungwunama da,” yingi-yama dakina didarringka yakinu-wa yingarna da.

⁴ Anaja ni-yama yakina yingarna, “Nar-eka. Ekalya akina ayakwa. Nara kin-alakina a-jungwuma,” ni-yama yakina. ⁵ “Anaja nakina God ni-yangbinuma akina ayakwa nungkwurnuwa-wa mana n-aningma baba nakina yikin-alyibarina-manja kin-alakina akina a-manhinga, kembirra God wubirra yikini-yaminam-eka kin-alakina da, akwa yikin-aningmi-dinama ebina aningaba akwa awur-rariya arakba da,” ni-yama yakina yingarna da.

⁶ Imba ngalaja didarringka ying-andaya akana yingirringka akina eka a-kwilyibana. Kembirra yingi-yama dakina, “Aningab-eka k-alyibarina-mulangwa ngayuwa enena a-manhinga. Akwa ngarningka aningaba akina aringkawi yada ngayuwa da,” yingi-yama dakina. Biya

kembirra yingi-rntirrka, ying-alyibarina akwa yinginu-kwa ekuwarra naningiy-adikba-wa da. An-ajukwaba kembirra n-alyibarina nakina da.

⁷ Biya nan-ayijinu-mulangwa wun-alakina akina amanhinga kembirra waranja-bawiya nimu-ngwurdangma manba yiya mangma abirna-langwa. Akwa nani-lyandarrkana arakba wun-ayabirra-kiya wun-alakina da. Biya kembirra nanima-warrka arakba mukwala mamawarrwalya manyungwunya akwa nan-awiyabayina makina wun-alakina da.

⁸ Bi...ya nim-awiyabi-manja mamawura nan-engkirrka wun-alakina Yaweya God ni-bukwaya ni-likanuma nakina akinu-wa angalya, akwa nan-abuwarrka-jungwa arakba wun-alakina nani-didirraka-jungwuma eka-manja nakina-langwa. ⁹ Imba anaja nakina Yaweya God n-artanga nakina niybinu-wa n-anungkwarba. “Ning-angamba?” ni-yama.

¹⁰ Anaja ni-yama nakina n-anungkwarba, “Ning-engkirrkama ngayuwa nungkwa-langwa ayakwa akwa ning-akbarduma, kembirra ning-abuwarrka-jungwuma, mana ning-ayebirra baba ningena,” ni-yama nakina.

¹¹ Anaja ni-yama God anuwa-wa, “Angkabirra bimakama ningkakina nungkwuwa ningk-ayabirra?” ni-yama. “Ning-alyibarinuma ebina amanhinga yirra-maka-mirra da ngayuwa nara alyibaruma nungkwuwa na?” ni-yama.

¹² Anaja ni-yama nakina n-anungkwarba, “Daka didarringka yu-kwama ngayuwa-manja, ngaluw-eka ngukwama ebina anhinga akwa ning-alyibarinuma akina.”

¹³ Kembirra anaja nakina Yaweya God ni-yama dibinu-wa didarringka, “Miyambana-birra ningki-yamama ningkakina akina?” ni-yama.

Ngalaja yingi-yama, “Yiybina yingarna ningu-kwudirrkam-eka ngini-kadikama yakina akwa kembirra ning-alyibarinuma ngayuwa,” yingi-yama dakina da.

Yaweya God nani-lirra-ki-lekbanu-mulangwa wun-alakina

¹⁴ Anaja nakina Yaweya God ni-yama yibinu-wa yingarna, “Akin-eka ningki-yama-mulangwa ningkakina aduwaba, kembirra ki-lyandinam-eka angwurra ningkakina,” ni-yama. “Nara ngayuwa a-ykbajuma yu-kwala yinungwungwangba, imba yirra-ykbajinama aduwaba ningkakina ningku-wilyaba ngayuwa da. Kembirra aduwaba-langwa nungkwaja ki-rrekburrwarnama mulkwa-mirra, akwa k-alyibarinama ajiringka da, yanda-langwa ki-jungwunama ningkakina da.

¹⁵ Nungkwuwa akwa ngawa daka didarringka yikingu-wurriykbayinam-eka kirring-alakina. Nganja ningena k-akimirnama nungkwurrungwuwa-manja akwuwurruwurriykbaja. Abirraja kembirra ngala-langwa wurri-yukwayuwa akwa ngawa nungkwa-langwa kawurriykbayinama warning-angkawura ngawa wurrakina da. Ngala-langwa wurri-yukwayuwa karri-lyang-birranama aringka nungkwa-langwa da, imba nungkwaja nungkwuwa k-anginama amilirngwa alika abirra-langwa da,” ni-yama Yaweya God yakinu-wa yingarna.

¹⁶ Biya kembirra Yaweya God ni-yangbina nakina akwala ayakwa engbida dibinu-wa didarringka ngal-ajukwaba. Ni-yama nakina, “Ki-mambakina-manja nungkwuwa wurrangariya, kembirra k-arrkwijayinama ningkakina. Imba ngayuw-eka k-arumurr-kwunama akwilyandilyanda nungkwa-langwa akwa ngarningka

k-arrkwijayinama nungkwuwa akini yada ngawa k-arrangbina-manja ningkakina wurrangariya nungkwa-langwa. Mam-eka ningkakina k-arrkwijayinama imba kini-ngayindanama ngawa ningkakina n-anungkwarba nungkwa-langwa. Imba anaja nakin-eka n-anungkwarba nungkwa-langwa kini-bungkawa-dinama nungkwuwa-manja da,” ni-yama Yaweya God dakinu-wa didarringka nakina da.

¹⁷ Biya kembirra ni-yangbina Yaweya God akwala ayakwa niybinu-wa n-anungkwarba an-ajukwaba. “Nungkwuwa ningkinga-min-engkirrkanuma ayakwa dadingiy-ana-langwa akwa ningk-alyibarinuma ebina anhinga ngarra-maka-mirrada ngayuwa nungkwurrungwuwa nara alyibaruma akina,” ni-yama nakina. “Akina-mirrada-bina ningi-kbajinama ngayuwa ajiringka aduwaba. Kuw-arrya-dinam-eka akina. Imba ku-wardanama ngawa nungkwuwa ningk-aning-angkawura, kajungwa ka-lingku-warrni yada anhinga nungkwa-langwa. ¹⁸ Kuw-arrangbinam-eka ngalaja ajiringka amarta amirntak-iybina a-wurru-wurrariya akwa akwurrirra-mirrya. Nungkwaja kembirra aning-errberrba a-manhinga k-abirangkinama engku-wa yiya engku-wa angalya ningkakina da. ¹⁹ Aruma warka ku-wardanama nungkwuwa yanda-langwa kimi-jadana-manja mukwana nungkwa-langwa-langwa ningk-ani-madangkwa. Arum-eka warka ku-wardanama ningkakina kajungwa kuw-arrangbini yada ajiringka anhinga nungkwa-langwa da. Ki-yaminjaminama ngawa ningkakina yanda-langwa ki-jungwunama ningkakina da akwa ki-lawurradinama ajiringka-wa da. Imba kabi-rungkwabinam-eka ningkakina ningk-ani-madangkwa ajiringka-wa. Ajiringka-langwa yirra-ngekbirakama ngayuwa ningkakina, kembirra nungkwuwa k-ajiringka-

dinama ngarningka ningkakina da,” ni-yama Yaweya God anuwa-wa da.

²⁰ Anaja nakina n-anungkwarba nani-miykirra Eduma nakina, akwa nanga-yangbija arakba dadingiy-anikba dadi-miykirra Yiba, mana dirnt-arringba baba dakina wurr-ababirna-langwa warni-mamalya. Akina ekirra na-yaminama “warniba.” ²¹ Anaja kembirra Yaweya God nani-mini-ngekbiraka dimballa yinungwungwangba-langwa yini-makwilya Aduma-langwa akwa ngawa dadingiy-anikba-langwa, akwa nani-lirraku-kwa dakina dimballa wun-anik-awiyabi yada wun-alakina-kiya nakina da.

God nani-jadi-juwa-mulangwa Eduma akwa Yiba Yidina-langwa

²² Biya kembirra Yaweya God ni-lyangki-yama nakina, “Naka arakba n-anungkwarba ngakwurruwa wubirra kini-yaminam-eka nakina da. Akwa ngarningka n-aningma arakba nakina ebina aningaba akwa awurrariya. Nara kembirra alyibaruma nakina a-manhinga ebina-langwa eka akwananibika, nari yada nani-ngangkawura ambilyuma n-aniba nakina da,” ni-lyangki-yama Yaweya God nakina da.

²³ Biya kembirra nakina Yaweya God nani-lirraki-larrka arakba niybina n-anungkwarba akwa ngawa diybina didarringka nani-lirraki-jadi-juwa wun-alakina ebina-langwa angalya a-miykirra Yidina. Biya ni-yama nakina Adumu-wa, “Ningi-manguma ngayuwa akwala ajiringka akwa yirra-ngekbirakama nungkwuwa akina-langwa,” ni-yama. “Kembirra aduwaba-langwa ku-wardanama ningkakina warka ajiringka-manja nungkwuwa,” ni-yama nakina nakinu-wa n-anungkwarba. ²⁴ Biya kembirra

nani-lirraki-jadi-juwa-mulangwa wun-alakina, nan-akimirnuma Yaweya God ana-langwa warniki-mamirika-ja warni-miykirra jerubima Yidina-manja alyangmi-lyangma-langwa nakina akwa n-akimarnuma ngarningka yakwijina kaliwanga angwura-mirra ebina na-yngengki-lyuwakanuma angerrba yiya yanjarra. N-akimarnuma Yaweya God akina kajungwa nari yada warning-errbirra warni-mamalya a-likama yanjarrikina nuw-arnturrrkwarjayi-mirruwa ebina eka akwananibika. Kembirra n-anjimangwukwama arakba akin-eka angalya nakina da.

4

Aduma-langwa-langwa warni-mamalya - Keyina-langwa akwa Ebula-langwa

¹ Nakin-eka Aduma akwa ana-langwa dadingiy-anikba Yiba nani-yakayini-mirra nani-mungkwuli-mirra arakba wun-alakina. Bi...ya arakba dakina kembirra dadingiy-anikba yingi-mambakinuma. Biya kembirra arakba Yiba yingini-min-arrangba nangariya Aduma-langwa dakina. Biya yingi-yama, “Nakin-eka Yaweya ngini-mamirika-jungwam-eka ngayuwa, kembirra arakba ningan-arrangbama naka nangariya da,” yingi-yama dakina. Biya nakina n-aning-adiniba-wiya ni-yukwijiya ngala-langwa yingini-yangbi-juwama dakina nani-miykirra Kayina. Imba akina ekirra na-yaminama “ningani-manguma.”

² Bi...ya kembirra ambaka-mirra ngarningka nu-wilyaba yingin-arrangba, akwa yingini-yangbi-juwa nakina Ebula. Abirnaja kembirra arakba wun-alakina wun-ambilyuma. N-arumi-dini-manja nakina Ebula kembirra nu-wurra-ambirra-juwama arakba jiba-manja. Imba anaja Kayina ni-lungkwabi-juwama nakina eka yiya amarta aning-anhinga. ³ Biya kembirra nanu-kwama

akwala anHINGA ni-lungkwabi-juwa-mulangwa angerrba Yaweyu-wa.

⁴ Imba anaja nakina naning-arija-langwa naniki-marnj-anikba Ebula ebina nuw-arrangbama aning-adiniba-wiya angariya jiba nu-wartanga akina. Biya aningaba-dangwa amalya nanu-kwama nakina Yaweyu-wa. Kemberra anaja nakina Yaweya nanu-werru-ngwurdanguma nakina-manja Ebula, akwa akina-manja ngarningka amalya. ⁵ Imba nu-waranguma nakina Keyina-manja akwa ngawa ana-langwa anHINGA nanu-kwa-mulangwa anuwa-wa.

Kemberra anaja nakina Kayina n-awinyamba-d-eka akwa n-arr-irrya-da nani-mukwurra. ⁶ Anaja ni-yama Yaweya anuwa-wa, “Miyambana-birra nungkwuwa ningk-awinyamba-dinama? Akwa ningk-arr-irrya-dinama ningk-ani-mukwurra?” ni-yama. ⁷ “Nungkwuwa ki-yamina-manja aningaba, kemberra ki-marngkinama ningkakina. Akana nara-manja ningkakina a-yamama aningaba kemberra akin-eka wubirra laka wurru-wilyaba wurru-wurrariya wurr-amukwa na-rarrka-jungwunama wurrakina kab-adawarrkini yada nungkwuwa aduwaba. Bi-ngayindanama wurrakina ka-bungkawa-dinama nungkwuwa-manja, akana nungkuw-eka arrkala ku-bungkawa-dinama wurrakina-manja wurr-amukwa ningkakina da,” ni-yama Yaweya Keyinu-wa da.

⁸ Anaja ni-yama nakina Kayina naniki-marnj-anikba-wa, “Kwa, yi-likaja angerrba errberrba-wa,” ni-yama. Biya nani-likana arakba wun-alakina errberrba-wa. Biya yakwijina ngawa Kayina nakina nanu-wartanga arakba nakina-manja naniki-marnj-anikba. Nanu-wartanga arakba nakina akwa ni-jungwa arakba da.

⁹ Kemberra anaja Yaweya ni-yama nakinu-wa Kayina, “N-angamba naniki-marnj-ana?”

Anaja ni-yama, “Kada! Ning-aningbala. Mana kin-akw-ukwurrainama ngayuwa nakina naniki-marnj-arrka-manja baba ngawa?” ni-yama.

¹⁰ Imba ni-yama Yaweya anuwa-wa, “Miyambana-birra nakina ningkanu-wartanga? Awurrariy-eka akina. Nganja ningena ning-aningma nungkwuwa ningkanu-wartanguma, ningima-rringkina-mubaba ngayuwa analangwa merra ajiringka-manja. Ningkanu-wartangumulangwa nakina akin-eka wubirra laka n-art-irtanama nakina ngayuwa-wa kajungwa yiba-mini-lawurraka-jini yada ngayuwa nungkwuwa-wa akwa ka-ngajini yada ningkakina nungkwamba-langwa. ¹¹ Kembirra ngayuwa aduwaba yirra-ykbajinama ningkakina. Nungkwaja kembirra ningkakina nara a-lungkwabi-juma ngarningka anhinga, mana akina ajiringka na-ybekinuma arakba makina merra. ¹² Imba ki-lungkwabi-jina-manja kembirra ngarningka ningkakina aning-errbirra amarta, nara kembirra arrangama anhinga, nuw-arrya-dinu-mubaba ajiringka. Biya kembirr-eka ningkakina ki-likajama arakba yada da, angerrba yiya angerrba arakba ki-marrawarnama. Biya arakba kembirra ningkakina ningk-aning-angalya-ma ningkakina da,” ni-yama Yaweya Keyinu-wa da.

¹³⁻¹⁴ Anaja ni-yama Kayina, “Awurrariy-eka akina ningki-min-angkirrayinama ngayuwa enena-langwa angalya akwa nungkwuwa-langwa. Ningki-yama-mulangwa akina ayakwa, kembirra ngayuw-eka k-arrkwijayinama angwurra. Kembirra ki-marrawarnama ningena aduwaba-langwa ning-aning-angalya-ma. Imba abirraja wurriybina warning-errbirra kembirra kab-akbirrangina-manja ngayuwa kabi-ngajinama da,” ni-yama Kayina Yaweyu-wa da.

¹⁵ Akana anaja Yaweya ni-yama, “Nara. Kamba kabi-ngajina-manja wurrakina wurru-wilyu-wilyaba nungkwuwa-manja, ngayuwa-dangwa kembirra ki-yaminam-eka kajungwa wurru-kwala warni-mamalya kabi-mini-lawurraka-jini yada nungkwa-langwa akwa karra-ngajini yada wurri-mangbala wurr-ambilyuma,” ni-yama. Biya nakina Yaweya ni-jirrkimarnuma nakina-manja Kayina nari yada warni-mamalya a-ngajuma Keyina-manja. Kembirra nani-madimurrkwama nakina wurrakinu-wa warni-mamalya nakina-langwa Kayina.

¹⁶ Imba Kayina nakina nani-lalika arakba Yaweya akwa ni-likanuma. Akwa n-ambilyuma amininyngka-manja angalya a-miykirra “Akimarrawarna” angalya. Alyangmi-lyangma-langwa akina angalya Yidina-langwa da.

Keyina-langwa-langwa wurri-miri-mir-ana warnik-inikaduwa

¹⁷ Bi...ya Kayina akwa ana-langwa dadingiy-anikba nan-arrangba arakba ni-yukwijiya nakina nani-miykirra Yinakwa. Biya nakina Kayina ni-likira-kama arakba ababirn-eka alikira. Biya ni-yangbi-juwama nakina akina angalya a-miykirra wubirra ena-langwa-langwa nanukw-anikba-langwa ekirra akina.

¹⁸ Bi...ya Keyina-langwa nanukw-anikba Yinakwa anamba-langwa n-akima-jungwunuma nanukw-anikba biya nani-yangbi-juwama nakina nangariya nani-miykirra Yirada. Bi...ya anamba-langwa Yirada n-akima-jungwunuma nakina nanukw-anikba. Biya nani-miykirra nakina Miyijeyela. Bi...ya anamba-langwa nakina Miyijeyela n-akima-jungwunuma nanukw-anikba. Biya nani-miykirra nakina Midijeyela. Bi...ya anamba-langwa Midijeyela n-akima-jungwunuma nakina nanukw-anikba. Biya nani-miykirra nakina Lameka.

¹⁹ Bi...ya nakin-eka Lameka wurring-ambilyuma-kiya wurr-adingabil-ana, du-wilyaba Ada imba du-wilyaba Jila. ²⁰ Ngalaja Ada dakina arakba yingin-arrangbama nangariya akwa yingini-yangbi-juwama nani-miykirra Jabala. Imba akina ekirra Jabala na-yaminama “nanik-arrku-waraki yada.” Imba nu-wilyarri-dinu-manja anaja nakina Jabala n-aning-adiniba-wiya nakina nimir-arringba warni-mamalya-langwa wurriybina narr-akw-ukwurrājuwama narr-arrkuku-waraka-mulangwa wurrakina jiba-manja yiya bullukwa-mirrya-manja. Akwa ngarningka anuwa akwa analangwa warni-mamalya nuw-ambilyi-mirra wurrakina warning-adiniba-wiya a-kalliykwa-mirra-manja alikira ebina narri-likira-ka-mirri-manja. ²¹ Imba anaja naniki-marnj-anikba nani-miykirra Jubala nakina mana akina ekirra Jubala na-yaminama “akimalyimalyangka aning-emeba.” N-aning-adiniba-wiya nimir-arringba nakina warni-mamalya-langwa wurriybina na-malyangkanu-mulangwa narru-warri-juwa-mulangwa wurrakina ebina akimalyimalyangka aning-emeba.

²² Imba ngalaja Jila, diybina dading-arija-langwa dadingiy-anikba Lameka-langwa, yingin-arrangbama nangariya nani-miykirra Dubala Kayina. Imba anaja n-arumi-dini-manja Dubala Kayina nu-wardangi-mirra nakina ni-mirntaki-ngekbiraka-mirra ababirna a-ngandinga bangkilya-mirrya, amirntak-iybina aki-kingk-arrnga-langwa akwa ngawa aki-mingki-mingkada-langwa akwa ngarningka ak-ada-baja-langwa. Nu-wurraki-ngekbirakama akina didija-langwa. Imba ena-langw-eka dadiya-marnj-anikba dakina dadi-miykirra Na-yama.

²³ Anaja Lameka ni-yama nakina wurring-alakina-kiya-wa wurringi-darringka-kiya,
“Wayi! Wurr-ing-engkirrkiya-langwa, Ada akwa Jila.

Ngayuw-eka ningena ninganu-wartangi-mirra nu-wilyaba n-anungkwarba mana adiniba-wiya anuwa ngini-ngaja-mubaba.

²⁴ Kanu-wartangi-manja warning-errbirra warni-mamalya Keyina-manja, kembirra ka-jungwunuma wurri-mangbala wurr-ambilyuma warni-mamalya.

Imba kabu-wartana-manja wurru-kwala ngayuwa-manja, kembirra abirraja ⁷⁷ warni-mamalya abirramba-langwa ka-jungwayinama wurrakina da,”

ni-yama Lameka arakba da.

Jeda-langwa akwa Yinaja-langwa

²⁵ Nakin-eka Aduma akwa dadingiy-anikba Yiba nan-arrangbama ngarningka nu-wilyaba nangariya. Ni-rukwularrinu-mulangwa nakina, dirnt-anikba Yiba yingiyama, “God ngarningka nginu-kwama naka ni-yukwijiya. Nu-wilyaba nabirraka ni-jungwuma nakina mana nanu-wartangu-mubaba nakina Kayina. Kembirra nanaka kinima-manama ana-langwa mamirukwa,” yingiyama. Biya kembirra yingini-yangbi-juwama Jeda, mana akina ekirra Jeda na-yaminama “nginu-kwama.”

²⁶ Kembirra n-arumi-dini-manja nakina Jeda, n-akima-jungwuma nakina nanukw-anikba. Biya nani-miykirra nakina Yinaja. Imba akini yada wurri-mirntak-akin-eka warni-mamalya narr-abirradadangi-mirra warning-adiniba-wiya narri-yangbi-juwama Yaweya-langwa ekirra akwurtukwurta nani-yang-marngkwa-juwa-manja nakina.

5

Wurri-miri-mir-ana warnik-inikaduwa Aduma-langwa-langwa

¹⁻² Anaja nani-ngekbiraka-manja God warni-mamalya, nani-ngekbirakama wurrakina wubirra anuwa God. N-anungkwamba akwa didarringka nani-lirrakin-gekbirakama nakina. Biya kembirra ni-yangbinuma nakina aningaba ayakwa abirnuwa-wa akwa ni-yama, “Yikini-yangbi-jajungwunama ‘kin-ani-mamalya-kiya’ kin-alakina.” Kembirra amirntak-enena ekirra Adumalangwa-langwa wurri-miri-mir-ana warnik-inikaduwalangwa.

³ Nakin-eka Aduma 130 mamariyka yiya yinungkwura n-ambilyuma nakina, biya nanukw-anikba anuwa wubirra n-akima-jungwunuma nakina. Nani-yangbi-juwama nakina Jeda. ⁴ Bi...ya ngarningka 800 mamariyka yiya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurru-kwala ngarningka wurri-yukwayuwa ana-langwa n-akima-jungwunuma. ⁵ Biya n-ambilyi-manja nakina 930 mamariyka yiya yinungkwura kembirra ni-jungwuma arakba da.

⁶ Anaja kembirra n-ambilyi-manja nakina Jeda 105 mamariyka yiya yinungkwura n-akima-jungwunuma arakba nakina nanukw-anikba nani-miykirra Yinaja.

⁷ Bi...ya ngarningka 807 mamariyka yiya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurru-kwala ngarningka wurri-yukwayuwa ana-langwa n-akima-jungwunuma.

⁸ Biya n-ambilyi-manja nakina 912 mamariyka yiya yinungkwura kembirra ni-jungwuma arakba da.

⁹ Anaja kembirra n-ambilyi-manja nakina Yinaja 90 mamariyka yiya yinungkwura n-akima-jungwunuma arakba nakina nanukw-anikba nani-miykirra Kenena.

¹⁰ Bi...ya ngarningka 815 mamariyka yiya yinungkwura

n-ambilyuma nakina akwa wurru-kwala ngarningka wurri-yukwayuwa ana-langwa n-akima-jungwunuma. ¹¹ Biya n-ambilyi-manja nakina 905 mamariyka yiya yinungkwura ni-jungwuma arakba da.

¹² Anaja kembirra n-ambilyi-manja nakina Kenena 70 mamariyka yiya yinungkwura n-akima-jungwunuma arakba nakina nanukw-anikba nani-miykirra Meyilelela.

¹³ Bi...ya ngarningka 840 mamariyka yiya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurru-kwala ngarningka wurri-yukwayuwa ana-langwa n-akima-jungwunuma. ¹⁴ Biya n-ambilyi-manja nakina 910 mamariyka yiya yinungkwura ni-jungwuma arakba da.

¹⁵ Anaja kembirra n-ambilyi-manja nakina Meyilelela 65 mamariyka yiya yinungkwura n-akima-jungwunuma arakba nakina nanukw-anikba nani-miykirra Jereda.

¹⁶ Bi...ya ngarningka 830 mamariyka yiya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurru-kwala ngarningka wurri-yukwayuwa ana-langwa n-akima-jungwunuma. ¹⁷ Biya n-ambilyi-manja nakina 895 mamariyka yiya yinungkwura ni-jungwuma arakba da.

¹⁸ Anaja kembirra n-ambilyi-manja nakina Jereda 162 mamariyka yiya yinungkwura n-akima-jungwunuma arakba nakina nanukw-anikba nani-miykirra Yinakwa.

¹⁹ Bi...ya ngarningka 800 mamariyka yiya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurru-kwala ngarningka wurri-yukwayuwa ana-langwa n-akima-jungwunuma. ²⁰ Biya n-ambilyi-manja nakina 962 mamariyka yiya yinungkwura ni-jungwuma arakba da.

²¹ Anaja kembirra n-ambilyi-manja nakina Yinakwa 65 mamariyka yiya yinungkwura n-akima-jungwunuma arakba nakina nanukw-anikba nani-miykirra Midijela. ²²⁻²⁴ Biya kembirra Yinakwa akwa ngawa God wun-alakina nani-yakayini-mirra arakba wun-alakina da. Bi...ya

wurru-kwala ngarningka wurri-yukwayuwa n-akima-jungwunuma nakina Yinakwa. Biya n-ambilyi-manja nakina 365 mamariyka yiya yinungkwura, kembirra ni-lyumaduma nakina. Anaja God nani-manguma kembirra da.

²⁵ Anaja kembirra n-ambilyi-manja Yinakwa-langwa nanukw-anikba nakina Midijela 187 mamariyka yiya yinungkwura, n-akima-jungwunuma arakba nakina nanukw-anikba nani-miykirra Lameka. ²⁶ Bi...ya ngarningka 782 mamariyka yiya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurru-kwala ngarningka wurri-yukwayuwa ana-langwa n-akima-jungwunuma. ²⁷ Biya n-ambilyi-manja nakina 969 mamariyka yiya yinungkwura ni-jungwuma arakba da.

²⁸ Anaja kembirra n-ambilyi-manja nakina Lameka 182 mamariyka yiya yinungkwura n-akima-jungwunuma arakba nakina nanukw-anikba. ²⁹ Biya ni-yama, “Yaweya nakina ni-ykba-jam-eka akina ajiringka. Kembirra ngalaja nuw-arrya-duma akina. Imba naka ni-yukwijiya kin-arumi-dina-manja akanu-werri-ngekbirakinama akwa kini-yukwijiya-kinama nakina ebina aruma warka ngarr-ababirna-langwa ngarni-mamalya,” ni-yama Lameka nakina da. Kembirra nani-yangbi-juwama nakina ni-yukwijiya ana-langwa nani-miykirra Nawa, mana akina ekirra Nawa na-yaminama “akanu-werri-ngekbirakinama.” ³⁰ Bi...ya ngarningka 595 mamariyka yiya yinungkwura n-ambilyuma Lameka akwa wurru-kwala ngarningka wurri-yukwayuwa ana-langwa n-akima-jungwunuma nakina. ³¹ Biya n-ambilyi-manja nakina 777 mamariyka yiya yinungkwura ni-jungwuma arakba da.

³² Anaja kembirra n-ambilyi-manja nakina Nawa 500 mamariyka yiya yinungkwura n-akima-jungwunuma

arakba wurri-yukwayuwa ana-langwa. N-aning-adiniba-wiya nani-miykirra Jema, naningu-wilyarra nani-miykirra Jebeda, imba naning-arija-langwa nani-miykirra Yema.

6

Warniniyarra-langwa warni-mamalya

¹⁻² Wurri-mirntak-akin-eka warni-mamalya nuw-ababirna-dinuma arakba wurrakina akwa nuw-errbalinuma aminiyngka-manja yiya aminiyngka-manja angalya. Kembirra abirraja wurru-kwala warnninukw-ana God-langwa na-likanuma nuw-ambilyi-mirruwa wurrakina warni-mamalya. Biya narra-wurraki-rringka-manja wurri-mirntak-akina warni-mamalya, narra-rringkama wurr-ad-idiyara wurru-ku-kwilyiban-eka wurrakina. Biya kembirra narra-manguma abirra-langwi yada wurri-darrangka. ³⁻⁴ Abirraja kembirra wurr-adi-durrngwana warni-mamalya wurru-mi-mirajirr-eka na-mirntak-ambilyuma arakba. Wurri-yukwayuwa akwa wurri-miri-mirarrngwa wurri-mirntak-akina-langwa warnninukw-ana God-langwa akwa ngawa wurra-didingiy-arrngwa-langwa wurrakina da. Wurr-arrbid-eka wurrakina, kembirra abirraja wurri-minu-kwala narra-yarri-mirntuwarnuma wurrakina-langwa da.

Anaja nakina Yaweya ni-yama, “Nara ngayuwa a-ngayinduma aduwaba warning-errbirra warni-mamalya ambilyuma warning-angkawura. Imba kuw-ani-yuwangkwa-dinama wurrakina biya ka-jungwayinama, warni-mamalya baba wurrakina da. Kembirra aduwaba-langwa kuw-ambilya-mirra wurrakina 120 mamariyka yiya yinungkwura akwa akina-bina ngawa da.”

⁵ Kembirra nani-mirntaki-rringka-manja Yaweya warning-errbirr-eka warni-mamalya, nar-eka, abirraja

wurru-wurru-wurrariya-wiy-eka wurri-lyangma
 wurrakina wurr-ababirna-langwa. Nuw-engk-
 iyngkirkanum-eka wurri-mirntak-akina a-wurru-
 wurrariya-w-eka ngawa. ⁶ Anaja ni-yama nakina Yaweya,
 “Karukwa, nara-maka warna ka-ngekbiraka, nara-maka
 enena-manja angalya k-akimarna,” ni-yama. ⁷ Biya
 ngarningka ni-yama nakina, “Wurru-mirntak-enen-eka
 warni-mamalya warna ka-ngajinama ka-jungwayinama.
 Ningarra-ngekbirakama akana amandangwa ka-jungwa-
 jinama wurrakina ka-jungwayinama ningena da. Akwa
 ngarningka yinungwungwangba-mirrya yiya wurrajija-
 mirrya abirr-ajukwaba ka-jungwa-jinama ngayuwa da.
 Karukwa, nara-maka ka-ngekbiraka,” ni-yama Yaweya
 nakina da. ⁸ Akana nanu-werru-ngwurdangum-eka
 Nawa-manja nakina da.

*Nawa-langwa-langwa warni-mamalya - Nawa nima-
 ngekbiraka-mulangwa mijiyanga*

⁹⁻¹⁰ Enen-eka arakba alawudawarra Nawa-langwa.
 Anaja nakina wurr-abiyakarbiya warnninukw-ana,
 imba warni-miykirra Jema yiya Yema akwa Jebeda.
 N-aningab-eka nakina n-anungkwarba n-amb-ambilyi-
 mirra. Ni-ykikamarra awurrariya. Nar-eka wurriybina
 warningaba imba anuwa yimbukwa. Biya nakina Nawa
 nani-yakayinuma God-manja da. ¹¹ Abirraja wurru-
 kwaly-eka warni-mamalya wurru-wurrariya-wiy-eka
 wurr-ababirna-langwa. Biya wurri-mirntak-akina na-
 ngaji-ngajayinum-eka arngk-ababirna-langwa wurri-
 mirntak-akina warni-mamalya. ¹² Anaja God angaluba
 n-andayuma akana nanu-wurraki-rringkama wurri-
 mirntak-akina warni-mamalya. Wurru-wurrariya-wiy-
 eka ngawa wurri-lyangma wurrakina da.

¹³ Biya ni-yama God Nawu-wa, “Ngayuwa ningena arakba wurri-mirntak-ayina warni-mamalya ka-wurraki-jungwa-jinama wurr-ababirna-langwa mana na-mirntak-arrya-kajungwunuma ababirna-langwa a-wurru-wurrariya. ¹⁴ Kemberra yirra-ngayindanama nungkwuwa kima-ngekbirakinama mijiyanga. Mini-ngekbiraka-jungwuna makina yining-iningaba-mirra yimundungwa. Biya kima-ngekbirakina-manja makina, ababirna angalya ki-ngekbirakina-mirra makina-manja mijiyanga. Biya kim-akimirn-eka minyadirra eka-manja arrawa-langwiya akwa ngawa ngarningka erreka-langwiya nari yada awiyabuma akungwa mijiyangu-wa. ¹⁵ Kima-ngekbirakinama makina milinga-jirrirr-eka, angaluba amarra-langwa akwa ngawa ngarningka angerrba mamidakbu-wa 133 metres. Akwa kima-ngekbirakinam-eka makina m-amakwilyimid-eka angalya, ningk-ekalyarra-langwa akwa ningk-ekbida-wa 22 metres. Akwa ajiringka-langwa akwa angerrba karrawaru-wa ngarningka 13 metres kima-ngekbirakinama makina. ¹⁶ Akwa maningi-karrawara ngarningka kima-ngekbirakinama. Akwa maningi-karrawara-manja arrawa-langwiya a-yukwijiya kilalikinama angwurndikirra 44 centimetres. Akwa ki-ngekbirakinama angalya angwurrk-abiyakarbiya akwa ka-yuwayinama karrawaru-wa. Akwa akawiyuwiyaba akiditi-jungwa ngarningka k-akimirna.

¹⁷ Nganja ningena ki-larrkajama akungwa enenu-wa ajiringka, kajungwa a-wurrak-iybina yalakwa kuw-ambilya-mirri-mirra ka-mirntaku-wurrlani yada. Kemberra akwala a-wurrak-akina ka-wurraki-jungwayinama imba nungkwaja ningkena ningk-aniba k-ambilyama. ¹⁸ Nganja ki-yarrk-akimirnama ngayuwa ayakwa aning-arum-uruma nungkwa-langwi yada akwa

nara ngayuwa a-yarrku-warrkwa-juma. Nungkwaja kembirra ki-manama nungkwamba-langwa enena ayakwa nungkwa-langwi yada akina.

Biya kembirra yik-awiyabanama nungkwuwa yiya nungkwa-langwa dadingiy-ana mijiyangu-wa akwa nungkwa-langwa nanukw-ana-mirrya yiya wurra-didingiy-arrngwa. ¹⁹⁻²⁰ Kinu-wurraku-warakinama nungkwa-langwu-wa mijiyanga yi-mini-miniyngka yinungwungwangba akwa ngawa wurri-mini-miningka wurrajija. Biya yu-wurrak-iybina-langwa yinungwungwangba-mirrya yiya wurrajija-mirrya yu-wilyu-wilyaba-wiya ngawa yi-nungkwarba akwa yu-wilyu-wilyaba-wiya ngawa yi-darringka kini-manama kin-arrku-warakinama arrawu-wa kajungwa warniba ka-wurrak-ambilyi yada. ²¹ Biya ku-wilyakinam-eka anhinga, engka yiya engka anhinga nungkwurra-langwi yada akwa ngawa yu-wurrak-akina-langwi yada yinungwungwangba-mirrya akwa wurru-wurrak-akina-langwi yada wurrajija-mirrya,” ni-yama nakina God Nawu-wa da.

²² Anaja Nawa ni-yamam-eka yakwijina makina-manja mijiyanga ebina-langwiya ayakwa nani-maka-mirri-langwiya God amirntak-iybina-langwiya ni-ngayindangi-mirri-langwiya da.

7

Amakwilyimida-langwa akungwa

¹ Kembirra anaja nakina Yaweya ni-yama Nawu-wa, “Likajama arakba mijiyangu-wa nungkwuwa akwa

nungkwa-langwa warni-mamalya. Ngayuwa ning-
 aningma nungkwuwa yimbukwa aduwaba ningku-
 ambilyam-eka amirntak-ayina-manja angalya ningku-
 werriki-dirrbira ningku-wilyaba-ma. ² Kin-arrk-awiyaba-
 jina yi-mirntaku-kwala yinungwungwangba-mirrya
 makinu-wa mijiyanga. Biya yi-mirntaku-kwala yik-
 alyibarina-mirru-wiya kirrakina karni-mamalya kini-
 mana, kin-arrk-awiyaba-jina yi-mangbala y-ambilyuma
 yi-nungkwarba imba ngarningka yi-mangbala y-
 ambilyuma yi-darringka kin-arrk-awiyaba-jina. Akwa yu-
 wurraku-kwala yu-kwurtukwurta ngarningka kembirra
 kin-arrk-awiyaba-jina yakina yiybina nara alyibaruma
 nungkwurruwa. Yu-wurrak-akina-langwa yu-wilyaba-
 ma yi-darringka kini-mana akwa yi-nungkwarba.
³ Akwa ngarningka warnungkwarba ka-mana wurrajija
 wurri-mangbala wurr-ambilyuma akwa ngarningka
 wurri-darringka ka-mana wurri-mangbala wurr-
 ambilyuma. Biya yu-wurrak-akina kinu-wurraku-
 warakina yinungwungwangba-mirrya akwa wurrajija-
 mirrya kajungwa aniba kuw-ambilyi yada aduwaba,
 kajungwa ngarningka kuw-arrangbi-jayini yada enena-
 manja angalya ngarningka ambaka-mirri yada da.

⁴ Ma-mangbala-manja m-ambilyuma marrnga nganja
 ningena kini-larrkajama yalyukwa. Ngalaja yakina
 ngawa yalyukwa kini-larrinama yanda-langwa arngk-
 abiyarbuwa-ma arngki-memberrkwa marrnga yiya
 mamawura. Yakina ngawa kini-larrinama yalyukwa.
 Kembirra amirntak-iybina ngayuwa yalakwa ningi-
 ngekbirakama enena-manja angalya, wurrajija-mirrya,
 yinungwungwangba-mirrya akwa ngarningka warni-
 mamalya, yakin-eka yalyukwa ka-wurraki-jungwa-
 jinama,” ni-yama Yaweya Nawu-wa da. ⁵ Kembirra
 anaja Nawa ni-yamama ebina Yaweya nani-makama,

ni-yamama nakina ababirna-langwa da.

⁶ Akini yada ni-larrini-manja yining-adinuba-wiya yalyukwa yakina, nakin-eka Nawa n-ambilyuma arakba 600 mamariyka yiya yinungkwura. ⁷ N-awiyabanuma nakina arrawa makinu-wa mijiyanga, Nawa yiya dadingiy-anikba yiya warnninukw-ana akwa ngawa wurra-didingiy-arrngwa. Nuw-awiyabayinuma wurrakina kajungwa warniba kuw-ambilyi yada. ⁸ Yu-wurrak-akin-eka y-ababirna-langwa yinungwungwangba-mirrya yi-ningki-nungkwarba akwa yi-di-darringka akwa wurrajija-mirrya warningki-nungkwarba akwa wurri-di-darringka abirr-ajukwaba na-wurrak-awiyabayinuma arakba arrawa makinu-wa mijiyanga. Amirntak-iybina anik-aly-alyibara yiya ebina akwurtukwurta na-wurrak-awiyabanuma da. ⁹ Nuw-awiyabayinum-eka ebina-langwiya ayakwa nani-maka-mirri-langwiya God Nawa-manja.

¹⁰ Bi...ya nuw-emb-imbirrarina ngawa wurrakinu...wa, bi...ya arakba m-amangbala m-ambilyuma marrnga. Kembirra ngalaja yining-adinuba-wiya yalyukwa ni-larrina arakba ajiringka-manja yakina da.

¹¹ Imba anaja Nawa nani-yuwangkw-eka nakina. N-ambilyum-eka 600 mamariyka yiya yinungkwura arakba nakina. Ngalaja yu-wilyaba yimawura nu-wurtanguma arakba yakina. Biya yirm-bilirra arakba yakina. Kembirra ngalaj-eka akungwa angaluba arrawa-langwa ajiringka-langwa amukwa-langwa nuw-aburrumbijanginuma adurrngwarn-eka akungwa akina. Akwa ngarningka angaluba angwubina na-ngwurrkbalijungwunuma akina. Imba karrawara-langwa ni-larrinuma yalyukwa y-adurrngwarna yakina da. ¹² Yakin-eka ngawa ni-larri-larrinuma yakina yalyukwa imba nara kinu-ngwanjina. Arngk-abiyarbuwa-m-eka arngki-memberrkwa marrnga

yiya mamawura ni-larri-larrinuma yining-angkawura yakina da.

¹³ Imba miybina-manja ngawa mamawura, yining-adinuba-wiya yalyukwa ni-larrini-manja yakina, nuw-awiyabana abirraja Nawa yiya dadingiy-anikba yiya warnninukw-ana, Jema, Yema yiya Jebeda, akwa wurra-didingiy-arrngwa. Nuw-awiyabayinum-eka miybinu-wa mijiyanga narrima-ngekbiraka-mirruwa. ¹⁴ Yu-wurrak-ababirn-eka yakina yinungwungwangba akwa wurrajija ebina errberrba waka nuw-ambilyuma imba ebina waka warni-mamalya narr-akwurrajuwa-mirri-mirra na-mirntak-awiyabayinuma ngal-ajukwaba mijiyangu-wa waka y-arum-uruma akwa yi-yukwayuwa. ¹⁵ Yinungkwarba akwa yi-darringka y-amb-ambilyuma-wiya yining-errbirra yiybina ni-ngengku-wanginuma yakina nu-wurraku-warakama makinu-wa mijiyanga Nawa. ¹⁶ Ebina nani-makama God Nawa-manja niyamama arakba nakina da. Kembirra arakba makina mijiyanga Yaweya nima-diti-mirra da. Ni-diti-mirra arakba akawiyuwiyaba akina da. Abirraja Nawa-mirrya arrawa arakba makina-manja mijiyanga.

¹⁷ Kembirra arakba ngalaja yakina yalyukwa ni-larrinuma angalub-eka karrawara-langwa arngk-abiyarbuwa-ma arngki-memberrkwa marrnga yiya mamawura. Akwa ngarningka akungwa wak-eka arrawa-langwa ajiringka-langwa na-bulbayinuma akina. Nawurmbi-juwam-eka ebina angalya. Biya nuw-arumidinum-eka ngawa na-ditiminuma akina akungwa yandalangwa nimi-yirmanguma mijiyanga makina. ¹⁸ Akin-eka akungwa nuw-arum-urumi-dinum-eka na-ngwujungwujira-dini-mirra akina, yanda-langw-eka nimuwarrinuma errbirra makina mijiyanga. Na-wilyakama akungwa angerrba yiya angerrba makina. ¹⁹ Biya akin-eka

akungwa nuw-arum-urumi-dini-mirr-eka yanda-langwa yi-linga-jirrirra yinijirra akwa angak-arjiyinga angalya adi-durrngwarna mama amakwilyimid-eka akina na-wurmbi-juwama akina akungwa. ²⁰ Akin-eka ngawa na-yaminjamama nuw-arum-urumi-dini-mirr-eka akina yanda-langw-eka amakwilyimida na-wurmbi-juwama angak-arjiyinga-manja angalya karrawara 7 metres arakba akina da. Imba yakwijina na-ngwanji-mirra akungwa arakba da.

²¹ A-wurrak-iybin-eka abirraja a-wurraku-kwala, yinungwungwangba-mirrya, wurrajija-mirrya akwa ngarningka warni-mamalya, na-wurraki-jungwayini-mirra a-wurrak-akin-eka ababirna-langwa. ²² A-wurrak-iybina ariba-manja nuw-amb-ambilyi-mirru-wiya, a-wurrak-iybina na-ngengku-wangini-mirru-wiya, na-wurraki-jungwayinuma ababirna-langwa da. ²³ Nakin-eka anaja Yaweya nu-wurraki-jungwa-juwama a-wurrak-akina ababirna-langwa da. Imba anaja yimbukwa Nawa yiya wurru-wurrak-iybina ana-langwa dadingiy-anikba yiya warnninukw-ana yiya wurra-didingiy-arrngwa akwa yinungwungwangba-mirrya yu-wurrak-iybina na-wurrak-awiyabayinuma mijiyangu-wa wurrakina yimbukwa warniba nuw-ambilyuma makina-manja mijiyanga.

²⁴ Bi...ya ngalaja ngawa akungwa amakwilyimida angalya nuw-ambilyi-mirra yanda-langwa yi-mangbala yimawura nu-wurtu-wurtanguma yakina da.

8

Na-mirntaki-yngbiringka-dinu-mulangwa angalya

¹ Anaja God nara nakina kini-yakwabijuwa Nawa akwa yu-wurrak-iybina yinungwungwangba-mirrya, wurrajija-mirrya miybina-manja mijiyanga. Biya

arakba arrirra ni-larrkama nakina God kajungwa ka-yngbiringka-dini yada akungwa akwa ka-larrini yada akina. ² Imba ngalaja ebina na-bulbayini-mirra angaluba ajiringka-langwa akina arakba na-diti-jungwuma akwa angwubina ngarningka na-diti-jungwuma nari yada kini-yngki-larrina arakba yalyukwa.

³ Bi...ya arakba akina akungwa kembirra na-larri-larrina, na-larri-larrina, na-larri-larrina akina, yanda-langwa yu-wurrak-iybina yi-mangbala yimawura nu-wurtu-wurtanguma arakba. ⁴ Ngalaja kembirra yimawura arakba yirm-bilirra ngarningka. Kembirra angak-arjiyanga-manj-eka ngalaja makina nim-ambarringama arakba mijiyanga. A-miykirra angalya Ararata. ⁵ Akin-eka ngawa kembirra akungwa na-larri-larrinuma ngawa na-larri-larrinuma akina.

Biya ngarningka y-ambilyuma yimawura nu-wurtu-wurtanguma arakba. Biya y-inikaduwa yimawura arakba yakina. Ngalaja kembirra a-mirntak-iybin-eka a-lingilinga-jirrirra angalya nuw-ambijangayini-mirra arakba akungwa-langwa na-wurmbi-juwa-mirrada.

⁶ Ngalaja kembirra arngk-abiyarbuwa-mirra arakba arngki-memberrkwa marrnga yiya mamawura nimirukwu-rukwi-lyuwakanuma. Anaja kembirra n-ambijanga-juwama arakba nakina edirra Nawa makinalangwa mijiyanga. ⁷ Biya nakina ni-larrkama edirralangwa yu-wilyaba yingwa da. Imba yakina ngawa n-angkarrinum-eka ni-rukwu-rukwi-lyuwakani-mirra. Nara kini-lawurradina imba ni-rukwi-lyuwakani-mirra yakina yanda-langwa na-jarridini-mirra akina akungwa aning-angkawura da.

⁸ Kembirra n-ambirrarini-manja yakinu-wa yingwa nakina Nawa, ngarningka arakba n-ambijanga-juwa edirra biya ngal-amba-langwa darrawurukwukwa dakina

nanga-larrka arakba dakina, ka-jarridini-mirrikk-eka akina akungwa. ⁹ Nanga-larrka dakina akana ngalaja yingi-marrawarn-eka. Angalya akungwa-wiy-eka ambaka akina. Kembirra yingi-rukwu-rukwi-lyuwakana biya yingi-lawurradina mijiyangu-wa, nara baba ebina angalya ngala-langwa dadik-ambarri yada dakina da. Biya ni-lawulawa-ja ayarrka nakina Nawa akwa nanga-rntarrka edirra-langwa akwa nanga-lawurraka-juwa arakba dakina da.

¹⁰ Bi...ya n-ambirrarina ngarningka m-amangbala m-ambilyuma marrnga nakina Nawa da. Biya kembirra arakba diybina-mirrada darrawurukwukwa nanga-larrka ngarningka da. ¹¹ Kembirra nim-awiyabi-manja arakba mamawura biya di-bukwaya dakina, ngarningka yingi-lawurradina anuwa-wa. Biya yingu-wilyakama amarta akina makinu-wa mijiyanga. Aningab-eka engkaly-eka a-mangwurrajija akina. Anaja Nawa arakba kembirra n-aningma nakina da akina arakba akungwa nar-eka ebina da.

¹² Biya ngarningka ambaka n-ambirrarinuma m-amangbala m-ambilyuma marrnga nakina yakwijina Nawa da. Biya dakina-mirrada ngawa nanga-larrkama ngarningka. Nanga-larrkama dakina akana nara ngalaja kingi-lawurradina anuwa-wa da.

¹³ Ebina-wiya makin-eka mijiyanga nim-ambarringama makina. Kembirra yi-mangbal-eka yimawura nu-wurtu-wurtanguma yakina. Kembirra na-jarridini-mirra arakba akina akungwa. Biya y-inikaduw-eka arakba yimawura yakina. Imba anaja Nawa nani-yuwangkwa arakba nakina. 601 mamariyka yiya yinungkwura n-ambilyi-mirra nakina arakba. Biya kembirra nima-ngwurdangma-juwama arakba nakina miybina maningi-karrawara mi-

jiyanga da. Biya n-andayi-mirra yadikina angerrba akinu-wa angalya akana na-yngbiringka-duma arakba da.

¹⁴ Ngalaja kembirra y-ambilyuma yimawura nu-wurtu-wurtanga yakina. Kembirra nara-wiya y-inikaduwa yimawura akin-eka angalya na-mirntaki-yngbiringka-d-eka arakba.

¹⁵ Anaja kembirra arakba God ni-yama nakina Nawu-wa, ¹⁶ “Likaja arakba makina-langwa mijiyanga,” ni-yama. “Jadana, nungkwuwa yiya dadingiy-ana yiya nungkwalangwa nanukw-ana-mirrya akwa wurra-didingiy-arrngwa. ¹⁷ Akwa wurri-mirntak-akina wurrajija-mirrya yinungwungwangba-mirrya abi-jadana arakba abirr-ajukwaba,” ni-yama God. “Wunu-wurraku-warakin-eka yada yi-mirntak-ayina yinungwungwangba-mirrya akwa wurrajija-mirrya, kajungwa kuw-arrkarrangbi-jayini yad-eka arakba ngarningka, akwa kuw-ambilyi yada aminiyngka-manja yiya aminiyngka-manja angalya,” ni-yama.

¹⁸ Anaja kembirra ni-jadinga arakba nakina Nawa da akwa ana-langwa warni-mamalya miybina-langwa mijiyanga da. ¹⁹ Ngal-ajukwaba nu-wurraki-jadangi-mirra arakba yi-mirntak-iybina yinungwungwangba nu-wurraki-darrbu-kwajungwuni-mirra, akwa wurrajija-mirrya abirr-ajukwaba na-wurraki-jadanguma na-wurraki-darrbukwa-jungwuni-mirra da.

Nani-mini-daka-mulangwa Nawa yinungwungwangba Yaweya-langwa

²⁰ Kembirra Nawa nu-wurra-mirntukwa-mirra angwarnta akwa nu-wurrak-arjiya-juwa-mirra akina akwa ni-ngekbiraka alta kajungwa naniki-daki yada yinungwungwangba Yaweya-langwa. Biya yinungwungwangba-mirrya yu-wilyu-wilyaba-wiya ni-manguma, akwa wurrajija wurru-wilyu-wilyaba-wiya

nani-manguma ebina anik-aly-alyibara-mirru-wiya. Biya nara kini-ringandanga imba engki-nyungwurra ngawa ni-dakama nakina amirntak-akina akina-manja angwarnta. Nakina nu-wurraki-dakama akina angerrba Yaweyu-wa akwa nani-yang-marngkwa-juwam-eka nakina Yaweya. ²¹ Anaja Yaweya ni-ykirwanji-manja a-wurrak-akina ni-daka-mulangwa nakina Nawa, ni-yang-marngkwun-eka nakina da.

Biya ni-lyangki-yama arakba nakina Yaweya, “Akina-b-eka ngawa. Nara ngarningka ningena a-yamama a-ykbajuma enena ajiringka kuw-arrya-kajungwuna-mulangwa warni-mamalya awurrariya-langwa. Ning-aningm-eka ningena wurri-mirntak-ayina warni-mamalya wurri-yukwayuwa-wiy-eka warn-eka ngawa wurru-wurrariya. Ebina nuw-engk-iyngkirrkaja-mirra, na-likajama abirra-langwu-wa mangma, awurrariy-eka akina. Akana nara arakba ningena a-jungwa-juma ebina enena-manja angalya ka-mirntak-ambilyama. Nara arakba ngarningka a-yamama ningena.

²² Enena-bina arakba kembirra da. Abirraja warni-mamalya karri-lungkwabi-jini yada anhinga-mirrya arakba ngarningka enena-manja angalya, akwa karru-wurrak-arrangbini yada ebina-mirrada anhinga. Ngalaja enena-bina akilarrk-artitarra akwa ngawa akilarrki-mirntada ka-yuwayina-mirra akina da, yanda-langwa ka-jarridina-manja amirntak-enena angalya akina da. Enena-bina ngawa alyarrngwalyilya akwa maningilida ka-yuwayina-mirra ka-yaminjamina-mirra ngal-ajukwaba ngawa da,” ni-yama Yaweya Nawu-wa da.

9

God-langwa ayakwa aning-arum-uruma ni-yarrk-akimarnuma Nawa-langwa

¹ Biya kembirra God ni-yangbinuma aningaba ayakwa nakina-manja Nawa akwa ena-langwa-manja warnninukw-ana, akwa ni-yama abirruwa-wa, “Wurr-ababirn-eka wurri-yukwayuwa k-akima-jungwunama ningkakina kajungwa kuw-ambilyi yada nungkwa-langwa ni-mirana-mirrya warnik-inikaduwa ababirna-manja angalya wurrakina da. ² Ngalaja yu-wurrak-ayin-eka yinungwungwangba-mirrya yiya wurrajija-mirrya akwa akwalya-mirrya ka-mirntak-akbardanama nungkwurruwa-langwa. Imba nungkwurraja kirrakina yiku-bungkawa-dinama amirntak-akina-manja. ³ Biya yik-alyibarinama arakba warna wurrajija akwa yinungwungwangba-mirrya akwa akwalya. Ebina-wiya ngarra-kwama nganja amarta-mirrya anhingi yada yik-alyibarini yada. Imba yi-mirntak-enena yinungwungwangba-mirrya yiya wurrajija-mirrya akwa akwalya-mirrya ngarra-kwuna-mirra ngayuwa aduwaba kajungwa yik-alyibarini yada ababirna-langwa anhinga yiya akwalya. ⁴ Akana kim-ambilya-manja ambaka merra makina yakwijina yakina-manja yinungwungwangba-mirrya, kembirra nara nungkwurraja alyibaruma a-madangkwa. Nar-eka kirrakina alyibaruma akina, mana akwananibik-eka nuw-ambilya-mubaba merra-manja akina.

⁵ Imba kirru-wilyaba yiki-lamukwarri-dina-manja wurru-wilyaba-manja warni-mamalya, kembirra wurru-kwala warni-mamalya abirramba-langwa yikabi-banijimindanam-eka wurrakina. Imba ngarningka yining-errbirra yinungwungwangba-mirrya yiybina y-abarta awinyamba yikanu-wartana-manja karni-mamalya-manja, ngayuw-eka ka-mini-lawurraka-jinama yakina nungkwurra-langwa, akwa kini-jungwa-jinama ngayuwa yakina y-ab-ibarta da. ⁶ Ngayuwa

ngarra-ngekbirakama karn-eka karni-mamalya wubirra ngayuwa Ningena God. Akina-langwa kirru-wilyaba karni-mamalya yiki-lamukwarri-dina-manja wurru-wilyaba-manja warni-mamalya biya ka-jungwuna-manja wurrakina, kembirra abirraja wurrakina warni-mamalya yikabi-ngajinama kirrakina-manja da.

⁷ Imba nungkwurraja wurr-ababirna wurri-yukwayuwa yik-akima-jungwunama kirrakina kajungwa nungkwurra-langwa wurri-miri-mir-anungwa warnik-inikaduwa kuw-ambilyi yada aminiyngka-manja yiya aminiyngka-manja angalya wurrakina,” ni-yama God Nawu-wa akwa ena-langwu-wa warnninukw-ana.

⁸ Biya ngarningka ni-yama God abirruwa-wa, ⁹ “Ngayuwa ningena aduwaba ki-yarrk-akimirnama arakba ayakwa aning-arum-uruma nungkwurra-langwa. Ngalaja akin-eka ayakwa nungkwurra-langwi yada yiya nungkwurra-langwi yada wurri-miri-mir-anungwa warnik-inikaduwa-langwi yada. ¹⁰ Amandangwa nungkwurra-langwi yada kurr-ababirna-langwa akina akwa ngarningka amirntak-iybina-langwa yalakwa na-wurrak-ambilya-mirri-langwa aduwaba na-ngengku-wangina-mirri-langwa, amirntak-iybina-langwa kirru-wurraki-jadi-juwa-mulangwa mijiyangalangwa nungkwurruwa. ¹¹ A-mirntak-ayina-bina ayakwa aning-arum-uruma aduwaba ngarra-makinama nganja. W-engkirrkiya! Aduwaba-langwa nara ngarningka amirntak-iybina ningi-yamama enena-manja angalya nara arakba ningena a-yamama. Nara ningena a-larrkama arakba y-amakwilyimida yalyukwa, akwa nara a-lyurkkwuma a-wurmbi-juma amirntak-enena angalya ababirna-langwa akungwa-mirra akwa nara a-jungwa-juma wurr-ababirna-langwa warni-mamalya yiya

wurrajija yiya akwalya akwa ngawa yinungwungwangbamirrya.

¹²⁻¹³ Ngayuwa kembirra ningena arakba ka-wilyakajinama kirrakina nganyangwa ayakwa aning-arum-uruma nara amirntak-akina a-yarrku-warrkwa-juma. Akin-eka ngawa ka-yaminama aning-angkawura nungkwurra-langwi yada akwa amirntak-iybinalangwa na-ngengku-wangina-mirri-langwa ababirnalangwa. Ningena kembirra ka-min-akimirnama karnimamalya-langwa daka duwurruwilya angwubinamanja. Nungkwurraja kembirra yikinga-rringkina-manja daka karna karni-mamalya yiki-yaku-werribikajama nganyangwu-wa ayakwa aning-arum-urumawa. Kembirra ambaka-mirra abirraja wurri-yukwayuwanungkwurra-langwa karringa-rringkinama dakina akwa ngawa abirra-langwa wurri-yukwayuwa abirrajukwaba. Karringa-rringkina-manja dakina wurrakina ka-yaku-werri-bika-jama nganyangwu-wa ayakwa aning-arum-urumawa. Ngalaja duwurruwilya kingi-jirrkimakajungwunama dakina. ¹⁴ Kembirra ku-wurmbi-jinamanja ngayuwa angwubina, akwa king-akimirna-manja dakina duwurruwilya angwubina-manja, ¹⁵ kembirra ki-yaku-werri-bikajama ngayuwa nganjukwabannganyangwu-wa ayakwa ngarra-makina-mirruwanungkwurruwa-wa aduwaba. Akwa nganyangwanngarningka ayakwa enena yinungwungwangbamirryalangwa yiya wurrajija-murrya-langwa amirntak-iybinana-wurrak-ambilya-mulangwa enena-manja angalya aduwaba. Ngayuwa ningena ngarra-makinama aduwaba, nara ngarningka a-wurrluma amirntak-akina da.

¹⁶⁻¹⁷ Kembirra yikinga-rringkina-manja nungkwurruwa dakina duwurruwilya angakwuba angwubinamanja, nganjukwaba kembirra kinga-rringkina-manja

ki-yaku-werri-bikajama nganyangwu-wa ayakwa aning-arum-uruma-wa aning-angkawura. Kembangirra ngayuwa akina ki-yamina-manja, ngalaja duwurruwilya kingi-jirrkima-kajungwunama dakina enena ayakwa aning-arum-uruma nganyangwa nara a-yarrku-warrkwa-juma akina. Nar-eka a-yarrku-warrkwa-juma akina imba aning-angkawura kuw-ambilya-mirra akina nungkwurra-langwi yada aduwaba. Kuw-ambilya-mirra akina nungkwurra-langwi yada yiya wurr-ababirna-langwi yada warni-mamalya yiya ababirna-langwi yada akwalya-mirrya yiya y-ababirna-langwi yada yinungwungwangba-mirrya akwa ngawa wurr-ababirna-langwi yada wurrajija-mirrya,” ni-yama God Nawu-wa akwa ena-langwu-wa warnninukw-ana nakina da.

Nawa-langwa akwa warnninukw-ana-langwa

¹⁸ Abirri-bukwurraja wurr-abiyakarbiya warnninukw-ana Nawa-langwa na-bik-awiyabayinuma mijiyangu-wa akwa na-biki-jadanguma wurri-bik-alakina makinalangwa mijiyanga. Biya warni-miykirra Jema yiya Yema akwa Jebeda. Yem-eka nakina nungw-anikba Keninalangwa. ¹⁹ Imba wurru-mirntak-ayin-eka Nawa-langwa warnninukw-ana nuw-ambilyi-mirra warning-adinibawiya warni-mamalya na-jarridi-manja ebina akungwa amakwilyimida.

²⁰ Anaja Nawa ni-lungkwabi-juwama anhinga-mirrya, akwa nakina-bina n-aning-adinibawiya ni-lungkwabi-juwama nakina akwurana da. ²¹ Biya kembangirra ningeckbirakama akina akwurana-langwa amalyirra. Biya Nawa akwa ana-langwa warni-mamalya wurrakina naybekayinuma akina amalyirra. Biya arngkawura niybekinum-eka nakina Nawa akina akwurana-langwa

amalyirra ni-ngekbiraka-mulangwa, biya nu-bungwurri-d-eka nakina. Biya nakina Nawa nang-abirawaka dimballa ana-langwa akwa ni-mungkwulinga n-ayabirra ena-langwa-manja nanga-likira-ka-mirri-manja kalliykwa nakina da.

²² Anaja nanukw-anikba Yema niybina nungw-anikba Kenina-langwa ni-bukwaya ni-likana nakinu-wa nungw-anikba, biya nani-rringk-eka n-abal-mungkwurda nakina. Biya ni-likana nakina akwa nani-lirrak-maka ena-langwu-wa wun-ambilyuma naw-anikba-kiya.

²³ Imba abirnaja wun-alakina Nawa-langwa wun-aruma-mirri-kiya-dangwa wun-anukwa-bilana-kiya naninga-wilyakama wun-alakina dimballa anuwa-wa. Biya naning-alyilyadi-juwama mirirrba-langwiya akwa kembirra nani-likanuma mirirrba-ma nungw-arringba-wa niybina nu-kwu-kwunu-murrkwuli-mirruwa. Biya nanu-wurmbi-juwama dakina dimballa anuwa-manja nara baba kani-ngayindanga kani-rringka nakina n-ayabirra da. Biya naning-akimarnu-mulangwa kembirra dimballa nungw-arringba-manja nani-likana arakba wun-alakina da.

²⁴ Anaja kembirra Nawa n-aningaba-da arakba nakina. Akwa ni-likana akwa nar-eka, nu-werrik-awinyambadinum-eka arrawa yukwudukwuda-manja nakina, n-engkirrkanu-mulangwa ni-yama-mulangwa ana-langwa ni-yukwijiya-da nanukw-anikba da. ²⁵ Biya nakina Nawa arakba nani-ykba-jama Yamu-wa da akwa ena-langwu-wa wurri-miri-mir-ana warnik-inikaduwa-wa da. Biya ni-yama nakina kembirra,

“Ningen-eka ningani-ykba-jinama Keninu-wa.

Kembirra yadikina ana-langwa wurr-arrkw-urkkuw-ana ka-bungkawa-dinama anuwa-manja.

²⁶ Imba nganja ningena ningani-yang-marngkwa-jinama
Yaweya niybina God Jema-langwa.

Anaja nakina Jema kinu-bungkawa-dina-mirra Kenina-
manja.

²⁷ Kembirra anaja nakina-manja Jebeda kanu-kwuna-
mirra wurr-ababirna wurri-yukwayuwa God,
akwa kuw-ababirna-dinama wurrakina.

Akwa ngarningka wurri-miri-mir-ana Jebeda-langwa
ka-wurrak-ambilyama wurrakina Jema-langwa-
manja warni-mamalya wurru-wurrak-awura-
mirra.

Kembirra Jebeda kini-bungkawa-dinama an-ajukwaba
Kenina-manja,”

ni-yama Nawa. Imba akina ekirra Jebeda na-yaminama
“kuw-ababirna-dinama.”

²⁸ Biya akina kembirra na-jarridi-manja ebina akungwa
adurrngwarna-dangwa kembirra arakba nakina Nawa n-
ambilyi-mirra 350 mamariyka yiya yinungkwura ngar-
ningka. ²⁹ Biya n-ambilyi-manja 950 mamariyka yiya
yinungkwura nakina ni-jungwuma arakba da.

10

*Nawa-langwa-langwa wurri-miri-mir-ana warnik-
inikaduwa*

¹ Amirntak-enena ekirra nuw-arrkarri-jajungwunama
akina Nawa-langwa wurri-miri-mir-ana warnik-
inikaduwa-langwa. Nawa-langwa warnninukw-ana wurr-
abiyakarbiya na-bik-ambilyi-mirra wurri-bik-alakina
Jema yiya Yema akwa Jebeda. Biya kembirra na-jarridi-
manja ebina akungwa amakwilyimida ababirna-langwa
wurri-bik-alakina kembirra na-bik-akima-jungwunuma
arakba warninikw-arrngwa.

² Abirraja kembirra warna Jebeda-langwa
warnninukw-ana. Warni-miykirra wurrakina Kawuma

yiya Mekeka yiya Madaya yiya Jabana yiya Dubala yiya Mejeka akwa ngawa Diraja. ³ Akwa warna ngarningka warnninukw-ana n-aruma-langwa Kawuma-langwa. Warni-miykirra wurrakina Ajikeneja yiya Ribada akwa ngawa Dakarma. ⁴ Akwa warna ngarningka warnninukw-ana naniki-marnj-anikba-langwa Jabana-langwa. Warni-miykirra wurrakina Elija yiya Beyina yiya Jaburija akwa ngawa Rawuda. ⁵ Kembirra abirraja wurri-miri-mirarrngwa wurrakina-langwa Elija-mirrya-langwa nuw-errbalinuma arakba wurri-mirntak-akina mijiyalyu-wa yiya ayangki-yangki-darrbu-wa.

Imba kembirra wurr-ayabijaba arakba nuw-ambilyuma wurri-mirntak-akina wurri-lyimberr-kwilyimida, wurri-lyimberrku-warra a-wilyaba-manja angalya imba wurri-lyimberrku-warra ngarningka a-wilyaba-manja angalya. Wurri-min-ayabijaba ayakwa na-yangbayinuma wurrakina. Wurr-ayabijaba na-wurrak-ambilyi-mirra wurri-mirntak-akina akana nu-wilyabam-eka ngawa n-aning-adiniba-wiya nimir-arringba Jebeda nakina da.

⁶ Imba warna wurru-wurraku-warra warnninukw-ana Yema-langwa. Nakin-eka Yema naniki-marnj-anikba Jebeda-langwa nakina. Warni-miykirra warnninukw-ana Yema-langwa wurrakina Kwuja yiya Yijiba yiya Libiya akwa ngawa Kenina. ⁷ Akwa warna warnninukw-ana n-aruma-langwa Kwuja. Warni-miykirra wurrakina Juba yiya Yabila yiya Jabida yiya Rama akwa ngawa Jabudeka. Imba Rama-langwa wun-anukwa-bilana-kiya wun-animiykirra Juba akwa Dideni wun-alakina.

⁸ Imba nu-wilyaba ngarningka nanukw-anikba Kwujalangwa n-ambilyi-mirra nakina an-ajukwaba. Nanimiykirra nakina Nimurada. Nakin-eka Nimurada n-aning-adiniba-wiya nu-bungkawa-dinuma wurru-kwala-manja warni-mamalya wurri-mini-miningka-manja.

Nara ena-langwa-manja wulkwa warni-mamalya kini-bungkawa-dina nakina imba wurri-miniyngka-manja ngarningka warni-mamalya nu-bungkawa-dinuma nakina. ⁹ Anaja Yaweya nani-mamirika-juwama nakina Nimurada-manja. Kemberra nakina Nimurada n-abart-eka n-anungkwarba nanik-abirangka wurrajija yiya yinungwungwangba-mirrya. Amin-akina-langwa abirraja wurru-kwala warni-mamalya na-maki-jayinama aduwaba wurrakina, “Yaweya kani-mamirika-jinama nungkwuwa nungkw-ajukwaba, kajungwa ningk-abarta k-ambilyi yada nungkwuwa ningkakina, wubirra laka arakba-wiya n-abarta yinungwungwangba-mirrya n-ambilyuma Nimurada nakina da,” na-yaminama na-maki-jayina-mirra ayakwa warning-aduwaba warni-mamalya wurrakina da.

¹⁰ Nakin-eka Nimurada ni-lyingama adiniba-wiya a-bik-alakina angalya a-miykirra Babilana yiya Ereka akwa Akada. A-bik-alakina angalya nuw-ambilyuma a-ringbirra-manja angalya a-miykirra Babilaniya. ¹¹ Biya kemberra akina-langwa angalya Babilaniya-langwa nilikanuma nakina Nimurada aminiyngku-wa angalya a-miykirra Ajiriya. Imba yakwijina ngawa abirraja analangwa warniki-minu-wardu-warda narri-likira-kama ababirn-eka alikira. Narri-liki-likira-ka-mirra amirntak-akina yanda-langwa abiyarbuwa angalya amin-ababirna alikira nuw-arjiyuma a-bik-alakina, a-miykirra Niniba yiya Riyabadira yiya Kela ¹² akwa Rejena. A-wilyaba angalya Niniba nuw-ambilyuma al-alibaja imba a-wilyaba angalya Kela ad-adibina. Ngalaja Rejena wilyarra. Imba akina angalya Kela amakwilyimid-eka angalya akina.

¹³ Imba anaja Yema-langwa nanukw-anikba Yijiba nanu-wilyakama nakina wurri-mangbala wurr-ambilyuma warnninkw-ana. Warni-miykirra wurrakina

Lidiya yiya Anama yiya Liyaba yiya Nabuda ¹⁴ yiya Badirija yiya Kajila akwa ngawa Kabudawa wurrakina. Nakin-eka Kabudawa, niybina ni-yukwijiya-dangwa nanukw-anikba Yijiba-langwa, n-aning-adiniba-wiya nimir-arringba nakina Warningi-Bilijiya-langwa warni-mamalya. Abirraja wurri-miri-mir-ana warnik-inikaduwa Yijiba-langwa narra-wilyakama wurrakina warni-miykirra Lidiya-langwa akwa ena-langwa-langwa wurr-arrkw-urkwuw-ana.

¹⁵ Anaja Yema-langwa nanukw-anikba Kenina nanu-wilyakama nakina wun-ambilyuma warnukwa-bilana wun-ani-miykirra Jayidina, niybina n-aruma-dangwa, akwa Yeda. ¹⁶ Imba abirraja wurru-kwala ngarningka warninukw-ana Kenina-langwa nuw-ambilyi-mirra wurrakina. Kembirra nakin-eka Kenina n-aning-adiniba-wiya nimir-arringba wurr-ababirna-langwa warni-mamalya nakina. Wurri-mirntak-enena warni-miykirra: Warningi-Jebija yiya Warning-Amawa yiya Warningi-Kikaja ¹⁷ yiya Warningi-Yiba yiya Warning-Arika yiya Warningi-Jeyina ¹⁸ yiya Warning-Arbada yiya Warningi-Jemara akwa ngawa Warningi-Yamada. Wurru-mirntak-enen-eka warni-mamalya na-wurrak-errbalinuma, yanda-langwa wurr-ayabijaba arakba nuw-ambilyuma wurri-mirntak-akina wurri-lyimberrkwilyimida, wurri-lyimberrku-warra a-wilyaba-manja angalya akwa wurri-lyimberrku-warra ngarningka a-wilyaba-manja angalya.

¹⁹ Imba abirra-langw-eka angalya a-wilyaba-mirra ngawa aruma ekirra Kenina amirntak-akina ababirna-langwa. Kembirra akina angalya a-miykirra Kenina amakwilyimida angalya a-ringbirra akina. Biya amirntak-akina ngawa angalya amirntak-iybina Kenina-manja ngawa nuw-ambilyi-mirra akina na-likanuma nuw-

errbalinuma amirntak-akina Jayidina-langwa akwa engku-wa angerrba nuw-angkarrini-mirruwa arrirra dalada yanda-langwa Kera, ebina nuw-ambilyuma angalya akwudangwa Kajaya. Akwa na-likanuma ngarningka amirntak-akina angalya abirra-langwa angerrba engku-wa alyangmi-lyangmu-wa yanda-langwa Jaduma yiya Kamara yiya Aduma akwa ngawa Jebawuma, ebina nuw-ambilyuma akwudangwa Leja akina.

²⁰ Imba wurri-mirntak-iybina warni-mamalya wurr-ayabijaba arakba nuw-ambilyuma wurri-lyimberrkwilyimida, wurri-lyimberrku-warra a-wilyaba-manja angalya imba wurri-lyimberrku-warra ngarningka a-wilyaba-manja angalya. Wurri-min-ayabijaba ayakwa na-yangbayinuma wurrakina. Wurr-ayabijab-eka na-wurrak-ambilyi-mirra wurri-mirntak-akina warni-mamalya akana nu-wilyaba-mirra ngawa n-aning-adiniba-wiya nimir-arringba Yema nakina da.

²¹ Imba anaja nakina Jema, niybina Nawa-langwa nanukw-anikba n-aruma-dangwa, n-ambilyi-mirra n-aning-adiniba-wiya nani-mamalya Wurri-Yiburuwalangwa warni-mamalya nakina. ²² Warn-eka Jemalangwa wurru-wurraku-warra warnnukw-ana. Warni-miykirra wurrakina Elama yiya Ajura yiya Arbakijada yiya Luda akwa ngawa Arama. ²³ Akwa ngarningka warna Arama-langwa warnnukw-ana. Warni-miykirra wurrakina Wija yiya Wula yiya Keda akwa Mejeka. ²⁴ Imba Arbakijada-langwa nanukw-anikba Jela nakina. Akwa Jela-langwa nanukw-anikba Ebera nakina. ²⁵ Kembirra Ebera nanu-wilyakama nakina wun-ambilyuma warnukwa-bilana. Nu-wilyaba Beleka nakina. N-ambilyu-wiya nakina n-anungkarba abirraja wurr-ababirna-langwa warni-mamalya nuw-errbalinimirra wurrakina. Kembirra amin-akina-langwa nani-

Jenijija 10:26 47 Jenijija 10:32

yangbi-juwama nakina Beleka nani-miykirra, mana akina ekirra Beleka na-yaminama “nuw-errbalinuma.” Imba n-arrkwuw-anikba Beleka-langwa Jakidena nakina. ²⁶ Akwa warna warnninukw-ana Jakidena-langwa. Warni-miykirra Almadada yiya Jeleba yiya Yajarmabeda yiya Jera ²⁷ yiya Yadarama yiya Wijala yiya Dikila ²⁸ yiya Abala yiya Abimeyela yiya Juba ²⁹ yiya Abura yiya Yabila akwa ngawa Jawubaba. Wurru-mirntak-enen-eka warnninukw-ana Jakidena-langwa da.

³⁰ Imba amirntak-akina angalya wurri-mirntak-akina-langwa warni-mamalya na-likanuma Meja-langwa akwa angerrba Jubara-wa nuw-ambilyi-mirruwa angalya angak-arjiyinga alyangmi-lyangma-langwa. ³¹ Imba wurri-mirntak-akina warni-mamalya wurr-ayabijaba arakba nuw-ambilyi-mirra wurri-lyimberr-kwilyimida, wurri-lyimberrku-warra a-wilyaba-manja angalya imba wurri-lyimberrku-warra ngarningka a-wilyaba-manja angalya. Wurri-min-ayabijaba ayakwa na-yangbayinuma wurrakina. Wurr-ayabijaba na-wurrak-ambilyi-mirra wurrakina akana nu-wilyaba-mirra ngawa n-aning-adiniba-wiya nimir-arringba Jem-eka nakina da.

³² Wurri-mirntak-akin-eka wurru-wurra-kwilyimida warni-mamalya Nawa-langwa wurri-miri-mir-ana warnik-inikaduwa wurrakina da. Narrima-manguma wurrakina mamirukwa Nawa-langwa-langwa warnninukw-ana yanda-langwa wurri-lyimberr-kwilyimid-eka wurri-lyimberrk-ayabijaba yiya wurri-lyimberrk-ayabijaba warni-mamalya nuw-ambilyuma wurrakina arakba. Na-walyarr-eka ebina akungwa amakwilyimida, kembirra wurri-mirntak-akina ngawa warni-mamalya wurri-lyimberr-kwilyimida na-wurraki-yabijaba-kajungwunuma wurri-lyimberrku-warra yiya wurri-lyimberrku-warra warni-mamalya ababirna-manja

angalya wurrakina da.

11

Alinga-jirrirra-langwa alikira Babilana-manja

¹ Biya adinuba-wiy-eka wurru-wurrak-akina warni-mamalya wurriybina nuw-ambilyi-mirri-mirri akini yada nuw-ambilyi-mirra engka-manja yiya engka-manja angalya, imba a-wilyabam-eka ngawa ayakwa na-yangbayinuma wurrakina. ² Imba alyangmi-lyangma-langwa ngawa nuw-ambilyi-mirra. Biya kembirra arakba na-marrawarnuma na-wurraki-likanuma wurrakina. Biya arakba narru-wurrak-akbirrangama a-ngakbilyuwalya angalya a-miykirra Babilaniya. Biya yakwijina arakba kembirra na-wurrak-ambilyuma wurrakina da.

³ Biya arakba kembirra wurru-wurrak-akina warni-mamalya na-lyalyimbukwayinuma warniki-ngekbiraki yad-eka alikira. Na-yama, “Ngarri-ngekbirakina alikira amilyimilyinja-mirra,” na-yama. Kembirra narri-ngamba-juwama akina amilyumilyinja akungwama. Kembirra narri-ngekbirakama akina akwa narr-akimarnuma m-artitarra-manja mamawura, ka-dakini yada akwurraki yada yanda-langwa akina na-kwurrakidinum-eka. Akwa ngarningka minyadirra makina narrima-wilyakama wurrakina. Biya narr-akimarnuma amirntak-akina amilyumilyinja a-wilyu-wilyabawiya, akwa ngawa minyadirra ngarningka narrim-akimarnuma wilyarra, kajungwa kuw-abalkayukwuni yada arrbida amirntak-akina alikira. Biya kembirra narri-ngekbirakama wurrakina alikira abirra-langwa amilyimilyinja-mirra akina da.

⁴ Biya na-wurraki-yama wurrakina, “Kwa, ngarri-ngekbirakina ababirna alikira. Imba a-wilyaba

akina aki-ngekbirakinama, akin-eka alinga-jirrirra aki-ngekbirakinama. Nara amirntak-ayina wubirra alikira a-yamama imba jujuj-eka alinga-jirrirra aki-ngekbirakinama,” wurrakina na-wurraki-yama. “Enen-eka ngarri-ngayindanama aki-ngekbirakinama alinga-jirrirr-eka, kajungw-eka angwubina-manja kuw-akbirrangini yada akina,” na-yama. Biya na-wurraki-yama wurrakina, “Ngarru-wurrak-ayin-eka aduwaba ngarri-ngayindanama ngarr-iyngbidi yad-eka ngarna aku-wilyaki-jayini yada, akwa ngarningka aka-wilyaka-jini yada ngakwurra-langwa-manja wurri-miri-mir-arrngwa ngarna ngarri-miri-mir-arrngwa ngarr-abarta warka akwa aringkawa. Ngarri-yamina-mirra enena aduwaba kajungwa nari yada angerrba yiya angerrba a-wurra-murrkwuluma ngarru-wurrak-ayina, imba aku-wurrak-ambilyi yada ngawa a-wilyaba-mirri-manja angalya,” na-yama.

⁵ Biya arakba wurri-mirntak-akina warni-mamalya narri-ngekbirakama ababirna a-yukwayuwa alikira akwa ngawa akina a-wilyaba alinga-jirrirra-dangwa alikira. Anaja kembirra ni-dirrirnta angaluba nakina Yaweya kajungwa kanu-wurraki-rringkini yada wurru-wurrakaku-wa. ⁶ “Warn-eka wurru-wilyaba-ma warni-mamalya,” ni-yama, “akwa a-wilyabam-eka ayakwa warna na-yangbinama,” ni-yama. “Wurri-mirntak-ayina adiniba-wiya enena alikira narri-ngekbirakama. Akwa adiniba ngarningka a-wurrak-iybin-eka ngarningka akwala ka-yaminam-eka a-wurrak-akina ngawa. Engka yiya engk-eka ka-yaminama aning-errbirra karri-ngayindana-manja,” ni-yama.

⁷ Biya nakina Yaweya ni-yama ngarningka, “Ngakwurruwa kembirra aki-likaja-mirra arakba ngarna aki-dirrirntama aka-mini-yku-warrkwa-jini yada ayakwa

abirra-langwa, nari yada kembirra a-min-engkirrkaja-juma wurri-mirntak-akina,” ni-yama nakina Yaweya. ⁸ Biya nakina Yaweya arakb-eka ni-dirrirnta akwa nani-mini-yku-warrkwa-ja abirra-langwa ayakwa akwa angerrba yiya angerrb-eka nanu-wurraki-larrkana wurrakina akina-manja angalya. Biya na-ngwanja kembirra wurri-mirntak-akina warni-mamalya, nara karri-ngekbiraka amirntak-akina alikira da. ⁹ Akin-eka angalya narri-yangbi-juwama Babilana, mana yakwijina Yaweya nani-mini-yku-warrkwa-juwa-mubaba nakina ayakwa, akwa akina ekirra Babilana na-yamina-mubaba “ni-yku-warrkwa-juwama ayakwa.” Biya kembirra Yaweya nanu-wurraki-larrkani-mirra wurri-mirntak-akina warni-mamalya yadikina engku-wa yiya engku-wa angalya nakina da. Kembirra abirraja na-ngwarntirriyina arakba wurrakina da.

Jema-langwa-langwa wurri-miri-mir-ana warnik-inikaduwa

¹⁰ Amirntak-enena akwala ayakwa Jema-langwa-langwa wurri-miri-mir-ana warnik-inikaduwa. Najarridu-mulangwa ebina akungwa amakwilyimida, kembirra m-ambilyuma mamariyka nimu-ngwiyng-bijanguma yiya y-ambilyuma yinungkwura nu-ngwiyng-bijanguma. Kembirra arakba nakina Jema 100 mamariyka yiya yinungkwura n-ambilyuma nakina, biya n-akima-jungwunuma arakba nakina nanukw-anikba nani-miykirra Arbakijada. ¹¹ Bi...ya ngarningka 500 mamariyka yiya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurrukwala ngarningka wurri-yukwayuwa ana-langwa n-akima-jungwunuma.

¹² Anaja kembirra n-ambilyi-manja nakina Arbakijada 35 mamariyka yiya yinungkwura, n-akima-jungwunuma

arakba nakina nanukw-anikba nani-miykirra Jela.
¹³ Bi...ya ngarningka 403 mamariyka yiya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurru-kwala ngarningka wurri-yukwayuwa ana-langwa n-akima-jungwunuma.

¹⁴ Anaja kembirra n-ambilyi-manja nakina Jela 30 mamariyka yiya yinungkwura, n-akima-jungwunuma arakba nakina nanukw-anikba nani-miykirra Ebera.

¹⁵ Bi...ya ngarningka 403 mamariyka yiya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurru-kwala ngarningka wurri-yukwayuwa ana-langwa n-akima-jungwunuma.

¹⁶ Anaja kembirra n-ambilyi-manja nakina Ebera 34 mamariyka yiya yinungkwura, n-akima-jungwunuma arakba nakina nanukw-anikba nani-miykirra Beleka.

¹⁷ Bi...ya ngarningka 430 mamariyka yiya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurru-kwala ngarningka wurri-yukwayuwa ana-langwa n-akima-jungwunuma.

¹⁸ Anaja kembirra n-ambilyi-manja nakina Beleka 30 mamariyka yiya yinungkwura, n-akima-jungwunuma arakba nakina nanukw-anikba nani-miykirra Riyuwa.

¹⁹ Bi...ya ngarningka 209 mamariyka yiya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurru-kwala ngarningka wurri-yukwayuwa ana-langwa n-akima-jungwunuma.

²⁰ Anaja kembirra n-ambilyi-manja nakina Riyuwa 32 mamariyka yiya yinungkwura, n-akima-jungwunuma arakba nakina nanukw-anikba nani-miykirra Jerukwa.

²¹ Bi...ya ngarningka 207 mamariyka yiya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurru-kwala ngarningka wurri-yukwayuwa ana-langwa n-akima-jungwunuma.

²² Anaja kembirra n-ambilyi-manja nakina Jerukwa 30 mamariyka yiya yinungkwura, n-akima-jungwunuma arakba nakina nanukw-anikba nani-miykirra Neyawa.

²³ Bi...ya ngarningka 200 mamariyka yiya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurru-kwala ngarningka wurri-yukwayuwa ana-langwa n-akima-jungwunuma.

²⁴ Anaja kembirra n-ambilyi-manja nakina Neyawa 29 mamariyka yiya yinungkwura, n-akima-jungwunuma arakba nakina nanukw-anikba nani-miykirra Dera.

²⁵ Bi...ya ngarningka 119 mamariyka yiya yinungkwura n-ambilyuma nakina akwa wurru-kwala ngarningka wurri-yukwayuwa ana-langwa n-akima-jungwunuma.

²⁶ Anaja kembirra n-ambilyu-mulangwa 70 mamariyka yiya yinungkwura nakina Dera, n-akima-jungwunuma arakba nakina wurr-abiyakarbiya warnninukw-ana warni-miykirra Aburema yiya Neyawa akwa Yarana.

Dera-langwa-langwa wurri-miri-mir-ana

²⁷ Warna wurri-yukwayuwa Dera-langwa. Wurr-abiyakarbiya warnninukw-ana ana-langwa, warni-miykirra Aburema yiya Neyawa akwa Yarana. Akwa Yarana-langwa nanukw-anikba Lada. ²⁸ Bi...ya Yarana ni-jungwa nakina ena-langwa-manja angalya ni-rukwularr-mirri-manja, a-miykirra Wura. Akin-eka angalya Wura akina-manja a-ringbirra angalya a-miykirra Babilaniya. Kembirra yakwijina ngawa ni-jungwuma nakina Yarana n-ambilyu-wiya nungw-anikba Dera n-aniba ambaka.

²⁹ Imba ngalaja Abirama-langwa dadingiy-anikba Jeraya dakina, diybina dadiya-marnj-anikba imba d-iminiyngka dirnt-adikba. Na-yaminjamama wurrakina warni-mamalya akina-manja angalya akini yada. Imba Neyawa-langwa dadingiy-anibka Milka dakina, diybina dadiyaw-anikba Yarana-langwa. Anaja nu-wilyaba n-iyngka nanukw-anikba Yarana-langwa nakina nani-miykirra Yijika. ³⁰ Akana dakin-eka Jeraya duburubura ngawa dading-arijira-ma dakina.

³¹ Bi...ya kembirra ni-likana arakba nanu-wilyaka nakina Dera nanukw-anikba Aburema akwa ni-mirani-kba Lada, niybina ni-jungwu-mulangwa nungw-anikba Yarana, akwa ngarningka darngkiy-anikba Jeraya, diy-bina dadingiy-anikba Abirama-langwa, akwa narri-lalika arakba akina angalya Wura warniki-liki yada wurrakina a-ringbirru-wa angalya a-miykirra Kenina. Biya na-likana arakba wurrakina da.

Bi...ya narr-akbirranga wurrakina akina angalya a-miykirra Yarana. Aruma angalya amin-ababirna alikira yiya warni-mamalya akina. Akwa nuw-ambilyuma yak-wijina arakba da. ³² Kembirra yakwijina ngawa akina-manja angalya ni-jungwa arakba Abirama-langwa nungw-anikba, niybina nani-yuwangkwa Dera. 205 mamariyka yiya yinungkwura nakina n-ambilyuma biya ni-jungwa akina-manja angalya da.

12

Abiriyama-langwa-langwa warni-mamalya - God nan-arti-juwa-mulangwa Abiramu-wa

¹ Bi...ya anaja Yaweya ni-yama nakina Abiramu-wa, “Wu-lalikina arakba enena angalya nungkwa-langwa yiya nungw-ana-langwa. Akwa wurra-wurraki-lalikina arakba wurri-mirntak-enena warni-mamalya nungkwa-langwa enena-manja angalya. Biya ki-likaja arakba angabu-wa angalya aminiyngku-wa yiba-wilyaka-jina-mirruwa ningkakina,” ni-yama Yaweya Abiramu-wa.

² Biya nani-makama ngarningka enena ayakwa anuwa-wa akwa ni-yama,
“Yiba-kwunama ngayuwa wurr-ababirn-eka ni-mirana-mirrya warnik-inikaduwa.

Wurrakin-eka kuw-ababirna-dinama yanda-langwa wurri-lyimberr-kwilyimid-eka wurri-lyimberrku-wilyaba warni-mamalya kuw-ambilya-mirra wur-rakina.

Imba ngayuwa ki-yaminama aningaba nungkwuwa-manja akwa kembirra ningki-mikbiyiya ningkakina

yanda-langwa wurr-ababirna warni-mamalya kuw-aningmi-dinama ningk-ani-miykirra nungkwa-langwa.

Ngayuwa ki-yaminama akina kajungwa nungkwamba-langwa ki-yamini yada ningkakina aningaba wurru-kwala-manja warni-mamalya.

³ Abirraja wurru-kwala warni-mamalya ka-yangbinama aningaba ayakwa nungkwa-langwa-langwa.

Kembirra ngay-amba-langwa arrkala aningaba ayakwa ki-yangbini yada wurri-mirntak-akinu-wa warni-mamalya.

Imba abirraja warning-errbirra warni-mamalya kabi-ykbajina-manja nungkwuwa-wa, kembirra ngay-amba-langwa ka-ykbajinama wurri-mirntak-akinu-wa warni-mamalya.

Biya ki-yaminama ngayuwa aningaba wurru-wurra-kwilyimida-manja warni-mamalya engka-lina-langwa yiya engka-lina-langwa angalya, wubirra laka ningi-yaminama aningaba aduwaba nungkwuwa-manja,”

ni-yama nakina Yaweya Abiramu-wa da.

⁴ Bi...ya anaja Aburema nani-yuwangkwa arakba, 75 mamariyka yiya yinungkwura n-ambilyi-mirra nakina. Biya ni-lalika ebina angalya amin-ababirna alikira yiya warni-mamalya Yarana akwa ni-likana aminiyngku-wa angalya a-ringbirru-wa Kenina, mana baba Yaweya

adiniba-wiya nani-maka-mirra naniki-lika-langwa yanjarrikina akinu-wa angalya nakina. Imba anaja nanukw-anikba Lada ni-likani-mirra nakina Abirama-manja. Nakin-eka Lada-langwa nungw-anikba wun-adiyarra-manja Abirama. ⁵ Biya nanga-wilyakama Abirama dadingiy-anikba Jeraya akwa ngarningka nanukw-anikba Lada nanu-wilyaka-mirra. Akwa ngarningka wurr-ababirna-langwa warnungkwarba yiya wurri-darringka wurriybina na-mungkwuluma ena-langwa-manja angalya akwa nani-minu-wardu-wardanguma ana-langwa warka abirr-ajukwaba nanu-wilyaka-mirra. Narri-larrngk-ajika-mirra wurrakina ababirna-langwa amirntak-ijika yiya angwarnta amirntak-iybina narri-manguma nuw-ambilyu-wiya wurrakina Yarana-manja, akwa na-mirntaki-likanuma arakba da.

Na-mirntak-alilikanu...wa. Na-yarda arakba wurrakina ebina-manja angalya Kenina a-ringbirra-manja. ⁶ Akini yada kembirra akina-manja ngawa angalya, abirraja wurrakina warni-mamalya warni-miykirra Warningi-Kenina na-wurrak-ambilyuma ngawa wurrakina. Kembirra yakwijina ngawa Kenina-manja ngalaja akwurtukwurta eka abirra-langwa amalawudawarra nuw-alkayanguma engka-manja yiya engka-manja angalya. Yakwijina ngawa wurrakina Warningi-Kenina warni-mamalya na-yangbini-mirra ayakwa wurrakina abirra-langwu-wa amalawudawarra eka.

Abirraja kembirra Abirama-mirrya na-mirntak-ambilyi-mirra wurrakina Kenina-manja. Biya na-mirntaki-likanuma engku-wa yiya engku-wa angalya yakwijina ngawa yanda-langwa narr-akbirrangama angak-ingak-arjiyinga angalya. Akina-manja ngawa angalya ngalaja a-wilyaba-ma akina eka akwurtukwurta

nuw-arnturrkw-arji-mirra engemba-manja Mawura, akwudangwa angalya amin-ababirna alikira yiya warni-mamalya a-miykirra Jekema.

⁷ Anaja kembirra Yaweya n-abilyarri-kajungwunuma Abirama-manja ebina-manja akwurtukwurta eka akwa ni-yama anuwa-wa, “Enena-bina angalya a-ringbirra ngayuwa ka-kwunama nungkwa-langwu-wa ni-mirana-mirrya warnik-inikaduwa-wa,” ni-yama nakina nanimaka Abirama-manja. Kembirra yakwijina ngawa ni-mirntaki-manga anaja Abirama angwarnta arum-uruma, akwa nu-wurrak-arjiya-juwa amirntak-akina akwa ni-ngekbiraka arakba alta Yaweya-langwa, kajungwa naniki-biriyami yada nakina Yaweyu-wa yakwijina. Akwa naniyang-marngkwa-juwa nakina anuwa-wa arakba da.

⁸ Yadikina kembirra na-mirntaki-likana arakba wurrakina Abirama-mirrya nuw-angkarrini-mirruwa arrirra dalada, akwa kembirra narri-ngekbirakama angalya yakwijina angak-ingak-arjiyinga-kba. Awilyaba angalya a-miykirra Bedela nuw-ambilyi-mirra akwabirrangarna imba ngalaja Aya alyangmi-lyangma-langwa akina. Alakina-kiya angalya amin-ababirna alikira yiya warni-mamalya. Biya yakwijina arakba wilyarra nakina Abirama ni-ngekbiraka alta ebina wubirra ngawa. Ni-mirntaki-manga akwala angwarnta arum-uruma akwa nu-wurrak-arjiya-juwa akina yakwijina ngawa akwa ni-ngekbiraka arakba alta kajungwa naniki-biriyami yada nakina Yaweyu-wa. Akwa naniyang-marngkwa-juwa nakina anuwa-wa da.

⁹ Kenina-manja ngawa na-wurrak-ambilyi-mirra warnim-angalya Abirama-mirrya akana narri-makirikbijanga-juwama wurrakina angalya angerrba yiya angerrba nuw-angkarrini-mirruwa arrirra dalada wurrakina da.

Abirama akwa dadiy-anikba nan-ambilyu-mulangwa Yijiba-manja

¹⁰ Akana akina-manja angalya Kenina ngalaja a-yukwijiya anhinga nuw-ambilyuma awurrariya baba angalya. Kemberra Abirama-mirrya narri-lalika wurrakina Kenina akwa na-mirntaki-likana angerrba Yijibu-wa, kajungwa kuw-ambilyi yada yakwijina aduwaya, nara-wiya ebina anhinga ambaka Kenina-manja. ¹¹ Biya narr-akbirranga-manja wurrakina akina angalya Yijiba, nara-wiya karri-jibukwa akina-manja angalya, ni-yangbina nakina Abirama ayakwa dadingiy-anikba-manja Jeraya. Ni-yama nakina, “Ningken-eka ningku-kwilyibana ningki-darringka. ¹² Kabi-rringkina-manja nungkwuwa Warningi-Yijiba warni-mamalya, ka-lyangki-yaminama wurrakina, ‘Abirama-langwa dadingiy-anikba dakina na?’ ka-yaminama wurrakina. Kemberra dukwa kabi-ngajina wurrakina ngayuwa-manja da. Imba nungkwaja k-ambilya ningk-aniba ningkakina. ¹³ Kemberra ningkena ka-makinama wurri-mirntak-akina-manja warni-mamalya, ‘Ngayuwa ningena Abirama-langwa ning-adiya-marnj-anikba,’ ki-yaminama ningkakina ka-makinama. Kemberra abirraja kabilikinama ning-aniba k-ambilyi yada. Kemberra kamarngkirra-dinama ngayuwa-manja,” ni-yama nakina Abirama Jerayu-wa.

¹⁴ Kemberra narri-lalika-manja Kenina akwa nuw-awiyabayini-manja Yijibu-wa wurrakina, abirraja wurri-mirntak-akina Warningi-Yijiba warni-mamalya narringa-rringkama dakina didarringka du-kwilyibana amandan-gwa. ¹⁵ Imba akina-manja ngawa angalya Yijiba anaja n-aruma nu-bungkawa n-ambilyi-mirra nakina. Nilyingam-eka ababirna-langwa angalya yakwijina Yijiba-manja. Abirraja wurru-kwala warnungkwarba wurriy-

bina nani-minu-wardu-wardanguma warka ena-langwa-manja alikira nani-makama wurrakina nakina-manja dakina-langwa dadingiy-anikba du-kwilyibana Abirama-langwa. Kembirra wurrakina warniki-minu-wardu-warda ana-langwa narringa-lyilyanguma Jeraya anuwa-wa ena-langwu-wa alikira. ¹⁶ Kembirra du-kwilyibana baba dakina, anaja nakina nu-bungkawa ni-marngkirra-dinuma Abirama-manja akwa nanu-kwama warniki-minu-wardu-warda ena-langwi yada akwa ngawa ababirna jiba yiya nanukwuta yiya bullukwa yiya dangki akwa ngawa kamila.

¹⁷ Imba anaja nakina Yaweya nu-warangum-eka nakina Jeraya dadik-ambilyinga-langwa yakwijina niybina-manja nu-bungkawa ena-langwa-manja alikira, akwa ni-larrkanuma nakina angbilyuwa engb-iyngbida anuwa-wa akwa ngawa ena-langwu-wa warni-mamalya nuw-ambilyi-mirruwa ena-langwa-manja angalya.

¹⁸ Kembirra anaja nakina nu-bungkawa nan-arti-juwa Abirama anuwa-wa. Ni-yama nakina, “Ningki-yamarrkam-eka ningkakina ngayuwa-manja? Miyambana-birra nara yiki-maka daka dadingiy-ana nungkwa-langwa Jeraya? ¹⁹ Ningki-yama-mubaba ningkakina, ‘Dadiya-marnj-arrka daka didarringka,’ kembirra amin-akina-langwa ninginga-manguma dadingiy-arrki yada daka. Awurrariy-eka akina yi-kadikamulangwa. Nga-mana kembirra daka dadingiy-ana nungkwa-langwa akwa jay, wurringi-likaja arakba engkuwa ngayuwa-langwa,” ni-yama nakina nu-bungkawa Abiramu-wa.

²⁰ Kembirra nani-maka nakina ena-langwa-manja warniki-minu-wardu-warda, “Wurra-wurraki-larrkiya arakba wunalakana wun-ani-mamalya-kiya yadada,”

ni-yama. Kembirra narra-manga arakba Abirama-mirrya akwa narra-wilyakama Yijiba-langwa engku-wa da, Abirama yiya wurr-ababirna-langwa warni-mamalya ana-langwa akwa ngawa ababirna amirntak-ijika amirntak-iybina abirra-langwa da.

13

Abirama akwa Lada nan-errbalinu-mulangwa

¹ Bi...ya abirraja Abirama-mirrya na-wurraki-lawurra-dinuma arakba Yijiba-langwa wurrakina akwa na-wurraki-likani-mirra Keninu-wa nuw-angkarrini-mirruwa akina arrirra dirrmala. Nanga-wilyakama Abirama dadingiy-anikba akwa nanu-wilyakama warni-mamalya ana-langwa akwa ngarningka wurriybina nani-minu-wardu-wardanguma warka ana-langwa abirr-ajukwaba wurrakina nanu-wilyakama. Akwa amirntak-ijika-mirrya ebina abirra-langwa narru-wurraku-wilyakama wurrakina. Akwa ni-likanuma an-ajukwaba Lada nakina abirruwa.

²⁻⁵ Nakina Abirama ni-min-ababirn-eka amirntak-ijika-mirrya akwa ngawa ababirna jiba yiya nanukwuta yiya bullukwa akwa a-wurra-kwilyimid-eka angwarnta a-mamamuwa ajilba-mirra akwa akawulda-mirra nakina. An-ajukwaba Lada ni-min-ababirn-eka amirntak-ijika-mirrya nakina, ababirna jiba yiya nanukwuta yiya bulukwa ngal-ajukwaba. Kembirra nu-wurraku-wilyakama Lada amirntak-akina akwa ngawa warni-mamalya ana-langwa nanu-wilyakama, akwa ngarningka wurriybina nani-minu-wardu-wardanguma warka ana-langwa nanu-wilyakama nakina da.

Kembirra na-wurraki-likanuma arakba wurrakina Abirama-mirrya akwa Lada-mirrya engku-wa yiya engku-wa angalya. Na-mirntaki-likanuma angerrba

nuw-ambilyi-mirruwa Bedela akina, yanda-langwa namirntaki-yardanguma wurrakina angalya-manja wilyarra Bedela akwa ebina Aya. Biya yakwijina ngawa namungkwuluma wurrakina, namungkwulu-mirri-manja arakba-wiya wurrakina, akwa Abirama ni-ngekbirakamirri-manja nakina arakba-wiya alta, ebina angwarntamirra. Biya kembirra yakwijina ngawa Abirama naniyang-marngkwa-juwama Yaweyu-wa nakina da.

⁶⁻⁷ Kembirra abirr-ajukwaba yakwijina wurru-kwala warni-mamalya wurri-min-akina angalya nuw-ambilyimirra ngawa wurrakina akina-manja angalya. Warningi-Kenina warni-mamalya yiya Warningi-Berija warni-mamalya wurrakina.

Kembirra yakwijina ngawa nuw-ambilyi-mirra abirraja Abirama-mirrya. Na-wurrak-ambilyi-mirr-eka bi...ya nayarrakayinum-eka akina amarta-mirrya akwa angalya wun-alakina-kiya-langwa wun-ambilyuma-kiya-langwa, Abirama-langwa akwa Lada-langwa, mana awurrakwilyimida bab-eka jiba-mirrya abirna-langwa. Kembirra abirraja naybayinuma arakba awinyamba wurrakina Abirama-langwa warnungkwarba wurriybina narrakwurrajuwa-mirri-mirra jiba-mirrya, akwa Ladalangwa, naybayinuma arakba wurrakina da. Narri-ngirra-juwama akungwa yiya anhinga amarta. Naybayinuma wurrakina akina-manja angalya Kenina da.

⁸ Anaja kembirra Abirama ni-yama nakina Ladu-wa, “Yalakan-eka yanukwa-manja ngarru-wurrakawuramirr-eka ngarna. Nara abirraja ayibi-banjuma awinyamba yakwa-langwa warnungkwarba, nganyangwa warnungkwarba akwa nungkwa-langwa, nara awurriykba-jajuma warna. ⁹ Yakwaja kembirra arakba y-abirraku-wurr-iyinama yalakana yilikajama.

Nungkwuwa wi-yangbi-jina ebina angalya arakba ningki-ngayindanama, kajungwa ki-likaji yada nungkwuwa, imba nganjukwaba kembirra ki-likaji yada arakba aminiyngku-wa angalya, y-ayabijaba yak-ambilyi yada,” ni-yama nakina Abirama Ladu-wa da.

¹⁰⁻¹³ Anaja Lada kembirra n-andiyaya angerrba nakina akana ni-rringka ekbilyuwalya angalya nuw-ambilyi-mirri-manja adurrngwana adalyuma a-miykirra Jardina. Aningab-eka angalya akina. Imba akina adalyuma na-likani-mirra angerrba akinu-wa angalya a-miykirra Jawa. Ababirn-eka akina akungwa yiya eka akwa amarta, wubirra laka ebina angalya Yaweya ni-ngekbirakama nakina a-miykirra Yidina, akwa ngal-ajukwaba wubirra na-yamama akina adalyuma Yijiba-manja. Kembirra Lada nakina ni-ngayindanguma akina angalya a-ringbirra a-miykirra Jardina ena-langwi yada angalya. Akwa ni-likana arakba nakina yanjarrikina akinu-wa angalya a-lyangmu-wa. Kembirra nan-abirraaku-wurr-iyinuma arakba wun-alakina da.

Imba anaja Abirama n-ambilyuma nakina yakwijina ngawa ebina-manja angalya Kenina. Anaja nakina Lada ni-ngekbirakama angalya arakba engemba-manja Jaduma akwudangwa. Akin-eka angalya Jaduma amin-ababirna alikira yiya warni-mamalya. Imba abirraja wurrakina warni-mamalya Warningi-Jaduma wurru-wurrariy-eka wurri-min-akina angalya. Nara kani-mini-yarrku-waraka ayakwa Yaweya-langwa akwa nuw-arrya-ka a-wurru-wurrariya-langwa wurrakina ngawa da. Akana yakwijina ngawa nuw-ambilyuma abirraja Lada-mirrya, nara-wiya nakina Yaweya kini-birri-juwa alakina-kiya angalya aruma-mirri-kiya Jaduma akwa ngawa Kamara da.

Abirama ni-likani-mulangwa Yebiranu-wa

¹⁴ Kembirra Lada nakina ni-likani-mulangwa arakba, anaja kembirra Yaweya ni-yama nakina Abiramu-wa, “Ningkakina ningk-arjiya-mulangwa yadikina andiya angerrba yiya yanjarra. Ambaka-langwa ningkakina k-andiyama, ¹⁵ mana ngayuwa ningena yiba-kwunama enena angalya a-ringbirra nungkwuwa-wa akwa nungkwa-langwu-wa wurri-yukwayuwa. Amirntak-enena angalya ningki-rringkinama ababirna-langwa kembirra nungkwa-langwa-wiya arakba akina aning-angkawura ngawa da. ¹⁶ Akwa ngarningka yiba-kwunama wurr-ababirna warnik-inikaduwa ni-mirana-mirrya nungkwa-langwa. Abirraja ka-wurra-mirdinama wurrakina wubirra laka ajiringka. ¹⁷ Kembirra jay, likaja akwa ki-mirntaki-rringkina akina angalya angkwilyimida-langwa, mana ngayuwa baba ningena yiba-kwunama amirntak-enena angalya nungkwuwa-wa,” ni-yama nakina Yaweya Abiramu-wa.

¹⁸ Anaja kembirra nakina Abirama ni-likana aminiyngku-wa angalya akwa ni-ngekbiraka angalya anikaduwa Yebirana-manja. Yakwijina ngawa n-ambilyuma arakba akwudangwa amirntak-iybina eka akwurtukwurta nu-wilyaba-langwa n-anungkwarba nani-miykirra Mamira. Kembirra yakwijina ngawa ni-ngekbirakama alta nakina Abirama angwarnta-mirra kajungwa naniki-biriyami yada Yaweyu-wa. Akwa kembirra nani-yang-marngkwa-juwa anuwa-wa nakina da.

14

Abirama nani-lawurraka-juwa-mulangwa Lada awinyamba-langwa

¹⁻⁹ Anaja nu-wilyaba n-anungkwarba nani-miykirra Kedaleyuma n-iyngbida n-ambilyi-mirra nu-bungkawa

ena-langwa-manja angalya engemba Elama. Biya nakina Kedaleyuma nu-bungkawa-dinuma ngarningka wurru-kwala-manja wurri-bu-bungkawa wurri-mangbala-manja. Warni-miykirra wurrakina Bera yiya Birija yiya Jina yiya Jemeba akwa ngawa nu-wilyaba nu-bungkawa akina-manja angalya a-miykirra Bela. Akana akina angalya amin-ambilyuma-kiya ekirra, Bela akwa ngawa Jawa. Nakin-eka Bera nu-bungkawa ena-langwa-manja angalya Jaduma, imba anaja nakina Birija nu-bungkawa ena-langwa-manja angalya Kamara, imba anaja nakina Jina nu-bungkawa ena-langwa-manja angalya Aduma, imba anaja nakina Jemeba nu-bungkawa ena-langwa-manja angalya Jebawuma nakina.

Imba niybina Kedaleyuma nu-bungkawa-dinuma nakina n-anungkwurakba wurrakina-manja wurri-bu-bungkawa wurri-mangbala. Me-memberrkwa-manja m-ambilyuma mamariyka yiya yinungkwura nu-bungkawa-dinuma nakina Kedaleyuma wurrakina-manja wurri-bu-bungkawa wurri-mangbala akwa ngawa abirra-langwa-manja warni-mamalya wurr-ababirna-manja. Kemberra m-iyngka-manja mamariyka wurrakin-eka wurri-mangbala wurri-bu-bungkawa na-lyangku-werri-bika-jungwunuma nari yada arakba a-min-engkirrkuma Kedaleyuma-wa.

Kemberra m-iyngka-manja mamariyka anaja Kedaleyuma nakina nanu-wilyakama ana-langwa wurr-awinyamba warnungkwarba engemba-wa Ajarada-Karnayimu-wa. Abirri-bukwurr-ajukwaba wurri-bik-abiyakarbiya wurri-biku-bungkawa narra-wilyakama abirri-bukwurra-langwa wurr-awinyamba warnungkwarba akinu-wa angalya kajungwa warniki-mamurikaji yada wurrakina Kedaleyuma-manja. Wurri-bik-alakina wurri-biku-bungkawa wurri-bik-animiykirra

Amirabela yiya Ariyakwa akwa Didala. Nakin-eka Amirabela nu-bungkawa ena-langwa-manja angalya Babilaniya, imba anaja Ariyakwa nu-bungkawa nakina ena-langwa-manja angalya Elajara, imba anaja Didala nu-bungkawa nakina ena-langwa-manja angalya Kawiyima.

Abirraja wurr-ababirn-eka wurr-awinyamba wurrakina-langwa wurri-biku-bungkawa wurri-bik-abiyarbuwa, Kedaleyuma-langwa yiya Amirabela-langwa yiya Ariyakwa-langwa akwa Didala-langwa. Na-mamirikayinum-eka wurru-wurrak-akina akwa na-wartiyinuma wurrakinu-wa warni-mamalya warni-miykirra Warningi-Rebayima engemba-manja Ajarada-Karnayima. Na-wartiyinuma wurrakinu-wa, biya yadikina kembirra na-wurraki-likanuma ngawa engembu-wa Yemu-wa akwa na-wartiyinuma yakwijina wurru-kwalu-wa warni-mamalya warni-miykirra Warningi-Jijima wurrakina. Biya kembirra yadikina na-wurraki-likanuma ngawa ekbirryalkwu-wa a-miykirra Kiriyadayuma akwa ngarningka ngawa na-wartiyinuma yakwijina wurru-wurraku-kwalu-wa warni-mamalya warni-miykirra Warning-Emima. Narra-jungwa-juwam-eka wurrakina wurr-ababirna warni-mamalya, Warningi-Rebayima-manja yiya Warningi-Jijima-manja akwa Warning-Emima-manja warni-mamalya.

Biya kembirra yadikina na-biki-likanuma wurri-bikalakina wurri-bik-abiyarbuwa wurri-biku-bungkawa yiya abirri-bukwurra-langwa warnungkwarba ebinu-wa angalya a-miykirra Yiduma. Amin-ababirna angak-ingak-arjiyinga akina angalya. Yakwijina ngawa kembirra na-ngajayinuma wurrakina wurru-kwalu-wa warni-mamalya warni-miykirra Warningi-Yari. Narra-jungwa-juwama wurr-ababirna warni-mamalya akwa kembirra narra-larmanguma wurru-kwala. Na-min-

angkirrayinuma wurrakina ngawa bi...ya yanda-langwa Elbarana angalya. Akin-eka angalya akilarrk-bijina alarrk-iyngburingka-manja nuw-ambilyuma.

Biya kembirra yadikina na-wurraki-lyangkarrnga-jungwunuma wurrakina akwa ngarningka ngawa na-wurraki-lawurra-dinuma engembu-wa angalya Kedeja. Akini yada akina angalya Enumijibada a-miykirra adiniba-wiya, imba kembirra aduwaba Kedeja arakba akina a-miykirra. Wurr-iyngb-iyngbid-eka ngawa namirntaki-likanum-eka. Biya narru-wurraki-mirra-juwa ababirna-langwa angalya wurri-mirntak-iybina-langwa warni-mamalya Warning-Amaleka. Biya kembirra ngarningka ngawa na-ngajayinuma wurru-kwalu-wa warni-mamalya Warning-Amawu-wa wurriyina nuw-ambilyi-mirruwa engemba-manja angalya Yajijana-Damara akina. Na-wartiyinuma wurrakinu-wa akwa narra-jungwa-juwama wurr-ababirna warni-mamalya.

Abirraja kembirra wurri-bu-bungkawa wurri-mangbala Jaduma-langwa yiya Kamara-langwa yiya Aduma-langwa yiya Jebawuma-langwa akwa Belalangwa narra-wurra-mirntukwama arakba abirra-langwa wurr-awinyamba warnungkwarba ekbilyuwalya-manja angalya a-miykirra Jidima. Narra-wurra-mirntukwama wurrakina kajungwa warniku-warti yada wurri-bik-alebinu-wa wurri-biku-bungkawa wurri-bik-abiyarbuwa Elama-langwa yiya Kawiyima-langwa yiya Babilaniya-langwa akwa Elajara-langwa. Akini yada ngawa nara ambaka makarta miybina yakwijina imba aduwaba-manji-kba makarta makina. Ma-miykirra makina “Maniki-jijungwa Makarta.”¹⁰ Imba akina-manja ngawa angalya ekbilyuwalya ngalaja ababirna edirra a-minyadirra-mirra wubirra amilyumilyinja nuw-ambilyi-mirra akina. Kembirra wun-alakina

wun-ambilyu-mulangwa wuni-bungkawa-kiya, nu-wilyaba niybina Jaduma-langwa nu-bungkawa imba nu-wilyaba niybina Kamara-langwa nu-bungkawa, kwuraya nan-angkirrayinuma wun-alakina wun-aniki-lyumadi yada akina-langwa awinyamba. Akana nani-lyikarrk-burrkwunuma wun-alakina angerrba memedirru-wa minyadirra akwa nanu-kwilyanguma. Imba abirri-bukwurraja wurri-bik-abiyakarbiya-langwa wurri-bikubungkawa wurri-bik-alakina na-bik-angkirrayinuma na-biki-lyumadinuma angak-arjiyinga-wa angalya da.

¹¹⁻¹² Kembirra abirri-bukwurraja wurri-bik-alekbina wurri-bik-abiyarbuwa wurri-biku-bungkawa Elama-langwa yiya Kawiyima-langwa yiya Babilaniya-langwa akwa Elajara-langwa na-biki-likanuma wurri-bik-alakina alakina-kiya-wa angalya Jaduma-wa yiya Kamaru-wa wurrakina. Na-biki-likanuma wurri-bik-alakina yiya abirri-bukwurra-langwa warnungkwarba abirruwa akwa narra-manguma wurrakina wurr-ababirna-langwa Warningi-Jaduma warni-mamalya yiya Warningi-Kamara warni-mamalya. Akwa kembirra narru-wurrakimanguma ebina anhinga yiya akwala amirntak-ijika ababirna-langwa alakina-kiya-langwa angalya. Anaja nakina Lada, niybina nanukw-anikba Abirama-langwa, n-ambilyuma ebina-manja ngawa angalya Jaduma. Biya kembirra nani-manguma nakina akwa narri-manguma ngarningka ana-langwa amirntak-ijika-mirrya. Biya narru-wurraki-lalikama arakba alakina-kiya angalya.

¹³ Anaja nu-wilyaba nani-mamalya ni-lyumadinuma nakina Kedaleyuma-mirrya-langwa akwa ni-likanuma Abiramu-wa, niybinu-wa Ni-Yiburuwa, mana nakin-eka Abirama nungw-anikba Lada-langwa. Nakina Abirama n-ambilyi-mirra akwudangwa ebina-manja angalya nuw-ambilyi-mirri-manja amirntak-iybina akwur-

tukwurta eka Mamira-langwa. Imba anaja Mamira Nening-Amawa nani-mamalya nakina. Anuwa akwa ngawa wun-alakina ana-langwa n-arrkwuw-anikba-kiya Ejikala yiya Anira abirri-bukwurruwa-mirra na-biki-yaki-yakayinuma wurri-bik-alakina abirr-bukwurruwa nakina Abirama. Kembirra anaja ni-lyumadu-mudangwa niybina nani-mamalya nan-akbirrangama arakba nakina-manja Abirama akwa nani-makama nakina anuwa-manja akina ayakwa nani-mangu-mulangwa wurru-wurrak-iybina warni-mamalya nanukw-anikba Lada da.

¹⁴ Anaja n-aningmi-di-manja nakina Abirama nani-mangu-mulangwa Kedaleyuma-mirrya ana-langwa nanukw-anikba Lada, kembirra nanu-wurrak-arti-juwa nakina wurri-mirntak-akina wurr-awinyamba ana-langwa, 318 warnungkwarba. Kembirra Abirama akwa ngawa ana-langwa warnungkwarba na-yuwayinuma wurrakina Kedaleyuma-mirrya-manja akwa abirra-langwa-manja warnungkwarba engku-wa yandalangwa akina-manja angalya amin-ababirna alikira yiya warni-mamalya a-miykirra Dena. ¹⁵ Biya kembirra Abirama nanu-wurrak-errbali-juwa wurri-mirntak-akina warnungkwarba ana-langwa wurr-awinyamba, wurru-kwala yadada imba wurru-kwala angaluba. Kembirra na-ngajayinuma Kedaleyuma-mirrya-manja akwa abirra-langwa-manja warnungkwarba alyarrngwalyilya. Biya nakina Abirama akwa ana-langwa wurr-awinyamba warnungkwarba narra-jungwa-juwama wurr-ababirna warnungkwarba wurr-awinyamba Kedaleyuma-mirrya-langwa, imba narra-larrmanguma wurru-kwala yandalangwa akina-manja angalya a-miykirra Yawuba. Akin-eka angalya Yawuba nuw-ambilyuma akina Damajija-manja alarrkwuwarra-langwa. ¹⁶ Kembirra narru-wurra-mirraka-juwa wurrakina amirntak-iybina amirntak-ijika

narru-wurraki-manguma adiniba-wiya Kedaleyuma-mirrya alakina-kiya-langwa angalya Jaduma akwa Kamara. Kembirra Abirama nakina nani-lawurraka-juwa angalyu-wa ana-langwa nanukw-anikba Lada akwa ngawa amirntak-iybina amirntak-ijika ana-langwa. Akwa ngarningka nanu-wurraki-lawurraka-juwa wurri-mirntak-iybina wurri-di-darringka akwa ngawa wurru-kwala warni-mamalya wurriybina narra-manguma Kedaleyuma-mirrya alakina-kiya-langwa angalya Jaduma akwa Kamara. Nani-lawurraka-juwama wurrakina ena-langwu-wa angalya da.

Malkijideka-langwa akwa Abirama-langwa

¹⁷ Kembirra ni-lawurradini-manja nakina Abirama ena-langwu-wa angalya na-ngajayinu-mulangwa wurri-mirntak-iybina Kedaleyuma-mirrya, anaja nu-bungkawa Jaduma-langwa nanu-kwurukwa ni-likana nakinu-wa. Biya nan-akbirranjanja wun-alakina ekbilyuwalya-manja angalya a-miykirra Jebeya. A-min-ambilyuma ekirra akina angalya, a-wilyaba Jebeya imba a-wilyaba ngarningka “Nu-Bungkawa-langwa Angalya” akina. ¹⁸ An-ajukwaba nu-wilyaba n-anungkwarba Malkijideka nani-miykirra ni-likani-mirra nakina Abiramu-wa. Nakin-eka n-anungkwarba nu-bungkawa Jalema-langwa akwa ngarningka Ni-Minida n-anungkwarba n-ambilyi-mirra. Ni-Minida nakina God-langwa imba anaja nakina God n-aruma ni-mikbiyiya-dangwa. Anaja nu-wilyakam-eka nakina amalyirra akwurana-langwa akwa ngawa damba Abiramu-wa da.

¹⁹ Kembirra ni-yangbina Malkijideka nakina ayakwa God-uwa. Ni-yama,
“Nungkwuwa ningkakina Ningk-aningi-karrawara ningk-iybina ningk-aruma ningki-mikbiyiya-dangwa.

Ningkakina-bina ningki-ngekbirakama angwubina
yiya ababirna-langwa angalya da.

Yamina aningaba Abirama-manja.

²⁰ Ningkan-akwurrajuwama nakina-manja, ningkani-
mamirika-juwama

akwa kembirra anaja nani-larrmanguma ni-
min-angkirra-juma nakina wurri-mirntak-
iybina wurr-awinyamba warnungkwarba wurr-
ababirna-langwa.

Kembirra amin-akina-langwa yirruwa ka-yang-
marngkwa-jinama nungkwuwa-wa aduwaba,”
ni-yama nakina Malkijideka God-uwa.

Anaja kembirra Abirama nanu-kwa ababirna aning-
iningaba amirntak-ijika anuwa-wa. Ni-larrngkw-
abiranga Abirama ababirna-langwa aning-errbirra
amirntak-iybina nani-mirraka-juwama nakina ni-
larrngki-lawurraka-juwama Kedaleyuma-mirrya-langwa
akwa ni-mirntuwarnuma akina kajungwa naniku-kwi
yada akwala Malkijideku-wa. Ni-larrmbirranguma
arngki-memberrkwa amirntak-ijika akwa kembirra
nanu-kwama alarrngku-wilyaba Malkijideku-wa imba
amangbala abiyarbuwa ni-min-ambilyuma. Imba a-
memberrkwa bullukwa ni-mirntuwarnuma akwa nanu-
kwama a-wilyaba. Biya ni-yaminjamama ngawa nanu-
kwu-kwam-eka amukwiyad-akina ababirna da.

²¹ Kembirra ni-yama anaja nakina nu-bungkawa
Jaduma-langwa Abiramu-wa, “W-akwurrajina ababirna-
langwa amirntak-ijika amirntak-enena nungkwa-langwi
yada imba yi-mini-lawurraka-jina wurri-mirntak-enena
nganyangwa warni-mamalya,” ni-yama.

²²⁻²³ Ni-yama anaja Abirama anuwa-wa, “Nara ningena
akwurrajuma nungkwa-langwa amirntak-ijika. Nara

a-manguma du-wilyu-wilyaba dadi-makirnta akwa a-wilyu-wilyaba a-makirnta aning-alika. Enena ayakwa yirra-makinama nungkwuwa-wa akwa ngawa ningi-yangbi-jinama ekirra Yaweya-langwa. Nakina-bina ni-ngekbirakama angwubina akwa ababirna-langwa angalya. Enena kembirra ayakwa yirra-makinama nungkwuwa-wa kajungwa kin-engkirrkaji yada Yaweya, niybina n-aruma ni-mikbiyiya-dangwa God nakina, akwa nara ngayuwa a-yarrku-warrkwa-juma enena ayakwa nganyangwa. Kembirra nar-eka nungkwaja a-yamama, 'Ngayuw-eka ningena ningani-mamirika-juwama Abirama. Kembirra amin-akina-langwa ni-minababirna amirntak-ijika nakina da,' nara a-yamama ningkakina. ²⁴ Nganja ningena nara a-rntirrkama akwala amirntak-ijika nganyangwi yada. Imba nganyangwa warnungkwarba nuw-alyibarinuma arakba wurrakina anhinga, kembirra akin-eka yimbukwa yirra-langwa, nara akwala. Imba wurra-larrkiya warna warnungkwarba Anira yiya Ejikala akwa Mamira, abirri-mirntuwarna akina amirntak-ijika akwa karri-biku-wilyakina abirri-bukwurra-langwi yada da," ni-yama Abirama nakinu-wa nu-bungkawa Naningi-Jaduma da.

15

Ni-yarrk-akimarnu-mulangwa God aning-arum-uruma ayakwa Abirama-langwa

¹ Bi...ya kembirra n-ambilyi-manja nakina Abirama arrawa ena-langwa-manja kalliykwa, nani-marngkirringkama nakina Yaweya akwa n-engkirrkanuma ayakwa ni-yangbinuma anuwa-wa. Anaja ni-yama Yaweya, "Nara akbarduma. Nganja ningena yiba-di-dirrakinama nungkwuwa a-wurru-wurrariya-langwa kajungwa ningki-yngki-nyungwurra k-ambilyi

yada ningkakina, akwa ngawa yiba-kwunama ngayuwa aning-iningaba-wiya,” ni-yama Yaweya anuwa-wa.

² Anaja ni-yama Abirama, “Ningki-bungkawa Yaweya, miyambana-birra yiku-kwunama aning-iningaba ngayuwa-wa? Nara wurriybina wurri-yukwayuwa nganyangwa. Nu-wilyaba-ma wulkwa n-anungkwarba nani-miykirra Eliyeyija wubirra laka nanukw-arrka nganyangwa, mama ngini-minu-wardanama warka nakina. Imba angalya ana-langwa Damajija akina. ³ Akana nungkwaja nara yiku-kwa wurri-yukwayuwa ngayuwa-wa. Kembirra ki-jungwa-manja ngayuwa, nakin-eka Eliyeyija kini-manama amirntak-ijika nganyangwa da,” ni-yama Abirama da.

⁴ Biya kembirra n-engkirrka nakina Abirama Yaweya ni-yangbinuma ayakwa ngarningka anuwa-wa. Ni-yama anaja Yaweya, “Kwujal! Nara nakina Eliyeyija a-manguma amirntak-ijika nungkwa-langwa ki-jungwa-manja nungkwuwa. Imba ambaka-mirra ningkakina kakima-jungwunama amandangwa nanukw-ana. Kembirra nakina-bina nanukw-ana kini-manama amirntak-ijika nungkwa-langwa ki-jungwa-manja nungkwuwa,” ni-yama Yaweya Abiramu-wa.

⁵ Kembirra Yaweya nanu-wilyaka Abirama errekbua akwa ni-yama anuwa-wa, “Ngwundikadiya angwubinu-wa karrawaru-wa, akwa yindukwuraya nga-mirntuwarna di-mirntak-angaba dakilyingajanga,” ni-yama. “Nungkwa-langw-eka warnik-inikaduwa ni-mirana-mirrya kuw-ababirna-dinama wurrakina. Wurru-wurra-kwilyimid-eka wubirra di-mirntak-angaba dakilyingajanga du-wurra-kwilyimida ka-yaminama wurrakina abirr-ajukwaba da,” ni-yama nakina Yaweya Abiramu-wa da.

⁶ Nakin-eka nu-werrik-ambilyuma Abirama Yaweyu-wa. Kembirra akina-langwa arrkala nakina Yaweya nanu-werru-ngwurdanguma Abiramu-wa da.

⁷ Kembirra ni-yama nakina Yaweya Abiramu-wa, “Ningen-eka ngayuwa Yaweya, ningiybina yirra-wilyakama ningkakina engemba-langwa Wura-langwa ebina-langwa angalya a-ringbirra-langwa a-miykirra Babilaniya. Yirra-wilyakama nungkwuwa yangkwurrangwa kajungwa ningeniku-kwi-yada enena angalya nungkwa-langwa,” ni-yama.

⁸ Anaja ni-yama Abirama, “Ningki-bungkawa Yaweya, ki-yamarrkinama ngayuwa k-aningmi-dinama enena angalya nganyangwa?” ni-yama.

⁹ Anaja ni-yama nakina Yaweya Abiramu-wa, “Yi-yikaja a-wilyaba bullukwa yiya nanukwuta a-darringka-kiya akwa ngawa a-nungkwarba jiba, amirntak-iybina m-abiyakarbiya mamariyka yiya yinungkwura nuw-ambilyuma. Akwa ngarningka yi-yikaja du-wilyaba darrawurukwukwa akwa du-wilyaba dakwurakbirakba,” ni-yama Yaweya anuwa-wa.

¹⁰ Anaja Abirama ni-likana, ni-mirntak-angkarna amirntak-akina, biya nani-yikana kembirra God-uwa arakba. Kembirra nu-wartanga, ni-mirnta-yngk-iyngkarrngarna amirntak-akina wilyarra, akwa n-akimarna amirntak-iybina a-madangkwa ajiringka-manja, akwala yada-langwa-langwa, imba akwala angalaluba. Ngalaja kembirra na-kwurukwayinuma amirntak-akina a-wurru-wurraki-dirrbira. Akana nara wurrajija kani-yngkarrngarna nakina. ¹¹ Kembirra abirraja wurri-miniyngka wurru-kwala wurrajija wurr-adi-durrngwarna wubirra yukwurrijija na-dirrirnta angaluba amirntak-akinu-wa a-madangkwa, akana anaja

Abirama ni-min-engkirraja nakina wurrakina wurrajija da.

¹² Kembirra nima-merrki-larrinu-manja mamawura nakina Abirama ni-mungkwulinga arakba marrnga madurrngwarna. Kembirra nu-mungkwulu-wiya nakina Abirama ni-minjirrk-akbard-eka angwurra nakina da.

¹³⁻¹⁶ Anaja kembirra Yaweya ni-yama nakina anuwa-wa, “Nungkwuwa ningkakina k-ambilyama yanda-langwa k-ani-yuwangkwo-dinama akwa nungkw-abakiya-ba ki-jungwunama ningkakina ningki-mirnta-mirntirra. Kembirra ki-jungwa-manja nungkwuwa, abirraja wurru-kwala warni-mamalya kabi-rungkwabinama ningkakina,” ni-yama Yaweya. “Ki-jungwa-manja nungkwuwa, kembirra abirraja nungkwa-langwa ni-mirana-mirrya warnik-inikaduwa ka-likajama wurrakina eng...ku-w-eka angalya alarrk-iyngku-wa. Akwa kuw-ambilyam-eka yakwijina wurri-minjirrk-iyngka wurrakina. Abirraja wurri-bi-bartijana warni-mamalya wurri-min-akina angalya karra-manama nungkwa-langwa warnik-inikaduwa ni-mirana-mirrya akwa karra-wardi-kinam-eka aruma warka wurrakina-manja yakwijina da,” ni-yama nakina Yaweya Abiramu-wa.

Biya ni-yama ngarningka, “Kuw-amb-ambilyama kembirra wurrakina nungkwa-langwa ni-mirana-mirrya warnik-inikaduwa yakwijina akina-manja ngawa angalya yanda-langwa 400 mamariyka yiya yinungkwura kini-jarridina-manja yakina, mana nara baba ambaka ningena a-min-angkirra-juma wurri-mirntak-enena warningi-yalakwa warni-mamalya Warning-Amawa. Wurru-wurrariy-eka nuw-ambilyama aduwaba wurri-mirntak-enena warni-mamalya Warning-Amawa, akana kuw-arrya-dinama ambaka-mirri-mirra angwurr-eka

wurrakina. Kembirra akini yada ngawa kuw-arrya-dina-mulangwa wurrakina, ngayuw-eka ningena kabanijimindanama, ki-min-angkirrayinama wurrakina da. Kembirra ngayuwa ningena k-awinyamba-dinama wurri-mirntak-iybinu-wa wurri-bi-bartijana warni-mamalya ebina-manja angalya alarrk-iyngka-manja. Imba abirraja ni-mirana-mirrya warnik-inikaduwa karri-lalikinama akina angalya akwa ka-lawurradinama yangkwurrangwa. Imba ka-jadana-manja akinalangwa angalya alarrk-iyngka-langwa wurrakina ni-mirana-mirrya warnik-inikaduwa, karri-larrngku-warakinama ababirna amirntak-ijika-mirrya yiya y-ababirna yinungwungwangba-mirrya akwa ababirna angwarnta-mirrya awurra-kwilyimida abirruwa-manja. Wurri-min-ababirn-eka kembirra wurrakina da,” ni-yama Yaweya nakina Abiramu-wa da.

¹⁷ Kembirra ngalaja arakba mamawura nima-merk-awiyaba makina akwa na-larri-mirda arakba. Kembirra adirrariyaba ngalaja amarnina nuw-angmakwu-lalinga a-dingira-mirra-manja bajikala nuw-abilyarri-kajungwa akina, akwa nuw-angkarrk-arjaya angwarra ngalalangwa. Akwa ngalaja na-jadinga akina angwura nuw-abarri-rrakina wubirra yini-mukwa yimundungwa. Nalirraki-likana alakina angwura-kiya wilyarra n-akimarni-mirri-manja Abirama amirntak-iybina a-madangkwa ajiringka-manja.

¹⁸ Kembirra akini yada ngawa anaja nakina Yaweya ni-yarrk-akimarnuma aning-arum-uruma ayakwa Abirama-langwi yada. Imba Abirama anamba-langwa ni-manga akina ayakwa ena-langwi yada. Ni-yama Yaweya anuwa-wa, “Amirntak-enena ayakwa nganyangwa, akwa nara a-yarrku-warrkwa-juma ningena. Enen-eka angalya a-ringbirra amandangwa ka-kwunama nungkwa-

langwu-wa ni-mirana-mirrya warnik-inikaduwa-wa. Wurrakin-eka na-likajama enena angalya Yijiba-langwa akwa engku-wa angerrba angabu-wa adurrngwarna adalyuma a-miykirra Yibiradija. ¹⁹ Aduwaba abirraja wurri-mirntak-enena warni-mamalya nuw-ambilyama wurr-abalija wurri-min-enena angalya. Akwala angalya Warningi-Kena-langwa warni-mamalya, yiya akwala angalya Warningi-Kenija-langwa warni-mamalya, yiya akwala angalya Warningi-Kadumana-langwa warni-mamalya, ²⁰ yiya akwala angalya Warningi-Yida-langwa warni-mamalya, yiya akwala angalya Warningu-Berija-langwa warni-mamalya, imba akwala angalya Warningi-Rebeyima-langwa angalya akina. ²¹ Akwa ngarningka amirntak-enena akwala angalya Warning-Amawa-langwa warni-mamalya aduwaba, yiya akwala angalya Warningi-Kenina-langwa, yiya akwala Warningi-Kikaja-langwa imba akwala ngarningka Warningi-Jebija-langwa warni-mamalya akina. Amirntak-enen-eka angalya abirra-langwa ababirna-langwa ka-kwunama ngayuwa amandangwa nungkwa-langwu-wa ni-mirana-mirrya warnik-inikaduwa-wa da,” ni-yama nakina Yaweya Abiramu-wa da.

16

Yeka-langwa akwa Yijimeyila-langwa

¹ Yakwijina ngawa anaja Abirama n-ambilyuma Kenina-manja angalya. N-ambilyi-mirra nakina m-ememberrkwa mamariyka yiya yinungkwura, akana ngalaja dadingiy-anikba Jeraya duburubura ngawa dading-arijira-ma. Ebina-wiya dakina Jeraya nanga-mangi-mirra Yijiba-langwa du-wilyaba dadiyara dadi-miykirra Yeka. Anaja naningiy-adikba ni-bayindanguma

ngala-langwa-langwa warni-mamalya dadiki-minu-wardi yada warka Jeraya-langwa.

² Ngalaja Jeraya kembirra yingi-yama naningiy-adikba-wa, “Nakin-eka Yaweya nara kanu-kwa-langwa wurri-yukwayuwa ngayuwa-wa, imba nungkwaja nga-mana daka dadiyara wurringi-yakayina wurringi-mungkwula,” yingi-yama. “Nganyangwi yada kembirra wurrangariya ka-rukwamalyani yada karring-arrangbina-manja dakina,” yingi-yama Jeraya Abiramu-wa yingini-makama.

Anaja kembirra Abirama ni-lyangku-wama nakina. ³ Biya kembirra Jeraya yinginu-kwa arakba dakina dadiyara naningiy-adikba-wa da ena-langwi yada didarringka da. ⁴ Biya kembirra arakba wun-alakina nani-yakayina dakina Yeka da.

Bi...ya yingini-mini-mambakinuma arakba dakina wurrangariya Abirama-langwa. Yingu-ngkw-aningabakajungwuna dakina Jerayu-wa da. Biya yingi-yama Yeka dakinu-wa Jeraya, “Ningen-eka arakba ning-aningaba ngaya,” yingi-yama, “ningani-mini-mambakina-mubaba arakba ningena wurrangariya Abirama-langwa,” yingi-yama dakina Jerayu-wa da.

⁵ Ngalaja yingi-yama Jeraya naningiy-adikba-wa, “Ngi-mini-mambakina-mubaba wurrangariya nungkwa-langwa, kembirra yingu-ngkw-aningaba-kajungwunama dakina ngayuwa-wa,” yingi-yama. “Ngay-abakiya-ba ningena yirra-makama nungkwuwa ningkaniki-rntirrka dakina didarringka,” yingi-yama. “Akana yingu-ngkw-aningaba-kajungwuna-mirra daka yingi-mambakina-mulangwa wurrangariya. Yingi-yangbi-yangbayina-mirra ngayuwa-wa ayakwa a-wurru-wurrariya, akwa yingi-yaminjamina-mirra ngawa daka arngk-ababirna-langwa,” yingi-yama dakina Jeraya. “Yi-miyambana-kiya

y-aningaba-kiya, nungkwuwa yinda ngayuwa? An-engkirrikaja kembirra Yaweya nakina da,” yingi-yama Jeraya dakina Abiramu-wa da.

⁶ Anaja Abirama ni-yama, “Nungkwa-langwa-bina daka didarringka da, akwa nungkwa-langwa-bina warka ngi-minu-wardu-wardanama da. Nungkwuwa-bina ningkinga-wardi-kinama ningkakina da, kembirra ki-yaminama ningkakina nungkw-abakiya-ba dakina-manja didarringka,” ni-yama Abirama ngaluwa-wa.

Kembirra akini yada ngawa ngalaja dakina Jeraya di-bartijan-eka nanga-rinji-rinjarrkama dakinu-wa Yeka. Nanga-larrkbarjanguma eka-mirra ebina ayakwa yingi-yangbayinu-mulangwa awurrariya ngaluwa-wa. Ngalaja kembirra yingi-lyumada arakba Yeka dakina da.

⁷ Kembirra yingi-lyumada arakba Yeka. Yingi-likani-mirra engku-wa angalya engbiringka-wa nara-mirruwa warni-mamalya kuw-amb-ambilya. Yingima-yuwarnuma mampirukwa miybina nimi-likani-mirra angerrba akinu-wa angalya a-miykirra Jura. Ying-alilikana dakina ngawu...wa, yanda-langwa ying-akbirranga arakba lukwakwa akungwa. Akina-manja ngawa angalya anaja nakina naniki-mampirika-ja Yaweya-langwa nang-akbirranga yakwijina da. ⁸ Biya ni-yama nakina Yeka-wa, “Ningkena-bina ningki-darringka ningki-iybina ningkinga-minu-wardu-wardanguma warka Jeraya-langwa na?” ni-yama nakina. “Ningki-yaminjamarrkinama ningkena yalakwa? Ngamba-langwa ningkena ningki-likanuma akwa ngambu-wa ningki-likajama ningkena?” ni-yama.

Ngalaja Yeka yingi-yama anuwa-wa, “Ningen-eka ningi-lyumaduma Jeraya-langwa.”

⁹ Anaja ni-yama nakina ngaluwa-wa, “Jay! Lawurradina Jerayu-wa akwa kinga-minu-wardana warka ngalalangwa, mana ngi-mangi-mirrada nungkwuwa ngalalangwi yada ningkakina.

¹⁰ Imba ngayuw-eka ningena yiba-kwunama wurr-ababirna warnik-inikaduwa ambinya nungkwalangwa.

Kembirra abirraja ka-wurra-mirdinama wurrakina.

¹¹ Nungkwaja kin-arrangbinama n-anungkwarba ni-yukwijiya nungkwalangwa akwa kini-yangbinama nani-miykirra Yijimeyila, mana ngayuwa ning-engkirrkanu-mubaba aduwaba nungkwalangwa angwada ningku-ngwadinuma ningkakina,”

ni-yama nakina Yeka-wa. Akin-eka ekirra Yijimeyila nayaminama “God n-engkirrkajama.”

¹² Biya ni-yama ngarningka nakina naniki-mamirika-ja ngaluwa-wa,

“Nakin-eka n-abirrana nungkwalangwa warning-errberrba wubirra kini-yaminama nakina.

Akwa kan-awinyamba-kinama nakina awinyamba warning-errbirra-manja warni-mamalya.

Abirr-ajukwaba kembirra arrkala ka-yaminama anuwa-wa da.

Kin-ambilyama nakina n-akwukawura wurr-ayabijaba wurri-mirntak-akinalangwa warni-mamalya analangwalangwa da,”

ni-yama nakina naniki-mamirika-ja Yaweyalangwa Yeka-wa da.

¹³ “Wa!” yingi-yama ngalaja Yeka. “Nar-eka nakina Yaweyalangwa naniki-mamirika-ja. Nakinabina ningani-rringkama Yaweya yimbukwa imba nara

wurru-kwala. Nganyangwa-mirra manba ningani-rringkama akana ningena ngawa ning-aniba ning-ambilyama ngayuwa da,” yingi-yama. Biya kembirra ni-yangbini-mulangwa Yaweya ngaluwa-wa yingini-yangbi-juwama nakina “God Niybina Ngini-rringkinama Ngayuwa.” ¹⁴ Kembirra dimin-akina-langwa-manja ayakwa abirarrka, ebina akungwa abirraja wurru-kwala narri-yangbi-juwama wurrakina aduwaba “N-imin-akina Akungwa N-aniba Nakina akwa Ngini-rringkinama Ngayuwa.” Imba akin-eka akungwa nuw-ambilyi-mirra akina wilyarra Kedeja-langwa akwa ngawa Bereda-langwa.

¹⁵ Ngalaja kembirra dakina Yeka yingi-lawurradina arakba Jerayu-wa akwa yakwijina yingini-min-arrangba nangariya Abirama-langwa dakina da. Anaja Abirama nani-yangbi-juwa nakina nangariya nanukw-anikba Yi-jimeyila da. ¹⁶ Biya ni-rukwularr-manja nakina nangariya, nakin-eka Abirama n-ambilyuma 86 mamariyka yiya yinungkwura. Nani-yuwangk-w-eka arakba n-ambilyi-mirra akina-manja angalya da.

17

Nani-mukaduwamirri-ka-mulangwa na-jirrkima-kajungwunu-mulangwa aning-arum-uruma ayakwa ni-yarrk-akimarnu-mulangwa Yaweya

¹ Abirama arakba nakina n-ambilyuma 99 mamariyka yiya yinungkwura. Kembirra arakba anaja nakina Yaweya n-abilyarri-kajungwunuma anuwa-manja akwa ni-yama, “Ngayuw-eka ningena Ningena God ning-arrbida-dangwa, akwa nungkwuwa yiki-mini-yarrku-warakinama

ngawa nganyangwa ayakwa,” ni-yama nakina. “Akwa ki-yaminjaminama ngawa aningaba-wiya arngk-ababirna-langwa,” ni-yama nakina. ² “Yalakana yi-yarrk-akimirnama aduwaba aning-arum-uruma ayakwa yi-dirrbira, akwa nara a-yarrku-warrkwa-juma ngarningka. Enea ngawa arakba ayakwa aning-arum-uruma ningi-yarrk-akimirnama ngayuwa nungkwa-langwa kajungwa kuw-ambilyi yada akina aning-angkawura da. Yibakwuna-mirra wurr-ababirna ni-mirana-mirrya warnikinikaduwa nungkwa-langwi yada,” ni-yama Yaweya Abiramu-wa.

³ Anaja nakina Abirama n-abiluwardinga arakba akwa n-engmidurruwa-jungwa nani-mukwurra angerrba ajiringka-wa kajungwa naniki-yang-marngkwa-ji yada nakina God-uwa.

Anaja ni-yama ngarningka God Abiramu-wa, ⁴ “Enea ayakwa aning-arum-uruma yirra-wekbilyanama nungkwa-langwi yada akwa nara a-yarrku-warrkwa-juma ningena. Yirra-makinama amandangwa ningena ningkakina-bina ngawa ningku-wilyaba-ma ningk-aning-adinuba-wiya ningki-mir-arringba wurri-lyimberrkwilyimida-langwa warni-mamalya wurri-lyimberrk-ayabijaba yiya wurri-lyimberrk-ayabijaba. ⁵ Biya aduwaba-langwa arakba nara nungkwa-langwa ekirra Abirama imba arakba Abiriyama ningkakina ningk-ani-miykirra. Enea ekirra anikaduwa yirra-kwunama nganja nungkwuwa-wa mana baba ningki-mir-arringba ningk-aning-adinuba-wiya ki-yangbi-jajungwunama nungkwuwa wurri-lyimberrkwilyimida-langwa warni-mamalya wurri-lyimberrk-ayabijaba yiya wurri-lyimberrk-ayabijaba,” ni-yama God Abiramu-wa. Akin-eka ayakwa ni-yangbinuma nakina, mana akina ekirra Abirama na-yaminama “nimir-arringba ni-mikbiyiya,”

imba ngalaja ekirra Abiriyama na-yaminama “nimirringba wurr-ababirna-langwa warni-mamalya.”

⁶ Biya kembirra ni-yama ngarningka God Abiriyamu-wa, “Yiba-kwunama ngayuwa wurr-ababirn-eka warnik-inikaduwa ni-mirana-mirrya nungkwuwa-wa. Abirraja wurru-kwala wurri-bu-bungkawa wurrakina ka-bungkawa-dinama abirra-langwa-manja angalya. Wurrakin-eka nungkwa-langwa kuw-ababirna-dinama warnik-inikaduwa ni-mirana-mirrya ka-wurra-kwilyimida-dinama yanda-langwa wurri-lyimberr-kwilyimida warni-mamalya wurri-lyimberrk-ayabijaba yiya wurri-lyimberrk-ayabijaba kuw-ambilyama wurri-mirntak-akina arakba da.

⁷ Nar-eka nganja ningena a-yarrku-warrkwa-juma enena aning-arum-uruma ayakwa ningi-yarrk-akimirnama aduwaba. Imba aning-angkawura ngawa kuw-ambilyama nungkwa-langwi yada akwa ngawa nungkwa-langwi yada ni-mirana-mirrya warnik-inikaduwa abirr-ajukwaba. Ningen-eka nungkwa-langwa Ningena God aduwaba akwa ngawa ning-aning-angkawura ngawa da, akwa ngarningka nungkwa-langwa-langwa ni-mirana-mirrya warnik-inikaduwa-langwa da. ⁸ Ningkakin-eka ningk-ambilya-mirra enena-manja angalya aduwaba ningki-minjirrk-iyngka ningkakina. Akana yiba-kwunama enena ngawa angalya nungkwuwa-wa akwa ngawa nungkwa-langwu-wa ni-mirana-mirrya warnik-inikaduwa. Enen-eka angalya wurru-kwala-langwa aduwaba ena, imba nungkwurra-langwa kuw-ambilya-mirra akina ambaka-mirra. Enena ngawa a-ringbirra angalya Kenina nungkwa-langwa-langwa ni-mirana-mirrya warnik-inikaduwa-langwa aning-angkawura da. Kembirra ngayuw-eka ningena abirra-langwa Ningena God ning-aning-angkawura da,”

ni-yama nakina God Abiriyamu-wa.

⁹ Biya ngarningka ni-yama nakina God anuwa-wa, “Nungkwuwa ningkena ki-yarrki-lyinginama ki-yarrki-lalikinama enena aning-arum-uruma ayakwa ningi-yarrk-akimarnuma ngayuwa nungkwuwa-langwi yada aduwaba. Akwa nar-eka a-yarrku-warrkwa-juma nungkwuwa akwa ni-mirana-mirrya warnik-inikaduwa nungkwa-langwa abirr-ajukwaba. ¹⁰ Nungkwambalangwa ki-yarrk-akimirnama nungkwa-langwa aning-arum-uruma ayakwa akwa ka-ringandanama kamukaduwamirri-kinama ningkakina nungkwa-langwa warnungkwarba wurr-ababirna-langwa. Akwa ngarningka abirr-ajukwaba nungkwa-langwa ni-mirana-mirrya warnik-inikaduwa ka-yaminama ngawa wurrakina, karra-mukaduwamirri-kinama abirra-langwa warnungkwarba wurr-ababirna-langwa. Yiki-mirntaki-yarrku-wilyakinama enena aning-arum-uruma ayakwa kirr-ababirna-langwa. ¹¹⁻¹² Aduwaba-langwa yika-mukaduwamirri-kinama wurri-yukwayuwa warnungkwarba wurriybina ka-rukwularrina-manja m-amangbala m-abiyakarbiya-manja mamawura. Nara wulkwa nungkwa-langwa yimbukwa warni-mamalya imba abirraja wurriybina ningkarra-manguma ningki-bayindanguma warni-mamalya kabi-minu-wardani yada warka nungkwa-langwa, ka-yaminama abirr-ajukwaba wurrakina. Karra-mukaduwamirri-kinama abirra-langwa warnungkwarba wurri-yukwayuwa abirr-ajukwaba. Mama na-rukwu-larrinuma nungkwa-langwa-manja angalya akwa ngarningka aminiyngka-manja angalya, ka-yaminjaminama ngawa wurrakina akina. Kembirra ki-yamina-manja nungkwuwa akina, abirraja wurr-ababirna-langwa warni-mamalya kuw-aningmi-dinama wurrakina yalakana nungkwuwa akwa ngayuwa yi-yarrk-

akimarnuma enena aning-arum-uruma ayakwa yi-di-dirrbira yalakana aduwaba da,” ni-yama God Abiriyamu-wa.

¹³ Biya ngarningka ni-yama nakina anuwa-wa, “Nara wurru-kwala wulkwa a-mukaduwamirri-kama nungkwa-langwa warni-mamalya imba wurr-ababirna-langwa warnungkwarba ka-mukaduwamirri-kinama ngawa ningkakina. Kembangki yiki-yamina-manja nungkwurruwa kirrakina akina, akin-eka kajirrkima-kajungwunama enena ayakwa aning-arum-uruma yi-yarrk-akimarnuma yalakana yakwuwa yi-di-dirrbira akwa nara a-yarrku-warrkwa-juma akina imba aning-angkawura kuw-ambilya-mirra. ¹⁴ Abirraja kembangki wurriybina warnungkwarba nara-mirri-mirra karra-mukaduwamirri-ka, kembangki nar-eka arakba nganyangwa warni-mamalya wurrakina, mana nara baba ebina ayakwa aning-arum-uruma karri-yarrki-lyinga wurrakina da,” ni-yama nakina God Abiriyamu-wa.

¹⁵ Biya ngarningka ni-yangbinuma God enena ayakwa Abiriyamu-wa. “Nara arakba ningkena a-yangbi-juma dakina dadingiy-ana dadi-miykirra Jeraya, imba aduwaba-langwa arakba kinga-yangbi-jinama Jera. ¹⁶ Ningena nganja ki-yaminama aningaba ngaluwa-manja. Yiba-kwuna-mirra kembangki nanukw-ana ningkena, akwa naka nanukw-ana nungkwa-langwa kembangki Jera-langwa nabirr-adikba. Ngayuw-eka ki-yaminama aningaba Jera-manja. Ngajaja dakina diminj-arringba dading-adinuba-wiya king-ambilyama wurri-lyimberr-kwilyimida-langwa warni-mamalya wurri-lyimberrk-ayabijaba yiya wurri-lyimberrk-ayabijaba. Kembangki abirraja wurru-kwala warnik-abijada warnik-inikaduwa ngala-langwa wurrakina wurri-bu-bungkawa ka-bungkawa-dinama abirra-langwa-manja angalya da,”

ni-yama God Abiriyamu-wa da.

¹⁷ Anaja Abiriyama kembirra n-abiluwandinga n-engmidurruwa-jungwa angerrba nani-mukwurra ajiringka-wa kajungwa naniki-yang-marngkwa-ji yada God-uwa. Akana ni-jungwa amarngka, mana baba ni-lyangki-yama nakina, “Ki-yamarrkama k-akima-jungwunama wurrangariya 100 mamariyka-manja yiya yinungkwura-manja ningena? Akwa ngarningka kingi-yamarrkama daka Jera karring-arrangbama wurrangariya 90 mamariyka-manja yiya yinungkwura-manja arakba? Dadi-yuwangkw-eka arakba daka!” ni-lyangki-yama Abiriyama. ¹⁸ Biya ni-yama arakba nakina God-uwa, “Miyambana-birra nara Yijimeyila a-manguma amirntak-ijika-mirrya nganyangwa ki-jungwa-manja?” ni-yama nakina.

¹⁹ Anaja God ni-yama, “Ngarra! Dak-eka dadingiy-ana Jera kangi-min-arrangbinama ningkena nangariya nungkwa-langwa da! Akwa kembirra kini-yangbi-jinama ningkena nani-miykirra Ajika,” ni-yama. Akin-eka ayakwa ni-yangbinuma God mana akina ekirra Ajika n-yaminama “ni-marngkinama.”

Biya kembirra ni-yama ngarningka God, “Ngalaja ebina ayakwa aning-arum-uruma ningi-yarrk-akimarnuma ngayuwa aduwaba kembirra ana-langwa an-ajukwaba akina, akwa nara kembirra akina a-yarrku-warrkwa-juma. Akina ngawa aning-arum-uruma ayakwa kuw-ambilyama aning-angkawura, ena-langwi yada akwa ngawa ena-langwa-langwa wurri-miri-mir-ana warnik-inikaduwa aning-angkawura. ²⁰ Imba ebina ayakwa yi-yangki-labanuma Yijimeyila-langwa ning-engkirkanuma. Akwa kembirra nganja ningena ki-yaminama aningaba anuwa-manja, akwa kembirra kinu-kwunama wurr-ababirna wurri-yukwayuwa akwa ngawa wurr-ababirna

wurri-miri-mir-ana warnik-inikaduwa ana-langwa. Abirraja kembirra ana-langwa warnninukw-ana wurri-memberrkwa wurr-ambilyuma wurri-bu-bungkawa wurrakina ka-bungkawa-dinama abirra-langwa-manja angalya wurrakina. Ana-langwa wurri-miri-mir-ana warnik-inikaduwa wurr-ababirna kuw-ambilyama wurri-lyimberr-kwilyimida wurri-lyimberrku-wilyaba warni-mamalya wurrakina da.

²¹ Imba nakina Ajika ngalaja Jera kingin-arrangbina-mirra nakina m-iyngka-manja mamariyka. Kembirra ebina ayakwa aning-arum-uruma yi-yarrk-akimarnuma yalakana aduwaba, akina ki-yarrki-lyinginama ngawa nganja an-amba-langwi yada Ajika yimbukwa da,” ni-yama God Abiriyamu-wa da. ²² Biya ni-jarrukwa-manja ayakwa nakina God nani-lalika arakba Abiriyama da.

²³ Kembirra makini yada ngawa mamawura anaja nakina Abiriyama nani-minu-yarrku-warakama ayakwa God-langwa. Biya kembirra arakba nani-ringandanga nani-mukaduwamirri-ka nakina nanukw-anikba Yijimeyila-manja, akwa ngawa wurr-ababirna-manja warnungkwarba wurriybina nuw-ambilyi-mirri-manja ena-langwa-manja angalya. Nani-mukaduwamirrikama nakina ana-langwa warniki-minu-wardu-warda wurriybina ni-bayindanguma nakina, akwa ngawa wurriybina na-wurraki-rukwularrinuma ena-langwa-manja angalya akwa ngawa wurr-ababirna-langwa wurri-yukwayuwa ena-langwa-langwa warniki-minu-wardu-warda abirr-ajukwaba nakina da.

²⁴ Biya Abiriyama arakba nakina 99 mamariyka yiya yinungkwura n-ambilyuma akini yada ngawa nani-mukaduwamirri-ka-manja wurrakina anuwa-manja, ²⁵ imba anaja nanukw-anikba Yijimeyila nakina m-ememberrkwa m-abiyakarbiya mamariyka yiya

yinungkwura n-ambilyuma. ²⁶ Wunalakina ngawa narra-lirraki-mukaduwamirri-kama mu-wilyaba-mirri-manja mamawura wuni-di-dirrbira da. ²⁷ Akwa ngarningka abirraja wurri-mirntak-iybina warnungkwarba nuw-ambilyi-mirri-mirri Abiriyama-manja akwa nani-minu-wardu-wardanguma warka ana-langwa narra-mukaduwamirri-kama abirr-ajukwaba makina-manja ngawa mamawura wurri-di-dirrbira da.

18

Yaweya ni-yarrk-akimarnu-mulangwa ayakwa naniku-kwi yada nanukw-anikba Abiriyamu-wa

¹ Nakina Abiriyama n-ambilyuma amirntak-iybina-manja eka akwurtukwurta nuw-arnturrkw-arjayini-mirri-manja Mamira-langwa-manja angalya. Yakwijina ngawa anaja Yaweya nakina ngarningka ni-jadingama arakba anuwa-manja. Ma-merrku-wilyarra-manja mamawura nakina Abiriyama n-angmakwu-laluma m-amukwuditikajungwa-langwa-manja kalliykwa. ² Biya n-andiyinga akana nani-rringka wurr-abiyakarbiya warnungkwarba na-bik-alk-ilkayanguma yakwijina. Biya nuw-aruma-jungwa nakina Abiriyama waranja-bawiya akwa n-angkarra abirr-bukwurruwa-wa nanuwengmanga. Akwa n-abiluwandinga n-engmidurruwa-jungwa nani-mukwurra ajiringka-wa, mana akini yada na-yaminjamama akina na-yardangi-manja wurri-minjirrk-iyngka warni-mamalya abirra-langwa-manja angalya.

³ Biya ni-yama Abiriyama wurri-bik-alakinu-wa, “Yalakwa ambaka wurri-bik-ambilya, nara a-likama,” ni-yama nakina. “K-ambirra-jinama kirri-bik-alakina ngayuwa,” ni-yama. ⁴ “Ng-akarrnga-langwa ambaka akungwa kajungwa yiki-bik-ajirrani yada alika. En-eka

aningaba alungkwu-warrwalya eka. Kwa, wurri-bik-angmakayiya-langwa yalakwa,” ni-yama nakina. “Wurri-biku-ngwanja-langwa aduwaya-wiya. ⁵ Nganja kayikajama anhinga yangkwurrangwa yiki-bik-alyibarini yada kajungwa yiki-biki-likaja-manja ngarningka kirr-arrbidi yada nungkwurri-bukwuruwa. Ningen-eka ningi-lyalyingminama kirri-likanu-mulangwa karna nganyangwu-wa angalya, kamba k-ambirra-jinama karna ambaka,” ni-yama Abiriyama.

“Yawa,” na-biki-yama. “Akin-eka aningaba ningkakina ningki-yaminama yirruwa-manja,” na-yama.

⁶ Kembangira Abiriyama nakina n-anjirrkayina n-angkarra arrawu-wa Jera-wa akwa nanga-maka, “Waranja, wu-miya aruma anhinga ebina aningabangwa, wu-ngwurrungkwa damba,” ni-yama ngaluwa-wa.

⁷ Biya ngarningka n-angkarra nakina errekbua-wa, akwa nu-wurra-errwarna bullukwa a-yukwayuwa engmirra-mirrikba aningaba warnik-alyibari yada, akwa nanu-kwa ena-langwa-manja n-anungkarba niybina nani-minu-wardu-wardangi-mirri-manja. Anaja kembangira ni-ngaja nakina n-anungkarba akwa ni-daka akina da.

Ngalaja kembangira na-dadina akina a-madangkwa biya yanda-langwa na-walyuwa-da. ⁸ Biya kembangira ni-manga Abiriyama akina a-madangkwa awalyuwa, akwa ngawa milka, akwa ngawa mamalya, akwa ngawa anhinga, akwa nani-yikana wurri-bik-alekbinu-wa wurribik-anungkarba da. Ebina-manja eka a-warrwalya anuwa nan-ambirra-juwama an-abakiya-ba wurri-bikalakina na-bik-alyibarinu-wiya anhinga yakwijina da.

⁹ Biya na-biki-yama Abiriyamu-wa, “D-angamba nungkwa-langwa dadingiy-ana Jera?” na-yama.

Ni-yama Abiriyama, “D-angaba arrawa.”

¹⁰ Imba nu-wilyaba n-anungkwarba Yaweya nakina. Biya ni-yama nakina Abiriyamu-wa, “Yi-mangbala y-abiyarbuwa-manja yimawura yangkwurrangwa ki-lawurradinama ningena. Kembirra ngalaja dakina dadingiy-ana kingin-arrangbinama nangariya,” ni-yama.

Ngalaja dakina Jera ying-ambilyuma anuwa-manja akwabirrangarna. Kallikwa-manja arrawa yingami-di-dirrakama m-amukwuditikajungwa-langwa-manja. Akana ying-engkirrkanuma dakina akinu-wa ayakwa na-lyalyimbukwayini-mirruwa Abiriyama yiya wurri-bik-alakina wurri-bik-anungkwarba. ¹¹ Wunalakin-eka Abiriyama akwa dadingiy-anikba nan-ani-yuwangkwi-dinum-eka wun-alakina da. Nani-yuwangkwa arakba nakina. Ngal-ajukwaba Jera dadi-yuwangkwa arakba dakina, akwa nimi-jarriduma arakba manikabibirranga ngala-langwa da.

¹² Biya kembirra dakina Jera yingi-marngka amirama-langwiya. Akwa yingi-yama, “Ki-yamarrka-mirra kembirra ningena k-arrangbama wurrangariya? Ningadi-yuwangkwa-manj-eka ningena ningi-mirntak-ayuwaiyida-manja arakba na! Ki-yamarrkama ningena?” yingi-yama. “Nganyangw-eka naningiy-arrka nani-yuwangkwa arakba naka da. Yikini-yamarrkama yik-arrangbama wurrangariya?” yingi-yama.

¹³ Anaja ni-yama nakina Yaweya Abiriyamu-wa, “Miyambana-birra dadingiy-ana yingi-marngkinuma dakina amarngka? Miyambana-birra dakina yingi-yamama, ‘Ningena amandangwa k-arrangbinam-eka wurrangariya? Ningadi-yuwangkwa-manja?’ yingi-yamama dakina. ¹⁴ Ngayuw-eka ningena Yaweya ningiybina ki-yamina-mulangwa aning-errbirra ababirna-langwa. Arakba ningi-yamama ningi-yangbinuma ngayuwa enena ayakwa, ‘Yi-mangbala y-

abiyarbuwa-manja yimawura ki-lawurradinama ningena ngayuwa. Kembirra akini yada ngawa ngalaja Jera kingin-arrangbinama nangariya,' ningi-yamama ngayuwa da," ni-yama nakina Yaweya Abiriyamu-wa da.

¹⁵ Ngalaja Jera ying-engkirrka akina ayakwa arrawalangwa ni-yangbinuma Yaweya. Biya ying-akbard-eka dakina, akwa yingi-yama, "Nara ngaya ki-marngkina da," yingi-yama dakina da.

Anaja Yaweya ni-yama nakina, "Yaw-eka. Amandangw-eka ningki-marngkinuma ningkakina da," ni-yama nakina Yaweya da.

Abiriyama nani-yandabani-mulangwa Yaweyu-wa Jaduma-langwa-langwa

¹⁶ Kembirra abirri-bukwurraja wurri-bik-alakina wurri-bik-abiyakarbiya wurri-bik-anungkwarba nabiki-lalika arakba Abiriyama-langwa angalya. Imba an-ajukwaba Abiriyama ni-likanuma ngawa abirribukwurruwa-manja nani-yaki-jajuwama. Biya nabikilikana arakba wurri-bik-alakina akwa nabiku-wurtanga karrawaru-wa angak-arjiyinga-wa angalya akwa narribiki-rringkama angaluba karrawara-langwa angerrba arrawu-wa Jaduma-wa.

¹⁷ Biya kembirra nakin-eka Yaweya ni-lyangki-yama, "Kini-makinama ngayuwa naka-manja n-anungkwarba ki-yamina-mulangwa ngayuwa arija-langwa. Nar-eka ngayuwa a-yarrk-abuwarrkuma enena ayakwa nganyangwa Abiriyama-langwa imba kabilyarri-kinama ki-yangbinama akina anuwa-manja aduwaba. ¹⁸ Abirraja analangwa wurri-miri-mir-ana warnik-inikaduwa wurr-ababirna kuw-ababirna-dinam-eka yanda-langwa wurri-lyimberrku-wilyaba wurri-lyimberr-kwilyimida warni-mamalya wurr-iyngb-iyngbida kuw-ambilyama

wurrakina. Ngayuw-eka ki-yaminama aningaba wurru-wurra-kwilyimida-manja warni-mamalya engka-lina-langwa yiya engka-lina-langwa angalya, wubirra laka ningi-yaminama ngayuwa aningaba anuwa-manja.¹⁹ Naka Abiriyama ningu-wekbalyinuma arakba ngayuwa kajungwa kani-makini yada nakina ena-langwu-wa warnninukw-ana akwa kajungwa abirramba-langwa kabi-mini-yarrku-warakini yada nganyangwa ayakwa abirr-ajukwaba. Kembirra karra-makinama wurrakina abirramba-langwa abirra-langwa-manja warninikw-arrngwa kajungwa abirr-ajukwaba kabi-mini-yarrku-warakini yada nganyangwa ayakwa akwa ka-yamini yada ebina aningaba akwa adirr-ngekbirna. Kembirra kabi-mini-yarrku-warakina-manja wurrakina warni-mamalya nganyangwa ayakwa ki-yaminam-eka ngayuwa aningaba abirruwa-manja amirntak-iybina-langwiya aning-arum-uruma ayakwa ababirna-langwiya ningi-yarrk-akimarni-mirri-langwiya ngayuwa Abiriyama-manja aduwaba,” ni-yama ni-lyangki-yama Yaweya.

²⁰ Biya kembirra nakina Yaweya ni-yangbina arakba ayakwa Abiriyamu-wa. Ni-yama, “Bi-makama wurri-mirntak-angaba warni-mamalya Warningi-Jaduma akwa ngawa Warningi-Kamara wurru-wurrariy-eka wurri-lyangma wurrakina. Amandangwa a-wurru-wurrariy-eka na-yaminjamama warning-angkawura. ²¹ Kembirra kwuraya ngi-likajama ngi-dirrirntama ningena akwa karringkinama wurrakina a-lyangmandukwuna-mirrikb-eka akina ayakwa ning-engkirkanuma,” ni-yama nakina Yaweya Abiriyamu-wa.

²² Kembirra abirnaja wun-ambilyuma wun-alakina nani-likana nani-dirrirntuma arakba angadingidirra-wa akwa nani-likana errbaja angwurra angerrba Jaduma-wa. Imba anaja Yaweya n-ambilyuma yakwijina akina-

manja angak-arjiyinga angalya Abiriyama-manja ngawa.
²³ Anaja kembirra nakina Abiriyama nani-yandabanuma Yaweyu-wa. Ni-yama, “Jarrya, ningkena amandangwa ka-ngajinama wurri-mirntak-angaba wurru-wurrariya warni-mamalya akwa ngawa warninginingaba abirr-ajukwaba? ²⁴ Dukwa warningaba kuw-ambilya akina-manja angalya arngkumangbala-ma arngki-memberrkwa warni-mamalya dukwa da. Jarrya ka-ngajinama wurri-mirntak-akina warni-mamalya wurr-ababirna-langwa? Dukwa ki-lalikina akina angalya kajungwa kuw-ambilyi yada wurri-yngkinyungwurra wurri-mirntak-akina warninginingaba warni-mamalya, dukwa da. ²⁵ Nar-eka ningkakina a-ngajuma wurr-ababirna-langwa waka warninginingaba waka wurru-wurrariya. Nar-eka. Nar-eka ningkakina da. Nara ningkakina a-larrkbarjuma warninginingaba warni-mamalya. Ningkakina-bina ka-labaja-mulangwa warni-mamalya wurr-ababirna-langwa da. Kembirra nungkwuwa ki-yaminama ebina adirr-ngekbirna ningkakina da,” ni-yama Abiriyama Yaweyu-wa.

²⁶ Anaja ni-yama Yaweya, “K-akbirrangina-manja ngayuwa wurrakina arngkumangbala-ma arngki-memberrkwa wurri-mirntak-akina warni-mamalya warningaba Jaduma-manja aduwaba, kembirra ka-mini-lalikinama akina angalya abirra-langwa,” ni-yama.

²⁷ Anamba-langwa Abiriyama kembirra ni-yangbina ayakwa nakina. Ni-yama, “Ningi-marngba ningena, Bungkawa, imba yi-mini-lalika-langwa ngi-yangba-langwa ngayuwa angwurra akwala ayakwa. Ningen-eka yand-eka ningi-yukwijiya ning-ani-mamalya. Ning-aning-aningaba-m-eka ningena ning-aniki-yangba-langwa ayakwa nungkwuwa-wa. ²⁸ Imba arngk-abiyarbuwa-ma arngki-memberrkwa warni-mamalya

akwa ngawa wurri-mangbala yimbukwa warninginingaba dukwa wurrakina da. Kembirra nara-manja ngarningka wurri-mangbala warningaba abirr-ajukwaba, dukwa ningkakina ki-ngajinama ababirna angalya da?" ni-yama.

Kembirra ni-lawurraka-ja arakba Yaweya ayakwa Abiriyamu-wa. "Nara. Nara kembirra ningena a-ngajuma akina angalya aduwaba," ni-yama.

²⁹ Ngarningka nakina ni-yangbina Abiriyama ayakwa. Ni-yama, "Dukwa arngk-abiyarbuwa-ma arngki-memberrkwa warni-mamalya warninginingaba wulkwa wurrakina. Kembirra ki-yamarrkinama ningkakina?" ni-yama.

Anaja ni-yama Yaweya, "Nara kembirra ningena a-ngajuma akina angalya aduwaba," ni-yama.

³⁰ Anamba-langwa Abiriyama ni-yama, "Marrakba. Nara awinyamba-duma, Bungkawa, imba ngi-yangba-langwa ngayuwa ngawa angwurra ningena. Dukwa arngk-abiyakarbiya-ma arngki-memberrkwa warni-mamalya warninginingaba wulkwa wurrakina. Kembirra ki-yamarrkinama ningkakina?" ni-yama.

Anaja ni-yama Yaweya, "Nara kembirra a-ngajuma ngayuwa akina angalya aduwaba," ni-yama.

³¹ Anamba-langwa ni-yama Abiriyama, "Ningi-marngba ningena ngawa ningi-yangbinama ayakwa nungkwuwa-wa, Bungkawa, imba yi-mini-lalika-langwa ngi-yangba-langwa angwurra ngawa. Dukwa arngk-ambilyuma-ma arngki-memberrkwa warni-mamalya warninginingaba wulkwa wurrakina. Kembirra ki-yamarrkama ningkakina?" ni-yama.

Anaja ni-yama Yaweya, "Nara kembirra a-ngajuma ngayuwa akina angalya aduwaba."

³² Anamba-langwa ni-yama Abiriyama, “Marrakba. Nara awinyamba-duma, Bungkawa, imba ngi-yangbinama ngayuwa arngkawura ngawa da. Dukw-eka wurri-memberrkwa wulkwa warninginingaba warni-mamalya wurrakina da. Kembirra ki-yamarrkama ningkakina da?” ni-yama Abiriyama Yaweyu-wa.

Anaja ni-yama Yaweya, “Wurri-memberrkwa warni-mamalya warninginingaba kuw-ambilya-manja, kema nara ningena a-ngajuma akina angalya da.” ³³ Kembirra ni-jarrukwa Yaweya ayakwa akwa ni-likana arakba nani-lalikama Abiriyama nakina da. Anaja Abiriyama kembirra ni-lawurradina arakba angalyu-wa da.

19

Lada n-ambilyu-mulangwa Jaduma-manja

¹ Abirnaja wun-alakina-kiya wun-aniki-mimirakaja Yaweya-langwa nani-dirrirntuma ebina-langwa angalya na-ngak-arjayu-mulangwa akwa nani-likanuma ngawa wun-alakina nani-dirrirntuma angerrba Jaduma-wa. Nan-alilikanuma ngawa wun-alakina bi...ya yanda-langwa nima-merrk-awiyabi-manja mamawura nani-yarduma wun-alakina yakwijina. Nakina anaja Lada ni-rraki-rrak-arjayuma na-ngwur•dangminu-murrumanja akawiyuwiyaba. Biya nani-rringka-manja wun-alakina wun-ambilyuma wun-anungkwarba-kiya wun-alabukwaya nani-likanuma, nuw-aruma-jungwa nakina akwa ni-likana nani-minu-wengkarrngarnuma. Biya n-abiluwandinga nakina wun-alakina-kiya-manja mana nayaminjamama ngawa warning-akwijina warni-mamalya akini yada ngawa na-yardangi-manja wurri-minjirrk-iyngka warni-mamalya abirra-langwa-manja angalya.

² Ni-yama nakina wun-alakina-kiya-wa, “Ngayuwa yalakwa ng-ambilyama kajungwa ka-lirrak-akwurrajini

yada nungkwurnuwa. Kwa, wuni-likaja nganyangwu-wa angalya. Yikin-ajirrana nungkwurna-langwa alika akwa yikin-ambilya aduwaba mu-wilyaba marrnga ngayuwa-manja. Kembirra wurtarrya-wiya yikini-mirajangina akwa yikini-likaja kin-alakina,” ni-yama.

Abirnaja nani-yama wun-alakina, “Nara. Yin-alakana ngawa yin-ambilyama yalakwa mampirukwa-manja.”

³ Anaja Lada nani-yandabanuma ngawa ni-yirrbiyirra. Kembirra arakba-langwa nani-lyangku-wama wun-alakina akwa na-biki-likana kembirra ena-langwu-wa angalya. Biya Lada nani-maka ena-langwa-manja warniki-minu-wardu-warda kajungwa warniki-daki yada damba akwa warniki-min-akimi yada akwala anhinga wun-alakina-langwa wun-anungkwarba-kiya. Biya na-walyuwa-manja akina damba kembirra nan-alyibarina arakba wun-alakina.

⁴ Akana nara-wiya kani-mungkwula wun-alakina wun-anungkwarba-kiya, abirraja wurr-ababirna-langwa wurri-min-akina Warningi-Jaduma warnungkwarba namirntaki-likanuma akinu-wa alikira Lada-langwu-wa. Narri-rukwu-lyuwaka-juwama wurri-mirntak-akina analangwa alikira, waka wurr-arum-uruma warnungkwarba imba waka wurri-yukwayuwa wurrakina. ⁵ Biya namirntak-artanga wurrakina Ladu-wa. Na-yama, “Wun-alangamba wun-alekbina wun-anungkwarba-kiya nan-ambilyuma nungkwuwa-manja?” na-yama. “Wurralirra-lyuwakina yangkwurrangwa yirruwa-wa. Yirra-ngayindanam-eka wun-alakina yiki-mungkwulama,” na-yama. Akana wurri-min-akina Warningi-Jaduma warnungkwarba narra-lirra-lyuwakina-ekangum-eka wun-alakina warniki-yami yada awurrariya abirnuwa-manja.

⁶ Anaja ni-likana Lada errekbua-wa ni-jadanga akwa ngawa ni-ditanga akiditi-jungwa. ⁷ Ni-yama nakina

abirruwa-wa, “Nganyangwa karni-mamalya kirrakina da. Ngakwurra-mirra, nar-eka nungkwurraja a-yamama akina awurrariya. ⁸ Wurring-ambilyuma dadiy-awarrka-kiya ningarra-lirra-kiya wilyakinama nganyangwa. Akana wurring-alakin-eka wurring-adiyara-kiya wurringi-ykikamarra-kiya ambaka karnungkwarba. Kembirra ngarra-lirra-kiya wilyakinama nganja wurring-alakana yangkwurraja nungkwurruwa-wa. Kembirra yiki-yaminama kirrakina wurring-alakina-kiya-manja ebina yiki-ngayindanama errbirra akana nar-eka warna a-rntirrkama wunalakana wun-ani-mamalya-kiya. Warn-eka nuw-ambilyama nganyangwa-manja angalya akwa kembirra ningarr-akwurrainama da,” ni-yama Lada wurri-mirntak-akinu-wa warnungkwarba da.

⁹ Imba abirraja warnungkwarba na-yama anuwa-wa, “Berra, yama yirruwa-langwa. Ningkakin-eka ningki-minjirrk-iyngka, nara ningkena a-makuma yirruwa-wa yirri-yamina-mulangwa. Yama yirruwa-langwa. Nara-manja, yiki-yaminama angwurra awurrariya nungkwuwa-manja da,” na-yama. Biya nani-rntirrkaka nakina Lada akwa angerrba nani-jira alikira-wa. Na-wurraki-rnjirrkawuna wurrakina akwudangwu-wa kajungwa warniki-yngkarrngi yada ebina akungwurdungwurdangma. ¹⁰ Akana abirraja wunalakina wun-ambilyuma wun-anungkwarba-kiya nani-lawulawa-ja ayarrka abirra-langwa, nani-rntirrkaka wunalakina Lada-manja akwa ngawa nan-arrka arrawu-wa alikira-wa akwa nani-dita akina akiditijungwa da. ¹¹ Akwa wurri-mirntak-iybina erreka-manja nuw-alkayanguma warnungkwarba narra-mimba-kama wun-alakina kajungwa nari yada kuw-andaya manba karri-rringka karr-akbirranga-rnwa akungwurdungwurdangma wurrakina da.

Lada ni-lalika-mulangwa Jaduma

¹²⁻¹³ Biya kembirra nani-yama wun-alakina Ladu-wa, “Nakin-eka Yaweya n-engkirrkanuma nakina ayakwa warningi-yalakwa-langwa warni-mamalya wurru-wurrariya-langwa wurri-lyangma. Kembirra yirrani-larrkama yinuwa yangkwurrangwa yin-aniki-ngaji yada ena angalya. Ka-wilyakina-manja kembirra nungkwaja nungkwa-langwa warni-mamalya enena-manja angalya, kembirra ka-mana wurrakina akwa ka-jadi-jina enena-langwa angalya mana yinuwa amandangwa yikini-ngajinama enena angalya da,” nani-yama Ladu-wa.

¹⁴ Anaja kembirra Lada ni-likana wun-alekbina-kiya-wa wun-anungkwarba-kiya wun-aniki-yardi yada wurr-adiyaw-abilana ana-langwa. Ni-yama wun-alakina-kiya-wa, “Wuni-jadiya waranja, wuni-lalika ena angalya mana Yaweya kini-ngajinam-eka ena angalya,” ni-yama. Akana a-wurrmalya-bu wun-alakina nani-yama akwa kembirra nara kan-engkirrkana akinu-wa ayakwa.

¹⁵ Bi...ya na-ykbada arakba. Abirnaja kembirra wun-alekbina Yaweya-langwa wun-aniki-mimirakaja nani-maka wun-alakina Ladu-wa kajungwa waranja-bawiyi yada kini-jadanga. “Waranja!” nani-yama. “Wurra-mana dadingiy-ana akwa dadiyaw-ana-kiya akwa yiki-biki-jadana waranja, kajungwa yikini-ngajina-manja yinuwa ena angalya nari yada a-jungwuma,” nani-yama.

¹⁶ Imba anaj-eka Lada n-ambididinuma. Akana anaja nakina Yaweya n-errkwulina Ladu-wa. Imba abirnaja wun-alakina wun-anungkwarba-kiya nani-mini-rntarrka ayarrka nakina-manja Lada akwa ngawa dadingiy-anikba-manja akwa ngawa wurring-alakina wurr-adiyaw-abilana akwa nani-jadi-juwa arakba wurrakina Jaduma-langwa da.

¹⁷ Kembirra nu-wilyaba naniki-mamirika-ja Yaweya-langwa ni-yama nakina abirruwa-wa, “Waranj-eka! Wurr-angkirrayina akwa nara errkerruma. Nara kirrakina a-ngwanjuma enena-manja angalya ekbilyuwalya, imba wurr-angkirrayina a-mirntak-angaba-wa angak-arjiyinga angalya kajungwa nari yada a-jungwuma,” ni-yama.

¹⁸⁻¹⁹ Anaja ni-yama Lada, “Nar-eka. Engku-w-eka a-mirntak-angaba angak-arjiyinga angalya. Nara yarna akbirranguma da. Nungkwaja ningk-errkwulum-eka ngayuwa-wa. Ningki-marngkirra-dinuma arakba ngayuwa-manja akwa y-anibi-kama. Imba nara yirraja akbirranguma a-mirntak-angaba angalya awilyikerra bab-eka, imba wilyarra ki-jungwunama ning-aning-angkawura. ²⁰ Kwuju-kwuja! Andiya angerrba a-mirntak-angaba-wa ambawira alikira awarrngk-akwudangwa. Yi-larrkaja akinu-wa ngi-likaja. Andiya angerrba akwa wu-rringkina akina angalya a-yukwijiya. Ki-likaja-manja ngayuwa akinu-wa ningi-yngkinyungwurra k-ambilyama yakwijina,” ni-yama nakina Lada.

²¹ Anaja ni-yama nakina naniki-mamirika-ja, “Yawa. Nara a-ngajuma angaba angalya, imba likaja kembirra akinu-wa. ²² Angkarrina waranja. Nara ambaka nganja a-ngajuma angaba angalya yanda-langwa ki-yardiyama nungkwuwa yakwijina akina-manja angalya a-yukwijiya,” ni-yama. Kembirra abirraja narri-yangbi-juwama warni-mamalya akina angalya a-miykirra Jawa, mana akina ekirra Jawa na-yama-mubaba “a-yukwijiya,” akwa Lada ni-yama-mubaba nakina, “A-yukwijiya akina angalya.”

²³ Abirri-bukwurraja Lada nakina akwa ngawa ana-langwa wurr-ambawura warni-mamalya na-bik-anjirrkayinuma na-biki-likanuma ngawa akinu-wa angalya. Ngalaja makina mamawura nima-merrku-wurtanguma arngki-darrba. Kembirra Lada-mirrya narri-bik-akbirranga arakba akina angalya Jawa. ²⁴ Kembirra adirrariyaba anaja nakina Yaweya ni-larri-ja akina arakba angwura alingana-ma alakbina-kiya-wa angalya Jaduma akwa Kamara. ²⁵ Ni-lirrak-igajama alakina angalya-kiya akwa ngarningka amirntak-iybina angalya ekbilyuwalya nuw-ambilyi-mirri-mirri akwudangwa alakina-manja angalya. Abirr-ajukwaba warni-mamalya wurriyabina nuw-ambilyi-mirri-mirri alakina-kiya-manja angalya na-jungwayinuma wurrakina da. Ebina ngarningka na-lingku-warrayinuma eka yiya aning-errbirra amarta na-jungwayinuma ngal-ajukwaba akina. ²⁶ Ngalaja dadingiy-anikba Lada-langwa ying-errkerra dakina akana yingi-jungwa arakba. Ngalaja ebina angwura alingana-ma yingaku-wurmbe-ja yingaku-kwurraki-ka dakina da yanda-langwa wubirra angwarnta yingi-yama arakba da.

²⁷ Bi...ya m-iyngka-manja m-aningu-wurtarrya-wiya mamawura ni-mirajanga nakina anaja Abiriyama akwa ni-likana ebinu-wa angalya nani-lyalyimbukwayini-mirruwa ebina-wiya abirnu-wa Yaweya. Ni-likanuma nakina n-anjirrikayinuma angerrba angak-arjiyingawa, nu-wurtanguma karrawaru-wa ²⁸ akwa kembirra n-andayuma nakina angerrba arrawu-wa angadingidirrawa. N-andayuma alakina-kiya-wa angalya Jaduma akwa ngawa Kamara akwa ababirna-langwu-wa angalya ekbilyuwalyu-wa, akana ni-rringkama nakina angwarra nuw-angkarrk-ayanguma akina. Angwarra-wiy-eka akina amakwilyimida angalya. Na-wurmbe-juwam-eka

angwarra akina-manja angalya angwura-wiya. ²⁹ Anaja God ni-ngajama akina-manja angalya Jaduma n-ambilyu-murri-manja adiniba-wiya nakina Lada akwa ngawa Kamara-manja. Akana ni-yaku-werri-bikinuma nakina Abiriyamu-wa akwa nani-larrkama nakina Lada ni-lyumaduma ebinu-wa angalya Jawa ni-yngkinyungwurri yada nakina da.

Lada-langwa akwa wurr-adiyaw-abilana-langwa

³⁰ Anaj-eka Lada n-akbardanguma akwa nara kini-ngayindanga kin-ambilya yakwijina Jawa-manja. Kembirra nani-liraku-wilyaka wurr-adiyaw-abilana engku-wa angak-arjiyinga-wa angalya akwa yakwijina ngawa na-biki-yakayinuma wurri-bik-alakina medirra-manja arrawa. ³¹ Kembirra diyab-adikba nanga-maka dadiya-marnj-adikba-wa. “Nungw-arrk-eka naka n-aniyuwangi-dinama arakba,” yingi-yama. “Akwa nara wurriybina warnungkarba enena-manja angalya naningiy-arrka-mirrya yakwuwa-langwa da kajungwa wurri-yukwayuwa yanik-arrangbi yada yakwuwa yalakana da. ³² Imba kwa, yani-ybeka-jina amalyirra akwurana-langwa naka nungw-arrka kajungwa kinu-bungwurri-dini yada akwa yaki-mungkwuli yada anuwa-manja yakwuwa akwa yakani-yngbadi-kini yada,” yingi-yama dakina d-aruma-dangwa dadiya-marnj-adikba-wa. ³³ Kembirra makini yada ngawa m-aning-alyarrngwalyilya marrnga narringini-ybeka-juwama amalyirra akwurana-langwa. Anaja kembirra ni-ybi-bekinu...wa yanda-langwa nu-bungwurri-duma nakina. Imba kembirra d-aruma-dangwa dadiyaw-anikba yingimungkwula arakba nungw-adikba-manja dakina. Akana anaja nu-bungwurri-dinu-mubaba nakina kembirra nungwarntirri-jungwunuma nakina da.

Jenijija 19:34 100 Jenijija 19:37-38

³⁴ Biya m-iyngka-manja mamawura nanga-maka d-aruma-dangwa dadiya-marnj-adikba-manja, “Yarrungkwa ngayuw-eka ningi-mungkwuluma arakba nungw-arrka-manja ningena. Kembirra yakinu-bungwurru-kwunama ngarningka yalakana aduwaba naka da. Imba nungkwamba-langwa ningkena ki-mungkwuluma anuwa-manja memema-manja m-aning-alyarrngwalyilya marrnga da,” yingi-yama. “Kembirra yakani-yngbadi-kini yada yalakana nungw-arrka da,” yingi-yama d-aruma-dangwa dadiyaw-anikba Lada-langwa dadiya-marnj-adikba-wa da.

³⁵ Biya kembirra makina-manja ngawa m-aning-alyarrngwalyilya marrnga narringini-ybeka-juwama wurring-alakina ngarningka amalyirra akwurana-langwa yanda-langwa nu-bungwurri-dinuma nakina. Kembirra di-yukwijiya-dangwa dadiyaw-anikba Lada-langwa yingi-mungkwuluma nungw-adikba-manja ngal-amba-langwa. Akana anaja nu-bungwurra ngawa nakina akwa nu-ngwarntirri-jungwunuma.

³⁶ Bi...ya akina-langwa nani-lirraki-yngbadi-kama Lada wurring-alakina-kiya wurr-adiyaw-abilana nakina da. ³⁷⁻³⁸ Bi...ya kembirra ngalaja d-aruma-dangwa yingin-arrangbama arakba nangariya akwa yingini-yangbi-juwama nani-miykirra Mawaba, mana akina ekirra Mawaba na-yaminama “nungw-arrka-langwa.” Imba ngal-ajukwaba di-jira-dangwa yingin-arrangbama nangariya akwa yingini-yangbi-juwama nani-miykirra Benami, mana akina ekirra Benami na-yaminama “nganyangwa-langwa warni-mamalya.” Abirnaja nani-wilyarri-dini-manja wun-alakina, Mawaba ni-mir-arrngba n-aning-adiniba-wiya Warningi-Mawaba-langwa warni-mamalya nakina, imba Benami ni-mir-arrngba n-aning-adiniba-wiya Warning-Amana-langwa warni-

mamalya nakina da.

20

Abiriyama-langwa akwa Abimileka-langwa

¹ Abirraja wurrakina Abiriyama-mirrya narri-lalikama arakba akina angalya a-miykirra Mamira akwa na-likani-mirra aminiyngku-wa angalya nuw-angkarrini-mirruwa arrirra dalada. Akwa nuw-ambilyuma wurrakina wilyarra nuw-ambilyi-mirri-manja yalina yiya yalina angalya imba Kenina-manja ngawa. A-wilyaba angalya amin-ababirna alikira yiya warni-mamalya a-miykirra Kedeja akina imba a-wilyaba alarrk-iyngburingka angalya a-miykirra akina Jura.

Bi...ya ambaka-mirra narri-lalikama wurrakina akina angalya Kenina imba na-likanuma angerrba nuw-angkarrini-mirruwa arrirra dirrmala Bilijiya-wa. Biya engemba-manja Kera-manja na-ngwanjinuma arakba wurrakina. ² Biya n-ambilyi-manja nakina Abiriyama yakwijina ngawa akina-manja angalya Kera-manja nani-mirntaki-makama nakina wurrakina-manja warning-akwijina warni-mamalya, “Daka didarringka Jera dadiyi-marnj-arrka nganyangwa daka da,” ni-yama nakina. Imba ngalaj-eka dadiyi-marnj-anikba-mirrada adiniba-wiya Jera ana-langwa kembirra nang-adinga-mirri-kama arakba dadingiy-anikba dakina da. Akina na-yaminjama-mirra arakba-kiya akina-manja angalya.

Akina-manja ngawa angalya Kera anaja nu-Bungkaw-eka nakina ni-lyingama akina angalya. Nani-miykirra Abimileka. Biya nani-larrkama nakina Abimileka wurru-kwala warni-mamalya ana-langwa angerrba Jera-wa ka-jungwa karringa-wilyakini yada dakina anuwa-wa ena-langwi yada dadingiy-anikba. ³ Biya mu-wilyaba-manja

maningi-lyarrngwalyilya marrnga nakina Abimileka ni-lyangbirarrkinuma akwilyangbirarrka. Anaja nakina God ni-jadingama akwa ni-yama anuwa-wa, “Nungkuw-eka ningkena ki-jungwunama mana ningkinga-manguma daka didarringka akana dading-adinakba arakba dadi-nungkwarba-ma daka da,” ni-yama nakina.

⁴ Akini yada ngawa ngalaja ying-ambilyi-mirra dakina Jera Abimileka-langwa-manja alikira, akana anaja nara ngawa ambaka kini-yardanga dakina-manja. Ni-yama nakina Abimileka God-uwa, “Nara ningena ki-yama a-wurru-wurrariya,” ni-yama. “Miyambana-birra kembirra yiki-ngajinama ngayuwa akwa nganyangwa warni-mamalya? ⁵ Abiriyama nakina an-abakiya-ba ni-yamama, ‘Daka didarringka nganyangwa dadiyi-marnj-arrka dakina,’ ni-yamama nakina. Ngal-ajukwaba yingi-yamama ngawa, ‘Nganyangwa naka nawarrka nakina,’ yingi-yamama. Kembirra akin-eka ningi-yamama ngayuwa aningab-eka akina da. Nar-eka ningena ki-yama a-wurru-wurrariya da,” ni-yama Abimileka God-uwa.

⁶ Akina-manja ngawa akwilyangbirarrka anaja ni-yama ngarningka God anuwa-wa, “Yawa, ning-aningm-eka akina,” ni-yama. “Nara akina nungkwa-langwa awurrariya. Kembirra akina-langwa nganja yirra-lyang-mirukwama nungkwuwa akwa nara ki-yama nungkwuwa a-wurru-wurrariya nganyangwa akwa ngala-langwa. Akwa nara kembirra ningkakina kinga-lyinga. ⁷ Imba kembirra nu-kwa daka didarringka naningiy-adikba-wa. Ni-Birabida nakina akwa kembirra kani-mini-biriyaminama nungkwa-langwa nari yada a-jungwuma nungkwuwa. Imba yirra-madimurrkwunama ningkena, nara-manja a-mini-lawurraka-juma ningkakina dakina didarringka naningiy-adikba-wa, kembirra ki-jungwunama ningkakina nungkwuwa akwa nungkwa-

langwa warni-mamalya wurr-ababirna-langwa abirr-ajukwaba da,” ni-yama nakina God Abimileku-wa da.

⁸ Kembirra m-iyngka-manja m-aningu-wurtarrya-wiya mamawura anaja nakina Abimileka ni-mirajanga akwa nani-mirntak-arti-juwa nakina ana-langwa wurr-arum-uruma warniki-minu-wardu-warda wurr-ababirna-langwa, akwa nani-makama akina-langwa akwilyangbirarrka. Aburraj-eka wurrakina na-minjirrk-akbardanguma angwurra akina-langwa. ⁹ Anaja kembirra arakba nakina Abimileka nan-arti-juwa Abiriyama anuwa-wa. Ni-yama nakina, “Ningki-yamarrkama yirruwa-manja ningkakina? A-miyamban-eka awurrariya nganja ningi-yamama nungkwuwa-manja-birra kembirra enena awurrariya yirri-mini-larrkama nungkwuwa ngayuwa-wa akwa nganyangwu-wa warni-mamalya? Akin-eka awurrariya ningki-yamama amandangwa. Nara-mak-eka warning-errbirra warni-mamalya a-yamam-eka ngayuwa-manja amukwiyad-akina. ¹⁰ Miyambana-birra ningki-yamama akina?” ni-yama.

¹¹ Anaja ni-yama Abiriyama, “Ningi-lyangki-yama-bu, ‘Nara wurriybina wurru-kwala warningi-yalakwa amini-yarrku-warakama God-langwa ayakwa.’ Ngaya-bu ningi-lyangki-yamama, ‘Warni-mamalya warningi-yalakwa kabu-wartanga-bu,’ ningi-yamama, ‘kajungwa kabi-mini-mangi yada dadingiy-arrka.’ ¹² Dak-eka amandangwa nganyangw-eka dadiyi-marnj-arrka. Dadiyaw-anikb-eka nungw-arrka-langwa, akana nara dabirr-adikba dakina dirnt-irrk-langwa. Akwa kembirra ninginga-manguma nganyangwi yada dadingiy-arrka. ¹³ Kembirra ngini-larrka-manja God ngayuwa nungw-arrka-langwa-langwa angalya amini-miniyngku-wa angalya, ninginga-makama ngayuwa ngaluwa-wa ena ayakwa. Ningi-yamama ngayuwa ngaluwa-wa, ‘Ki-yamina ningkakina warni-

mamalya-manja, Nawarrka naka, ki-yamina. Kembirra k-aningmi-dinama ngayuwa ki-lyalyingmina-mulangwa ningkakina amandangwa ngayuwa-manja, nganja ningiyamama ngaluwa-wa da,” ni-yama nakina Abiriyama Abimileku-wa.

¹⁴ Kembirra anaja nakina Abimileka nanu-kwa Abiriyamu-wa dakina Jera. Akwa ngarningka nanu-kwa jiba yiya bullukwa akwa ngarningka wurrukwala warniki-minu-wardu-warda. ¹⁵ Ni-yama nakina Abimileka Abiriyamu-wa, “Enen-eka nganyangwa angalya angkwilyimida k-ambilya-mulangwa ningkena erbirra enena-manja angalya,” ni-yama nakina Abiriyamu-wa. ¹⁶ Imba ngarningka ni-yama nakina Abimileka Jera-wa, “Ninganu-kwunama ningena aduwaba naw-anu-wa ababirn-eka angwarnta ajilbamirra 1,000. Kembirra abirraja nungkwa-langwa warnimamalya kuw-aningmi-dinam-eka wurrakina nara nungkwuwa ki-yama awurrariya ningkakina da,” ni-yama nakina Abimileka Jera-wa da.

¹⁷⁻¹⁸ Amirntak-iybina-langwa na-ngekbirakajungwunu-mulangwa Jera-manja, dadingiy-anikba Abiriyama-langwa-manja, kembirra abirraja wurrababirna-langw-eka wurri-darringka Abimileka-langwamanja alikira nara arakba ka-mambakina wurrakina wurri-yukwayuwa. Nar-eka ka-mambakina wurri-yukwayuwa mana Yaweya nanu-ngwanja-ju-mubaba wurrakina. Nanu-ngwanja-jum-eka nakina amirntakakina-langwa na-ngekbirakajungwunu-mulangwa Jera-manja akina. Kembirra ni-biriyamina anaja nakina Abiriyama Abimileka-langwa God-uwa. Anaja kembirra God nan-aningaba-ka kembirra nakina-manja Abimileka akwa ngawa dadingiy-anikba-manja akwa ngawa warniki-minu-wardu-warda-manja wurri-darringka ngarningka,

kajungwa karr-arrangbini yada ngarningka wurri-yukwayuwa da.

21

Ni-rukwularr-mulangwa nangariya Ajika

¹ Biya nakin-eka Yaweya ni-yarrki-lalikama ana-langwa ayakwa ebina ni-yarrk-akimarnuma ebina-wiya Jera-wa akwa ni-marngkirra-dinuma dakina-manja. ² Ngalaja arakba dakina yingi-mambakinuma wurrangariya akwa kembirra yingini-min-arrangbama nangariya Abiriyama-langwa, mam-eka nakina nani-yuwangkwa-dinuma arakba. Kembirra ebina ayakwa God ni-yangbinuma adiniba-wiya Abiriyama-manja naniki-rukwularr-langwa Ajika na-lyangmandukwuna-dinuma akina ayakwa da.

³⁻⁵ Nakin-eka Abiriyama 100 mamariyka yiya yinungkwura n-ambilyi-mirra. Kembirra arakba nakina ni-rukwularruma nanukw-anikba. Biya nakina nani-yuwangkwa nani-yangbi-juwama nani-miykirra Ajika. Biya kembirra n-ambilyi-manja ni-yukwijiya m-amangbala m-abiyakarbiya mamawura arakba, nungw-anikba nani-ringandanga nani-mukaduwamirri-ka nakina mana baba God nani-makama Abiriyama-manja.

⁶ Ngalaja yingi-yama dangariya-minjana, “Y-iningab-eka nganyangwa yukwudukwuda, mana nakina God ngini-yakirreri-ka-mubaba, akwa ngawa ngini-yngang-marngka-juwa-mubaba nakina,” yingi-yama. “Kembirra abirraja wurru-kwala kuw-angkirrkaja-manja warni-mamalya enena ayakwa nganyangwa-langwa ningan-arrangba-mulangwa nangariya, wurrakina k-jungwayinama amarngka yirruwa yirri-di-dirrbira da.

⁷ Ebina-wiya, nara wurru-wilyu-wilyaba warni-mamalya

ka-yama enena ayakwa naningiy-arrku-wa, ‘Dadingiy-aneka kinginu-ngwinji-kinama nangariya ngala-langwa,’ nara ka-yama wurrakina. Akana nganja ningani-min-arrangbam-eka nakina nangariya akini yada ngawa nani-yuwangkwa-dini-manja arakba nakina da,” yingi-yama Jera da.

⁸ Anaja nakina ni-yukwijiya n-arumi-dinuma arakba, biya n-akakiruma-dinuma anhinga nanik-alyibara. Kembirra anaja nakina nungw-anikba ni-yama, “Naka arakba nanukw-arrka n-alyibarinama anhinga, kembirra ngayuwa ningena ka-yangki-labajama wurr-ababirna warni-mamalya kuw-alyibarinama anhinga yalakwa nganyangwa-manja angalya,” ni-yama. Kembirra Abiriyama akwa ana-langwa warni-mamalya na-wurra-mirntukwunuma wurrakina, na-yabikayinuma ababirna anhinga wurru-wurrakawuru-ma wurrakina da.

Abiriyama wun-alakina nani-lirraiki-larrkanu-mulangwa Yeka akwa Yijimeyila

⁹ Arngkawura Jera-langwa nabirr-adikba Ajika nani-malyangkayinuma abadakalya wun-alakina Yijimeyila-manja. Imba ngalaja dakina Yijimeyila-langwa dirnt-anikba diybina Yeka Dadingi-Yijiba nanga-minu-wardu-wardanguma warka Jera-langwa. Nani-malyangkayini-manja wun-alakina, ngalaja dadi-yuwangkwa Jera yingini-rringka Yijimeyila nani-rinjarrkama Ajika-wa.

¹⁰ Biya yingi-yama dakina dadi-yuwangkwa naningiy-adikba-wa, “Min-angkirraja arakba daka didarringka diybina yingu-wardu-wardanama yakwa-langwa warka akwa ngawa ngala-langwa nabirr-adikba, abini-likaja yadada,” yingi-yama Abiriyamu-wa dadingiy-anikba. “Kijungwuna-manja ningkakina, nara a-manguma a-wilyu-wilyaba amirntak-ijika nungkwa-langwa nakina nabirr-

adikba daka-langwa, imba nganyangw-eka nabirra
kini-manama nakina ababirna-langwa amirntak-akina
amirntak-ijika nungkwa-langwa da,” yingi-yama dakina
da.

¹¹ Anaja n-engkirrka-manja enena ayakwa nani-
yuwangkwa, nu-werrik-awarrya-d-eka nakina da, mana
baba Yijimeyila nakina an-ajukwaba ana-langwa nanukw-
anikba da.

¹² Imba anaja nakina God ni-yama Abiriyamu-wa, “Nara
a-werrik-awarryaduma nakina-langwa nanjarrngalyilya,
akwa dakina-langwa didarringka diybina kirrang-
minu-wardu-wardana-mulangwa warka nungkwurrnga-
langwa. Nakin-eka Ajika nimir-arringba kin-ambilyama
nakina wurri-mirntak-iybina-langwa warni-mamalya
yirra-maka-mulangwa ngayuwa nungkwuwa-manja.
Kembirra ebina ayakwa Jera ngu-makama nungkwuwa-
manja ka-lirrak-larrkaja-mulangwa nungkwuwa wun-
alakina Yeka akwa ngawa Yijimeyila engku-wa angalya,
kembirra kinga-min-engkirrkajama ayakwa ngala-
langwa ningkakina. ¹³ Imba ngarningka kinu-kwunama
ngayuwa wurr-ababirn-eka wurri-yukwayuwa an-
ajukwaba niybina Yeka-langwa nabirr-adikba, kajungwa
kembirra kuw-ababirna-dini yada wurri-yukwayuwa
ana-langwa akwa wurri-lyimberr-kwilyimidi yada wurri-
lyimberrku-wilyaba wurrakina warni-mamalya. Nakina
an-ajukwaba nungkwa-langwa nanukw-ana da,” ni-yama
God Abiriyamu-wa.

¹⁴ Kembirra m-iyngka-manja m-aningu-wurtarrya-
wiya mamawura anaja nakina Abiriyama ni-mirajanga
akwa nanga-kwa anhinga Yeka akwa akungwa. Akina-
manja angalya abirraja narri-manguma wurri-mirntak-
akina warni-mamalya bullukwa-langwa amakwilya akwa
ngawa narru-warrkama wubirra beka akungwi yada.

Kembirra amakwilya-mirra akungwa ying-angbaku-wurrinuma ngalaja Yeka amurnda-manja lukwakwi yada wunaniki-ybeki yada wun-alakina. Anaja kembirra Abiriyama nani-larrka Yijimeyila dirnt-anikba-wa akwa arakba nani-likana wun-alakina kembirra da. Nani-lirrak-larrka nani-yuwangkwa wun-alakina engku-wa akina-langwa angalya da.

Nan-ali-likanu...wa. Alarrk-iyngburingka-manja angalya a-miykirra Biyajiba. Biya yakwijina ngawa wun-alakina nani-marrawarni-mirra arakba. ¹⁵ Nani-ybekayina ebina akungwa nanu-wilyakama akwa nani-likana wun-alakina ngawa bi...ya na-jarrida arakba akungwa akina da.

Biya nu-kwunu-murkkwulinga nanjarrngalyilya ayukwijiya-manja eka amawarrwalya imba ngalaja yingini-lalika yakwijina dirnt-anikba ¹⁶ akwa yingi-lika arngki-darrba. Biya ying-ambarringa, yingu-ngwadungwadina arakba dakina. Yingi-yama, “Nara ningena a-ngayinduma a-rringkama nganyangwa nabirraka a-jungwuma,” yingi-yama. An-ajukwaba nanjarrngalyilya nu-ngwadinuma nakina da.

¹⁷ Anaja kembirra God n-engkirrka nakina ana-langwa angwada. Anaja nu-wilyaba naniki-mamirika-ja God-langwa ni-yangbinuma nakina ayakwa angwubinalangwa dirnt-anikba-wa. Biya ni-yama, “Miyambanabirra ningkakina ningku-werrik-awarrya-dinama? Nar-eka akbarduma. Nakin-eka God n-engkirrkanuma angwada nabirr-ana-langwa. ¹⁸ Warmajungwa, likaja akwa kini-rntarrka-jiya ayarrka-manja akwa kini-mirajanga-jiya akwa kini-yangminja-ka kini-ru-ngekbiraka nari yada a-ngwaduma,” ni-yama nakina Yeka-wa. “Ambaka-mirri-mirra kinu-wilyarri-dinamanja nakina, ngayuwa kembirra kinu-kwunama wurr-

ababirn-eka wurri-yukwayuwa ana-langwa akwa ngawa wurr-ababirn-eka wurri-miri-mir-ana warnik-inikaduwa. Kembangurra wurri-lyimberrku-wilyaba wurri-lyimberrkwilyimida warni-mamalya kuw-ambilyama wurrakina da,” ni-yama nakina naniki-mamirika-ja God-langwa Yeka-wa da.

¹⁹ Imba anaja arakba nakina God nanga-minu-ngwurdangma-ja manba dakina-langwa didarringka akwa ying-andiyinga akana yingi-rringka akina akungwa Biya yingi-lika akwa yingi-lyangburrkwa-juwa akungwa ebina bullukwa-langwa-manja amakwilya akwa kembangurra yinginu-kwa akungwa ngala-langwa nabirr-adikba. Kembangurra ni-ybekina da.

²⁰ Imba anaja nakina God n-ambilyuma akwudangwa nanjarrngalyilya-manja. Bi...ya n-arumi-dinuma nakina imba God n-ambilyi-mirra ngawa anuwa-manja akwudangwa. Biya ni-likanuma arakba nakina Yijimeyila akinu-wa angalya a-miykirra Barena akwa n-ambilyi-mirra yakwijina. Imba akina angalya ngal-ajukwaba alarrk-iyngburingka nuw-ambilyuma. N-abart-eka nakina Yijimeyila nanik-abirangka wurrajija yiya yinungwungwangba-mirrya. ²¹ Bi...ya ngalaja yingini-min-akbirrangama dirnt-anikba du-wilyaba dadiyara Dadingi-Yijiba ena-langwi yada dadingiy-anikba. Kembangurra nani-yakayinuma arakba dakina didarringka da.

Abiriyama akwa Abimileka nani-yarrk-akimarnu-mulangwa ayakwa Biyajiba-manja

²² Arngkawura anaja nakin-eka Abimileka, niybina nu-bungkawa Kera-langwa, ni-likana Abiriyamu-wa, abirnu-wa Bikala. Nakin-eka Bikala nu-bungkawa-dinuma wurr-awinyamba-manja warnungkarba Abimileka-langwa-manja. Anaja ni-yama nakina Abimileka Abiriyamu-

wa, “God-eka n-ambilyama nungkwuwa-manja nani-ngangkawura. ²³ Kembirra yirra-ngayindanama yak-ambilyama yakuwa-mirra. Nungkwaja kembirra yi-mini-yarrk-akimirna ayakwa nari yada a-kadikama ngayuwa akwa ngawa nganyangwa wurri-yukwayuwa akwa ngawa nganyangwa-manja ni-mir-arrka-mirrya warnik-inikaduwa abirr-ajukwaba. Yi-maka kembirra enena-wiya kajungwa God kin-engkirrkaji yada ayakwa nungkwa-langwa, akwa nara a-yarrku-warrkwa-juma akina. Ngayuw-eka ningena ningi-yamama aningaba nungkwuwa-manja, imba yi-makina arrkala ki-yamini yada nungkw-ajukwaba aningaba ngayuwa-manja akwa ngawa wurru-mirntak-ayina-manja warni-mamalya enena-manja angalya ningk-ambilya-mirri-manja nungkwuwa aduwaba,” ni-yama Abimileka.

²⁴ Anaja Abiriyama kembirra ni-lyangku-wama akwa ni-yama, “Yawa. Aningab-eka akina, kembirra yakwuwa yalakana yakuwa-mirra aduwaba-langwa akwa arngkawura,” ni-yama. ²⁵ Biya kembirra Abiriyama ni-yama ngarningka Abimileku-wa, “Wurru-kwaly-eka warniki-minu-wardu-warda nungkwa-langwa bi-mini-manguma a-wilyaba akungwa nganyangwa,” ni-yama.

²⁶ Anaja ni-yama Abimileka, “Ning-aningbala akina. Nara yiki-maka adiniba-wiya amin-akina-langwa, imba aduwaba-manji-kba ning-engkirrkajama ningena. Dukwa angkabirra narri-manguma?” ni-yama. ²⁷ Anaja kembirra arakba Abiriyama nanu-kwa akwala jiba akwa bullukwa Abimileku-wa, akwa akina-mirra nani-yarrk-akimarna ayakwa wun-alakina. ²⁸ Biya kembirra Abiriyama ni-manga ngarningka amangbala ambilyuma a-yukwayuwa jiba ana-langwa. ²⁹ Anaja ni-yama Abimileka, “Miyambana-birra ningki-yama akina?” ni-yama.

³⁰ Anaja ni-yama Abiriyama, “Wu-mana amirntak-ayina amangbala ambilyuma a-yukwayuwa jiba nungkwa-langwi yada. Kembirra ki-mana-manja akina, ki-yaminama kembirra nungkwuwa arija-langwa, ‘Abiriyama-bina nu-mungkadinuma anuwa akina akungwa,’ ki-yaminama ningkakina da.” Yadikina kembirra anaja nakina Abimileka ni-manguma amirntak-akina amangbala ambilyuma jiba a-yukwayuwa ena-langwi yada da. ³¹ Kembirra abirraja narri-yangbi-juwama warni-mamalya akina angalya a-miykirra Biyajiba, mana yakwujina baba wun-alakina-kiya nani-yarrk-akimarnu-mubaba akina ayakwa emedirra-langwa akungwa. Imba akina ekirra Biyajiba na-yaminama akungwa ebina-manja nani-yarrk-akimarni-mirri-manja ayakwa.”

³² Kembirra abirraja wun-alakina Abimileka akwa ngawa Bikala nani-lawurradina arakba abirra-langwu-wa angalya Bilijiya-wa. ³³ Imba anaja nakina Abiriyama n-ambilyi-mirra aduwaya yakwijina ngawa Biyajiba-manja. Biya kembirra ni-lungkwabijuwa nakina a-wilyaba eka yakwijina. Akina eka ni-lungkwabi-juwama a-miykirra damarija. Kembirra Abiriyama nani-yang-marngkwa-juwa Yaweya niybina God nani-ngangkawura nakina.

³⁴ Biya kembirra ni-lungkwabi-juwa-mulangwa nakina Abiriyama ebina eka akwa nani-yang-marngkwa-juwa-mulangwa Yaweyu-wa nakina, ni-lalika arakba akina angalya Biyajiba imba ni-likana arija-langwa nakina anajukwaba Bilijiya-wa. Biya yakwijina ngawa n-ambilyuma nakina n-aning-amiyarra Bilijiya-manja da.

22

Abiriyama nanu-kwa-mirri-langwa Ajika God-uwa

¹ Bi...ya kembirra anaja God nani-labani-mirra nakina Abiriyama-manja, kani-mini-yarrku-waraka-mirrikba ana-langwa ayakwa. Biya kembirra n-artanga nakina, “Abiriyama...yi!”

Anaja nani-yuwangkwa ni-yama, “Ningena...wu!”

² Anamba-langwa ni-yangbina God ayakwa Abiriyamu-wa akwa ni-yama, “Nu-wilyakina nakina nanukw-ana nu-wilyaba-ma nungkwa-langwa,” ni-yama, “niybina ningki-lyalyingminama angwurr-eka, akwa wuni-likaja akinu-wa angalya a-miykirra Maraya. Biya kembirra yikini-yardiya-manja kin-alakina yakwijina yiba-wilyaka-jina-mirra ngayuwa ningkena y-aruma yinijirra. Biya yakwijina ngawa yakina-manja yinijirra kinu-wartanama nanukw-ana ningkakina, akwa kini-dakina-mirra da, akwa yiku-kwuna-mirra ngawa kembirra ngayuwa-wa da,” ni-yama God Abiriyamu-wa da.

³ Kembirra m-iyngka-manja m-aningu-wurtarrya-wiya mamawura anaja nakina nani-yuwangkwa Abiriyama ni-mirajanga akwa ni-ridanga angwura akwa n-akimarna dangki-manja akwa nani-lirrak-artija ena-langwu-wa wun-anungkwarba-kiya, wun-alekbina nani-minu-wardu-wardangi-mirra warka, akwa nanukw-anikba ngarningka Ajika. Biya na-biki-likana arakba wurri-bik-alakina ebinu-wa angalya God nani-maka-mirruwa Abiriyama-manja.

⁴ Na-bik-ak-ilikanu...wa. Biya m-abiyakarbiya-manja mamawura n-andiyaya nakina nani-yuwangkwa akana ni-rringka arakba yakina yinijirra engku-wa ni-rribiyanguma ambaka awilyikerra. ⁵ Biya kembirra nani-yuwangkwa ni-yama wun-alakina-kiya-wa wun-anungkwarba-kiya, “Yalakwa wun-ambilya adinakba akwa daka ngarningka dangki. Imba yinaja yin-alakana yinuwa naka nanjarrngalyilya yini-likajama angerrba,

kajungwa yikini-yang-marngkwa-jini yada God. Kembirra ngarningka yin-alakana yikini-lawurradinama yangkwurrangwa nungkwurnuwa-wa,” ni-yama.

⁶ Biya kembirra arakba nani-yuwangkwa ni-rntirrka amabungwunyirra eka angwuri yada akwa nanu-kwa akina nanukw-anikba-wa. Kembirra anaja ni-ngabukwayina nakina Ajika. Imba nani-yuwangkwa nu-wilyakama lya-lyinga akwa ngawa amukwa angwura aniba naniki-liraki yada nakina, biya nani-likana arakba. Biya nani-likani-manja ngawa lukwakwa wun-alakina, ⁷ Ajika ni-yama nungw-anikba-wa, “Ngangwa!”

Kembirra anaja nungw-anikba ni-yama, “Miyambana?”

“Ena amabungwunyirra eka akwa amukwa angwura imba angamba kembirra jiba a-yukwijiya ningk-aniki-daki yada nungkwuwa?” ni-yama nakina nanjarrngaly-ilya.

⁸ Anaja ni-yama Abiriyama, “God an-abakiya-ba yikanu-kwunama jiba.”

Nani-likana wun-alakina, ⁹ bi...ya angakwuba nan-akbirranga arakba angalya ebina-langwa nani-makamirri-langwa God adiniba-wiya Abiriyama-manja. Kembirra nakina nani-yuwangkwa ni-manga akwala arum-uruma angwarnta akwa nu-wurrak-arjiya-juwa aldi yada. Kembirra ni-lyak-akimarna angwura karrawara. Akwa nani-rntarrka arakba nanukw-anikba, nan-ararika, akwa karrawara arakba angwura-manja nan-akimarna nakina da. ¹⁰ Biya ni-rntarrka ebina lyalyinga nani-yuwangkwa da. Ni-yngk-ajika nakina nanik-ardarri yada nanukw-anikba-manja, ¹¹ akana anaja naniki-mamirika-ja Yaweyalangwa n-artanga angaluba angwubina-langwa anuwa-wa da. Ni-yama, “Abiriyama...yi!”

Anaja Abiriyama ni-yama, “Miyambana?”

¹² Anamba-langwa ni-yama nakina naniki-mamirika-ja Yaweya-langwa, “Nara ardarruma nakina!” ni-yama. “Ning-aningma arakba ningkakina ningki-yarrku-warakinama God-langwa ayakwa, mana nara baba kini-marrkwa nungkwa-langwa nanukw-ana nu-wilyaba-ma anuwa-langwa da,” ni-yama nakina naniki-mamirika-ja Yaweya-langwa.

¹³ Anaja kembirra nakina Abiriyama n-errikerra n-andiyinga nakina akana ni-rringka akina a-nungkwarba jiba. Na-rntirrkama akwurrirra ngala-langwa-manja k-arntirra. Biya kembirra Abiriyama ni-lika akinu-wa, ni-manga akina akwa ngawa nu-wartanga akwa n-akimarna ebina-manja angwura karrawara. Akina kembirra ni-dakama nanu-kwa-mirra God-uwa da, imba nanukw-anikba nara kanu-kwa da.

¹⁴ Biya nakina Abiriyama ni-yangbi-juwa akina angalya “Yaweya Nginu-kwu-kwuna-mirri-manja Aningaba-wiya.” Kembirra aduwaba ngawa abirraja wurri-min-akina angalya warni-mamalya na-yaminjaminama, “Ena-langwa-manja yinijirra Yaweya nanu-kwu-kwunama ana-langwa warni-mamalya aning-iningaba-wiya,” na-yaminjaminama wurri-min-akina angalya warni-mamalya aduwaba.

¹⁵ Anaja kembirra niybina naniki-mamirika-ja Yaweya-langwa n-artanga ngarningka angaluba karrawara-langwa Abiriyamu-wa. ¹⁶ “W-engkirraja enenu-wa ayakwa Yaweya-langwu-wa,” ni-yama. “Ni-yam-eka nakina Yaweya, ‘Ningena ngayuwa ningi-yarrk-akimirnama enena ayakwa akwa ningi-yangbi-jajungwunama ning-ani-miykirra kajungwa engbidi yada ayakwa akwa nara ngayuwa a-yarrku-warrkwa-juma akina. Ningena ngayuwa ki-yaminama aningaba

nungkwuwa-manja, mana nara baba ningkakina kini-marrkwa nungkwa-langwa nanukw-ana nu-wilyabamirra ngayuwa-langwa. Yirra-makinama enena ayakwa ngayuwa nungkwuwa-wa akwa nar-eka ngayuwa a-yarrku-warrkwa-juma akina. ¹⁷ Yiba-kwuna-mirra amandangwa wurr-ababirna ni-mirana-mirrya warnik-inikaduwa. Wubirra dakilyingajanga du-wurra-kwilyimida karrawara ningkinga-rringkinama, kayaminama abirr-ajukwaba wurrakina wurru-wurra-kwilyimida. Akwa wubirra ajiringka ababirna mijiyalyamanja nuw-ambilyama, wurru-wurra-kwilyimid-eka kayaminama wurrakina da. Imba ka-wartiyinam-eka nungkwa-langwa ni-mirana-mirrya wurri-mirntakakina-manja warni-mamalya engka-manja yiya engka-manja angalya akwa kembirra ka-bungkawa-dinama arakba wurrakina-manja da.

¹⁸ Abirraja wurru-wurra-kwilyimida-langwa warni-mamalya kembirra engka-lina-langwa yiya engka-lina-langwa angalya kabi-yangki-labajama ngayuwa. Kayaminama wurrakina ngayuwa-wa, Yamina aningaba yirruwa-manja yirr-ajukwaba wubirra laka ningkiyamama Abiriyama-langwa-manja wurri-miri-mir-ana warnik-inikaduwa-manja, kayaminama. Akina-bina ka-ngekbiraka-jungwuna-mirra da, mana baba yi-miniyarrku-warakama ayakwa nganyangwa aduwaba da, ni-yama Yaweya nakina da," ni-yama nani-makama nakina naniki-mamirika-ja Yaweya-langwa Abiriyamu-wa da.

¹⁹ Abirnaja kembirra Abiriyama akwa Ajika nani-lawurradina wun-alakina wun-alekbina-kiya-wa wun-anungkwarba-kiya nani-lirra-ki-lalika-mirruwa adinakba. Biya yadikina kembirra na-biki-lawurradina arakba angalyu-wa da Bilijiya-wa da.

Bi...ya kembirra ambaka-mirra narri-mirntaki-lalikama Abiriyama-mirrya akina angalya Bilijiya, imba narri-makirikbijanga-juwama wurrakina angerrba Biyajiba-wa da. Akwa yakwijina ngawa na-wurrak-ambilyi-mirra wurrakina arakba da.

*Neyawa-langwa-langwa wurri-miri-mir-ana warni-
inikaduwa*

²⁰⁻²³ Biya ambaka-mirra n-engkirkanuma Abiriyama ayakwa Neyawa-langwa naniki-marnj-anikba-langwa. Anaja nakina Neyawa n-ambilyuma ebina-manja angalya n-ambilyu-murri-manja Abiriyama adiniba-wiya nara-wiya kini-likana nakina Keninu-wa. Imba ngalaja Neyawa-langwa dadingiy-anikba Milka dakina dadi-miykirra. Akwa kembirra wurri-mangbala wurr-abiyyakarbiya wurri-yukwayuwa wun-alakina-kiya-langwa warnungkwarba-wiya nuw-ambilyi-mirra. N-aning-adiniba-wiya nani-miykirra Wija akwa warniki-marnj-ana Buja yiya Kemuwela, niybina nungw-anikba Arama-langwa nakina, yiya Kejeda yiya Yajawa yiya Bildaja yiya Jidilaba akwa ngawa Beduwela. Imba ngalaja du-wilyaba dadiyaw-anikba Beduwela-langwa dadi-miykirra Ribeka dakina. ²⁴ Imba ngarningka du-wilyaba dadiki-minu-wardu-warda Neyawa-langwa ngal-ajukwaba dadingiy-anikba dadi-miykirra Ruma. Akwa Neyawa-langwa akwa Ruma-langwa warnninukw-ana wun-alakina-kiya-langwa nuw-ambilyi-mirra warni-miykirra Deba yiya Kayama yiya Dayaja akwa ngawa Mayaka wurri-bik-alakina da.

23

Medirra-langwa warn-iniki-jungwa-langwa

¹ Ngalaja dakina Jera ying-ambilyuma 127 mamariyka yiya yinungkwura arakba, ² biya yingi-jungwa dakina Kenina-manja ebina-manja angalya amin-ababirna alikira yiya warni-mamalya a-miykirra Yebirena. Anaja kembirra nakina naningiy-adikba nu-ngwadinuma akwa nu-werrik-awarrya-dinum-eka nakina dadingiy-anikbawa.

³ Kembirra arakba nakina Abiriyama nanga-lalika dakina dadingiy-anikba dadi-madangkwa akwa ni-likana arakba kajungwa warniki-lyalyimbukwa-ji yada ayakwa wurri-mirntak-akina-manja Warningi-Yida-manja warni-mamalya nakina yakwijina ngawa Yebirana-manja. Biya nan-akbirranga wurrakina warni-mamalya akina-manja angalya a-daka ayakwi yada, nuw-angmakayanguma akawiyuwiyaba-manja na-wurru-wurra-mirntukwuni-mirri-manja warni-mamalya wurrakina.

Kembirra Abiriyama ni-yama nakina wurrakinuwa warni-mamalya, ⁴ “Ngayuw-eka ningena ningi-minjirrk-iyngka,” ni-yama. “Aminiyngka-langwa angalya ningena ningi-likanuma yangkwurrangwa akana ningambilyama errbirra ningena yalakwa nungkwurruwamanja aduwaba. Yirru-kwuna kembirra angalya kibayindani yada ningena, kajungwa kinga-rungkwabini yada ngayuwa dadingiy-arrka nganyangwa,” ni-yama.

⁵ Abirraja na-yama, ⁶ “Yirri-min-engkirrkaja enena ayakwa yirra-langwa. Wubirr-eka ngarra-rringkinama yarna nungkwuwa ningk-aruma ningki-bungkawa. Kembirra jay, wu-rringkina amirntak-enena angalya yirra-langwa. Biya ki-rringkina-manja aningaba angalya kamba yakwijina kinga-rungkwabinama dadingiy-ana,” na-yama. “Yarn-eka yarning-errbirra yarni-mamalya nara yarna a-marrkwama yirra-langwa angalya,” na-yama. “Mama, kinga-rungkwabinama nungkwa-langwa

dadingiy-ana errbirra,” na-yama.

⁷ Anaja kembirra Abiriyama n-abiluwandinga mana na-yaminjama-mirri-baba warning-akwijina warni-mamalya wurri-minjirrk-iyngka-manja warni-mamalya wurru-wurraku-wilyarra. ⁸ “Aningaba akina ayakwa nungkwurra-langwa,” ni-yama nakina, “kinga-rungkwabina-mulangwa ngayuwa nganyangwa dadingiy-arrka yalakwa. Kembirra yiki-mini-yangki-labaja n-angaba Ebirana, Jawura-langwa nanukw-anikba. ⁹ Yikini-yangki-labaja makina-langwa medirra ki-bayindani yada ngayuwa ma-miykirra Makbela. Makin-eka medirra nim-ambilyama ena-langwa-manja angalya akwudangwa abirraka-dabida. Yikini-yang-kilabajama anuwa-wa kajungwa ki-bayindani yada makina ngayuwa akwa kinu-kwuni yada ngayuwa eng-kwilyimida angwarnta anuwa-manja. Nganja ki-bayindanama yalakwa ngayuwa yiki-rringkina-mirri-manja kirri-mirntak-ayina karni-mamalya. Kembirra nganyangwi yada makina medirra kajungwa ka-mirntak-akimirni yada nganyangwa warni-mamalya warn-iniki-jungwa makina-manja,” ni-yama nakina Abiriyama wurri-mirntak-akinu-wa warni-mamalya.

¹⁰⁻¹¹ Anaja nakin-eka Ebirana n-angmakwu-laluma yakwijina wurri-mirntak-akina-manja warni-mamalya Warningi-Yida-manja. Ni-yama nakina, “Engkirraja ena ayakwa nganyangwa. Yiba-kwunama angaba angalya errbirra nganyangwa eng-kwilyimida nungkwuwa-wa, akwa ngarningka miybina medirra nim-ambilyama akina-manja angalya. Yiba-kwunama angaba angalya aduwaba nuw-engkirrkaja-mirri-manja nganyangwa warni-mamalya, kajungwa kembirra king-akimirni yada nungkwa-langwa dadingiy-ana ningkakina da,” ni-yama nakina Ebirana. Imba abirraja wurr-ababirna-langwa

warni-mamalya warning-akwijina nuw-engkirrkanuma ana-langwa ayakwa.

¹² Akana Abiriyama anaja n-abiluwandinga ngarningka wurri-mirntak-akinu-wa warni-mamalya Warning-Yidu-wa. ¹³ Kembirra ni-yangbina nakina ayakwa anambalangwa Ebiranu-wa, kajungwa wurr-ababirna-langwa warni-mamalya warnik-engkirrki yada. Ni-yama nakina, “Err-minja-langwa ambaka, imba engkirrkiya-langwa. Ena nungkwa-langwa angalya eng-kwilyimida kibayindanama nganja ningena. Ena wu-mana angwarnta yirra-kwunama, kembirra king-akimirni yada dadingiyarrka nganyangwa yakwijina,” ni-yama Abiriyama.

¹⁴ Anamba-langwa Ebirana ni-lawurraka-ja ayakwa anuwa-wa. Ni-yama, ¹⁵ “Adirr-ngekbirn-eka ena angwarnta akina-langwa angalya 400 angwarnta yimbukwa. Kembirra yakwuwa yalakana nara arakba a-lyalyimbukwajuma ngarningka akina-langwa imba king-akimirna yakwijina dakina dadingiy-ana nungkwa-langwa,” ni-yama nakina Ebirana da.

¹⁶ Anaja kembirra Abiriyama ni-lyangku-wama nakina akwa arakba ni-mirntuwarna angwarnta naniku-kwi yada, ebina angwarnta ni-yangbi-juwama Ebirana, nuw-engkirrkani-mirri-manja wurrakina warni-mamalya. Kembirra n-akimarna nakina Abiriyama 400 angwarnta adirr-ngekbirna. Ni-dirrbira-kama akina angwarnta kajungwa eng-kwilyimidi yada ngawa akina da.

¹⁷ Yadikina-bu Abiriyama ni-yamama nibayindanguma nakina akina angalya Ebirana-langwa Makbela-manja. Akina angalya akwudangwa Mamiralangwa angalya. Imba nibayindangi-mirra nakina Abiriyama akwa ngawa amarta-mirrya akwa ngawa eka ababirna-langwa akwa ngawa ngarningka medirra da. ¹⁸ Abirraja wurri-mirntak-akina warni-mamalya

yakwijina nuw-ambilyi-mirri-mirri nuw-engkirrkanuma wurrakina akina ayakwa ni-yamama ni-yangbinuma Abiriyama. Kembirra wurri-mirntak-akina warni-mamalya warningma arakba akina angalya Abiriyama-langwa akina da. ¹⁹ Kembirra nakin-eka Abiriyama nang-akimarna arakba dadingiy-anikba Jera makina-manja medirra akina-manja angalya Kenina. ²⁰ Akina angalya Warningi-Yida-langwa-langwa warni-mamalya adiniba-wiya, kembirra Abiriyama-langwa arakba da akwa medirra da, kajungwa nanik-akimi yada ana-langwa warni-mamalya warn-iniki-jungwa yakwijina nakina da.

24

Ajika-langwa-langwa dadingiy-anikba

¹ Bi...ya nakin-eka Abiriyama nani-yarringk-eka arakba. Imba anaja nakina Yaweya ni-yamama arngk-ababirna-langwa aningaba nakina-manja. ² Kembirra ni-yangbina nakina ayakwa Abiriyama ena-langwu-wa naniki-minu-wardu-warda n-aruma-wa niybina nu-wurrak-akwurrajuwa-mirruwa ana-langwa amirntak-ijika ababirna-langwa. “W-akima nungkwa-langwa ayarrka yalakwa arrawa makarra-manja,” ni-yama. ³ “Ngayuwa yirra-ngayindanama ki-yarrk-akimirnama enena ayakwa akwa nara nungkwaja a-yarrku-warrkwa-juma akina. Akwa ki-yangbi-jinama ngarningka ningkakina ekirra Yaweya-langwa. Nakin-eka Yaweya God-eka nakina niybina-mirrada ni-ngekkbiraka-mirrada angwubina akwa ngawa ababirna-langwa angalya. Yirra-ngayindanama ningkena nungkwuwa ki-yarrk-akimirnama ayakwa nari yada a-mini-manguma warning-errbirra wurr-ad-idiyara Ajika-langwi yada dadingiy-anikba enena-langwa angalya Kenina. ⁴ Imba kini-mini-manama ningkakina du-wilyaba

dadiyara nganyangwa-langwa warni-mamalya. Yirra-ngayindanama nungkwuwa ki-lawurradinama angerrba ebinu-wa angalya ngayuwa ningi-rukwularrinu-mirruwa. Akwa kembirra kini-mini-manam-eka nungkwuwa du-wilyaba dadiyara nanukw-arrka-langwa akina-langwa angalya,” ni-yama Abiriyama ena-langwu-wa naniki-minu-wardu-warda.

⁵ Anaja ni-yama nakina n-anungkwarba, “Dukw-eka dakina kingu-wariyama nara a-likama yangkwurrangwa da. Imba kini-larrkiya nungkwa-langwa nanukw-ana akinu-wa angalya kin-ambilyi yada yakwijina?” ni-yama naniki-minu-wardu-warda Abiriyamu-wa.

⁶ “Nar-eka!” anaja ni-yama Abiriyama. “Awurrariya akina. Nara a-larrkama ningkakina nanukw-arrka angerrba akinu-wa angalya. ⁷ Arakba-wiya anaja Yaweya nakina nginu-wilyakama ngayuwa yangkwurrangwa angaluba nungw-arrka-langwa-langwa angalya akwa nganyangwa-langwa warni-mamalya. Nakin-eka Yaweya God nakina, niybina ni-ngekbiraka-mirrada ababirna-langwa angalya angwubina-manja. Akwa nakina-bina ni-yarrk-akimarnuma ayakwa nganyangwa. Ni-yamama nakina ngayuwa-wa, ‘Enena a-ringbirra angalya yiba-kwunama ngayuwa nungkwuwa-wa akwa ngawa nungkwa-langwu-wa ni-mirana-mirrya warnik-inikaduwa-wa,’ ni-yamama nakina Yaweya ngayuwa-wa. Akwa nakina-bina kani-larrkajama ana-langwa naniki-mamirika-ja adinakba kajungwa kani-mamirika-jini yada nungkwuwa kini-mini-mani yada angaluba du-wilyaba dadiyara nganyangwa-langwa nanukw-arrka. ⁸ Imba kingu-wariya-manja dakina dadiyara, akwa nara-manja a-likama dakina nungkwuwa-manja, kembirra enena-langwa ayakwa yib-anjungwurrana ngayuwa da. Akana nar-eka a-larrkama naka nganyangwa nanukw-

arrka akinu-wa angalya,” ni-yama Abiriyama ena-langwu-wa naniki-minu-wardu-warda. ⁹ Kembirra anaja nakina naniki-minu-wardu-warda n-akima ana-langwa ayarrka Abiriyama-langwa-manja makarra arrawa akwa ni-yarrk-akumarna ebina ayakwa kini-yamina-mulangwa nakina ababirna-langwa ebina-langwiya ayakwa ni-yangbinu-mulangwiya Abiriyama da.

¹⁰ Biya kembirra nakina naniki-minu-wardu-warda nu-wurra-mirntukwa a-memberrkwa kamila Abiriyama-langwa akwa nu-wurraku-wurti-juwa ababirna aning-iningaba amirntak-ijika Abiriyama-langwa. Kembirra ni-lalika akina angalya akwa ni-likana arakba nuw-angkarrini-mirruwa arrirra dirrmala.

N-alilikanum-eka nakinu...wa yanda-langwa ni-yarda engemba-manja Mejubudamiya. Ni-likanuma nakina ngawu...wa, yanda-langwa n-akbirrangama angalya a-minu-wurra-kwilyimid-eka alikira yiya warni-mamalya ebina-manja n-ambilyu-murri-manja adiniba-wiya naniki-marnj-anikba Abiriyama-langwa nani-miykirra Neyawa. ¹¹ Nara nakina kin-awiyabana ambaka arrawu-wa imba ni-mirntaku-ngwanja-juma amirntak-akina kamila erreka-manja ngawa emedirra-manja akungwa. Ni-mirntak-ambarri-ja amirntak-akina kembirra kamila akwa nu-ngwanja n-ambirrarina ambaka. Biya nalarrwura-da arakba. Akini yada ngawa abirraja wurri-min-akina angalya wurr-ad-idiyara na-wurrak-alilikanuma yanjarrikina akinu-wa akungwa.

¹² Kembirra ni-biriyamina arakba nakina naniki-minu-wardu-warda Yaweyu-wa. Ni-yama, “Marrakba, ningkakin-eka Yaweya ningkiybina-mirrada Ningk-angingi-karrawara nganyangwa-langwa nu-bungkawa Abiriyama ningkakina, yi-mamirika-jiya-langwa aduwaba akwa ni-mini-yarrki-lyingina ebina ayakwa

ningki-yarrk-akimarnuma ebina-wiya ningkakina nganyangwa-langwa nu-bungkawa. ¹³ Kwuja! Ningena ngayuwa enena-manja akungwa ning-abalkayukwunama. Imba abirraja wurru-kwala wurr-ad-idiyara wurri-min-enena angalya adiniba ka-likajama yangkwurrangwa akungwa-wa. ¹⁴ Nganja kembirra ki-yangbinama ayakwa du-wilyaba-manja dadiyara ningena. Ki-yaminama ngayuwa ngaluwa-wa, ‘Yi-mini-larr-jiya-langwa nungkwa-langwa m-aning-amilyimilyinja manarlamba akwa yi-ybeka-jiya-langwa akungwa,’ ngayuwa ki-yaminama. Kingi-yamina-manja dakina ngayuwa-wa, ‘Yawa, bekina nungkwuwa. Akwa ngarningka kembirra ki-min-akarrnginama ngayuwa akungwa a-mirntak-enena-langwa nungkwa-langwa-langwa kamila,’ kingi-yamina-manja dakina amirntak-enena ayakwa ngayuwa-wa, kembirra dakina-bina ninginga-ngayindanama nungkwuwa ningku-wekbalyinuma arakba adinakba Ajika-langwi yada didarringka da. Kembirra ning-aningma ngayuwa ningkani-mini-yarrki-lalikama ngawa ebina ayakwa ningki-yarrk-akimarnuma Abiriyama-langwa da,” ni-yama nakina naniki-minu-wardu-warda Abiriyama-langwa Yaweyu-wa da.

¹⁵ Imba ni-bi-biriyaminu-wiya ngawa nakina yingiyarda ngalaja dakina dadiyara dadi-miykirra Ribeka. Yingi-ngabukwayinuma dakina m-aning-amilyimilyinja manarlamba ngala-langwa-manja amirnda. Dakin-eka dadiyaw-anikba Beduwela-langwa. Imba Beduwela-langwa nungw-anikba nani-miykirra Neyawa Abiriyama-langwa naniki-marnj-anikba nakina. Imba ngalaja dirnt-anikba Beduwela-langwa dadi-miykirra Milka. ¹⁶ Dakin-eka Ribeka di-kwilyiban-eka dadiyara. Di-ykikamarra ambaka warnungkwarba. Biya yingi-likana dakina angerba angadingidirra-wa akungwa Yingi-dirrirnta arrawu-

wa, yingima-lyangburrkwa-juwa miybina manarlamba akwa yingu-wurtinga karrawaru-wa. ¹⁷ Anaja naniki-minu-wardu-warda n-angkarra nanga-wengma ngaluwa-wa. “Marrakba, yu-kwa-langwa nganja akungwa,” ni-yama.

¹⁸ “Wiya, kembirra bekina,” yingi-yama ngalaja. Waranja-bawiya yingima-larr-ja miybina manarlamba akwa yingini-mini-rraki-lyinga akwa ni-ybekina da. ¹⁹ Ni-jarrukwa-manja nakina akungwa yingi-yama anuwa-wa, “Akwa ngarningka ki-min-akarrnginama akungwa a-mirntak-angaba-langwa kamila nungkwa-langwa-langwa, yanda-langwa kuw-abadinama.” ²⁰ Biya waranja-bawiya yingima-jiraba yingima-radebirraka miybina manarlamba ebinu-wa a-ngarmungkwa angwarnta nuw-ambilyi-mirruwa akwudangwa akungwa kajungwa warniki-ybek-ji yada warning-errbirra warni-mamalya abirra-langwa bullukwa-murrya yiya kamila-mirrya yakwijina. Akwa ngarningka ying-angkarra emedirra-wa akwa ying-akarrngarna ngarningka akungwa a-mirntak-iybina-langwi yada kamila ena-langwi yada. Yingi-yaminjama ngawa dakina yanda-langwa nuw-abaduma amirntak-akina kamila ababirna-langwa.

²¹ Anaja nakina naniki-minu-wardu-warda Abiriyama-langwa nanga-rringkama ngawa ngaluwa-wa akana nara kini-yangbina nakina a-yukwayuwa ayakwa. N-embirrarinuma nakina ngawa kani-minu-wekbalyini-mirrikba Yaweya dakina dadiyara Ajika-langwi yada dadingiy-anikba. ²² Biya na-jarrukwa-manja amirntak-iybina kamila akungwa, nakina n-anungkwarba kembirra nanga-kwama dakina-manja dadiyara akwala amirntak-ijika alarr-ngekbirna. Adiniba-wiya nanga-min-akimarna dakina ngala-langwa-manja eminda akina errmungskwa na-ngekbira-kajungwunuma akawulda-ma. Akwa

ngarningka nanga-min-akimarna ambilyuma aruma-kiya ngala-langwa-manja ayarrka. ²³ Biya ni-yama nakina, “Ni-miyambana nungkwa-langwa nungw-ana? Akina angalya nungw-ana-langwa-manja alikira ninganik-ambilyingi yada ngayuwa mema-manja marrnga akwa ngawa warna warnungkwarba nganyangwa?” ni-yama dakinu-wa.

²⁴ “Nganyangwa nungw-arrka nani-miykirra Beduwela,” yingi-yama ngalaja. “Akwa nungw-anikba ana-langwa Neyawa imba dirnt-anikba Milka. ²⁵ Ababirneka amarta nungkwa-langwa-langwa kamila akwa ngarningka ababirna angalya karnik-ambilyingi yada nungkwurruwa,” yingi-yama.

²⁶ Kembirra anaja nakina naniki-minu-warduwarda Abiriyama-langwa n-abiluwandinga arakba n-engmidurrwa-jungwa nani-mukwurra ajiringka-wa akwa nani-yang-marngkwa-juwa-mirra Yaweyu-wa. ²⁷ Ni-yama nakina Yaweyu-wa, “Nungkuw-eka Yaweya Ningk-aningi-karrawara ningkakina Abiriyama-langwa. Yirra-yang-marngkwa-jinama nungkwuwa-wa mana nungkwa-langw-eka ayakwa ningki-yarrk-akimarnuma Abiriyama-langwa adinakba ningkani-mini-yarrki-lalika-mubaba akina. Akwa kembirra yu-wilyakama ngayuwa aduwaba dirrbira Abiriyama-langwu-wa warni-mamalya da,” ni-yama nakina da.

²⁸ Imba ngalaja ying-angkarra dakina dadiyara nungw-adikba-langwu-wa angalya nanga-maka dirnt-adikba-manja ababirna na-yama-mulangwa. ²⁹⁻³⁰ Anaja Ribekalangwa n-arrkwuw-adikba Lebina ni-rringka ebina errmungskwa ngala-langwa-manja eminda akwa ayarrka akwa n-engkirrka ayakwa dakina yingi-yangbinuma dirnt-adikba-manja. Biya n-angkarra errekb-wa akwa ni-likana ebinu-wa akungwa n-ambilyi-mirruwa nakina

naniki-minu-wardu-warda. Anaja nakina nu-kwuwarjayuma ngawa akwudangwa emedirra-manja nuwambilyi-mirri-manja ana-langwa kamila.

³¹ Kembirra anaja nakina Lebina ni-yama, “Kwa, likaja nganyangwu-wa angalya. Anaja Yaweya nakina nginuwerru-ngwurdanama nungkwuwa-manja. Nar-eka ambilyuma yalakwa, imba kwa. Akin-eka angalya nungkwalangwa akwa ngawa nungkwalangwalangwa warnungkwarba nganyangwa-manja alikira, akwa akina ngarningka angalya kamila-langwa ngal-ajukwaba,” ni-yama.

³² Biya kembirra Lebina akwa nakina naniki-minu-wardu-warda Abiriyama-langwa akwa ngawa ana-langwa warnungkwarba na-likana arakba Lebina-langwu-wa angalya. Biya ni-mirntaki-manga Lebina amirntakijika kamila-langwa akwa ni-mirntaku-kwa amarta anik-alyibari yada amirntak-akina. Biya kembirra nani-min-akarrngarna akungwa nakina-langwa naniki-minu-wardu-warda Abiriyama-langwalangwa akwa ngawa wurri-mirntak-akina-langwa warnungkwarba ena-langwalangwa kajungwa warnik-ajarri yada alika.

³³ Imba abirraja Lebina-langwa warniki-minu-wardu-warda narra-mini-dakama anhinga akwa narra-yikanuma abirruwa-wa.

Anaja ni-yama Abiriyama-langwa naniki-minu-wardu-warda Lebinu-wa, “Nara ngarna alyibaruma ambaka anhinga. Imba adiniba-wiya ayakwa ki-yangbinama ngayuwa.”

Anaja ni-yama Lebina, “Yangbina kembirra.”

³⁴ Anamba-langwa kembirra naniki-minu-wardu-warda Abiriyama-langwa nani-lirraiki-makama Lebinu-wa akwa Beduwelu-wa ena-langwalangwa nu-bungkawa. Ni-yama, “Ngayuw-eka ningena Abiriyama-langwa ning-aniki-minu-wardu-warda. ³⁵ Nakin-eka Yaweya

ni-yamama aningaba nganyangwa-manja nu-bungkawa Abiriyama. Kembirra aduwaba nakina ni-min-ababirneka amirntak-ijika-mirrya. Nanu-kwama Yaweya jiba yiya nanukwuta yiya bullukwa yiya kamila akwa dangki. Akwa ngarningka nanu-kwama awurra-kwilyimida angwarnta a-mamamuwa amirntak-iybina akawuldamirra yiya ajilba-mirra akina. Akwa ngarningka nanu-kwama warniki-minu-wardu-warda warnungkwarba yiya wurri-darringka kani-minu-wardani yada analangwa. ³⁶ Imba nganyangwa-langwa nu-bungkawa dadingiy-anikba Jera ying-adi-yuwangkwa-dini-manja yingini-min-arrangbama nanukw-anikba arakba dakina. Nganyangw-eka nu-bungkawa nani-mirntaku-kwama ababirna-langwa analangwa ebina nu-wilyakama nanukw-anikba-manja,” ni-yama naniki-minu-wardu-warda Beduwela-kiya-wa.

³⁷ Biya ngarningka ni-yama, “Biya ngini-makama nakina ning-aniki-yarrk-akimi yada ayakwa kajungwa kini-min-engkirrkaji yada ngayuwa analangwa ayakwa. Ni-yamama, ‘Nara a-mini-manguma warningerrbirra wurr-ad-idiyara enena-langwa angalya Kenina nanukw-arrka-langwi yada dadingiy-anikba, ³⁸ imba ki-likaja nungw-arrka-langwu-wa warni-mamalya akwa kini-mini-mana du-wilyaba dading-akwujina dadiyara nanukw-arrka-langwi yada,’ ni-yamama nakina Abiriyama ngayuwa-wa. ³⁹ Nganja ningi-yamama, ‘Imba dakina dadiyara nara-manja ngi-likama ngayuwa-manja, kembirra ki-yamarrkinama ngayuwa?’ ningi-yamama. ⁴⁰ Anamba-langwa Abiriyama ni-yamama ngayuwa-wa, ‘Yaweya nakina-bina kani-mamirika-jinama, niybina ningani-mini-yarrku-warakinama analangwa ayakwa aduwaba ngawa wubirra arakba-wiya. Kani-larrkajama nakina nu-wilyaba naniki-mamirika-ja analangwa

nungkwuwa-wa, kajungwa kani-mamirika-jini yada nungkwuwa-manja kanu-wilyaka-jini yada nungkwuwa ningkakina da. Kini-mini-manam-eka dadiyara nanukw-arrka-langwi yada nganyangwa-langwa warni-mamalya.⁴¹ Imba ki-likaja-manja ningkakina nganyangwu-wa warni-mamalya akwa ka-warana-manja wurrakina akwa ki-lyangki-rerrmina-manja ningkakina, nganja kembirra ngayuwa yib-anjungwurrinama ebina-langwa ayakwa ki-lawurradina-mulangwa ningkakina ningk-angingi-yanda,' ni-yamama Abiriyama ngayuwa-wa," ni-yama naniki-minu-wardu-warda Beduwela-kiya-wa.

⁴² Biya ngarningka ni-yama, "Kembirra ningi-yardi-manja nganja enena-manja angalya aduwaba akwa ning-ambirrarini-manja ebina-manja akungwa, kembirra ningi-biriyaminuma ngayuwa Yaweyu-wa. Ningi-yamama ngayuwa anuwa-wa, 'Yaweya, ningkiyibina Ningk-angingi-karrawara nganyangwa-langwa nu-bungkawa Abiriyama-langwa, yi-mamirika-jiya-langwa ena-manja angalya, yu-wilyaka-jiya-langwa diybina dadiyara aduwaba.⁴³ Kwuja! Ningena ngayuwa ning-abalkayukwunama yalakwa enena-manja ngawa akungwa. Imba kingi-likaja-manja du-wilyaba dadiyara yangkwurrangwa akungwa-wa, kembirra ki-yaminama ngayuwa ngaluwa-wa, Yi-ybeka-jiya-langwa akungwa nungkwa-langwa-langwa manarlamba?⁴⁴ Kembirra kingi-lyangku-wamina-manja dakina dadiyara akwa ngarningka kingi-yamina-manja dakina ngayuwa-wa, Ki-min-akarrnginama akungwa nungkwa-langwa-langwa kamila, kembirra ninginga-ngayindanama dakina-bina ningku-wekbalyinuma ningkakina dadingiy-anikba Abiriyama-langwa-langwa nanukw-anikba da,' ningiyamama ngayuwa Yaweyu-wa da," ni-yama naniki-minu-wardu-warda Beduwela-kiya-wa.

⁴⁵ Biya ngarningka ni-yama, “Imba ningakina ningi-biriyaminuma ngayuwa arrawa nganyangwa-mirra mangma ning-aning-ayakwa-ma. Kembirra akina-wiya ningi-biriyaminu-wiya ngawa, yingi-yarda ngalaja Ribeka yingi-ngabukwayinuma dakina manarlamba ngalalangwa-manja amirnda. Yingi-dirrirnta emedirra-wa akungwa-wa, imba ningi-yamama ngayuwa ngaluwa-wa, ‘Yu-kwa-langwa akungwa.’ ⁴⁶ Waranja-bawiya yingimalarr-ja manarlamba ngalalangwa-langwa amirnda akwa yingi-yamama ngayuwa-wa, ‘Beka-langwa, imba ki-min-akarrnginama ngarningka akungwa nungkwalangwa-langwa kamila.’ Kembirra ningi-ybekina arakba ngayuwa, imba yingi-min-akarrngarna akungwa kamilalangwa. ⁴⁷ Imba ningi-yamama ngayuwa, ‘Ni-miyambana nungw-ana?’ Ngalaja yingi-yamama, ‘Nungw-arrka nani-miykirra Beduwela imba nungw-anikba ana-langwa Neyawa nakina akwa dirnt-anikba dadi-miykirra Milka.’ Nganja kembirra ninginga-min-akimarna errmungskwa ngalalangwa, a-wilyaba a-yukwijiya eminda-manja imba ambilyuma aruma-kiya ngarningka ayarrka-manja. ⁴⁸ Biya ning-abiluwandinga arakba ngayuwa ningani-yang-marngkwa-juwama Yaweyu-wa. Ngayuwa ningani-yang-marngkwa-juwama Yaweya niybina God nganyangwa-langwa nu-bungkawa Abiriyama. Nakina-bina Yaweya nginu-wilyakama ngayuwa dirrbira yangkwurrangwa. Nginu-wilyakama nungkwuwa-wa, Beduwela, ningk-iybina Abiriyama-langwa ningk-animamalya, akwa ngawa nungkwa-langwu-wa dadiyawana, kajungwa king-ambilyi yada dakina dadingiy-anikba Abiriyama-langwa-langwa nanukw-anikba. ⁴⁹ Nungkwaja kembirra ki-yamina-manja a-dirrbira-wiya nganyangwa-manja nu-bungkawa akwa aningaba ki-yamina-manja anuwa-manja, kembirra yi-makina. Imba nara-manja

a-yamama ningkakina aningaba anuwa-manja, kembirra yi-makina ngarningka. Kembirra nganja ning-aningma ngayuwa ki-yamina-mulangwa ngayuwa,” ni-yama nakina n-anungkwarba Abiriyama-langwa Beduwela-kiya-wa da.

⁵⁰ Kembirra abirnaja wun-alakina Lebina akwa Beduwela nani-yama anuwa-wa, “Amirntak-akina yirri-maka-mulangwa ningkakina aduwaba ni-yamama Yaweya an-abakiya-ba akina ababirna-langwa. Kembirra nara yirraja a-lyangku-wamama akwa a-lyangki-rerrmama. ⁵¹ Imba daka Ribeka. Nga-wilyakina akwa likaja, kajungwa nanukw-anikba nungkwa-langwa-langwa nu-bungkawa kininga-mani yada daka, mana nakina Yaweya an-abakiya-ba ni-lyangku-werri-bikajungwunuma akinu-wa da,” nani-yama wun-alakina Lebina akwa Beduwela da.

⁵² Anaja n-engkirrka-manja naniki-minu-wardu-warda Abiriyama-langwa amirntak-akina ayakwa, kembirra n-abiluwandinga nakina akwa nani-yang-marngkwa-juwama Yaweyu-wa. ⁵³ Kembirra nanga-larrngkwu-waraka dumbala-mirrya akwa errmungskwa-mirrya ebina na-ngekbira-kajungwunuma ajilba-ma akwa akawulda-ma akwa ngawa akwala ngarningka amirntak-ijika alarr-ngekbirna akwa nanga-mirntaku-kwama Ribeka-wa. Akwa ngarningka nanu-kwama alarr-ngekbirna amirntak-ijika amin-arum-uruma angwarnta n-arrkwuw-adikba-wa akwa dirnt-adikba-wa.

⁵⁴ Biya kembirra nakina naniki-minu-wardu-warda Abiriyama-langwa akwa ana-langwa warnungkwarba nuw-alyibarinuma arakba ebina anhinga akwa na-ybekinuma akwubibeka. Biya na-mungkwuluma wurrakina yakwijina Beduwela-langwa-manja angalya

mu-wilyaba marrnga. Biya m-iyngka-manja m-angu-wurtarrya-wiya mamawura kembirra ni-mirajanga nakina naniki-minu-wardu-warda Abiriyama-langwa akwa ni-yama Ribeka-langwu-wa warni-mamalya, “Yirri-larrkiya arakba ngi-lawurradina nganyangwu-wa nubungkawa,” ni-yama.

⁵⁵ Abirnaja nani-yama Ribeka-langwa n-arrkwuw-adikba akwa dirnt-adikba wun-alakina, “Ang-ambilya-langwa ambaka daka aduwaya, dukwa m-amangbala m-ambilyuma marrnga, dukwa m-ememberrkwa marrnga. Kembirra yikinga-larrkiyama daka,” nani-yama wun-alakina anuwa-wa.

⁵⁶ Anaja ni-yama nakina naniki-minu-wardu-warda, “Nar-eka a-mirnturkkwama ngayuwa. Anaja nakina Yaweya ngini-mamirika-juwama ningena, nginu-wilyaka-juwama daka dadiyara, kembirra yirri-larrkaja arakba yirri-lawurradina yirra-langwu-wa nubungkawa,” ni-yama.

⁵⁷ Abirnaja nani-yama, “Ngarring-arti-jiya-langwa kwuraya kingi-yamina-mirrikba dakina,” nani-yama.

⁵⁸ Kembirra narring-arti-juwa dakina Ribeka akwa nani-yama ngaluwa-wa, “Ningki-ngayindana ki-likaja nanakamanja n-anungkwarba?” nani-yama.

“Yawu,” yingi-yama ngalaja. ⁵⁹ Abirnaja kembirra wun-alakina naninga-larrka Ribeka dadiki-liki yada Abiriyama-langwa-manja naniki-minu-wardu-warda akwa ena-langwa-manja warnungkwarba. Akwa ngarningka naninga-larrka du-wilyaba dadi-yuwangkwa, diybina dadiki-minu-wardu-warda Ribeka-langwa dakina, ngal-ajukwaba.

⁶⁰ Akwa nani-yangbinuma aningaba ayakwa Ribeka-wa lukwuniyawa. Nani-yama,

“Ningkakina ningki-minj-arringba ningk-aning-adinuba-wiya k-ambilya wurru-wurra-kwilyimida-langwa warni-mamalya.

Abirraja nanik-abij-ana-mirrya warnik-inikaduwa nungkwa-langwa ab-ambilya wurr-iyngbida wur-rakina.

Ka-warti-yina-manja wurrakina wurru-kwala-manja warni-mamalya, kembirra nungkwa-langwa nanik-abij-ana-mirrya warnik-inikaduwa kabungkawa-dina wurrakina-manja warni-mamalya da,”

nani-yama wun-alakina Ribeka-wa da.

⁶¹ Ngalaja kembirra Ribeka akwa ngarningka ngalalangwa warniki-minu-wardu-warda wurr-ad-idiyara akwa diybina dadi-yuwangkwa narri-larrng-mirntukwa abirra-langwa amirntak-ijika akwa narringa-wurrakuwurti-juwa kamila-manja. Kembirra na-likana arakba Abiriyama-langwa-manja warniki-minu-wardu-warda da.

⁶² Na-likanum-eka wurrakinu...wa yanda-langwa narrakbirranga ebina angalya Kenina. Kembirra nuwalilikanuma ngawa wurrakina nuw-angkarrini-mirruwa arrirra dalada.

Anaja nakin-eka Ajika n-ambilyi-mirra yakwijina Kenina-manja. Engbiringka-manja angalya n-ambilyi-mirra nakina ebina-manja a-miykirra “N-imin-akina Akungwa N-aniba akwa Ngini-rringkinama Ngayuwa.”

⁶³ Biya nim-awiyabi-manja mamawura ni-jadanguma nakina ena-langwa-langwa kalliykwa akwa ni-mirntakilikani-manja nakina n-andiyaya akana ni-rringka kamila abukwaya na-wurraki-likanuma.

⁶⁴ Ngalaja dakina Ribeka yingini-rringka-manja nakina Ajika yingi-kuw-abijanga ngala-langwa-langwa kamila

⁶⁵ akwa yingi-yama Abiriyama-langwu-wa naniki-minu-wardu-warda, “Ni-miyambana n-angaba n-anungkwarba ni-likajama yangkwurrangwa ngakwurrwa-wa?” yingi-yama.

Anaja ni-yama, “Nganyangw-eka nakina nubungkawa,” ni-yama. Kembirra nanga-rntirrka dimballa akwa yingu-wurmbi-jajungwa ying-abuwarrka-jungwa dadi-mukwurra.

⁶⁶ Biya kembirra nani-maka nakina naniki-minu-wardu-warda Ajiku-wa ababirna-langwa ngawa ni-yamama akina. ⁶⁷ Anaja Ajika nang-awiyaba-juwa kembirra Ribeka ena-langwa-manja kalliykwa. Dakin-eka kalliykwa dirnt-anikba-langwa Jera-langwa adiniba-wiya. Kembirra dadingiy-anikba arakba Ribeka dakina da. Ajik-eka nakina ni-lyalyingminuma dakina-manja imba ngalaja yinginu-werri-ngekbirakama nakina nara-manja diybina dirnt-anikba, yingi-jungwu-mubaba arakba dakina da.

25

Wurri-miri-mir-ana Abiriyama-langwa-langwa

¹ Anaja nakina Abiriyama nanga-wilyakama du-wilyaba ngarningka dadingiy-anikba. Dadi-miykirra Kedira.

² Warna kembirra warni-miykirra wurri-yukwayuwa wurriybina Kedira yingini-min-arrangbama Abiriyama-langwa dakina. Warni-miykirra Jimirena yiya Jakijena yiya Midena yiya Midiyana yiya Yijibeka akwa ngawa Juwa.

³ Nakin-eka Jakijena, niybina nabirr-adikba Kedira-langwa, nungw-anikba nakina wun-alakina-kiya-langwa Juba akwa Diden. Abirraja Diden-langwa wurri-miri-mir-ana warnik-inikaduwa nuw-ababirna-dinuma wurru-wurra-kwilyimida wurrakina yanda-langwa

wurri-lyimberrk-abiyakarbiya warni-mamalya arakba. Imba warni-miykirra wurrakina Warning-Ajuruma warni-mamalya yiya Warningi-Lidijima warni-mamalya akwa ngawa Warningi-Liyumima warni-mamalya.

⁴ Imba anaja Midiyana, niybina Kedira-langwa anajukwaba nabirr-adikba, n-akima-jungwunuma nakina wurri-mangbala warnninukw-ana. Warni-miykirra wurrakina Ebaya yiya Ebera yiya Yenakwa yiya Abuda akwa ngawa Eldaya.

Imba dakin-eka Kedira diminj-arringba dadinding-adinuba-wiya wurri-mirntak-akina-langwa warni-mamalya wurr-ababirna-langwa.

⁵⁻⁶ N-aniba-wiya ngawa anaja nakina Abiriyama, nanukwama akwala amirntak-ijika-mirrya ena-langwu-wa warnninukw-ana Yeka-langwu-wa akwa ngawa Kedira-langwu-wa wurr-abi-birr-arrngwa. Biya nani-larrkama nakina wurri-mirntak-akina warnninukw-ana wurr-ababirna-langwa engku-wa nuw-errbalinuma Ajika-langwa. Nani-larrkam-eka nakina a-lyangma-wa angalya kajungwa yakwijina ngawa kuw-ambilyi yada wurrakina warning-angkawura da.

Biya kembirra ni-yama nakina Abiriyama, “Kijungwuna-manja ngayuwa kembirra ababirna-langwa bullukwa yiya jiba yiya nanukwuta yiya kamila yiya dangki yiya ababirna-langwa a-mamamuwa ajilbama yiya akawulda-ma akwa ngawa ababirna-langwa amirntak-ijika nganyangwa kuw-ambilyama Ajika-langwa amirntak-akina da,” ni-yama nakina da.

Ni-jungwunu-mulangwa Abiriyama

⁷ Nakin-eka Abiriyama n-ambilyi-mirra 175 mamariyka yiya yinungkwura da. ⁸ M-aningaba-wiya ma-mirntak-akina mamariyka yiya yinungkwura n-ambilyi-mirra.

Biya ni-jungwa arakba nakina da. ⁹ Kemberra abirnaja wun-alakina ana-langwa warnukwa-bilana Ajika akwa Yijimeyila nan-akimarni-mirra nani-madangkwa nakina miybina-manja medirra ma-miykirra Makbela. Nim-ambilyuma makina Mamira-langwa-manja angalya akwudangwa. Imba akin-eka angalya adiniba-wiya Ebirana-langwa akina. Imba anaja Ebirana-langwa nungw-anikba nani-miykirra Jawura Nangingi-Yida nani-mamalya nakina. ¹⁰ Makin-eka medirra ni-bayindanguma Abiriyama wurri-mirntak-iybina-langwa warni-mamalya Warningi-Yida-langwa. Abirraja abirna-langwa wunani-madangkwa-kiya narr-akimarnuma wurrakina Abiriyama-langwa yiya Jera-langwa makina-manja ngawa mu-wilyaba-ma medirra arakba da.

¹¹ Kemberra ni-jungwu-mulangwa nakina Abiriyama anaja God nakina ni-yamama aningaba Ajika-manja nanukw-anikba-manja. Nakin-eka anaja Ajika n-ambilyi-mirra akwudangwa ebina-manja a-miykirra “N-imin-akina Akungwa N-aniba akwa Ngini-rringkinama Ngayuwa.” Biya yakwijina ngawa n-ambilyi-mirra Ajika nakina da.

Wurri-miri-mir-ana warnik-inikaduwa Yijumeyila-langwa-langwa

¹² Anaja nakina Yijimeyila n-aning-adiniba-wiya nanukw-anikba Abiriyama-langwa. Imba dirnt-anikba Yeka, diybina dadiki-minu-wardu-warda Jera-langwa Dadingi-Yijiba dakina. ¹³ Kemberra Yijimeyila n-akima-jungwunuma nakina wurri-memberrkwa wurr-ambilyuma warnninukw-ana ana-langwa. N-aning-adiniba-wiya nani-miykirra Nubeyada nakina. Imba ngarningka wurru-kwala warni-miykirra wurrakina Kedara yiya Adubela yiya Mibijama ¹⁴ yiya Mijuma yiya

Duma yiya Maja ¹⁵ yiya Yadada yiya Dema yiya Jedira akwa ngawa Nabija. Imba naning-arija-langwa nani-miykirra Keduma nakina. ¹⁶ Wurri-mirntak-akin-eka warnungkwarba wurri-memberrkwa wurr-ambilyuma nuw-ambilyuma wurri-miri-mir-ana warning-adiniba-wiya wurri-lyimberrk-ayabijaba-langwa yiya wurri-lyimberrk-ayabijaba-langwa warni-mamalya wurrakina. Imba abirra-langwa angalya waka amin-ambawura alikira waka aning-errberrba na-wilyakama ekirra abirra-langwa da.

¹⁷ Bi...ya anaja nungw-arringba Yijimeyila nani-yuwangkwa-eka arakba. Imba n-ambilyi-manja ¹³⁷ mamariyka yiya yinungkwura kembirra ni-jungwa arakba nakina da.

¹⁸ Abirraja wurri-mirntak-iybina wurri-miri-mir-ana warnik-inikaduwa Yijimeyila-langwa nuw-ambilyuma wurrakina akina-manja angalya wilyarra Yabila akwa ngawa Jura. Akin-eka angalya abirra-langwa. Imba na-likani-manja abirraja warni-mamalya Yijiba-langwa akwa engku-wa angerrba Ajiriya-wa wurrakina, kembirra narri-larrku-warrkwama abirra-langwa angalya wilyarra. Imba wurr-ayabijab-eka wurrakina Yijimeyila-langwa warni-mamalya nuw-ambilyi-mirra Ajika-langwa-langwa warni-mamalya akwa ngawa wurru-kwala-langwa-langwa wurri-miri-mir-ana Abiriyama-langwa wurrakina da. narri-larrku-warrkwama abirra-langwa angalya wilyarra. Imba wurr-ayabijab-eka wurrakina Yijimeyila-langwa warni-mamalya nuw-ambilyi-mirra Ajika-langwa-langwa warni-mamalya akwa ngawa wurru-kwala-langwa-langwa wurri-miri-mir-ana Abiriyama-langwa wurrakina da.

Ajika-langwa-langwa warni-mamalya - Yijawa-langwa akwa Jekaba-langwa

¹⁹ Enena alawudawarra Abiriyama-langwa-langwa nanukw-anikba Ajika. ²⁰ Ajika nakina arngk-abiyarbuwama arngki-memberrkwa mamariyka yiya yinungkwura, kembirra nanga-manga nakina Ribeka dadingiy-anikbi yada. Imba ngalaja Ribeka dadiyaw-anikba Beduwelangwa dakina. Imba Naning-Arama nakina Beduwela akwa ana-langwa angalya Mejubudamiya. Imba Ribekalangwa n-arrkwuw-adikba nakina Lebina. ²¹ Anaja nakina Ajika nanga-mini-biriyaminuma Yaweyu-wa wurrangariyi yada nara baba wurriybina wurri-yukwayuwa Ribekalangwa. Kembirra anaja Yaweya n-engkirrkana nakina ana-langwa ayakwa. Ngalaja kembirra Ribeka yingi-mambakinuma arakba wurrangariya, ²² akwa dadingma dakina wurr-ambilyuma-kiya wurrangariya ngala-langwa. Abirnaja kembirra nara-wiya kani-rukukarrina nani-jir-iyinuma wun-alakina arrawa.

Ngalaja yingi-yama Ribeka, “Karukwa, ningiyamarrkama ningena-birra?” yingi-yama. Kembirra dakina yingini-yangki-labana Yaweyu-wa wurri-yukwayuwa-langwa.

²³ Anaja nakina Yaweya ni-yama ngaluwa-wa, “Wuni-milyangma-kiya nungkwuwa-manja arrawa nan-ambilyama wun-alakina wun-ani-mamalya-kiya. Kembirra wun-ambilyuma wurri-miri-mirarrngwa wun-alakina kan-ambilyama wurri-lyimberrkambilyuma-langwa warni-mamalya. Kembirra abirraja wurri-mirntak-akina warni-mamalya abirna-langwa ka-yku-wurr-iyinama wurrakina akwa kuw-errbalinama. Nu-wilyaba n-iyngbida nakina nu-wilyaba-manja.

Kembirra ni-mang-aruma-dangwa naw-anikba kani-min-engkirrkajama naniki-marnj-anikba-wa,”
ni-yama Yaweya Ribeka-wa.

²⁴ Biya nani-rukwularra wun-alakina wuni-yukwijiya-kiya arakba. ²⁵ N-aning-adiniba-wiya ni-milyingarradada nakina akwa ayama-wiya, akwa nani-yangbi-juwama nakina nani-miykirra Yijawa, mana akina ekirra Yijawa na-yaminama “ayama-wiya.” ²⁶ Kembirra anambalangwa naning-arija-langwa ni-rukwularr-manja nakina ni-lyingama angwurra amilirngwa-manja alika naning-adinuba-wiya-langwa. Kembirra nani-yangbi-juwama nakina nani-miykirra Jekaba, mana akina ekirra Jekaba na-yaminama “ni-lyinginama amilirngwa-manja alika.” Akana abirraja warni-mamalya narrayarri-mirntuwarna-manja ayakwa warning-errbirra-langwa akwa na-yamina-manja, “Naka nani-mamalya ni-lyinginama amilirngwa-manja alika,” kembirra akina ayakwa abirra-langwa na-yaminama, “Naka nani-mamalya nani-kadikinama wurru-kwala-manja.” Imba nani-rukwularrini-manja wun-alakina anaja nungw-arringba Ajika n-ambilyi-mirra nakina arngki-memberrkwa-ma arngki-mangbala arngku-wilyaba mamaryka yiya yinungkwura arakba.

²⁷ Bi...ya nan-arumi-dinuma abirnaja wun-alakina. Kembirra Yijawa n-abarta yinungwungwangba-mirrya naniku-ngwurrkwa-langwa akwa ni-lyalyingminuma errberrba-wa nanik-alilika. Imba Jekaba niny-arrngwa nakina akwa ni-lyalyingminuma nanik-ambilyinga a-wilyaba-mirri-manja angalya. ²⁸ Kembirra anaja nakina nungw-anikba ni-lyalyingminuma Yijawa-manja angwurra mana ni-lyalyingminuma nanik-alyibari yada yakina yinungwungwangba nu-wartangu-mulangwa

Yijawa. Ngalaja Ribeka yingi-lyalyingminuma dakina Jekaba-manja.

²⁹ Anaja kembirra arngkawura Jekaba ni-ngarngkwu-dakama nakina amalyirra a-manhinga amadidira-langwa. Imba anaja nakina Yijawa ni-lawurradinuma nakina nu-ngwurrkwanu-mulangwa. Biya ni-mirayanga nakina.

³⁰ Ni-yama Jekabu-wa naniki-marnj-anikba-wa, “Ningi-mirayanama angwurra ningena. Yu-kwa-langwa nganja akwala anhinga amalyirra a-milyingarradada,” ni-yama. Kembirra amin-akina-langwa Yijawa nu-wilyakama nakina ambilyuma ekirra. A-wilyaba Yijawa akina imba a-wilyaba ngarningka Yiduma, mana akina ekirra Yiduma na-yaminama “a-milyingarradada.”

³¹ Anaja ni-yama, “Yawa, yiba-kwunama ningena,” ni-yama Jekaba, “imba yiki-makinama ngayuwa ningena ningi-milyangma wubirra ning-aning-kwilyiba akwa nara arakba nungkwuwa,” ni-yama.

³² Anamba-langwa ni-yama Yijawa, “Mama! Ki-jungwunama ningena ningi-mirayana baba, kembirra ki-yamina-manja ngayuwa ningi-milyangma-dangwa a-miyambana aningaba nganyangwa?” ni-yama.

³³ Anamba-langwa Jekaba ni-yama, “Yirra-ngayindanama ningkakina ki-yarrk-akimirnama enena ayakwa akwa nara a-yarrku-warrkwa-juma. Ki-yarrk-akimirnama ayakwa kajungwa ngayuwa-bina ki-yamini yada kembirra ningi-milyangma wubirra ning-aning-kwilyiba arakba da,” ni-yama. Kembirra anaja ni-lyangku-wama nakina Yijawa, ni-yarrk-akumarna akina ayakwa nakina da. ³⁴ Kembirra nakina Jekaba nanu-kwa damba akwa akwala amalyirra ni-ngarngkwu-daka-mulangwa. Kembirra Yijawa n-alyibarina arakba akina damba akwa ni-ybekina amalyirra akina, akwa nuw-aruma-jungwa

ni-likana. Akwa ni-lyangki-yama, “Mama nakina da! Ni-milyangma kembirra da,” ni-lyangki-yama Yijawa nakina da.

26

N-ambilyu-mulangwa Ajika engemba-manja Kera

¹ Arakbirakba-kiya-wiya n-ambilyu-wiya Abiriyama Kenina-manja angalya nakina, na-yukwijiya-dinuma an-hinga, biya ni-likanuma nakina Abiriyama Yijibu-wa. Kembirra aduwaba ngarningka n-ambilyi-manja anambalangwa nanukw-anikba Ajika akina-manja ngawa angalya Kenina na-yukwijiya-dinuma ngarningka nuwambawura—dinuma an-hinga wubirra ebina-wiya. Kembirra ni-likana nakina Ajika akwabirrangarnu-wa Kera-wa. Akin-eka angalya Kera Warningi-Bilijiya-langwa warni-mamalya akina, akwa nu-bungkawa abirra-langwa Abimileka nakina. Kembirra ni-likana nakina anaja Ajika anuwa-wa.

² Anaja kembirra Yaweya ni-jadinga nakina Ajika-manja akwa ni-yama anuwa-wa, “Nara a-likama Yijibu-wa,” ni-yama, “imba engkirraja nganyangwu-wa ayakwa. Ambilya ngawa enena-manja angalya,” ni-yama. ³ “K-ambilya-manja ningkena yalakwa ngawa kembirra k-ambilyama ningena akwudangwa nungkwuwa-manja akwa ki-yaminama aningaba ningena nungkwuwa-manja,” ni-yama Yaweya Ajiku-wa. “Yiba-kwunama ngayuwa amirntak-enena angalya nungkwa-langwi yada akwa ngawa warnik-inikaduwa-langwi yada ni-mirana-mirrya. Ngayuwa ki-yarrki-lalikinama ngawa ayakwa ebina ningi-yarrk-akimarnuma arakba-wiya nungw-ana-langwa Abiriyama-langwa. ⁴ Yiba-kwunama wurru-wurra-kwilyimida ni-mirana-mirrya

warnik-inikaduwa. Wubirra dakilyingajanga du-wurra-kwilyimida karrawara ningkinga-rringkinama, ka-yaminama abirr-ajukwaba wurrakina wurru-wurra-kwilyimida akwa ka-kwunam-eka ngayuwa amirntak-enena angalya ababirna-langwa abirruwa-wa. Kembirra abirraja wurr-ababirna-langwa warni-mamalya wurri-mini-miningka kabi-yandabajama wurrakina ngayuwa-wa akwa ka-yaminama, ‘Wu-ngekbirakina aningaba yirruwa-manja, wubirra laka ningki-yama-mirra Ajika-langwa-manja wurri-miri-mir-ana warnik-inikaduwa,’ ka-yaminama wurrakina. ⁵ Ki-yaminam-eka ngayuwa aningaba nungkwuwa-manja mana Abiriyama nakina nara baba kini-yarrku-wurranga ayakwa nganyangwa imba ngini-mini-yarrku-warakama ababirna-langwa ayakwa aning-arum-uruma nganyangwa,” ni-yama nakina Yaweya nani-maka Ajiku-wa.

⁶ Kembirra yakwijina-wiya n-ambilyuma Ajika arakba Kera-manja. ⁷ Imba abirraja wurru-kwala wurri-min-akina angalya warnungkwarba nani-yandabanuma Ajiku-wa Ribeka-langwa dadingiy-anikba-langwa. Anaja ni-yama, “Dadiya-marnj-arrka daka da,” ni-yama abirruwa-wa. Nara nakina kini-ngayindanga kininga-yangbi-juwa dadingiy-anikba, mana n-akbardanguma warniku-warta-langwa nakina wurri-mirntak-akina warnungkwarba wurri-min-akina angalya, kajungwa Ribeka karringa-mangi yada wurrakina. Dadingab-eka dakina dadi-mukwurra akwa amin-akina-langwa narringa-ngayindanguma.

⁸ Bi...ya ambaka-mirra anaja nakina Nu-bungkawa Abimileka n-andirrarina ena-langwa-langwa alikira akana nani-lirradi-rringkama wun-alakina-kiya Ajika akwa ngawa Ribeka. Nani-lirradi-rringka-manja Abimileka wun-alakina wubirra wun-aninga-manja

nani-yamama wun-alakina da. ⁹ Biya nan-arti-juwa nakina Ajiku-wa naniki-liki yada anuwa-wa. Ni-yama Nu-bungkawa Abimileka Ajiku-wa, “Nungkwa-langwa dadingiy-ana daka na!” ni-yama. “Miyambana-birra ningkarra-makama warni-mamalya-manja, ‘Dadiya-marnj-arrka daka da,’ ningki-yamama ningkakina?” ni-yama nakina Nu-bungkawa da.

Ajika anaja ni-yama, “Ngaya-bu ningi-lyangki-yamama, ‘Warni-mamalya warningi-yalakwa kabu-wartanga-bu,’ ningi-yamama, ‘kajungwa kabi-mangi yada dadingiy-arrka,’ ningi-lyangki-yamama,” ni-yama nakina Ajika.

¹⁰ Ni-yama anamba-langwa nakina Abimileka, “Ningki-yamarrkama-birra? Yirri-kadika yirruwa-manja na!” ni-yama. “Abirraja warning-errbirra warnungkwarba nganyangwa ka-mungkwulama dadingiy-ana-manja. Akin-eka awurrariya nungkwa-langwa akina, nara yirra-langwa,” ni-yama. ¹¹ Biya nakina Abimileka nani-madimurrkwama wurr-ababirna-manja warni-mamalya ena-langwa-manja akwa ni-yama abirruwa-wa, “Nungkwurraja karning-errbirra karni-mamalya yiki-yamina-manja awurrariya nanaka-manja n-anungkwarba akwa ngawa dadingiy-anikba-manja, yiki-jungwunama kirrakina da. Nganja ka-makinama nganyangwa wurr-awinyamba warnungkwarba kembirra yikabu-wartanama kirrakina amin-akina-langwa awurrariya da,” ni-yama nakina nu-bungkawa da.

¹² Kembirra anaja Ajika nakina n-ambilyuma ngawa yakwijina akwa ni-lungkwabi-juwama a-mamamuwa anhingi yada. Bi..ya kembirra miybina-manja ngawa mamariyka nu-wurra-mirntukwama nakina a-wurra-kwilyimid-eka anhinga. Ni-manguma nakina awurra-kwilyimida anhinga mana nakina Yaweya ni-yama-

mubaba aningaba anuwa-manja. ¹³ N-amb-ambilya yakwijina bi...ya yanda-langwa ni-min-ababirna-dinuma arakba anhinga-mirrya yiya amirntak-ijika-mirrya nakina, mana Yaweya nani-mamirika-juwa-mubaba nakina nani-ngangkawura. ¹⁴ Ababirn-eka jiba yiya bullukwa ana-langwa. Abirr-ajukwaba wurr-ababirna warniki-minu-wardu-warda ana-langwa. Kembirra arakba abirraja wurri-mirntak-iybina Warningi-Bilijiya warni-mamalya na-yakwijaminuma wurrakina Ajika-langwa. ¹⁵ Kembirra narr-ekirrembama ajiringka ababirna-manja akungwa. Arakba-wiya n-aniba-wiya ngawa nungw-anikba Abiriyama, abirraja Abiriyama-langwa warniki-minu-wardu-warda na-mungkadinuma amirntak-akina adiniba-wiya. Kembirra Ajika-langwa anamba-langwa arakba amirntak-akina akungwa aduwaba da.

¹⁶ Anaja kembirra ni-yama Abimileka Ajiku-wa, “Jay! Likaja arakba,” ni-yama. “Wu-lalika ena angalya yirra-langwa. Ningkakin-eka ningk-iyngbida ningk-animamalya yirruwa-manja angwurra aduwaba,” ni-yama. ¹⁷ Anaja kembirra Ajika nuw-aruma-jungwa akwa numaki-lalika akina angalya akwa abirruwa ana-langwa warni-mamalya. Na-mirntaki-likanuma ekbilyuwalyu-wa angalya akwudangwa Kera. Narri-ngekbirakama arakba angalya, kembirra yakwijina ngawa nuw-ambilyi-mirra wurrakina da.

¹⁸ Biya na-mungkadinuma ngarningka wurrakina Ajika akwa ana-langwa warnungkwarba akungwa a-mirntak-iybina-mirrada nungw-anikba-langwa warniki-minu-wardu-warda na-mungkadini-mirrada adiniba-wiya. Anaja nakina Abiriyama ni-yangbi-juwama a-miykirra amirntak-akina. Akana ni-jungwu-mulangwa nakina kembirra abirraja wurri-mirntak-iybina Warningi-Bilijiya

warni-mamalya narr-ekirrembama ajiringka amirntak-akina. Kembangra anamba-langwa nakina Ajika ni-yangbi-juwama arija-langwa ebina-mirrada a-miykirra nakina da.

¹⁹ Kembangra arakba abirraja Ajika-langwa warniki-minu-wardu-warda na-mungkadinuma wurrakina ekbilyuwalya-manja angalya edirra biya narr-akbirranga kembangra akungwa. ²⁰ Akana abirraja wurri-min-akina angalya warnungkwarba wurriybina narr-amb-imbirra-juwama jiba abirra-langwa na-ybayinuma wurrakina awinyamba Ajika-langwa-manja warnungkwarba narr-amb-imbirra-juwa-mirri-mirra jiba ana-langwa. Na-yama, “En-eka akungwa yirra-langwa,” na-yama. Kembangra anaja nakina Ajika ni-yangbi-juwama akina akungwa “Na-ybayini-mirri-manja” a-miykirra akina.

²¹ Abirraja kembangra Ajika-langwa warniki-minu-wardu-warda na-mungkadina engka akungwa, akana abirraja wurri-min-akina angalya warnungkwarba akwa ngawa Ajika-langwa warnungkwarba na-yku-wurr-iyinuma na-ybayinuma awinyamba akina-langwa ngarningka da. Kembangra Ajika “Na-wurriykbayinu-mirri-manja” a-miykirra ni-yangbi-juwama akungwa akina da.

²² Kembangra na-warma-jungwa arakba Ajika-mirrya akwa narri-makirikbijanga-juwa angalya akwa na-mungkadina ngarningka akungwa akana nara arakba ka-ybayina awinyamba. Ni-yama nakina Ajika, “Yaweya nakina ngarranu-kwama enena angalya ngakwurra-langwi yada akwa kembangra a-mirnta-ngekbirna arakba ka-ngwurdanama ka-wuldinama ka-yaminama yalakwa ngakwurra-langwa enena-manja angalya. Enen-eka emedirra akungwa a-miykirra ‘Ngarranu-kwa-mirri-manja angalya’ akina da,” ni-yama Ajika-da.

²³ Biya kembirra Ajika-mirrya narri-lalikama arakba akina angalya imba na-mirntaki-likana akinu-wa angalya angerrba Biyajibu-wa. ²⁴ Kembirra makina-manja ngawa m-aning-alyarrngwalyilya anaja nakina Yaweya ni-jadinga yakwijina Ajika-manja. Ni-yama Yaweya anuwa-wa, “Ningen-eka Ningena God nungw-ana-langwa Abiriyama-langwa,” ni-yama. “Nara akbarduma mana k-ambilyama ngawa ningena akwudangwa nungkwuwa-manja. Ki-yaminama aningaba nungkwuwa-manja, yiba-kwunama ni-mirana-mirrya warnik-inikaduwa wurr-ababirna, ebina-langwiya ayakwa ningi-yarrk-akimarnu-mulangwiya arakba-wiya da Abiriyama-langwi yada da. Nakina-bina Abiriyama naniki-minu-wardu-warda nganyangwa akwa ninganu-kwama akina aning-arum-uruma ayakwa ngayuwa da,” ni-yama Yaweya Ajiku-wa da.

²⁵ Anaja kembirra ni-ngekbirakama nakina Ajika alta angwarnta-mirra yakwijina ngawa akwa nani-yang-marngkwa-juwama arakba nakina Yaweyu-wa. Kembirra ni-ngekbiraka yakwijina angalya ana-langwa. Abirraja kembirra ana-langwa warniki-minu-wardu-warda namungkadina emedirra ngarningka akungwa yakwijina da.

Ajika-langwa akwa Abimileka-langwa

²⁶ N-ambilyu-wiya Ajika yakwijina Biyajiba-manja, anaja niybina Nu-bungkawa Abimileka ni-likana ena-langwa-langwa angalya angaluba Kera-langwa yanjarrikina Ajiku-wa. Akwa wun-ambilyuma wun-anungkwarba-kiya nani-lirraku-wilyakama nakina. Nu-wilyaba Bikala, niybina nu-bungkawa-dinuma nakina ena-langwa-manja wurr-awinyamba, imba nu-wilyaba ana-langwa naniki-minu-wardu-warda

Ayijada, niybina nani-mamirika-juwama Abimileka-manja kajungwa Abimileka kin-aningmi-dini yada akwiyamangana-langwa nakina. ²⁷ Anaja ni-yama Ajika abirr-bukwurruwa-wa, “Miyambana-birra kirri-biki-likana yangkwurrangwa ngayuwa-wa aduwaba?” ni-yama. “Yirr-awinyamba-ka-mirrada kirri-bik-alakena ngayuwa-manja adiniba-wiya kirri-min-angkirraja-mirrada nungkwurra-langwa-langwa angalya ningena da,” ni-yama Ajika.

²⁸ Abirri-bukwurraja na-biki-yama, “Yarningma yarna aduwaba n-ambilyama Yaweya nungkwuwa-manja. Ngarra-ngayindanama aki-yarrk-akimirnama ngakwurruwa ayakwa akwa nara a-yarrku-warrkwa-juma. Kembirra nungkwaja nungkwuwa k-akimirnama ayakwa ²⁹ kajungwa nari yada a-yamama nungkwuwa akwa ngawa nungkwa-langwa warni-mamalya awurrariya yirruwa-manja. Yarna yirra nara yiki-yama awurrariya nungkwurruwa-manja ebina-wiya. Yirr-errkwulinuma nungkwurruwa-manja. Nara aku-wartiyina awinyamba imba wulkwa ngarra-larrkama nungkwuwa akwa nungkwa-langwa warni-mamalya engku-wa yirra-langwa-langwa angalya. Kembirra nungkwurraja kirri-likanuma kirrakina yilyurrkwa-mirra yukwudukwuda. Yirraja yirr-akakiruma yarna Yaweya ni-yamama nakina aningaba nungkwurruwa-manja,” na-biki-yama wurri-bik-alakina Ajiku-wa.

³⁰ Kembirra anaja nakina Ajika ni-larrngkw-abirranga anhinga ababirna abirri-bukwurra-langwa biya na-bik-ayijina anhinga akwa na-biki-ybekayina akwubibeka. ³¹ Biya na-biki-mungkwula arakba.

Biya m-iyngka-manja m-aningu-wurtarrya-wiya mamawura wun-alakina Abimileka akwa ngawa Ajika nani-mirajanga akwa nani-lyalyimbukwayina ayakwa.

Kembirra wun-alakina-kiya nani-yarrk-akimarna ayakwa nari yada awinyamba-kajuma akwa nari yada a-yarrku-warrkwa-juma akina ayakwa. Adiniba-wiya nu-wilyaba n-akimarnuma ayakwa kembirra nu-wilyaba anambalangwa. Biya kembirra Ajika ni-yama, “Jay! Wurri-biki-likaja arakba angalyu-wa.” Biya Ajika n-ambilya yakwijina ena-langwa-manja angalya imba abirri-bukwurraja Abimileka akwa ana-langwa wun-aniki-minu-wardu-warda-kiya na-biki-lawurradina arakba wurri-bik-alakina abirr-bikwurra-langwu-wa angalya Kera-wa. Kembirra abirruwa-mirra wurrakina arakba da.

³² Kembirra makini yada ngawa mamawura abirraja Ajika-langwa warniki-minu-wardu-warda na-lawurradina wurrakina angalyu-wa na-mungkadinu-mulangwa emedirra-langwa akungwa. Na-yama, “Akungwa yirr-akbirrangama yarna.”

³³ Ni-yama anaja Ajika, “Aki-yangbi-jinama a-miykirra emedirra akungwa Biyajiba,” ni-yama. Akina ekirra Biyajiba na-yaminama “emedirra akungwa ngrri-yarrk-akimarni-mirri-manja ayakwa.” Kembirra akina angalya Biyajiba ebina-manja n-ambilyu-murri-manja Ajika namanguma ekirra ngala-langwa akina-langwa emedirra akungwa da.

Yijawa-langwa-langwa wurr-adi-dingiy-ana

³⁴ Anaja Ajika-langwa nanukw-anikba Yijawa n-ambilyi-manja nakina arngk-abiyarbuwa-ma arngki-memberrkwa mamariyka yiya yinungkwura, kembirra nani-manguma nakina wurring-ambilyuma-kiya wurring-adiyara-kiya ena-langwi yada wurr-adingabil-ana-kiya. Wurring-adingi-Yida-kiya wurring-alakina. Du-wilyaba diybina dadiyaw-anikba Biyeri-langwa dadi-miykirra Judida dakina, imba du-wilyaba ngalaja diybina

dadiyaw-anikba Elena-langwa dadi-miykirra Bajumada dakina. ³⁵ Akana wurring-alakina-kiya wurringi-darringka-kiya narra-lirraku-werrik-awarrya-kam-eka wun-alakina Ajika akwa Ribeka da.

27

*Ni-yangbini-mulangwa Ajika ayakwa aningi-lyamarmba
Jekabu-wa*

¹ Nani-yarringka-dinuma anaja Ajika nakina akwa ni-mimb-eka arakba. Biya nan-arti-juwa kembirra nanukw-anikba n-aning-adiniba-wiya Yijawa akwa ni-yama anuwa-wa, “Nanukwa-yi!” ni-yama.

Anaja ni-yama, “Miyambana?”

² Anamba-langwa ni-yama Ajika, “Yi-rringkina ningena ning-ani-yarringka-duma arakba. Dukwa arakba ningena adiniba ki-jungwunama. ³ Kembirra wu-miya arakba anungkwa nungkwa-langwa akwa likaja errberrba-wa yi-min-abirangkina yinungwungwangbu-wa. Kinu-wartana yu-wilyaba, kini-lawurraka-jina yangkwurrangwa ⁴ akwa kini-dakina yu-kwurara nganyangwa k-alyibarini yada. Kwa, kinu-wilyakina yu-kwala yangkwurrangwa nganyangwi yada. Kemba k-alyibarini yada ngayuwa akwa ki-yangbini yada kemba aningaba ayakwa aningi-lyamarmba nungkwuwa-wa. Ningi-ngayindanama ngayuwa ki-yangbinama akina ayakwa nganyangwa nungkwuwa-wa nara-wiya a-jungwuma,” ni-yama Ajika Yijawu-wa.

⁵ Akana ngalaja Ribeka ying-engkirrkana akina ayakwa ni-yangbinuma Ajika Yijawa-manja. Imba anaja ni-likana arakba nabirr-adikba n-aruma-dangwa yinungwungwangbu-wa n-abirangkama. ⁶ Ngalaja kembirra yingi-yama Jekabu-wa, “Ning-engkirrkanuma

ningena nungw-ana ni-yangbinuma ena ayakwa Yijawu-wa. ⁷ Ni-yamama nakina, ‘Yiki-yikaja yinungwungwangba akwa yiki-mini-dakina ki-jani yada ngayuwa. Kembirra ki-yangbinama aningaba ayakwa nganyangwa ebina aningi-lyamarmba nara-wiya a-jungwuma ningena, kin-engkirrkaja-mirri-manja Yaweya,’ ni-yamama nungw-ana nani-makama naw-ana-manja,” yingi-yama Ribeka Jekabu-wa. ⁸ Biya yingi-yama ngarningka anuwa-wa, “Kwuja, nabirra, yi-min-engkirrkaja ambaka-langwa nganyangwu-wa ayakwa. ⁹ Jay! Likaja ngakwurralangwu-wa nanukwuta, abirangkina ambilyuma-kiya angariya engmirra-kiya. Ku-wilyakina yangkwurrangwa ngayuwa-wa. Kema nganja ningena ki-dakinama. Aningaba ki-dakinama wubirra laka ni-lyalyingminama nungw-ana a-kwurara a-madangkwa. ¹⁰ Kema nungkwaja ku-wilyakinama nungkwuwa akina a-madangkwa nungw-anu-wa. Kembirra kini-yangbinama nakina aningaba ayakwa ana-langwa ebina aningi-lyamarmba nungkwuwa-wa nara-wiya a-jungwuma nakina,” yingi-yama Ribeka Jekabu-wa.

¹¹ Anaja Jekaba ni-yama dirnt-anikba-wa, “Ningk-aningma nawarrka nu-wilyakinama ababirna ayama. Nara ebina ayama nganyangwa-manja ayarrka. Ayama-wiya nakina akana nara nganja ebina. ¹² Dukwa nungw-arrka kani-lyinga-manja ngayuwa kembirra kin-aningmi-dinama ngayuwa nungw-arrka da. Kembirra n-aningma nakina nara Yijawa ningakina imba kini-kadikinama ngayuwa da. Akina-langwa kembirra nara a-manguma ebina aningi-lyamarmba ayakwa imba ki-ykba-jajungwunama ngayuwa,” ni-yama Jekaba da.

¹³ Ngalaja yingi-yama dirnt-anikba, “Ki-ykba-jajungwuna-manja nungkwuwa ningkakina, kembirra nara nungkwa-langwa awurrariya a-ngekbiraka-

jungwuma imba ki-ykba-jajungwunama ngayuwa akina da. Yirra-makinama ngayuwa ningkakina, imba ku-wilyakina yangkwurrangwa nanukwuta ambilyuma-kiya,” yingi-yama.

¹⁴ Anaja kembirra ni-likana nakina Jekaba biya ni-manga ambilyuma nanukwuta akwa nu-wilyaka biya nanga-kwa dirnt-anikba-wa. Kembirra yingi-daka aningaba wubirra laka ni-lyalyingminuma naningiy-adikba a-kwurara. ¹⁵ Biya yingi-likana nanga-manga dimballa dadingaba Yijawa-langwa yinginu-kwa Jekaba-manja akwa n-awiyabana. ¹⁶ Kembirra ying-akimarna amakwilya nanukwuta-langwa ebina nu-wartangumulangwa Jekaba ena-langwa-manja ayarrka akwa ngawa memirra-manja ying-akimarna ngarningka. ¹⁷ Kembirra na-walyuwa-manja akina a-madangkwa yinginu-kwa akina akwa ngawa anhinga damba yingidaka-mulangwa yinginu-kwa.

¹⁸ Kembirra anamba-langwa arakba Jekaba ni-likana nakina nungw-anikba-wa nu-wilyakama alakina-kiya a-madangkwa akwa anhinga. Ni-yama nakina Jekaba, “Ngangwa!” ni-yama.

“Miyambana?” ni-yama anaja nungw-anikba. “Ningki-miyambana ningkakina ningk-aniku-warrka?”

¹⁹ Anaja ni-yama Jekaba, “Ngayuw-eka ningena ning-anukw-ana ningi-milyangma ning-aning-kwilyiba Yijawa. Ebina yi-makama nungkwuwa, ningi-yamama arakba. Mirajanga-langwa alyibarina-langwa ena a-madangkwa. Ena ninguwilyakama kajungwa ki-yangbini yada nungkwa-langwa aningaba ayakwa ebina aningilyamarmba ngayuwa-wa,” ni-yama.

²⁰ Anaja ni-yama nani-yarringka, “Nanukwa, ningki-yamarrkama ningkena ningkan-akbirrangarnuma waranja-bawiya yaka yinungwungwangba?” ni-yama.

Anamba-langwa ni-yama Jekaba, “Yaweya, niybina God nungkwa-langwa, ngini-mamirika-juwama nakina kembirra ningan-akberrangarnuma yinungwungwangba waranja-bawiya,” ni-yama.

²¹ Anaja ni-yama Ajika, “Kwa yangkwurrangwa-wiya akwudangwa. Kwuraya ka-lyinga-langwa. Ningkakina jarrya amandangwa Yijawa?” ni-yama. ²² Jekaba n-akwudangwu-kajungwa ena-langwu-wa nungw-anikba, kembirra anaja Ajika nani-lyinga. Ni-yama kembirra, “Ningki-yangbina-manja ningkakina ena ayakwa wubirra Jekaba ningki-yaminama akana wubirra Yijawa n-yaminama ayarrka nungkwa-langwa,” ni-yama. ²³ Ajikeka nakina nanu-ngwarntirranguma Jekaba mana baba amakwilya-wiya nanukwuta-langwa ayarrka ana-langwa. Wubirra Yijawa-langwa akina ayarrka da. Naniki-yangbi yada nakina Ajika ebina ayakwa aningi-lyamarmba ana-langwa Jekabu-wa ²⁴ akana ngarningka ni-yama nakina anuwa-wa, “Amandangwa jarrya ningkakina Yijawa?” ni-yama.

“Yawa,” anaja ni-yama Jekaba.

²⁵ Anamba-langwa ni-yama Ajika, “Yu-kwa akina ningku-wilyakama a-madangkwa. K-alyibarinama adiniba-wiya ningena kembirra ki-yangbinama nganyangwa aningaba ayakwa aningi-lyamarmba arija-langwa nungkwuwa-wa,” ni-yama. Kembirra nanu-kwa Jekaba a-madangkwa nungw-anikba-wa akwa n-alyibarina. Biya n-angkarna nakina Jekaba akwubibeka akwurana-langwa amalyirra akwa ni-ybekina nungw-anikba. ²⁶ Kembirra ni-yama nungw-anikba, “Kwa yangkwurrangwa-wiya yiki-lawurangkini yada, nanukwa,” ni-yama. ²⁷ Anaja Jekaba ni-rnjirrkwa akwudangwa naniki-lawurangki yada nungw-anikba-wa

akana anaja nungw-anikba nanga-ykirwanja dimballa Yijawa-langwa diybina n-awiyabanuma Jekaba.

Biya kembirra arakba ni-yangbina nakina ebina aningaba ayakwa aningi-lyamarmba. Ni-yama,

“Ningk-aningab-eka ningki-yngbajama ningk-aniku-warrka,
wubirra laka na-ykirwanjama aningaba akina ajiringka,
ebina Yaweya ni-ngekbirakama aningaba.

²⁸ Anaja God kanu-kwuna nungkwuwa-wa amidikbalya angwubina-langwa.

Kembirra ngalaja ka-lingku-warrna amartamirrya nungkwa-langwa kajungwa ki-mani yada anhinga-mirrya ababirna.

Kanu-kwuna ngarningka God ababirna-langwa amadidira a-manhinga akwa ngawa ababirna amalyirra akwurana-langwa.

²⁹ Imba abirraja wurru-wurra-kwilyimida warnimamalya wurri-mini-miningka kabi-minuwardana nungkwa-langwa warka.

Akwa abi-yamina wurrakina nungkwuwa-wa, ‘Ningk-aruma ningk-ani-mamalya ningkakina,’ abi-yamina,
akwa ab-abiluwandiy-eka nungkwuwa-manja wurrakina.

Nungkwaj-eka ningkakina ku-bungkawa-dina nungkwa-langwa-manja warni-mamalya kuw-ambilya-mirri-manja nungkwa-langwa-manja angalya.

Abirramba-langwa ab-abiluwandiya nungkwuwa-manja abirr-ajukwaba.

Imba abirraja warning-errbirra warni-mamalya kabi-ykbajina-manja nungkwuwa kembirra abi-ykba-jajungwuna abirruwa abirr-ajukwaba.

Imba ka-yangbina-manja wurrakina aningaba ayakwa nungkwuwa-wa, kembirra aningaba abi-ngekbiraka-jajungwuna abirra-langwa abirra-ajukwaba da,”

ni-yama Ajika Jekabu-wa da. ³⁰ Kembirra ni-jarrukwama Ajika ana-langwa aningaba ayakwa ebina aningilyamarmba. Anaja kembirra Jekaba nani-lalika arakba nakina nungw-anikba da.

Ni-ngayindangu-mulangwa Yijawa ayakwa aningilyamarmba nungw-anikba-langwa

Akini yada ngawa ni-lawurradina anaja Yijawa naw-anikba Jekaba-langwa nu-wilyakama yinungwungwangba ni-ngaja-mulangwa. ³¹ Biya ni-dakama an-ajukwaba yakina yu-kwurari yada yini-madangkwa. Biya ni-lyilyanga arakba yu-kwala yini-madangkwa ni-daka-mulangwa nungw-anikbawa akwa ni-yama, “Ngangwa, yi-yangki-labanuma yinungwungwangba akwalya na? Yaka arakba. Mirajanga-langwa alyibarina-langwa ena a-madangkwa. Kembirra yiku-kwu-kwuna aningaba ayakwa aningilyamarmba ngayuwa-wa nungkwa-langwa,” ni-yama.

³² Anaja Ajika ni-yama, “Ningki-miyambana ningkakinna?”

Anamba-langwa kembirra Yijawa ni-yama, “Ngayuw-eka ningena ning-anukw-ana da ningi-milyangma ninganing-kwilyiba ngayuwa Yijawa da,” ni-yama.

³³ Kembirra ni-nyak-awarrya-d-eka anaja nani-yuwangkwa Ajika akwa ni-mirnti-mirnta-birridanga nakina da. Ni-yama, “Wurru-wilyaba warni-mamalya nanu-wartanguma yinungwungwangba akwa biyikanuma a-madangkwa ngayuwa-wa adiniba-wiya nari-wiya ningki-iybina nungkwaja. Biya ning-alyibarinuma

akwa ningarra-kwama akina ayakwa nganyangwa aningilyamarmba arakba da. Nar-eka ngayuwa a-lawurrakajuma akina ayakwa, imba aning-angkawura abirra-langwa ngawa akina da. Wurri-miyambana wurriybina warni-mamalya dukwa da?” ni-yama.

³⁴ Imba anaja nakina Yijawa n-engkirrka-manja akina arakba ayakwa nanak-ardarra awinyamba. Nuwartu-wartamina akwa ni-yama, “Marrakba, ngangwa, yu-kwa-langwa nganjukwaba aningilyamarmba ayakwa aningaba,” ni-yama.

³⁵ Anaja ni-yama Ajika, “Naniki-marnj-ana ni-likanuma yangkwurrangwa biya ngini-kadikama. Kema ninganukwama arakba nganyangwa ayakwa aningaba ebina aningilyamarmba anuwa-manja. Akina nungkwa-langwa-maka mana ningki-milyangma ningk-aningkwilyiba ningkakina akana anuwa-manja arakba naniki-marnj-ana-manja akina da,” ni-yama.

³⁶ Anamba-langwa ni-yama Yijawa, “Ningi-milyangma ning-aning-kwilyib-eka ning-anukw-ana ngayuw-eka ningena, akana ebina-wiya ngini-kadikama, kembirra wubirra ni-milyangma naning-kwilyiba nanukw-ana anuwa nakina arakba da. Akwa ena ngarningka aduwaba. Ngayuwa-maka yiku-kwa-maka ebina aningilyamarmba ayakwa aningaba nungkwa-langwa, akana ni-manguma nakina akina ayakwa. Karukwa, ana-langwa arakba akina ayakwa da. Arngk-ambilyum-eka ngini-kadikama nakina da. Amandangwa nani-miykirra Jekaba. Marrakba, akina a-wilyaba ngarningka ayakwa aningaba nganyangwa?” ni-yama Yijawa. Imba akina ekirra Jekaba na-yaminama “nani-kadikinama wurru-kwala-manja.”

³⁷ Anaja ni-yama Ajika, “Ning-anu-bungkawa-kama arakba nakina nungkwuwa-manja ngayuwa da,” ni-yama. “Ningani-makama nakina ana-langwa warni-mamalya

kani-minu-wardana-mulangwa warka ana-langwa. Ningani-makama ababirna amadidira aning-anhinga yiya amalyirra akwurana-langwa kuw-ambilya-mulangwa ana-langwa. Nara arakba, nanukwa, na-jarriduma ayakwa da, kembirra nara ebina nungkwa-langwa da,” ni-yama nani-yuwangkwa.

³⁸ Imba nani-yangki-yangki-labana ngawa anaja Yijawa ni-yirrbiyirrba nakina. “A-wilyaba-ma wulkwa akina ayakwa aningaba na? Imba akina ngarningka aningaba ayakwa nganyangwi yada? Yu-kwa-langwa marrakba aningaba ayakwa nganjukwaba,” ni-yama. Biya ni-nyak-awarrya-da akwa nu-ngwadinuma arakba Yijawa.

³⁹ Anaja ni-yama Ajika,
“Nara a-larruma amidikbalya angwubina-langwa nungkwa-langwu-wa ajiringka.

Akwa aning-iningaba-ma ajiringka nungkwa-langwa.

⁴⁰ Imba ningki-marngba awinyamba-langwa k-ambilyama.

Aduwaya-wiya kini-minu-wardanama ningkakina naniki-marnj-ana.

Kembirra arija-langwa ki-lyumadinama ningkakina kajungwa nari yada a-bungkawa-duma nakina nungkwuwa-manja arakba da,”

ni-yama Ajika nakina da.

Jekaba ni-lalika-mulangwa angalya ana-langwa

⁴¹ Anaja kembirra nakina Yijawa nanu-wirriykbam-eka naniki-marnj-anikba Jekabu-wa, mana nungw-anikba nanu-kwa-mubaba aningi-lyamarmba ayakwa aningaba ana-langwa. Ni-yam-eka Yijawa, “Ambaka arngki-darrba nungw-arrka kini-jungwunama. Kembirra kini-jungwuna-mulangwa nakina akini yada ngawa kinu-wartanama nakina naniki-marnj-arrka ngayuwa da,” ni-yama.

⁴² Imba ngalaja Ribeka ying-engkirrka akina ayakwa. Biya yingin-artija ngaluwa-wa Jekaba akwa yingi-yama, “Kwuja, nabirra. Naw-ana ngini-ngayindanama kani-mini-lawurraka-jinama nakina awurrariya nungkwa-langwa akwa kanu-wartanama nungkwuwa akina-langwa ningki-yama-mulangwa ningkakina. ⁴³ Engkirraja! Jay, likaja Yerenu-wa nganyangwu-wa nawarrka Lebinu-wa, ⁴⁴⁻⁴⁵ akwa k-ambilya yakwijina anuwa-manja aduwaya-wiya. Anaja kembirra ambaka-mirra arija-langwa kini-yakwabijiyama naw-ana ebina ningki-yama-mulangwa nungkwuwa akwa kinu-werriku-warrwalya-dinama arakba nakina. Akini yada ngawa ka-larrikiyama ningena wurru-kwala nungkwuwa-wa biya kabi-lawurraka-jinama yangkwurrangwa. Naramanja a-likama nungkwuwa engku-wa, dukwa kin-alakina-kiya yikini-jungwayinama mu-wilyaba-manja ngawa marrnga. Biya kembirra nara kin-alekbina kin-anungkwarba-kiya nganyangwa,” yingi-yama Ribeka Jekabu-wa.

⁴⁶ Kembirra yingi-likana dakina naningiy-adikba-wa Ajiku-wa. Yingi-yama, “Wurri-mirntak-enena warningi-yalakwa wurri-darringka nani-manguma Yijawa ena-langwi yada wurr-adi-dingiy-ana nar-eka warna ngakwurra-langwa warni-mamalya, imba Warningi-Yida wurri-darringka wurrakina. Nganja ning-errbirandinam-eka wurrakina-langwa. Imba kani-manamanja an-ajukwaba Jekaba wurr-amukwiyadak-ena ngawa wurri-darringka ena-langwi yada, kembirra amiyambana aningaba nganyangwa?” yingi-yama dakina Ribeka Ajiku-wa da.

28

¹ Anaja kembirra nani-yuwangkwa Ajika nan-arti-

juwa Jekaba akwa ni-yama, “Nganiyarrya, nara a-manguma Dadingi-Kenina didarringka nungkwa-langwi yada dadingiy-ana. ² Imba likaja kembirra akinu-wa a-miykirra angalya Mejubudamiya nungkwa-langwu-wa nanganjaminj-ana Beduwela. Biya kinga-mana du-wilyaba dadiyara dading-akwujina, diybina Lebina-langwa dadiyaw-anikba neb-ana-langwa. ³ Ani-yamina aningaba nungkwuwa-manja anaja God niybina niyngbida-dangwa. Akwa ani-yamina aningaba nungkwa-langwa-manja dadingiy-ana ngal-ajukwaba. Akwa kembirra ani-yamina kanu-kwuna nungkwuwa-wa wurr-ababirna wurri-yukwayuwa, kajungwa ningki-mir-arrangbi yada ningkakina wurri-lyimberr-kwilyimida warni-mamalya wurri-lyimberrk-ayabijaba yiya wurri-lyimberrk-ayabijaba. ⁴ Ani-yamina aningaba nungkwuwa-manja akwa ngarningka ni-mirana-mirrya-manja warnik-inikaduwa-manja wubirra laka adiniba-wiya ni-yamama nakina Abiriyama-manja. Imba ki-lyingina ningkakina enena angalya ebina nanu-kwa-mirra God adiniba-wiya Abiriyama-manja. Ki-lyingina nungkwa-langwi yada enena angalya ebina-manja ningkarumi-dini-mirri-manja akwa ningk-ambilya-mirri-manja aduwaba ningkakina da,” ni-yama Ajika nakina Jekabu-wa da.

⁵ Biya kembirra Ajika nani-larrka arakba nakina Jekaba engku-wa angerrba Mejubudamiya-wa n-ambilyi-mirruwa neb-anikba Lebina. Nakin-eka Lebina nanukw-anikba Beduwela-langwa. Imba anaja Beduwela Naning-Arama nani-mamalya nakina. Imba Lebina ngarningka n-arrkwuw-adikba nakina Ribeka-langwa. Imba ngalaja Ribeka dirnt-arrangba Jekaba-langwa yiya Yijawa-langwa dakina da.

Yijawa nanga-mangu-mulangwa ngarningka dadiyara

dadingiy-anikbi yada

⁶ Anaja kembirra nakin-eka Yijawa n-engkirrka nakina ni-yangbini-mulangwa Ajika ebina aningi-lyamarmba ayakwa aningaba Jekabu-wa akwa nani-larrka-mulangwa nakina Jekaba engku-wa Mejubudamiya-wa, kajungwa nanik-abirangki yada yakwijina du-wilyaba dadiyara ena-langwi yada dadingiy-anikba. Akwa n-aningma ngarningka Ajika-langwa ayakwa ebina nani-maka-mulangwa Jekabu-wa ni-yangbini-mulangwa nakina ana-langwa aningaba ayakwa. Anaja ni-yamama nakina, “Nar-eka a-manguma Dadingi-Kenina dadiyara nungkwa-langwi yada dadingiy-ana,” ni-yamama nani-yuwangkwa Ajika Jekabu-wa da. ⁷ Akwa Yijawa n-aningma ngarningka nakina Jekaba nani-min-engkirrkanuma nungw-anikba-wa akwa dirnt-anikba-wa akwa ni-likanuma arakba nakina engku-wa Mejubudamiya-wa. ⁸ Kembirra yadikina Yijawa ni-lyangki-maka-jungwunuma nungw-anikba nara kani-mini-ngayindanga wurri-darringka Warningi-Kenina. ⁹ Kembirra ni-likanuma arakba Yijawa nakina Yijumeyilu-wa kajungwa kininga-mani yada nakina du-wilyaba dadiyara ena-langwa-langwa ngawa warni-mamalya ena-langwi yada dadingiy-anikba. Imba anaja Yijimeyila nakina nanukw-anikba Abiriyama-langwa. Kembirra nanga-manguma Yijawa Yijimeyila-langwa dadiyaw-anikba ena-langwi yada dadingiy-anikba. Dadi-miykirra dakina Mayalada imba n-arrkwuw-adikba Nubeyada nani-miykirra nakina.

Jekaba ni-lyangbirarrkinu-mulangwa akwilyangbirarrka Bedela-manja

¹⁰ Anaja kembirra nakina Jekaba ni-lalikama akina angalya Biyajiba kajungwa naniki-liki yada nakina Yerenu-wa. Kembirra ni-likana arakba nakina.

¹¹ Ni-likana ngawa nakina bi...ya nim-awiyabi-manja

mamawura nu-ngwanja arakba akwa ni-ngekbiraka ana-langwa angalya m-aning-alyarrngwalyilyi yada marrnga. Biya nu-kwunu-murrkwulinga marrngi yada imba ni-lyangki-lyangki-raka-jungwa angwarnta-mirra. Biya ni-mungkwulinga. ¹² Kemberra ni-lyangbirarrkina arakba akwilyangbirarrka. Enena kemberra akwilyangbirarrka ana-langwa. Ni-rringkama yakina yarrarra yi-linga-jirra nu-wurtanguma ajiringka-langwa karrawaru-wa yandalangwa God-langwu-wa angalya. Kemberra abirraja wurru-kwala warniki-mamirika-ja God-langwa nawurtanguma na-dirrirnti-mirra yakina-manja yarrarra.

¹³ Kemberra anaja Yaweya n-arjayi-mirra akwudangwa Jekaba-manja. Biya ni-yama anuwa-wa, “Ngayuwa-eka ningena Yaweya, Ningena God Abiriyama-langwa akwa ngawa Ajika-langwa,” ni-yama. “Yiba-kwunama ngayuwa enena angalya ebina-manja ningku-kwunu-murrkwulimirri-manja ningkakina nungkwa-langwi yada akwa ni-mirana-mirrya warnik-inikaduwi yada,” ni-yama Yaweya Jekabu-wa. ¹⁴ “Wurrakin-eka ni-mirana-mirrya warnik-inikaduwa nungkwa-langwa kuw-ababirna-dinama wubirra laka ajiringka a-yukwayuwa ababirna akina. Karr-lyinginama wurrakina enena angalya akwa karr-arumurr-kinama akina angerrba yiya angerrba abirra-langwi yada angalya. Ki-yaminam-eka ngayuwa aningaba wurru-wurra-kwilyimida-manja warni-mamalya engkalina-langwa yiya engka-lina-langwa angalya wubirra laka ningi-yaminama aningaba aduwaba nungkwuwa-manja akwa ambaka ni-mirana-mirrya-manja. ¹⁵ K-ambilyam-eka ngayuwa akwudangwa nungkwuwa-manja akwa yiba-ngwuranama ningkakina ababirna-manja angalya k-ambilya-mirri-manja nungkwuwa. Kemberra arija-langwa yiba-lawurraka-jinama ngayuwa ningkakina ambaka ngarningka enenu-wa angalya. Nar-eka ngayuwa

a-lalikama nungkwuwa imba ki-jarrukwunama ababirna-langwa yirra-makama arakba ngayuwa nungkwuwa-manja,” ni-yama Yaweya Jekabu-wa da.

¹⁶ Kemberra ni-mirajanga arakba anaja Jekaba akwa ni-lyalyimbukwa-jungwuna nakina. Ni-yama, “Yaweya naka yalakwa enena-manja angalya ning-aningbala na!” ni-yama. ¹⁷ Biya n-akbarda akwa ni-yama, “Enen-eka angalya angk-akbardu-warda a-marngilyarra! God-langwa-bina ena angalya dukwa da. Enena-bina nangwurrkbalinama akawiyuwiyaba karrawaru-wa God-langwu-wa angalya da,” ni-yama nakina da.

¹⁸ Biya kemberra m-iyngka-manja m-aningu-wurtarrya-wiya mamawura Jekaba ni-mirajanga nakina akwa ni-manga angwarnta ebina ni-mingeki-rakiraka-jungwunuma aringka-manja akwa n-arjiya-juwa akina yakwijina kajungwa wurru-kwala warni-mamalya warningmi yada Yaweya n-abilyarri-kajungwunuma nakina yakwijina. Kemberra ni-jiraba amalyirra aliba akina-manja angwarnta kajungwa God-langwi yada akina arakba. ¹⁹ Biya ni-yangbi-juwama angalya Bedela, mana akina ekirra Bedela na-yaminama “alikirra God-langwa.” Akana ngalaja angalya amin-ababirna alikirra yiya warni-mamalya ebina akwudangwa nuw-ambilyi-mirra akina a-miykirra adiniba-wiya Luja.

²⁰ Biya kemberra nakina Jekaba ni-yarrk-akumarna ayakwa Yaweya-langwa. Ni-yama anuwa-wa, “K-ambilya-manja ningkakina ngayuwa-manja akwudangwa akwa yiku-ngwurana-manja lukwakwa ningkakina akwa yiku-kwuna-manja anhinga-mirrya akwa dumbala-mirrya ngayuwa-wa, ²¹ biya ki-lawurradina-manja ngayuwa nungw-arrka-langwu-wa angalya ningi-yngkinyungwurra, kemberra nungkwuwa Yaweya nganyangwa Ningk-aningi-karrawara ningkakina da,”

ni-yama Jekaba nakina Yaweyu-wa. ²² Biya ni-yama ngarningka anuwa-wa, “Enen-eka angwarnta yalakwa ning-arjiya-juwama ngayuwa aduwaba kajungwa ki-yaku-werri-bikini yada ngayuwa nungkwuwa-wa. Kembirra enena-manja-bina angalya abirraja warni-mamalya kabi-yang-marngkwa-jini yada wurrakina nungkwuwa-wa. Imba yiku-kwuna-manja ningkakina a-memberrkwa bullukwa ngayuwa-wa kembirra ki-lawurraka-jinama ngayuwa a-wilyaba nungkwuwa-wa yiba-kwunama. Akwa yiku-kwuna-manja nungkwuwa aning-errbirra a-memberrkwa ngayuwa-wa, kembirra ki-lawurraka-jini yada ngayuwa a-wilyaba-ma ngawa nungkwuwa-wa. Ki-yaminjaminama ngawa arngk-ababirna-langwa ngayuwa da,” ni-yama Jekaba nakina Yaweyu-wa da.

29

Ni-yar•dangu-mulangwa Jekaba Lebina-langwa-manja angalya

¹ Biya kembirra Jekaba nuw-aruma-jungwa akwa ni-makirikbijanga-juwa angalya akwa ni-likana a-lyangmu-wa. N-ali-likanu...wa. ²⁻³ Biya akwudangwa arakba neb-anikba-langwa angalya. Biya n-aningbala-wiya emedirra akungwa adirrariyaba n-akbirranga nakina errberrba-manja ngawa. Abirraja wurri-min-akina angalya warning-akw-ukwurra-jungwa jiba warni-mamalya narru-wilyu-wilyakama abirra-langwa jiba yanjarrikina akungwa-wa. M-ababirna-langwa m-aningi-larrwura mawura narru-wilyu-wilyakama amirntak-akina akinu-wa emedirra akungwa akana na-min-akwurrjayinuma wurrakina. Narru-wurra-mirntukwama ababirna-langwa

jiba adiniba-wiya biya kembirra arija-langwa narri-rnjirrkwa-juwama adurrngwarna angwarnta ebina naditanguma edirra. Biya narr-akarrngarnuma akungwa, narri-lyangburrkwa-juwama akungwa amirntak-akina angarmungkwa angwarnta ebina nuw-ambilyuma akwudangwa akwa narri-ybeka-juwama amirntak-iybina jiba. Kembirra na-ybekayinu-mulangwa jiba akungwa narru-wurraki-ditanguma emedirra arakba ebina-mirra angwarnta. Na-yaminjamama wurri-min-akina angalya warni-mamalya warning-angkawura wurrakina.

Ni-yardi-manja arakba nakina Jekaba yakwijina emedirra-manja akungwa ngalaja jiba akwudangwa nuwangm-ingma-kayanguma akina. Awurrak-abiyakarbiya jiba amirntak-akina akana na-diti-jungwunuma ambaka emedirra akungwa. ⁴ Kembirra Jekaba ni-yama nakina wurru-kwalu-wa warning-akw-ukwurra-jungwa jiba, “Ngamba-langwa karna?” ni-yama.

“Yarana-langwa,” abirraja na-yama.

⁵ “Karningma Lebina ni-mirani-kba Neyawa-langwa?” ni-yama anaja Jekaba.

Na-yama abirraja, “Yawu.”

⁶ “N-aningaba nakina?” ni-yama anamba-langwa.

“N-aningaba,” abirraja na-yama. “Kwuja! Di-bukwaya dadiyaw-anikba Rejila, diybina ying-akwurrajinama jiba ana-langwa. Yingu-wilyakinama jiba akungwa-wa,” na-yama.

⁷ Ni-yama anaja Jekaba abirruwa-wa, “M-aruma ambaka mamawura, kembirra nara ambaka karna awiyabajuma jiba nungkwurra-langwa arrawu-wa. Mana-birra nara a-ybeka-juma jiba akwa a-lawurraka-juma ngarningka amartu-wa?” ni-yama.

⁸ Abirraja na-yama, “Nara. Yirr-ambilyama ambaka yirr-ambirrarinama akwalu-wa jiba. Nara yarna a-rnjurrkwa-juma angwarnta yanda-langwa ka-mirntaki-yardiyama ababirna-langwa jiba. Ka-mirntaki-yardiyamanja kembirra akina, yiki-rnjurrkwa-jinama yarna angaba angwarnta, akwa yiki-ybeka-jinama jiba akungwa da,” na-yama.

⁹ Na-lyalyimbukwayinu-wiya ngawa Jekaba akwa wurri-mirntak-akina warni-mamalya, ngalaja Rejila yingi-yarda yakwijina yingu-wilyakama jiba nungw-adikba-langwa. ¹⁰ Imba nanga-rringka-manja anaja nakina Jekaba Rejila akwa neb-anikba-langwa jiba, nilikana nakina emedirra-wa akungwa. Ni-rnjurrkwa-ja ebina angwarnta akwa ni-ybeka-juwa akungwa amirntak-akina jiba. ¹¹ Biya nanga-lawurangka Rejila akwa nungwadina angwada ni-yakirrerra baba nakina. ¹² Ni-yama ngaluwa-wa, “Ngayuw-eka ningena nungw-ana-langwa ning-abirr-anikba. Di-rntirrka Ribeka nganyangwa,” ni-yama.

Kembirra ngalaja Rejila ying-angkarra yingi-lawurrada angalyu-wa akwa yingini-maka nungw-adikba Lebinu-wa. ¹³ N-engkurrka-manja anaja nakina Lebina ayakwa nabirr-anikba-langwa Jekaba-langwa, n-angkarrina nakina akwa nanu-kwurukwa nabirr-anikba-wa. Nan-akbirranga-manja nan-engkarrnga nani-lawurangka akwa nanu-wilyaka angalyu-wa, nan-awiyaba-juwa alikira-wa. Kembirra anaja nakina Jekaba nani-maka Lebinu-wa amirntak-iybina-langwa na-yama-mulangwa akina.

¹⁴ Ni-yama anaja Lebina, “Yaw-eka, ningkena nganyangwa ningk-ani-mamalya da,” ni-yama. Kembirra anaja Jekaba n-ambilyuma nakina yakwijina yu-wilyaba yimawura da.

Jekaba nani-lirraki-mangu-mulangwa Liya akwa Rejila

Bi...ya ni-jarridi-manja yimawura, ¹⁵ anaja nakina Lebina ni-yama Jekabu-wa, “Nar-eka a-minu-warduma ningkakina errbirra warka nganyangwa, nganyangwa baba ningk-abirraka. A-miyambana kembirra angwarnta yiba-kwunama?” ni-yama.

¹⁶ Imba Lebina-langwa wurring-ambilyuma wurr-adingabil-ana, du-wilyaba d-aruma-dangwa dadi-miykirra Liya imba du-wilyaba di-yukwijiya dadi-miykirra Rejila dakina. ¹⁷ Dakin-eka Liya m-aningaba manba ngala-langwa imba ngalaja Rejila dadingaba dadi-mebinga. Di-kwilyiban-eka dakina da. ¹⁸ Anaja nakin-eka Jekaba ni-lyalyingminuma Rejila, nanga-ngayindanguma. Kembirra ni-yama Lebinu-wa, “Yiba-minu-wardanama ngayuwa warka nungkwa-langwa m-amangbala m-ambilyuma mamariyka yiya yinungkwura, kamba yiku-kwuna Rejila nganyangwi yada dadingiy-arrka,” ni-yama.

¹⁹ Anaja ni-yama Lebina, “Nara wurru-kwala-manja a-ngayinduma a-kwama dakina imba nungkwuwa-manja yiba-kwunama. Aningaba akina. Ambilya kembirra ngayuwa-manja,” ni-yama. ²⁰ Anaja kembirra Jekaba n-ambilyuma nakina nu-wardanguma warka yakwijina Lebina-manja.

N-amb-ambilyu...wa. Ma-mangbal-eka m-ambilyuma mamariyka yiya yinungkwura n-ambilyi-mirra nu-wardu-wardangi-mirra nakina kajungwa kininga-mani yada Rejila dadingiy-anikbi yada. Nu-wardu-wardanga ngawu...wa, akana arngki-darrba ni-lyangki-yama nakina mana nanga-ngayindangu-mubab-eka angwurra dakina Rejila da.

²¹ Biya kembirra arakba Jekaba nani-makama ayakwa Lebina-manja akwa ni-yama, “M-amangbala

m-ambilyuma mamariyka yiya yinungkwura nimi-jarriduma akwa ni-jarriduma arakba,” ni-yama. “Yukwun-eka dadiyaw-ana nungkwa-langwa,” ni-yama.

²² Kembirra ababirna anhinga ni-larrngkw-abirranga anaja nakina Lebina akwa warni-mamalya nanimirntukwama warnik-alyibari yada anhinga anuwa-manja. Abirraja na-wurraki-likana kembirra anuwa-wa anhinga-wa wurrakina. ²³ Akana makini yada ngawa m-aning-alyarrngwalyilya marrnga anaja Lebina nara kininga-lyilyanga Rejila Jekabu-wa imba nanga-lyilyanga nakina ana-langwa dadiyaw-anikba di-milyangma Liya da. Kembirra abirraja arakba Jekaba akwa Liya nanu-mungkwula wun-alakina da. ²⁴ Kembirra anaja nakina Lebina nanga-kwama dadiki-minu-wardu-warda didarringka ana-langwa dadi-miykirra Jilba dadiyaw-anikba-wa Liya-wa kajungwa kinginga-minu-wardani yada warka ngala-langwa.

²⁵ Akana n-aningbal-eka Jekaba Liya-manja ni-mungkwuluma alyarrngwalyilya imba m-iyngka-manja kembirra n-aningma arakba. Kembirra ni-likana Lebinu-wa. Ni-yama, “Ningki-yamarrka-mirra-birra ngayuwa-manja?” ni-yama. “Ningu-war•danguma aruma warka kajungwa kinga-mangi yada Rejila akana yi-kadikama ngayuwa ningkakina da,” ni-yama nakina Jekaba.

²⁶ Anaja ni-yama Lebina, “Nara ambaka a-kwama ngayuwa di-yukwijiya-dangwa Rejila imba d-aruma-dangwa adiniba-wiya Liya nungkwa-langwa arakba mana yirri-yaminjaminama yarna yarni-mamalya yirra-langwa-manja angalya. ²⁷ Ambaka ambirrarinalangwa. M-amangbala m-ambilyuma mamawura yikingi-yakayinama Liya-manja kuw-ambilya-manja warna warni-mamalya ngakwurra-langwa yalakwa ngakwurruwa. Yiki-minu-wardana-manja ningkakina

warka ambaka m-amangbala m-ambilyuma ngarningka mamariyka yiya yinungkwura, kembirra arija-langwa yiba-kwunama daka Rejila nungkwuwa-wa,” ni-yama Lebina. ²⁸ Anaja Jekaba ni-lyangku-wama nakina. Biya nani-yakayina arakba ngarningka wun-alakina Jekaba yiya Liya m-amangbala m-ambilyuma mamawura.

Bi...ya kembirra arija-langwa anaja nakina Lebina nanu-kwa arakba Rejila Jekabu-wa dadingiy-anikbi yada. ²⁹ Akwa nanga-kwama nakina dadiki-minu-wardu-warda didarringka ana-langwa dadi-miykirra Bilya dadiyaw-anikba-wa Rejilu-wa kajungwa kinginga-minu-wardani yada warka ngala-langwa. ³⁰ Kembirra abirnaja arakba Jekaba akwa Rejila nanu-mungkwula wun-alakina. Imba Jekaba ni-lyalyingminuma Liya-manja yandi-yanda imba Rejila-manja ni-lyalyingminuma angwurr-eka nakina da. Biya nani-minu-wardu-wardanguma ngarningka Lebina-langwa warka m-amangbala m-ambilyuma mamariyka yiya yinungkwura arakba da.

Jekaba-langwa-langwa wurri-yukwayuwa

³¹ Anaja nakina Yaweya nani-rringka nakin-eka Jekaba ni-lyalyingminuma Rejila angwurra, kembirra nanga-kwama wurri-yukwayuwa Liya-manja imba ngalaja Rejila dading-arjira-ma ambaka duburubura ngawa ying-ambilyuma. ³² Imba ngalaja Liya yingi-mambakinuma wurrangariya ngala-langwi yada. Biya kembirra yingin-arrangba ni-yukwijiya. Yingi-yama, “Yaweya ni-rringkama arakba a-werrik-awarrya nganyangwa. Kembirra naningiy-arrka kini-lyalyingminama ngayuwa arakba da,” yingi-yama. Amin-akina-langwa Liya yingini-yangbi-juwama Rubina nani-miykirra, mana akina ekirra Rubina na-yaminama “kwuja, naka n-anungkwarba.”

³³ Biya yingi-mambakinuma Liya ngarningka wurrangariya. Kembirra yingin-arrangba ni-yukwijiya ngarningka nabirr-adikba. Yingi-yama, “Yaweya nginukwama naka nabirraka, mana n-engkirrkanu-mubaba nakina nara ngayuwa-manja a-lyalyingmama naningiyarrka,” yingi-yama. Biya amin-akina-langwa Liya yingini-yangbi-juwama Jimiyina nani-miykirra, mana akina ekirra Jimiyina na-yaminama “niybina n-engkirrkama.”

³⁴ Biya yingi-mambakinuma Liya ngarningka wurrangariya. Kembirra arakba ngarningka yingin-arrangba ni-yukwijiya nabirr-adikba. Yingi-yama, “Arakba wurr-abiyakarbiya wurri-yukwayuwa warnungkwarba ningani-min-arrangbama naningiyarrka,” yingi-yama. “Nara kembirra nakina a-larrkama ngayuwa engku-wa imba ngayuwa-manja ngawa angwurra kini-lyinginama,” yingi-yama Liya. Kembirra amin-akina-langwa yingini-yangbi-juwama Libaya nani-miykirra, mana akina ekirra Libaya na-yaminama “nangalyinginama.”

³⁵ Biya yingi-mambakinuma Liya ngarningka wurrangariya. Kembirra yingin-arrangba ngarningka ni-yukwijiya nabirr-adikba. Yingi-yama, “Enena-manja arakba kini-yang-marngkwajinama ngayuwa Yaweyuwa,” yingi-yama. Kembirra amin-akina-langwa Liya yingini-yangbi-juwama Juda nani-miykirra, mana akina ekirra Juda na-yaminama “kini-yang-marngkwajinama.” Biya kembirra nara arakba karring-arrangba wurri-yukwayuwa Liya dakina da.

30

¹ Nar-eka wurriybina wurri-yukwayuwa Rejila-langwa, imba duburubura ngawa ying-ambilyi-mirra dakina. Kembirra yingi-yakwijaminuma dakina diyab-adikba-wa

Liya-wa. Biya kembirra yingi-yama dakina Jekabu-wa, “Nara-manja nungkwuwa a-kwama wurri-yukwayuwa ngayuwa-wa kembirra ki-jungwunama,” yingi-yama.

² Kembirra anaja Jekaba n-awinyamba-d-eka nakina ngaluwa-wa. Ni-yama, “God-eka nakina-bina baba da ngini-lyang-mirukwuna-mubaba ningkakina, kembirra nara ningkena arrangbama wurr-angariya da. Nar-eka ngayuwa ningena Ningena God,” ni-yama Jekaba.

³ Ngal-amba-langwa yingi-yama Rejila dakina, “Daka Bilya dadiki-minu-wardu-warda nganyangwa. Yikingi-mungkwula kiring-alakina, kajungwa wurri-yukwayuwa kangi-min-arrangbini yada nganyangwa. Kamba wurr-ababirna wurri-yukwayuwa nabirraka-mirrya akwa nanik-abij-arrka-mirrya nganyangwa,” yingi-yama Rejila.
⁴ Kembirra yinginu-kwa Bilya Jekabu-wa ena-langwi yada dadingiy-anikba. Anaja kembirra ni-mungkwuluma ngaluwa-manja nakina Jekaba.

⁵ Kembirra arakba ngalaja Bilya dakina yingi-mambakinuma wurrangariya. Kembirra yingini-min-arrangba arakba dakina nanukw-anikba Jekaba-langwa.
⁶ Ngalaja yingi-yama Rejila, “God-eka nakina ni-lyangkuwerri-bika-jungwunuma yalakana-kiya-langwa yani-mamalya-kiya akwa nginu-werru-ngwurdanama ningena da. N-engkirkanum-eka nganyangwa ayakwa ebina ningi-yangbinuma ningani-yangki-labanuma, biya nginu-kwama kembirra nabirraka da,” yingi-yama dakina. Yadikina kembirra nani-miykirra yingini-yangbi-juwama Dena, mana akina ekirra Dena na-yaminama “ni-lyangkuwerri-bika-jungwunuma.”

⁷ Kembirra ngalaja dakina Bilya yingi-mambakinuma ngarningka wurrangariya. Kembirra yingini-min-arrangba arakba dakina nanukw-anikba Jekaba-langwa.

⁸ Yingi-yama ngalaja Rejila, “Yirringuwa yirringi-yku-wurr-iyinuma diyab-arrka akana ngayuwa angwurra ning-arrbida.” Biya nani-miykirra yingini-yangbi-juwama Rejila Nabudali, mana akina ekirra Nabudali na-yaminama “yirringi-yku-wurr-iyinuma.”

⁹ Ngalaja Liya dadingma arakba nari yada arrang-bama wurrangariya biya yinginu-kwama Jilba dadiki-minu-wardu-warda ngala-langwa Jekabu-wa ena-langwi yada didarringka. ¹⁰ Kembirra yingini-min-arrangba ngalaja Jilba nanukw-anikba Jekaba-langwa. ¹¹ Yingi-yama ngalaja Liya, “Aningaba na-ngekbiraka-jungwuma nganyangwa,” yingi-yama. Yadikina yingini-yangbi-juwama Keda nani-miykirra, mana akina ekirra Keda na-yaminama “aningaba na-ngekbiraka-jungwuma.”

¹² Kembirra nu-wilyaba ngarningka nanukw-anikba Jekaba-langwa yingini-min-arrangba ngalaja dakina Jilba. ¹³ Yingi-yama ngalaja Liya, “Ningu-werriki-lyalyingminama ningena ngayuwa. Abirraja wurri-darringk-eka ka-yaminama wurrakina, ‘Di-yakirrerra daka didarringka da,’ ka-yaminama ngayuwa-langwa da.” Yadikina yingini-yangbi-juwama Ajera nani-miykirra, mana akina ekirra Ajera na-yaminama “akwiyakirrerra.”

¹⁴ Kembirra narru-wurra-mirntukwa-manja wurri-min-akina angalya warni-mamalya amarta anhinga-ma ebina narri-lungkwabi-juwa-mulangwa wurrakina, akini yada ngawa anaja nakina Rubina nim-akbirranga nakina ma-manhinga ma-miykirra mandireka yakwijina nawardu-wardangi-mirri-manja. Nima-manga mukwala biya nima-wilyaka makina dirnt-anikba-wa Liya-wa. Akana ngalaja Rejila yingi-yama dakina Liya-wa, “Yu-kwa-langwa nganja mukwala mandireka nim-akbirrangarnuma n-abirrana,” yingi-yama.

¹⁵ Ngalaja yingi-yama Liya, “Yi-minu-wilyakama arakba nakina nganyangwa naningiy-arrka na! Imba dukwa yiba-minu-wilyakinama kema ngal-ajukwaba mandireka nabirraka-langwa dukwa da?” yingi-yama.

Imba ngalaja yingi-yama Rejila, “Yiku-kwa-manja ngayuwa-wa mukwala mandireka, kembirra ningkakina yikini-mungkwulama kin-alakina yakwa-langwa naningiy-arrka memema-manja marrnga,” yingi-yama. Akina-manj-eka angalya na-lyangkiyamama wurri-min-akina angalya kuw-alyibarina-manja wurri-darringka makina ma-manhinga mandireka kembirra ka-mambakinama wurrakina wurrangariya.

¹⁶ Nim-awiyabi-manja mamawura, ni-lawurradi-manja angaluba Jekaba na-lungkwu-warrinu-mulangwa ebina amarta a-manhinga, ngalaja Liya yingini-minu-wengkarrngarna yingi-likana. Kembirra yingi-yama anuwa-wa, “Yaki-mungkwulama yakwuwa, yaki-yakayinama aduwaba,” yingi-yama. “Ngayuwa ningingakwama mukwala mandireka Rejilu-wa aduwaba. Kembirra mandireka-mirra ningi-bayindanguma nungkwuwa ningkakina da,” yingi-yama Liya Jekabu-wa da. Kembirra makina-manja ngawa m-aning-alyarrngwalyilya marrnga nanu-mungkwula arakba abirnu-wa Liya akwa Jekaba wun-alakina da.

¹⁷ Anaja nakin-eka God nanga-min-engkirrkanuma ayakwa Liya-langwa yingini-yangki-labanuma ebina. Biya kembirra arakba yingi-mambakinuma wurrangariya. Biya arakba Jekaba-langwa nanukw-anikba ngarningka yingin-arrangba dakina Liya. Wurri-mangbala warnungkwarba arakba ngala-langwa warijira. ¹⁸ Yingi-yama, “Ngayuwa-manj-eka God ni-marngkirra-dinuma arakba mana dadiki-minu-wardu-warda nganyangwa ninganu-kwa-mubaba naningiy-arrku-wa,” yingi-yama

Liya. Kemberra nani-miykirra yingini-yangbi-juwama dakina Yijakara, mana akina ekirra Yijakara na-yaminama “ningi-bayindanguma nakina.”

¹⁹ Biya kemberra arakba ngarningka yingi-mambakinuma Liya wurrangariya. Kemberra yingini-min-arrangba ni-yukwijiya Jekaba-langwa. Wurri-mangbala wurru-wilyaba wurr-abibirrada ngala-langwa arakba. ²⁰ Yingi-yama, “God-eka nginu-kwama naka ni-yukwijiya naningi-larr-ngekbirna. Kemberra kanu-werru-ngwurdanama ngayuwa naningiy-arrka, mana wurri-mangbala wurru-wilyaba warnninukw-ana ningani-min-arrangbama arakba ngayuwa,” yingi-yama. Kemberra nani-miykirra yingini-yangbi-juwama Jebulina, mana akina ekirra Jebulina na-yaminama “nginu-werru-ngwurdanguma.”

²¹ Bi...ya ambaka-mirra nang-arrangbama Liya dabirr-adikba biya nanga-yangbi-juwama Dayina dadi-miykirra.

²² Imba anaja nakin-eka God nara kini-yakwabija Rejila imba ni-yaku-werri-bikama ngaluwa-wa akwa ebinu-wa ayakwa yingu-biriyama-mirruwa dakina, akwa nanga-kwama wurrangariya ngaluwa-wa. ²³ Ngalaja arakba Rejila yingi-mambakinuma ngal-ajukwaba wurrangariya. Kemberra yingin-arrangba nabirr-adikba. Yingi-yama, “Ningi-yaliyangum-eka ningena akana nara arakba ngi-yaliyuma ngayuwa aduwaba mana God baba nginu-kwama naka nangariya nganyangwa.

²⁴ Dukwa Yaweya kanu-kwunama ngayuwa nabirraka ngarningka nu-wilyaba dukwa da,” yingi-yama dakina Rejila. Kemberra nani-miykirra yingini-yangbi-juwama Jawijiba, mana akina ekirra Jawijiba na-yaminama “nu-wilyaba ngarningka kanu-kwunama.”

Jekaba-langwa-langwa jiba yiya nanukwuta

²⁵ Ni-rukwlarr-mulangwa nangariya Jawijiba anaja kembirra nakina Jekaba ni-yama Lebinu-wa, “Ngi-likaja arakba yi-larrkiya,” ni-yama, “kajungwa ki-lawurradini yada arakba ngayuwa nganyangwu-wa angalya. ²⁶ Ninguwar•danguma warka nungkwa-langwa, kema yiku-kwuna dadingiy-arrka-mirrya akwa nganyangwa wurri-yukwayuwa yiki-lika-ji yada yirr-ababirna-langwa. Arum-eka warka yirra-minu-wardanguma ningk-aningm-eka,” ni-yama.

²⁷ Anaja Lebina ni-yama, “Yirra-ngayindanama nungkwuwa k-ambilyama. Ning-abirangkama ngayuwa, kembirra ning-aningmi-dinum-eka Yaweya ni-yamama aningaba ngayuwa-manja mana nungkwuwa ningk-ambilyuma yalakwa ngayuwa-manja. ²⁸ Yi-minu-wardangu-mulangwa warka nganyangwa, kembirra wi-yangbi-jina arakba angwarnta kajungwa yiba-kwuni yada. Ambarrngarna angwarnta ningki-ngayindana nungkwuwa?” ni-yama.

²⁹ Anaja Jekaba ni-yama, “Ningk-akakiruma ngayuwa alyangmandukwuna warka yirra-minu-wardanguma nungkwa-langwa. Yirra-min-akwurrājuwama jiba yiya nanukwuta nungkwa-langwa ambaka-langwa. ³⁰ Nara-wiya ki-likana ngayuwa yangkwurrangwa nungkwuwa-wa ambawira jiba yiya nanukwuta nungkwa-langwa imba aduwaba ababirna arakba. Anaja Yaweya ni-yamama aningaba nungkwuwa-manja ababirna-manja angalya nungkwa-langwa-manja ningi-likanu-mirri-manja ngayuwa. Imba aduwaba-langwa ngayuwa ningi-ngayindanama ku-wardanama nganyangwa warka,” ni-yama Jekaba.

³¹⁻³³ “Kema a-miyambana ngayuwa yiba-kwunama nungkwuwa-wa?” anaja ni-yama Lebina.

Ni-yama Jekaba, “Nar-eka ningena a-ngayinduma angwarnta. Ngi-likajama ningena ngayuwa biya ki-manama a-yukwayuwa jiba amirntak-iybina a-mirri-mirrijungwa akwa ngarningka ki-manama a-yukwayuwa nanukwuta aki-minji-minji-dadijungwa. Amirntak-akina ku-wilyakinama, imba nara akwala. Aduwaba-langwa k-aningmi-dinama ningkakina ningi-lyangmandukwuna-mirrikba ngayuwa. K-andiya-manja ningkakina akwa ki-rringkina-manja nganyangwa nanukwuta aning-aki-minji-minjidadi-jungwa-ma akwa jiba aningi-mirrijungwa-ma, kembirra ningk-aningma ningkakina k-angmadama amirntak-akina. Ki-lyangku-wamina-manja ningkakina ki-yamina-manja, ‘Aningaba akina,’ kembirra ngayuwa k-akwurrainama ngawa jiba yiya nanukwuta nungkwa-langwa,” ni-yama Jekaba Lebinu-wa.

³⁴ “Yawa,” anaja ni-yama Lebina. “Akina-bina aningaba da.”

³⁵ Akana makini yada ngawa mamawura Lebina ni-manga a-nungkwarba nanukwuta ak-erririkrikarrngajungwa akwa aki-minji-minji-dadijungwa akwa ngawa a-darringka amirntak-iybina aki-minji-minji-dadijungwa akwa ngawa awarrngku-kwilyadada akwala. Ngal-ajukwaba a-mirri-mirrijungwa jiba ni-manguma nakina. Kembirra nanu-kwa nakina warninukw-anu-wa kajungwa karr-ambirra-jini yada amirntak-akina. ³⁶ Biya Lebina-mirrya nani-lalika arakba Jekaba wurrakina, narru-wilyakama jiba yiya nanukwuta Lebina-langwa, biya engku-w-eka na-likanuma arakba. Bi...ya m-abiyakarbiya-manja marrnga narri-ngekbiraka angalya abirra-langwa akwa yakwijina ngawa nuw-ambilyuma da. Imba anaja akwala jiba yiya nanukwuta n-ambirra-juwama Jekaba nakina ngawa da.

³⁷ Biya kembirra Jekaba n-arnturrkw-arrngarna

amawarrwalya eka engkalya biya n-alkuwayijuwa akwala amakwilya kajungwa kini-rringkini yada ebina arrawadangwa a-kwilyadada. Kembirra ni-rringka-manja nakina amirntak-akina wubirra ak-errikirrikarrngajungwa na-yamama akina. ³⁸⁻⁴⁰ Biya nu-wilyakama nakina amirntak-akina amawarrwalya eka emedirra-wa akungwa ni-ybeka-juwa-mirruwa nakina amirntak-iybina jiba yiya nanukwuta ana-langwa. Akwa n-arjiya-juwama amirntak-akina amawarrwalya eka amirntak-iybina-manja a-ngarmungkwa angwarnta aningakungwa arrawa, kajungwa ka-likaja-manja amirntak-akina akungwa-wa, kembirra kuw-arnturrkw-arjiyi yada akina arrangmarra-langwa jiba-langwa-langwa akwa ngawa nanukwuta-langwa-langwa. Yakwijina ngawa n-akimarnuma Jekaba mana amirntak-akina a-nungkwarba akwa a-darringka na-rntirrkayinuma yakwijina akungwa-manja. Kembirra na-rntirrkayini-manja akina, ngalaja amawarrwalya eka nuw-arnturrkw-arjayuma arrangmarra-langwa a-mirntak-akina-langwa-langwa. Kembirra ngarningka ngalaja nuw-andiyinga amirntak-akina a-nungkwarba akwa a-darringka angerrba Lebina-langwu-wa jiba yiya nanukwuta ebina a-mirrijungwu-wa akwa ak-errikirrikarrngajungwu-wa, ebina ni-mangi-mirruwa adiniba-wiya Lebina. Na-rntirrkayini-manja akina arrangmarra-langwa-langwa amawarrwalya eka, kembirra ambaka-mirra angari-ngariya nuw-arrangbama ak-errikirrikarrngajungwa akwa ngawa aki-minji-minji-dadijungwa akina. Imba anaja a-yukwayuwa angari-ngariya ayabijaba n-akimarnuma nakina. Akwa ana-langwa jiba yiya nanukwuta ababirna-langwa n-akwurrājuwama nakina Jekaba a-wurrak-awura-ma a-wilyaba-manja angalya, imba amirntak-iybina Lebina-langwa n-akwurrājuwama

nakina ayabijaba ngawa engka-manja angalya da.

⁴¹ Biya akini yada ngawa na-rntirrkayini-manja jiba yiya nanukwuta ebina engmirra-mirru-wiya, n-akimarnuma Jekaba ebina amawarrwalya eka arrangmarra-langwa a-mirntak-akina-langwa-langwa jiba yiya nanukwuta kajungwa ka-rntirrkayini yada yakwijina amawarrwalya-manja eka akina. ⁴² Akana nara kin-arnturk-w-arjiya-juwa ebina amawarrwalya eka yakwijina a-ngarmungkwa-manja angwarnta aning-akungwa a-mirntak-ayuwaya-langwa ebina jiba yiya nanukwuta. Yadikina adiniba ngalaja Lebina-langwa jiba yiya nanukwuta a-mirntak-ayuwaya-wiya akina imba Jekaba-langwa engm-iyngmirra-mirru-wiya akina da. ⁴³ Yadikina anaja Jekaba nakina arakba ni-min-ababirn-eka jiba yiya nanukwuta yiya kamila yiya dangki yiya warniki-minu-wardu-warda warni-mamalya nakina da.

31

Jekaba ni-lyumadu-mulangwa Lebina-langwa

¹ Bi...ya kembirra n-engkirrkama Jekaba ayakwa Lebina-langwa warnninukw-ana nani-mini-lyalyimbukwayinuma nani-yarri-mirntuwarnuma ena-langwa-langwa wurrakina. Na-yama, “Jekab-eka nakina ni-larrngku-wilyakama ababirna-langw-eka amirntak-ijika ngakwurra-langwa-langwa nungw-anyungwa. Ni-min-ababirn-eka amirntak-ijika nakina aduwaba, imba nungw-anyungwa-langwa adiniba-wiya ababirna-langwa akina da,” na-yama. ² Akwa ngarningka Jekaba nani-rringkama nakina Lebina nara kanu-werriki-marrngbi-juwa niybina ni-yaminjama-mirrada adiniba-wiya. ³ Kembirra ni-yama anaja Yaweya anuwa-wa, “Jay! Lawurradina nungw-ana-langwu-wa angalya

akwa nungkwa-langwu-wa warni-mamalya. Nganja nungkwuwa-manja ki-likajama ngayuwa,” ni-yama.

⁴ Anaja kembirra Jekaba ni-larrka ayakwa wurring-alakina-kiya-wa wurringi-darringka-kiya-wa Rejilu-wa akwa Liya-wa biya narringi-likana akwa narringin-akbirranga nakina ebina-manja angalya nuw-ambilyi-mirri-manja ana-langwa jiba yiya nanukwuta-mirrya.

⁵ Ni-yama Jekaba wurring-alakina-kiya-wa, “Ngayuwa ningani-mi-miringkama nungkwurrnga-langwa nungwanungwa nara kanu-werriki-marrngbi-juwa wubirra adiniba-wiya nginu-werriki-marrngbi-juwa nakina. Akana anaja nungw-arrka-langwa God ngayuwa-manja n-ambilyi-mirra nakina yanda-langwa aduwaba akwa ngayuwa-manja n-ambilyama nakina ngawa. ⁶ Ningani-minu-wardangum-eka ngayuwa aningaba warka nungw-anungwa-langwa nungkwurrungwuwa kiring-akakiruma-kiya, ⁷ akana anaja ngini-mungkwurrk-abuwarrkama ngayuwa-manja. Kani-bayindangi yada akana arngki-memberrkwa-mirra nu-warrkwama akina da. Imba anaja God nani-lyang-mirukwama Lebina akwa nara kembirra kan-arrya-ka ngayuwa nakina da. ⁸ Akwali yada ni-yamama Lebina, ‘Amirntak-iybina nanukwuta aki-minji-minji-dadijungwa yiba-kwunama nungkwuwa-wa.’ Kembirra ngalaja ababirna-langwa nanukwuta nuw-arrangbama angari-ngariya aki-minji-minji-dadijungwa akina da. Imba akwali yada ni-yamama nakina, ‘Ak-errikirrikarrnga-jungwa nungkwa-langwa akina.’ Kembirra ngalaja ababirna-langwa nanukwuta nuw-arrangbama angari-ngariya ak-errikirrikarrnga-jungwa akina da. ⁹ Anaja God nani-minu-wilyakama nanukwuta-mirrya nungkwurrnga-langwa-langwa nungw-anungwa biya nginu-kwama ngayuwa-wa,” ni-yama Jekaba.

¹⁰ Biya ngarningka ni-yama, “Na-mirntakirntarrkayini-manja nanukwuta nganja ningilyangbirarrkinama ngayuwa akini yada. Ningirringkama nanukwuta a-nungkwarba ebina nartirrkayinuma a-darringka-manja ak-errikirrikarrngajungwa akwa aki-minji-minji-dadijungwa amirntakakina. ¹¹ Anaja God-langwa naniki-mamirika-ja niyangbinuma akwilyangbirarrka-mirra ngayuwa-wa. Ni-yama, ‘Wayi, Jekaba...wa!’ Nganja, ‘Miyambana?’ ningi-yama. ¹² Anaja ni-yama, ‘Engkirraja enenuwa ayakwa God-langwu-wa. Ni-yama nakina God, Ababirna-langwa nanukwuta a-nungkwarba ebina nartirrkayinama ak-errikirrikarrngajungwa akwa aki-minji-minji-dadijungwa amirntakakina. Ngayuwa ningi-ngekbirakinama akina mana ningani-rringkamubaba Lebina ni-yaminjamama nakina a-wurrururrariya nungkwuwa-manja da, ni-yama. ¹³ Ngayuweka ningena Ningena God ningiybina ningi-jadangumanungkwuwa-manja ningk-ambilyu-wiya ningkakina Bedela-manja. Akina-manja angalya Bedela, nungkwaja ningk-arjiya-juwama a-wilyaba-ma angwarnta biyaningki-jirabama amalyirra aliba-langwa akina-manja angwarnta kajungwa akwurtukwurti yada akina akwaningki-yarrk-akimarnuma ayakwa nganyangwi yadayakwijina. Kembirra lawurradina arakba nungkwalangwu-wa angalya ningki-rukwularri-mirruwa, ni-yama God nakina da,’ ni-yama ngini-makama ngayuwa-wanakina naniki-mamirika-ja God-langwa,” ni-yama nakina Jekaba wurring-alakina-kiya-wa Rejilu-wa akwa ngawa Liya-wa.

¹⁴ Abirringaja kembirra wurring-alakina wurringidarringka-kiya narringi-yama Jekabu-wa, “Kini-jungwamanja yirringa-langwa nungw-arrka nara arakba ebina

yirringa-langwa yiki-mangbi-lyarrma yalakwa ena-langwa-manja angalya. ¹⁵ Anaja nakina ni-yaminama yirring-alakana-kiya-manja wubirra laka kini-yaminama nakina wurru-kwala-manja warni-mamalya wurri-minjirrk-iyngka-manja. Arakba-wiya nungkwuwa yirri-mangi-manja yirringuwa, ni-manguma nakina nungkwa-langwa angwarnta. Imba ni-jarrukwama arakba akina angwarnta ningkanu-kwama nungkwuwa, nara ebina ena-langwa da. ¹⁶ Ngalaja ababirna-langwa amirntak-iybina God nani-mini-manguma nungw-arrka-langwa yirringa-langwa arakba akina da akwa yirringa-langwa-langwa wurri-yukwayuwa abirr-ajukwaba. Nungkwaja kembirra ki-yaminama ebina-langwiya God ngini-makamirri-langwiya da,” narringi-yama wurring-alakina.

¹⁷⁻¹⁸ Anaja kembirra arakba nu-wurraki-larrngkw-abirranga Jekaba ana-langwa amirntak-ijika kajungwa naniki-lawurradi yada nakina nungw-anikba-wa Keninuwawa. Nani-njawudanguma nakina kamila-langwa-manja mirirrba wurri-yukwayuwa ana-langwa akwa ngawa dadingiy-anikba-kiya abirring-ajukwaba. Nimirntaki-larrka jiba yiya nanukwuta na-wurraki-lyangmanguma arakba akwa ngawa amirntak-ijikamirrya amirntak-iybina ni-manguma nakina akina-manja angalya Mejubudamiya. ¹⁹ Ebina-wiya anaja Lebina ni-likanuma ni-yngkarrngarnuma a-mangwurrarajija jiba-langwa nakina. Kembirra nara-wiya niybina, ngalaja Rejila ying-angmaduma nungw-adikba-langwa akiringiringanda alawudawarra-mirra. ²⁰ Anaja Jekaba nara kani-maka Lebina-manja naniki-lika-langwa imba nani-mungkwurrk-abuwarrkama nakina. ²¹ Ni-mirntakimanga ababirna-langwa ana-langwa-mirru-wiya biya waranja-bawiya na-likana arakba anuwa akwa ana-langwa warni-mamalya wurrakina da. Na-likana bi...ya

narri-yaku-warrkwama adalyuma a-miykirra Yibiradija akwa na-likana engembu-wa Kiliyada angak-arjiyinga-wa angalya.

Nani-larrmangu-mulangwa Lebina Jakabu-wa

²² Bi...ya m-abiyakarbiya marrnga numi-likanuma. Abirraja kembirra wurru-kwala warni-mamalya nani-makama Lebina-manja ni-lyumadu-mulangwa arakba nakina Jakaba. ²³ Anaja nanu-wilyaka kembirra Lebina ana-langwa warni-mamalya, biya nani-larrmanguma arija-langwa Jakabu-wa. Nani-larrmanga nakina m-amangbala m-ambilyuma marrnga yanda-langwa nan-akbirranga nakina Kiliyada-manja angak-arjiyinga-manja angalya ²⁴⁻²⁵ n-akimarni-mirri-manja Jakaba angalya adinakba. Biya n-akimarnuma Lebina angalya ana-langwa an-ajukwaba yakwijina anuwa akwa ana-langwa warni-mamalya. Biya makina-manja ngawa m-aning-alyarrngwalyilya ni-lyangbirarrkinuma Lebina akwilyangbirarrka. Anaja ni-likana God akwilyangbirarrka-mirra anuwa-wa akwa ni-yama, “Nara a-yangbuma a-wurru-wurrariya ayakwa Jakabu-wa,” ni-yama God anuwa-wa da.

²⁶ Kembirra m-iyngka-manja mamawura anaja nakina Lebina ni-likanuma Jakabu-wa. Ni-yama, “Miyambana-birra yi-mungkwurk-abuwarrkama ngayuwa akwa ningkarra-wilyakama dadiy-awarrka-kiya, wubirra laka awinyamba-manja karra-wilyakinama warni-mamalya wurri-darringka wurru-kwala-langwa wurrakina da? ²⁷ Miyambana-birra yi-mungkwurk-abuwarrkama akwa ningki-lyumaduma? Nara yiki-maka ayakwa. Yiki-maka-manja, kembirra yiba-larrkanuma ningkakina ningki-yakirrerra emeba-mirra akwa akimalyimalyangka-ma

da ningkakina da. ²⁸ Nar-eka ningena ka-lawurangka-langwa niyarrngw-arrka-mirrya akwa dadiy-awarrka-kiya lukwuniyawa da, mana yi-lyang-miru-kwama ningkakina da. Akin-eka anibuwakida nungkwa-langwa waka. ²⁹ Ki-ngayindana-manja ngayuwa ki-yamina-manja awurrariya nungkwuwa-manja, amandangwa kembirra ki-yaminama da. Akana alyarrngwalyilya anaja God nungkwa-langwa-langwa nungw-ana ni-yangbinuma ngayuwa-manja ayakwa akwilyangbirarrka-mirra. Ngini-madimurrkwama nakina. Ngini-makama nari yada a-yangbuma awurrariya ayakwa nungkwuwa-manja. ³⁰ Ning-aningma ngayuwa ningki-larrku-werri-bika-mirra ningk-aning-angkawura ningk-aniki-lawurrada-langwa nungkwa-langwu-wa angalya. Amin-akina-langwa ningki-lalikama nganyangwa angalya akana ningk-angmadi-mirra akiringiringanda amalawudawarra amirntak-ijika nganyangwa na! Miyambana-birra yi-min-angmaduma akina nganyangwa?" ni-yama Lebina Jekabu-wa.

³¹ Anaja ni-yama Jekaba, "Ning-akbarduma, mana ning-engkirkanuma ngayuwa yiki-mirraka-juwa-mubaba wurring-alakana nungkwa-langwa dadiyaw-ana-kiya. ³² Imba k-akbirranga-manja nungkwuwa amalawudawarra nungkwa-langwa yalakwa yarni-mamalya-manja kema wurrakina warni-mamalya ka-jungwunama wurrakina da. Andiya aning-errbirra nungkwa-langwa biya ku-wilyakina kembirra, kajungwa yakwa-langwa warni-mamalya kabi-rringkini yada," ni-yama Jekaba. Akana n-aningbal-eka nakina diybina dadingiy-anikba Rejila ying-angmaduma amirntak-iybina akiringiringanda amalawudawarra amirntak-ijika Lebina-langwa.

³³ Anaja Lebina ni-likanuma Jekaba-langwu-wa

kalliykwa n-abirangkayinuma yakwijina adiniba-wiya nakina, biya Liya-langwa-manja, biya Bilya-kiya-langwa-manja kalliykwa, akana nara kin-akbirrangarna. Biya arija-langwa ni-likana Rejila-langwu-wa kalliykwa.

³⁴ Ebina-wiya ngalaja Rejila yingi-manguma akwa ying-akimarnuma amirntak-iybina beka-manja miybina maningi-kamila-langwa-manja akwa ying-angmakwulalama karrawara makina-manja beka ngala-langwa-manja kalliykwa arrawa. Anaja kembirra Lebina n-abirangkama errbirra yakwijina akana nara kin-akbirrangarna. ³⁵ Imba Rejila yingi-yama nungw-adikbawa, “Nara awinyamba-duma ngayuwa-wa, mana nara a-mirajanguma ngayuwa, mana merra baba aduwaba ningena,” yingi-yama. Anaja Lebina n-abi-birangkama ngawa nakina da akana nara amalawudawarra analangwa kin-akbirrangarna da.

³⁶ Anaja kembirra n-awinyambada arakba Jekaba. “A-miyambana-birra awurrariya ningi-yamama ngayuwa? A-miyambana-birra ayakwa arum-uruma ningi-yarrkuwurranguma akwa yi-min-abirangkama? ³⁷ Ning-abirangkama arakba nganyangwa-manja amirntak-ijika ababirna-manja, kembirra a-miyambana yalakwa ning-akbirrangarna amirntak-ijika nungkwa-langwa? Yalakwa w-akima akina kajungwa nungkwa-langwa warni-mamalya karri-rringkini yada akina akwa nganyangwa warni-mamalya karri-rringkini yada abirr-ajukwaba. Kwuraya yakabi-rringkinama yakwuwa yalakana yimiyambana-mirrikba y-aningaba, akwa yi-miyambana-mirrikba yuwurrariya, nungkwuwa yinda ngayuwa.

³⁸ Ning-amb-ambilyuma ngayuwa nungkwuwa-manja ning-aning-angkawura m-ememberrkwa yiya m-ememberrkwa mamariyka yiya yinungkwura. Yirra-min-akwurrajuwama jiba yiya nanukwuta nungkwa-

langwa akwa nara ka-milyirri-larrina a-yukwayuwa akina. Nar-eka ningena k-alyibarina a-wilyu-wilyaba a-nungkwarba jiba nungkwa-langwa da. ³⁹ Aba alyiyarra na-wartanguma amirntak-iybina jiba nungkwa-langwa kembirra ngayuwa yirra-kwama akwala nganyangwa akina da. Nara ku-wilyaka akina nungkwuwa-wa yiba-wilyaka-juwa kajungwa ningk-aningmi yada nara ngayuwa baba imba alyiyarra baba akina, nara ki-yaminjama. Yi-makama ena ayakwa ngayuwa-manja. Ningki-yamama ningkakina, 'Kuw-angmada-manja wurru-kwala jiba yiya nanukwuta nganyangwa waka maningilida imba waka m-aning-alyarrngwalyilya, kembirra yiku-kwunama ningkakina akwala nungkwa-langwa ngayuwa-wa da,' ningki-yamama ningkakina da. ⁴⁰ Kembirra arngk-ababirna-langwa nganja ning-arta-dinum-eka m-artitarra ngayuwa maningilida imba alyarrngwalyilya ningi-mirnta-dinum-eka ngayuwa da. Nara ki-mungkwula imba ningu-mirakwu-laluma ngawa da.

⁴¹ Ningi-yaminjamama ning-aning-angkawura ngawa ning-ambilyu-wiya ngayuwa nungkwuwa-manja. M-ememberrkwa m-abiyarbuwa mamariyka yiya yinungkwura yirra-minu-wardanguma kajungwa yiku-kwi yada dadiyaw-ana-kiya. Kembirra arija-langwa m-amangbala mu-wilyaba mamariyka yiya yinungkwura ngarningka yirra-minu-wardanguma kajungwa yiku-kwi yada jiba yiya nanukwuta nungkwa-langwa. Akana nungkwaja yi-minu-warrkwam-eka angwarnta nganyangwa arngki-memberrkwa-mirra. ⁴² Nara-maka God ngayuwa-manja kin-ambilya kembirra yiki-larrkani-maka ning-aningi-yanda. Akana anaja God niybina nungw-arrka-mirrya-langwa, niybina Abiriyama-langwa yiya Ajika-langwa, ni-rringkama a-

werrik-awarrya nganyangwa akwa ngawa ni-rringkama warka nganyangwa. Biya alyarrngwalyilya ni-lyangku-werri-bika-jungwunuma nakina yakwuwa-langwa da,” ni-yama Jekaba Lebinu-wa nakina da.

Jekaba akwa Lebina nan-akimarnu-mulangwa ayakwa abirna-langwa

⁴³ Anaja ni-yama Lebina Jekabu-wa, “Wurring-alakana dadiy-awarrka-kiya akwa abirringa-langwa wurri-yukwayuwa abirr-ajukwaba nganyangwa warna. Ngal-ajukwaba amirntak-enena jiba yiya nanukwuta nganyangwa akina. Aning-errbirra ningki-rringkinama ababirna-langwa nganyangwa. Akana ningi-lyang-miri-dinama nganja ningena. Nar-eka ambirra-juma ningena wurring-alakana akwa abirringa-langwa wurri-yukwayuwa, ⁴⁴ kembirra yaki-yarrk-akimirnama ayakwa yakwa-langwa. Kembirra y-akimirna yakwuwa angwarnta yi-mirntukwuna yalakwa nari yada a-yakwabijuma ayakwa yakwa-langwa,” ni-yama.

⁴⁵ Anaja kembirra Jekaba n-angkarna nakina a-wilyabama ngawa angwarnta akwa n-arjiya-juwa yakwijina aningi-lyamarmbi yada angwarnta kajungwa nari yada a-yakwabijuma ayakwa wun-alakina-kiya. ⁴⁶ Biya nanimaka warnungkwarba ena-langwa-manja akwa narr-angkarna akwala abirr-ajukwaba akwa narr-arrng-mirntukwa. Biya na-yabukayina anhinga yakwijina angwarnta-manja. ⁴⁷ Biya ni-yangbi-juwama Jekaba a-miykirra angwarnta Kaleda imba anaja Lebina ni-yangbi-juwama akina angwarnta a-miykirra Jeka Jeyadida, mana alakina-kiya ekirra na-yaminama “angwarnta ngarniki-yaku-werri-bika-langwa.” ⁴⁸ Ni-yama Lebina Jekabu-wa, “Amirntak-enen-eka angwarnta aduwaba

kajungwa yaki-yaku-werri-bikini yada ayakwa yakwa-langwa ambaka-mirra,” ni-yama. Yadikina akina angalya a-miykirra Kaleda. ⁴⁹ Biya ni-yama ngarningka Lebina, “Yaweya yakani-lirra-rringkina yalakana mama y-ayabijaba,” ni-yama. Kembangirra amin-akina-langwa ayakwa Lebina-langwa-langwa a-wilyaba a-miykirra ngarningka angalya-langwa Mijiba, mana akina ekirra Mijiba na-yaminama “yakani-lirra-rringkina-mirri-manja.”

⁵⁰ Ni-yama ngarningka Lebina, “Ki-yamina-manja nungkwuwa awurrariya wurring-alakina-kiya-manja ningkakina akwa ka-mana-manja wurru-kwala ngarningka wurri-darringka dadingiy-ana-mirryi yada, mama ning-aningbala-wiya ngayuwa, ningk-aningma nungkwuwa God yakani-rringkinama yalakana. ⁵¹⁻⁵² Kwuja! Yi-mini-rringka-langwa amirntak-enena angwarnta nganyangwa ningu-wurra-mirntukwa-mulangwa yalakwa yakwuwa-manja wilyarra akwa ngawa enena a-wilyaba-ma aningi-lyamarmba angwarnta ning-arjiya-juwa-mulangwa ngayuwa yaki-yaku-werri-bika-ji yada yakwuwa. Ningena nara a-langarngku-warrkwama amirntak-enena angwarnta ningi-mirntukwa-mulangwa ningena. Nara kembangirra ngayuwa a-wartuma nungkwuwa-manja ningena da. Nungkw-ajukwaba nara ningkakina a-langarngku-warrkwama amirntak-enena angwarnta ningu-wurra-mirntukwa-mulangwa ngayuwa aduwaba akwa ngarningka nara a-langarngku-warrkwama enena a-wilyaba-ma angwarnta aningi-lyamarmba ngal-ajukwaba. Nara kembangirra ningkakina a-wartuma ngayuwa-manja da. ⁵³ Anaja nakina God Abiriyama-langwa niybina-mirrada ngarningka Neyawa-langwa kini-lyangku-werribika-jungwunama nakina yakwuwa-langwa da,” ni-yama Lebina Jakabu-wa.

Anaja kembirra Jekaba ni-yarrk-akumarna ayakwa nari yada a-yarrku-warrkwa-juma amirntak-akina ayakwa Lebina-langwa. Akina ayakwa ni-yarrk-akimarnuma akwa nani-yangbi-juwama nani-miykirra God, niybina-mirrada nungw-anikba Ajika nani-yang-marngkwa-juwa-mulangwa nakina. ⁵⁴ Biya nu-wartanga bullukwa akwa ni-daka angwura-manja yakwijina alinga-jirrirra-manja angak-arjiyinga-manja angalya. God-langwa ni-dakama akina. Biya nan-arti-juwa warni-mamalya ana-langwa akwa na-yabikayinuma wurrakina. Biya nuw-ayjiniu-mulangwa kembirra nuw-ambilyuma yakwijina maning-alyarrngwalyilya marrnga akina-manja ngawa angak-arjiyinga-manja angalya.

⁵⁵ Kembirra m-iyngka-manja maningu-wurtarrya-wiya mamawura ni-mirajangi-manja anaja nakina Lebina, nani-lawurangka nakina lukwuniyawa wurri-yarrngwi-yarrngw-ana akwa nani-lirraki-lawurangka dadiyaw-anikba-kiya. Biya ni-likana arakba ni-lawurradina angalyu-wa nakina da.

32

Jekaba nani-mini-mirntuwarnu-mulangwa nanukwuta-mirrya naniku-kwi yada naw-anikba-wa

¹ An-ajukwaba Jekaba ni-lalika angalya ebina kajungwa naniki-lawurradi yada nakina nungw-anikba-wa. Biya ni-likana nakina lukwakwa ngawu..wa. Abirraja kembirra wurru-kwala warniki-mamirika-ja God-langwa nan-akbirranga nakina. ² Imba nani-rringka-manja Jekaba wurrakina warniki-mamirika-ja God-langwa, ni-yama nakina, “God-langwa angalya ena da,” ni-yama nakina. Biya yadikina ni-yangbi-juwa angalya amiykirra Meyeneyuma mana akina ekirra Meyeneyuma na-yaminama “ambilyuma angalya.” ³ Biya kembirra

nani-larrka nakina arakba wurru-kwala warnungkwarba na-lyangmanguma narru-wilyakama ayakwa ana-langwa naw-anikba-wa Yijawa.

Abirraja nan-akbirranga arakba nakina Yijawa wurrakina akina-manja a-ringbirra angalya Yiduma. ⁴ Akwa na-yama anuwa-wa, “Naniki-marnj-ana Jekabeka ni-bukwaya arija-langwa nakina akwa kani-min-engkirrkaji yada ayakwa nungkwa-langwa. N-ambambilyuma neb-ana-manja Lebina-manja ena-langwa-manja angalya n-anungkwurakb-eka. ⁵ Akwa nu-wilyakinama aduwaba bullukwa yiya dangki yiya jiba yiya nanukwuta akwa ngarningka warniki-minu-wardu-warda ana-langwa. Ngini-ngayindanama nungkwuwa ki-lyalyingminama ningkakina kini-rringkina-mulangwa nakina,” na-yama wurri-mirntak-akina warnungkwarba Yijawu-wa.

⁶ Biya kembirra na-lawurradina wurrakina Jekabu-wa akwa na-yama anuwa-wa, “Yirri-likanuma yarna naw-anu-wa akana ni-bukwaya ni-likajama arakba nakina kajungwa yikin-akbirrangayini yada. Wurr-ababirn-eka warnungkwarba anuwa-manja 400,” na-yama wurrakina Jekabu-wa. ⁷ Anaja Jekaba n-akbard-eka akina-langwa ayakwa akwa nu-werrik-awarrya-da arakba nakina. Kembirra nan-ayabijaba-kama warni-mamalya ana-langwa wurru-wurrak-ambilyuma. Kembirra ngal-ajukwaba n-ayabijaba-kama jiba yiya nanukwuta yiya kamila akwa ngawa bullukwa ana-langwa a-wurrak-ambilyuma. ⁸ Ni-lyangki-yama nakina, “Yijawa kawarti-yina-manja awinyamba wurru-wurraku-wilyabamanja kembirra wurru-kwala ka-lyumadinama wurri-yngkinyungwurra,” ni-lyangki-yama nakina Jekaba.

⁹ Biya ni-biriyamina Jekaba God-uwa. Ni-yama, “Ningkakina-eka Ningk-aningi-karrawara ni-mir-

arrka-langwa Abiriyama-langwa akwa ngawa nungw-arrka-langwa Ajika-langwa. Engkirraja-langwa kembirra ngayuwa-wa. Ningi-lawurradinama ngayuwa aduwaba nungw-arrka-langwu-wa angalya akwa ngawa nganyangwu-wa warni-mamalya, mana yi-maka-mubaba nungkwuwa, Yaweya. Yi-makam-eka aningaba ngayuwa-manja ki-yamina-mulangwa nungkwuwa. ¹⁰ Biya nara yiki-lalika ningk-aning-angkawura ning-ambilyu-wiya ngayuwa Mejubudamiya-manja imba ningki-marngkirra-dinuma ngayuwa-manj-eka. Akana nganja nara ki-yama aning-errbirra aningaba nungkwa-langwa. Ningi-yaku-warrkwa-manja Aningi-Jardina Adalyuma adiniba-wiya, nara ebina nganyangwa imba wulkwa arntuwarra. Akana yu-kwama arakba ababirna aning-iningaba nganyangwa. Kembirra aduwaba wurru-wurrak-ambilyuma warna nganyangwa akwa ngawa a-wurrak-ambilyuma amirntak-enena nganyangwa. ¹¹ Marrakba, yi-mamirika-jina-langwa ngarningka aduwaba, nari yada a-ngajuma nawarrka Yijawa ngayuwa-manja,” ni-yama Jekaba God-uwa.

Biya ni-yama ngarningka anuwa-wa, “Ning-akbardanam-eka ngayuwa angwurra. Ning-akbardanama ngayuwa naniki-lika-langwa Yijawa nakina naniku-warti yada awinyamba yirruwa-manja akwa naniki-ngaji yada yirruwa yirr-ababirna-langwa, yirr-ababirna-langwa yarnungkwurba akwa ngarningka wurri-darringka akwa wurri-yukwayuwa abirr-ajukwaba. ¹² Nungkwaja ningki-yarrk-akimarnuma ayakwa kajungwa aningaba ngayuwa-manja ki-yamini yada nungkwuwa, akwa ngawa k-akima-jungwuni yada ngayuwa wurr-ababirna wurri-yukwayuwa nganyangwa. Yi-makama kuw-arrangbi-jayina-mulangwa abirra-langwa wurri-yukwayuwa kuw-ababirna-dina-mirruwa wurrakina. Abirraja ka-

wurra-mirdinama wurrakina wubirra laka ajiringka ababirna mijiyalya-manja. Nara kembirra nungkwaja ayakwabijuma ebina ningki-yarrk-akimarni-mirra ayakwada,” ni-yama Jekaba God-uwa.

¹³ Biya Jekaba n-ambilya akina-manja angalya alyarrngwalyilya. Wurtarrya-wiya kembirra ni-mirntukwama akwa ni-mirntuwarnuma nanukwuta-mirrya ana-langwa naniku-kwi yada naw-anikba-wa Yijawa. ¹⁴ Ngalaja 200 nanukwuta a-darringka-wiya akwa 20 anungkwarba-wiya, yiya 200 jiba a-darringka-wiya akwa 20 anungkwarba-wiya, ¹⁵ yiya 30 kamila a-darringka-wiya akwa a-yukwayuwa ngala-langwa, yiya 40 bullukwa a-darringka-wiya akwa 10 anungkwarba-wiya, akwa ngawa 20 dangki di-darringka-wiya akwa 10 dadi-nungkwarba-wiya. ¹⁶ N-ayabijaba-kam-eka nakina amirntak-akina a-wurraki-mangbala, ngaluwa waka nanukwuta-wiya, ngal-ajukwaba waka jiba-wiya, ngal-ajukwaba kamila-wiya, ngal-ajukwaba bullukwa-wiya akwa ngal-ajukwaba waka dangki-wiya. Biya nani-makama warniki-minu-wardu-warda wurri-mangbala karr-akwurraini yada amirntak-akina. Ni-yama wurri-mirntak-akinu-wa warniki-minu-wardu-warda enalangwu-wa, “Yiki-likaja arakba yiki-lyangmana. A-wurraku-wilyaba adiniba-wiya ka-likajama biya ambakamirra a-wurraku-wilyaba ka-likajama ka-yuwayinama akina.”

¹⁷ Biya ni-yama nakina naning-adinuba-wiyu-wa naniki-minu-wardu-warda, “Yijawa nawarrka nganyangwa kin-akberranga-manja ningkakina, kini-yaminama nakina nungkwuwa-wa, ‘Ni-miyambana nu-bungkawa nungkwa-langwa?’ kini-yaminama, ‘Akwa ngambu-wa ki-likajama? Akwa angkabirra-langwa amirntak-enena nanukwuta-mirrya?’ kini-

yaminama nawarrka. ¹⁸ Kemberra nungkwamba-langwa ki-yaminama nungkwuwa anuwa-wa, 'Jekaba-langwa amirntak-enena. Nakina kani-min-engkirrkaji yada ayakwa nungkwa-langwa akwa ni-larrkama amirntak-enena nungkwa-langwi yada. Nakin-eka ni-bukwaya arija-langwa ni-likajama,' kini-makinama nungkwuwa kemberra Yijawu-wa," ni-yama Jekaba ena-langwu-wa naniki-minu-wardu-warda.

¹⁹ Biya nani-makama nakina ena-langwa-manja warniki-minu-wardu-warda wurr-ababirna-manja narr-akwurrajuwa-mirri-manja jiba-mirrya, nani-makama wurri-di-dirrbira ngawa ebina-mirrada ayakwa kajungwa warniki-yami yada wurrakina abirr-ajukwaba Yijawu-wa. Ni-yama abirruwa-wa, "Yikin-akbirrangina-manja Yijawa kemberra yiki-yaminama anuwa-wa enena ayakwa, ²⁰ 'Yawa, Jekab-eka kani-min-engkirrkaji yada ayakwa nungkwa-langwa akwa ni-likajama ni-bukwaya arija-langwa nakina,' yiki-yaminama kirrakina," ni-yama Jekaba abirruwa-wa. Imba ni-lyangki-yamama nakina, "Adiniba-wiya kini-manama nawarrka amirntak-enena nanukwuta-mirrya. Kemberra arija-langwa kan-akbirranginama nakina ngayuwa. Dukwa akina-langwa ninganu-kwa-mulangwa amirntak-akina kani-mini-yakwabijinama ngayuwa da," ni-lyangki-yamama Jekaba nakina.

²¹ Biya kemberra nani-larrkama arakba nakina Jekaba wurri-mirntak-iybina warniki-minu-wardu-warda, na-lyangmanguma narru-wilyakama nanukwuta-mirrya. Imba n-ambilyuma nakina yakwijina ngawa. Biya nalyarrngwalyilya-da arakba akina da.

Jekaba-langwa ekirra anikaduwa

²²⁻²³ Biya makina-manja ngawa m-aning-alyarrngwalyilya Jekaba ni-mirajanga nakina akwa

nani-lirraki-larrkama wurr-adingabil-ana Rejila akwa ngawa Liya narringi-yaku-warrkwama adalyuma a-miykirra Jabakwa. Akwa ngawa wurring-ambilyuma wurr-adingabil-ana wurring-adiki-minu-wardu-warda-kiya wurring-adi-miykirra-kiya Bilya akwa ngawa Jilba abirring-ajukwaba nani-lirraki-larrkama narringi-yaku-warrkwama, akwa ngawa wurr-ababirna-langwa wurri-yukwayuwa ana-langwa. Akwa ngawa ababirna-langwa amirntak-ijika ana-langwa ni-larrkanuma adinakba.
²⁴ Imba n-akwukawura n-ambilyuma nakina.

Anaja nu-wilyaba nani-mamalya ni-likanuma alyarrng-walyilya ngawa Jekabu-wa akwa arakba nani-yku-wurr-iyinuma wun-alakina ayarrka-mirra. Nani-yaminjama wun-alakina ngawa nani-yku-wurr-iyinuma ngawu...wa. Biya akwudangwa arakba na-ykbadanga. ²⁵ Biya nani-rringka-manja nakina nani-mamalya nakina Jekaba nara kini-mirntak-ayuwayanga, kembirra nan-angkarr-baja arringka-manja. Imba ngalaja amanjanjinyirra arringka Jekaba-langwa na-lalika-juma arakba, nuw-arrya-duma akina da.

²⁶ Biya ni-yama nakina nani-mamalya Jekabu-wa, “Yi-larrkiya arakba! Adiniba ena ka-ykbadiyama,” ni-yama.

Imba ni-yama Jekaba, “Ki-yangbina-manja ningkakina aningaba ayakwa ngayuwa-wa, kembirra yiba-larrkiyama ngayuwa ningkena da,” ni-yama nakina Jekaba anuwa-wa da.

²⁷ Anaja ni-yama nakina nani-mamalya, “Ningki-miyambana ningkena ningk-ani-miykirra?”

“Ngayuwa ningena Jekaba,” ni-yama anaja.

²⁸ Anaja ni-yama nakina nani-mamalya, “Nara arakba ngi-yangbi-juma Jekaba ningk-ani-miykirra,

imba anikaduwa arakba ekirra Yijireyila nungkwa-langwa aduwaba. Ningkarra-wilyaka-juwama warni-mamalya-manja ningk-arrbid-eka ningkakina God-manja. Akwa ngarningka ningkarra-wilyaka-juwama warni-mamalya-manja ningk-arrbid-eka ningkakina warni-mamalya-manja ngarningka ngawa. Kembangirra akina-langwa Yijireyila arakba ningkakina ningk-ani-miykirra aduwaba-langwa,” ni-yama nakina. Ni-yangbinuma akina ayakwa mana akina ekirra Yijireyila na-yaminama “nani-yku-wurr-iyini-mirri-manja nakina akwa God.”

²⁹ Anaja kembangirra ni-yama Jekaba, “Yi-maka-langwa nungkwa-langwa ekirra.”

Imba ni-yama, “Miyambana-birra nungkwuwa ningki-ngayindanama nganyangwa ekirra k-aningmi-dinama?” ni-yama. Kembangirra nani-maka Jekaba-manja aningaba ayakwa kajungwa aningaba ka-ngekbiraka-jungwuni yada arija-langwa ana-langwa.

³⁰ Kembangirra ni-likani-mulangwa nakina nani-mamalya engku-wa anaja nakina Jekaba ni-yaku-werri-bika arakba nakina. Ni-lyangki-yama, “Amandangwa. Nakina-bina God anuwa na!” ni-yama nakina. “Ningani-rringkama nani-mukwurra akana ningena ngawa ning-aniba ngayuwa da.” Kembangirra ni-yangbi-juwama angalya akina Buniyela mana akina ekirra Buniyela na-yamina-mirra “God-langwa nani-mukwurra.”

³¹ Biya nima-merrk-ambijangini-manja ngawa mamawura, kembangirra Jekaba ni-lalika arakba nakina akina angalya biya ni-yaku-warrkwa arakba akina Adalyuma Aningi-Jabakwa. Akana n-arntuwarrkinuma arakba nakina, mana n-angk-arrk-arrkwijayinuma arrringka-manja baba. ³² Akwa aduwaba ngawa Warningi-Yijirayila warni-mamalya kuw-alyibarina-manja a-

madangkwa wurrakina, nara alyibaruma yayarra arringka-langwa bullukwa-mirrya-langwa, mana baba niybina nani-mamalya nani-ngaja-mubaba Jekaba arringka-manja da.

33

Jekaba akwa Yijawa nan-akbirrang-anju-mulangwa

¹⁻² Akini yada ngawa miybina-manja mamawura Jekaba nani-rringka ni-bukwaya Yijawa ni-likanuma anuwa-wa akwa ngarningka wurru-wurra-kwilyimida warnungkarba 400 anuwa-manja. Kembangirra nani-lirraki-makama Jekaba wurring-alakina-kiya Bilya akwa Jilba. Kembangirra abirringaja narra-wurra-mirntukwama wurri-yukwayuwa abirringa-langwa akwa nuw-alkayanguma na-lyangmanguma. Anaja kembangirra nanga-makama Liya-manja. Kembangirra ngal-amba-langwa narringa-mirntukwama wurri-yukwayuwa ngala-langwa biya ngaluwa akwa wurri-yukwayuwa ngala-langwa nuw-alkayanguma akwabirrangarna. Ngarningka nanga-makama Rejila-manja. Kembangirra abirnaja wun-alakina Rejila akwa ngawa nabirr-adikba Jawijiba arija-langwa nan-alkayanguma akwabirrangarna. ³ Anaja kembangirra ni-likana Jekaba nakina Yijawu-wa akwudangwa akwa n-abiluwandinga ajiringka-manja kajungwa naw-anikba n-akakirumi yada kani-min-engkirkaji yada nakina anuwa-wa. Arngki-mangbala-mirra akwa arngk-ambilyum-eka n-abiluwandingama nakina. ⁴ Akana anaja nakina Yijawa n-angkarra Jekabu-wa nanu-kwurukwa akwa nan-engkarrnga akwa nani-lawurangka. Biya nanu-ngwadi-jayinuma ngawa wun-alakina nani-ykbarrnga-jayinu-mubaba angwurra. ⁵ Biya Yijawa n-andiyaya akana nani-rringka wurri-mirntak-akina wurri-yukwayuwa akwa

wurri-rnti-rnt-arrngwa. Ni-yama, “Wurri-miyambana warna warni-mamalya?”

Anaja ni-yama Jekaba, “God-eka ni-marngkirra-dinuma ngayuwa-manja akwa nginu-kwama wurri-mirntak-enena wurri-yukwayuwa da.” ⁶ Kembirra abirringaja Bilya akwa Jilba narring-akwudangwukajungwa akwa ngawa wurri-yukwayuwa abirringalangwa, akwa nuw-abiluwandi-jayinuma abirra-ajukwaba Yijawa-manja. ⁷ Kembirra ngalaja Liya ying-akwudangwukajungwa akwa ngawa wurri-yukwayuwa ngala-langwa, akwa nuw-abiluwandi-jayinuma abirra-ajukwaba. Kembirra abirn-amba-langwa arija-langwa Jawijiba akwa Rejila nan-akwudangwukajungwa wunalakina akwa nan-abiluwandi-jayinuma Yijawa-manja abirn-ajukwaba wun-alakina da.

⁸ Anaja nakina Yijawa ni-yama, “Amirntak-akina bullukwa-murrya ningi-rringkama lukwakwa kayamarrkinama akina?” ni-yama.

Anamba-langwa ni-yama Jekaba, “Nganiyarra, kada akin-eka nungkwa-langwi yada da. Yirra-ngayindanguma ningkakina ki-yakirrerri-dini yada.”

⁹ Anaja ni-yama Yijawa, “Ababirn-eka arakba ena ngaya, nanikama. Imba min-ambilya akina nungkwaja nungkwa-langwi yada,” ni-yama.

¹⁰⁻¹¹ Imba ni-yama ngarningka Jekaba, “Yirra-mini-ngayindanama amandangwa ku-wilyakini yada nungkwuwa, mana ningk-errkwulinu-mubaba ngayuwa-manja. Nar-eka ningkakina k-awinyamba-dina yikilarrkana engku-wa. Imba ningk-aningab-eka ngawa ning-aniki-marnj-ana-manja. Yirra-rringkina-manja ningk-ani-mukwurra ningkakina, akin-eka wubirra laka ningani-rringkinama God-langwa nani-mukwurra arakba ngayuwa. Anaja God-eka ni-marngkirra-dinuma nakina

ngayuwa-manja akwa nginu-kwama ababirna-langwa aning-errbirra ningi-ngayindanguma ebina,” ni-yama Jekaba. Kembirra arakba-langwa amirntak-akina ni-mirntaki-manguma anaja nakina Yijawa ena-langwi yada arakba da.

¹² Biya ni-yama Yijawa Jekabu-wa, “Kwa, arakba yilikaja. Ngayuwa adiniba-wiya ngi-lyangmanama nin-gena,” ni-yama.

¹³ Anaja ni-yama Jekaba, “Ningk-aningm-eka ningkakina nungkwuwa wurri-yukwayuwa nganyangwa warning-iyngbida-ma warna. Imba k-ambirra-jinama ngayuwa jiba yiya bullukwa akwa a-yukwayuwa. Ngayuwa k-anjirrkina-manja amirntak-akina mu-wilyaba-manja ngawa marrnga ngalaja ka-mirntakijungwunama ababirna-langwa akina da. ¹⁴ Likaja arakba lyangmana. Nganja k-abirraki-yuwarnama arija-langwa. Ki-likajama ambaka-langwa k-ambirra-jinama bullukwa-murrya akwa wurri-yukwayuwa nganyangwa yandalangwa yik-akbirranginama ningkakina Yiduma-manja,” ni-yama Jekaba.

¹⁵ Anaja ni-yama Yijawa, “Kembirra ka-mirntakilalikinama ngayuwa wurru-kwala warnungkwarba yalakwa nungkwuwa-manja.”

“Miyambana-birra?” ni-yama anaja Jekaba. “Yirra-ngayindanama ningkakina ki-yakirrerri-dini yada,” ni-yama.

¹⁶ Kembirra akini yada ngawa ni-lalikama anaja Yijawa akina angalya naniki-lawurradi yada Yidumu-wa. ¹⁷ Imba anaja Jekaba ni-likana nakina aminiyngku-wa angalya.

N-ali-likanu...wa. Biya Jakida-manja ni-yarda arakba. Biya ni-likira-kama alikira ana-langwa yakwijina imba

amiyarra ni-ngekbirakama bullukwa-langwa. Biya ni-yangbi-juwama angalya a-miykirra Jakida, mana akina ekirra Jakida na-yaminama “amiyarra.”

¹⁸ Bi...ya ambaka-mirra ni-lalika Jekaba akina angalya akwa ni-likana engku-wa angwurra Jekemu-wa. E...ngka-langw-eka angalya Mejubudamiya-langwa ni-likanuma nakina ni-yngki-nyungwurra ngawa yanda-langwa ni-yarduma Kenina-manja. Biya Jekema-manja akwudangwa ni-ngekbirakama angalya. Imba akin-eka angalya Jekema amin-ababirna alikira yiya warni-mamalya akina. ¹⁹ Biya Jekaba ni-manga nakina angalya ana-langwa angwarnta-mirra. Nanu-kwama 100 angwarnta amamuwa ajilba-mirra Warningi-Yamawa warni-mamalya. Imba nakin-eka Yamawa nungw-anikba Jekema-langwa nakina. ²⁰ Kembirra nu-wurrak-arjiya-juwa angwarnta aldi yada ni-ngekbirakama akina God-langwa. Biya ni-yangbi-juwama akina alta a-miykirra “God Niybina Warningi-Yijirayila-langwa Warni-mamalya” nakina da.

34

Jekema nanga-rntirka-mulangwa amangwumangwa Dayina-manja

¹ Arngkawura ngalaja yingi-likana Dayina dakina, diybina dadiyaw-arringga dabirr-arringga Jekaba-langwa akwa ngawa Liya-langwa, narringa-ngarranguma wurrukwala wurri-darringga Warningi-Kenina dakina da.

² Yakwijina anaja nu-wilyaba n-anungkwarba nangarringkama dakina. Nani-miykirra Jekema. Imba nungw-anikba Yamawa Naningi-Yiba nakina. Nu-Bungkaw-eka Yamawa akina-manja angalya. Imba nanukw-anikba Jekema nanga-rringka Dayina akwa nanga-manga, biya nanga-wilyaka errberrba-wa akwa nang-engkarrnga yakwijina. ³ Nanga-rringkama nakina dadingab-eka akwa

ni-lyalyingminuma dakina akwa aningaba ayakwa ni-yangbinuma ngaluwa-manja. ⁴ Biya kembirra nani-makama nungw-anikba-wa, “Yi-mini-mana dakina dadi-yara nganyangwi yada dadingiy-arrka,” ni-yama.

⁵ Kembirra anaja Jekaba n-engkirrka nakina ayakwa ebina-langwa ni-yama-mulangwa Jekema dadiyaw-anikba-manja akana nara kuw-ambilya yakwijina anuwa-manja warnninukw-ana. Nuw-ambilyuma angakwuba-wiya bullukwa-mirrya-manja wurrakina. Kembirra n-ambirrarinuma Jekaba warniki-lawurradi yada wurrakina. Kaba ngawa n-ambilyuma nakina da.

⁶⁻⁷ Na-lawurradini-manja angalyu-wa warnninukw-ana Jekaba-langwa abirnaja Jekema akwa nungw-anikba Yamawa nani-likana yanjarrikina ayakwi yada wun-alakina. Kembirra arakba abirraja Jekaba-langwa warnninukw-ana nuw-engkirrka-manja akina ayakwa narrak-ardarr-eka awinyamba. Na-yama, “A-wurru-wurrariy-eka ni-yamama nakina nani-mamalya da,” na-yama. “Yirrani-yali-juma nakina yirr-ababirna-langwa yarni-mamalya Yarningi-Yijireyila nanga-mangu-mulangwa errbirra nakina Jekaba-langwa dadiyaw-anikba da,” na-yama wurrakina.

⁸ Imba anaja Yamawa nungw-anikba Jekema-langwa ni-yama Jekabu-wa, “Nanukw-arrk-eka ni-lyalyingminama dadiyaw-anu-wa, kamba kinu-kwuna nakina?” ni-yama. ⁹ “Yak-akimirnama ayakwa yalakana aduwaba. Yiku-kwunama kirrakina wurr-adi-diyaw-anungwa nungkwurra-langwa, kembirra yirr-amba-langwa ka-kwunama yirra-langwa dadiyaw-arrka-mirrya nungkwurruwa-wa. ¹⁰ Kembirra yik-ambilyama kirrakina yirra-langwa-manja angalya ngarru-wurrakawura-ma. Yiki-ngayindana-manja, kembirra yik-ambilyama aning-errbirra-manja angalya kirrakina. Aning-errbirr-eka

warka yik-akbirranginama kirrakina kajungwa yiki-mani yada anhinga-mirrya. Akwa ngarningka nungkwurra-langwa angalya yiki-bayindanama akina,” ni-yama Yamawa.

¹¹⁻¹² Anaja Jekema ni-yangbinuma anamba-langwa ayakwa Dayina-langwu-wa nungw-adikba akwa ngala-langwu-wa wurr-awuw-ada. Ni-yama, “Marrakba, wurr-errkwuliya-langwa nganja ningena. Yirri-makina ayakwa. Aning-errbirra amirntak-ijika kirri-ngayindanama kirrakina ka-kwunama akina. Yiki-lyangku-wamina-manja yikingi-yakayina-manja yirring-alakana kembirra ka-kwunama ningena ngayuwa angwarnta yiya amirntak-ijika nungkwurruwa-wa da,” ni-yama Jekema.

¹³ Akana abirraja Jekaba-langwa warnninukwana nani-kadikama Jekema-manja akwa nungw-anikba-manja ni-yama-mulangwa Jekema nakina. ¹⁴ Na-yama, “Nara-manja a-ringandi-jungwuma a-mukaduwamirri-kajungwuma ningkakina kembirra nara a-kwama yarna dadiya-marnj-arrka yirra-langwa nungkwuwa-wa. Yiki-yaliyanam-eka. ¹⁵ Imba yiku-mukaduwamirri-kajungwuna-manja nungkwurnuwa akwa nungkwurna-langwa warnungkwarba wurr-ababirna-langwa kajungwa yirruwa wubirra yiki-yamini yada kirrakina, kembirra yirruwa ka-kwunama daka dadiya-marnj-arrka nungkwuwa-wa da. ¹⁶ Ka-kwunama yirra-langwa dadiyaw-arrka-mirrya nungkwurruwa-wa, kembirra nungkwurr-amba-langwa yiku-kwunama nungkwurra-langwa wurr-adi-diyaw-anungwa yirruwa-wa. Yik-ambilyam-eka yarna yalakwa kembirra ngarruwurakawura-ma ngawa da. ¹⁷ Akana nara-manja a-lyangku-wamama a-ringandi-jungwuma karna kirrababirna-langwa karnungkwarba kembirra yiking-

angkirnama arakba dadiya-marnj-arrka akwa yiki-lalikinama yarna enena angalya nungkwurra-langwa da,” na-yama.

¹⁸ Aningab-eka akina ayakwa ebina nan-engkirrkama Jekema akwa nungw-anikba wun-alakina. ¹⁹ Kembirra nara kin-ambididina Jekema imba ni-yama nakina ebina-langwiya ayakwa ngawa da mana ni-lyalyingminuma dakina Dayina baba da. Jekem-eka nakina ni-mikbiyiya-dangwa n-aruma ena-langwa-manja warni-mamalya.

²⁰ Biya kembirra nani-likana wun-alakina Yamawa akwa nanukw-anikba Jekema akawiyuwiyabu-wa ebinu-wa adaku-wa angalya akwi-lyalyimbukwaju-wa ayakwi yada wun-alakina. Biya nani-makama wurri-minakina angalya. ²¹ “Warn-eka warnungkwarba wurri-milyukwa na-werriki-marrngbi-jayinama,” na-yama. “Ab-ambilya yalakwa ngakwurra-langwa-manja angalya ngakwurruwa akwa abi-likaja errbirra enena-manja angalya. Adurrngwarna ena angalya ngakwurra-langwa, kembirra abirra-langwa abirr-ajukwaba ena angalya da. Ngarra-mana abirra-langwa wurr-adi-diyaw-arrngwa imba ngarra-kwuna kembirra arrkala wurr-adi-diyaw-arrka ngakwurra-langwa abirra-langwi yada wurra-didingiy-arrngwa. ²² Imba abirraja wurri-mirntak-enena warni-mamalya ngarrabi-ngayindanama ngakwurruwa aku-mukaduwamirri-kajungwunama ngarnungkwarba, wubirra na-yaminjaminama wurrakina. Nara-manja, kembirra nara a-lyangku-wamama wurrakina akwa nara yalakwa ambilyuma ngakwurruwa ngarru-wurrakawura-ma ngarna da. ²³ Yalakwa kuw-ambilya-manja wurrakina ngarru-wurrakawura-ma, kembirra ngakwurra-langwi yada arakba ababirna-langwa jiba-mirrya yiya amirntak-ijika-mirrya narri-larrngku-wilyaka-mirra yangkwurrangwa akina da. Kembirra

aka-makina wurrakina kuw-ambilyama yalakwa da,” nani-yama Jekema akwa nungw-anikba.

²⁴ Abirraja wurr-ababirna-langw-eka warnungkwarba wurri-min-akina angalya na-mirntaki-yama, “Aningab-eka ayakwa akina,” na-maki-jayinuma wurrakina. Biya kembirra na-mukaduwamirri-kajayina arakba wurr-ababirna-langwa warnungkwarba.

²⁵⁻²⁶ Bi...ya m-abiyakarbiya-manja marrnga nuw-arrkwijayinu-wiya ambaka wurrakina warnungkwarba, abirraja kembirra Jekaba-langwa wun-ambilyuma warnukwa-bilana Jimiyina akwa Libaya, Dayina-langwa naw-adikba-kiya, nanu-wilyaka kaliwanga, nan-ajabangwuna, kembirra nan-awiyabana arumu-wa angalya amirama-langwiya. Kembirra narrawartanguma wun-alakina Yamawa akwa nanukw-anikba Jekema akwa ngawa wurr-ababirna-langwa warnungkwarba. Kembirra narringa-jadi-juwa wun-alakina Dayina Jekema-langwa-langwa alikira akwa na-biki-lyumada arakba da. ²⁷ Kembirra narrawartangu-mulangwa wun-alakina wurr-ababirna-manja warnungkwarba, abirraja Jekaba-langwa wurru-kwala warnninukw-ana na-mirntaki-likana narri-mirntakimanga aning-errbirra amirntak-ijika-mirrya akwa narruwilyakama abirra-langwi yada. Kembirra yadikina narra-mini-lawurraka-juwa awurrariya narringa-yali-ju-mubaba dadiya-marnj-arringga. ²⁸ Narri-manguma jiba yiya nanukwuta yiya bullukwa yiya dangki akwa ngawa amirntak-ijika, ababirna-langwa amirntak-iybina nuw-ambilyi-mirri-mirri angalya-manja arrawa, akwa ngawa amirntak-iybina nuw-ambilyi-mirri-mirri errberrba-manja. ²⁹ Ababirna-langwa alarr-ngekbirna narri-mangum-eka. Akwa wurr-ababirna-langwa wurri-darringka akwa ngawa wurri-yukwayuwa abirra-langwa

narra-manguma. Akwa ngarningka aning-errbirra alikira-langwa narri-mangum-eka wurrakina da.

³⁰ Imba anaja Jekaba ni-yama nakina wun-alakina-kiya-wa Jimiyina akwa Libayu-wa, “Nungkwurnuwa yirri-mini-ngekbirakama awurrariya nganyangwa. Aduwaba-langwa abirraja warna Warningi-Kenina warni-mamalya kabu-wirriykbinam-eka ngayuwa-wa. Abirr-ajukwaba Warningi-Bereja warni-mamalya akwa ngawa warning-errbirra warni-mamalya enena-manja angalya kabu-wirriykbinam-eka,” ni-yama. “Wurr-ambawura wulkwa warna warnungkwarba nganyangwa da. Kembirra wurru-wurrak-akina ka-yakayina-manja kajungwa kabawinyamba-kini yada ngayuwa-manja, kempa akabi-jarrukwunam-eka ngakwurruwa da,” ni-yama.

³¹ Abirnaja nani-yama wun-alakina, “Nara a-mini-ngayinduma yin-alakana dadiya-marnj-arrka dakina ayali-juma errbirra wurrakina da, akwa amin-akinalangwa yini-yamama yin-alakina da,” nani-yama Jekabu-wa nanu-maka da.

35

Jekaba ni-lawurradini-mulangwa Bedelu-wa

¹ Anaja nakina God ni-yama Jekabu-wa, “Likaja arakba ena-wiya Bedelu-wa akwa k-ambilya yakwijina. Yakwijina ki-yardiya-manja nungkwuwa, kembirra ki-ngekbirakinama alta nganyangwi yada. Ngayuw-eka ningena Ningena God ningiybina ningi-jadanguma nungkwuwa-manja akini yada ngawa ningki-lyumadi-manja nungkwuwa naw-ana-langwa Yijawa-langwa,” ni-yama.

² Anaja kembirra Jekaba ni-yangbinuma amirntak-enena ayakwa ena-langwa-manja warni-mamalya akwa ngawa wurru-kwala-manja warni-mamalya wurriybina

nuw-ambilyi-mirri-manja anuwa-manja wurrakina. Ni-yama, “Wurru-wurriya akina akiringiringanda amalawudawarra amirntak-ijika nungkwurra-langwa, ebina kirri-manguma wurru-kwala-langwa warni-mamalya. W-ajarri-jungwuna arakba, kembirra yik-awiyabana di-mungkwurda dimballa. ³ Aki-lalikinama ena angalya aki-likaji yada Bedelu-wa. Yakwijina kingekbirakinama ngayuwa alta God-langwa. Nakina-bina da ngini-mamirika-juwama ngayuwa ningu-werrik-awarrya-dinu-manja ningiybina. Ngayuwa-manja ngawa da ni-likanuma God da a-mirntak-ibinu-wa angalya ngayuwa ningi-likani-mirruwa da,” ni-yama Jekaba.

⁴ Kembirra abirraja nanu-kwa wurrakina Jekaba-manja amalawudawarra ababirna-langwa akwa ngawa amirntak-ijika eningumada-lan amirntak-iybina nuw-awiyabayinuma wurrakina mada-manja. Imba Jekaba ni-mungkadina edirra biya ni-mirntaku-wurranga arrawu-wa ababirna-langwa biya ni-rungkwaba arakba arrawa akina. Ngalaja ebina edirra nu-mungkadinuma nakina Jekema-manja akwudangwa nuw-ambilyuma akina, ebina-manja akwurtukwurta eka arrawa. ⁵ Kembirra arakba abirraja Jekaba akwa warnninukw-ana analangwa na-wurraki-likana wurrakina. Imba abirraja wurr-ababirna-langwa warni-mamalya Jekema-manja yiya akwala-manja angalya akwudangwa na-wurrak-akbarda wurrakina akwa na-waranguma wurrakina nara karra-larrmanga da.

⁶ Abirraja kembirra Jekaba-mirrya nuw-alilikanu...wa. Biya arakba Luja-manja na-wurrak-ambarrnga yakwijina. Akin-eka angalya Kenina-manja nuw-ambilyuma akana aduwaba ngarri-yangbi-jinama Bedela akina. ⁷ Biya ni-ngekbiraka yakwijina alta angwarnta-mirra. Biya ni-yangbi-juwama angalya a-miykirra “God Naningi-

Bedela.” Nu-kwama akina a-miykirra mana arakba-wiya nakina God n-abilyarri-kajungwu-mubaba yakwijina anuwa-manja akini yada ngawa ni-lyumadi-manja naw-anikba-langwa nakina.

⁸ Ngalaja yingi-jungwa arakba Ribeka-langwa dadiki-minu-wardu-warda didarringka dadi-miykirra Debura. Abirraja kembirra narringa-wilyaka dadiki-jungwa adurrngwarnu-wa eka nuw-angkarrini-mirruwa arrirra dalada biya narringa-yindirrwarna dakina akina-manja eka arrawa. Biya akina eka Bedela-manja akwudangwa narri-yangbi-juwama “Eka N-angwadayini-mirri-manja” a-miykirra.

⁹ Yakwijina ngawa Bedela-manja, ni-lawurradini-mulangwa nakina Jekaba angaluba Mejidamiya-langwa, anaja God ni-jadinga nakina ngarningka anuwa-manja. Biya ni-yangbina aningaba ayakwa aningilyamarmba anuwa-wa. ¹⁰ Ni-yama God nakina anuwa-wa, “Nungkwuwa ningkena ningk-ani-miykirra Jekaba imba aduwaba-langwa Yijireyila ngarningka ekirra nungkwalangwa akina da,” ni-yama nakina. Nanu-kwam-eka nakina enena ekirra anikaduwa Jekaba-manja ¹¹ biya ni-yama anuwa-wa, “Ngayuw-eka ningena Ningena God n-iyngbida-dangwa. Nungkwaja ka-wilyakina ningkakina wurr-ababirna ni-mirana-mirrya warnik-inikaduwa. Abirraja wurrakina kuw-ababirna-dinama akwa ka-wurra-kwilyimida-dinama wurri-lyimberrkwilyimida warni-mamalya wurri-lyimberrk-ayabijaba yiya wurri-lyimberrk-ayabijaba kuw-ambilya-mirruwa arakba wurri-mirntak-akina. Imba abirraja wurru-kwala wurri-bu-bungkawa wurrakina ka-bungkawa-dinama abirra-langwa-manja angalya. ¹² Imba nganja yibakwunama angalya ebina ninganu-kwama adiniba-wiya Abiriyama-manja biya kembirra anamba-langwa Ajika-

manja. Nungkwuwa-manja yiba-kwunama aduwaba akwa ngawa warnik-inikaduwa-manja ni-mirana-mirrya abirramba-langwa,” ni-yama God Jekaba-manja da. ¹³ Biya nani-lalika arakba da.

¹⁴ Anaja kembirra Jekaba n-arjiya-juwa a-wilyabama angwarnta kajungwa naniki-yaku-werri-biki yada nakina God-langwa ayakwa. N-arjiya-juwama akina ebina-manja ngawa angalya God ni-yangbini-mirri-manja anuwa-wa. Biya ni-jirabama amalyirra akwurana-langwa akwa ngawa aliba-langwa amalyirra yakwijina akina-manja angwarnta kajungwa akwurtukwurti yada ngawa akina da. ¹⁵ Biya ni-yangbi-juwama nakina akina angalya Bedela, mana akina ekirra Bedela na-yaminama “alikirra God-langwa.”

Yingi-jungwu-mulangwa Rejila

¹⁶ Biya kembirra Jekaba akwa ana-langwa warni-mamalya narri-lalikama akina angalya Bedela warniki-liko yada wurrakina nuw-angkarrini-mirruwa arrirra dalada engembu-wa Eburadu-wa. Akana, nara-wiya karrakbirranga-rnwa Eburada, ngalaja yingu-werri-bikajungwa arakba Rejila. Kembirra nuw-ambarrnga arakba wurrakina wilyarra. Imba ying-arrkwijayina angwurra dakina Rejila. ¹⁷ Ngalaja du-wilyaba dadiki-minuwardu-warda didarringka nanga-mamirika-juwa dakina. Akana ying-arrkwijayina ngawa dakina Rejila angwurra. Kembirra dakina didarringka yingi-yama ngaluwa-wa, “Nara akbarduma. Mungkwa-ba ngarningka naka ni-yukwijiya n-anungkwarba,” yingi-yama. ¹⁸ Akana dadiki-jungwangani yada arakba dakina Rejila. Biya yingingengku-wangini-manja dakina aningi-lukwuniyawa arrirra yingini-yangbi-juwama Benani nani-miykirra, mana akina ekirra Benani na-yaminama “nabirraka

nganyangwa-langwa a-werrik-awarrya.” Imba anaja nakina Jekaba nani-yangbi-juwama nanukw-anikba Benjimina, mana akina ekirra Benjimina na-yaminama “aningaba kanak-akbirranginama nanukw-arrka.”

¹⁹ Kembirra yingi-jungwu-mulangwa dakina Rejila abirraja narringa-yindirwarna dakina mi-likarrk-bijina mamirukwa miybina nimi-likajama angerrba Eburadu-wa. Adiniba-wiya Eburada narri-yangbi-juwama a-miykirra angalya akina, imba narri-yku-warrkwa-juwama a-miykirra, kembirra arakba Bediliyema akina a-miykirra angalya aduwaba. ²⁰ Imba diybina narringa-yindirwarni-mirri-manja anaja nakina Jekaba n-arjiya-juwa a-wilyabama angwarnta yakwijina kajungwa kini-yaku-werri-bikaji yada ngaluwa-wa. Kembirra akina ngawa aduwaba da.

²¹ Biya kembirra Jekaba-mirrya narri-maki-lalika akina angalya arakba imba na-likana engembu-wa Ederu-wa. Akina-manja angalya Edera ngalaja a-wilyabama alikira alinga-jirrirra nuw-arjiyuma yakwijina. Biya narruwurraki-ngekbirakama arakba abirra-langwa angalya alalibaja wurrakina da.

Warnninukw-ana Jekaba-langwa-langwa

²² Kembirra nuw-ambilyu-wiya Jekaba-mirrya yakwijina, anaja nanukw-anikba Rubina nanga-rntarrka dadikiminu-wardu-warda didarringka nungw-anikba-langwa diybina Bilya. Anaja kembirra n-engkirrka nungw-anikba ayakwa akina-langwa biya n-awinyamba-d-eka nakina da.

Imba abirraja wurri-memberrkwa wurr-ambilyuma warnninukw-ana Jekaba-langwa wurrakina n-akimaka-jungwunuma nakina. ²³ Biya Liya-langwa wurr-abibirrada warni-miykirra Rubina, n-aruma-dangwa nanukw-anikba Jekaba-langwa, yiya Jimiyina yiya Libaya yiya Juda yiya Yijakara akwa ngawa Jebulina.

²⁴ Imba abirnaja Rejila-langwa wun-ani-miykirra-kiya Jawijiba yiya Benjimina. ²⁵ Imba abirnaja Rejila-langwa-langwa dadiki-minu-wardu-warda Bilya-langwa wun-ani-miykirra-kiya Dena yiya Nabudali. ²⁶ Akwa ngawa wun-alekbina Liya-langwa-langwa dadiki-minu-wardu-warda Jilba-langwa wun-ani-miykirra-kiya abirn-ajukwaba Keda yiya Ajera. Na-rukwu-rukwularrayinuma wurrakina warnninukw-ana Jekaba-langwa Mejubudamiya-manja ngawa wurr-ababirna-langwa da.

Ni-jungwu-langwa Ajika

²⁷ Biya Jekaba-mirrya na-wurraki-likana arakba Ajiku-wa ebinu-wa angalya n-ambilyi-mirruwa adiniba-wiya Abiriyama imba kembirra anamba-langwa nanukw-anikba Ajika. A-miykirra angalya Mamira. Imba akwudangwa nuw-ambilyi-mirra engemba Yebirena. Biya yakwijina Ajika-manja ngawa nuw-ambilyuma arakba wurrakina. ²⁸⁻²⁹ Imba nakin-eka Ajika nani-yarringka-dinuma arakba. Biya n-ambilyi-manja nakina Ajika 180 mamariyka yiya yinungkwura kembirra ni-jungwa. Abirnaja kembirra wun-alakina warnukwabilana Yijawa akwa ngawa Jekaba nani-yindirrwarnuma nakina da.

36

Wurri-miri-mir-ana Yijawa-langwa-langwa

¹ Amirntak-enena ekirra nuw-arrkarri-jajungwunama Yijawa-langwa-langwa warnninukw-ana. Ambilyuma ekirra ana-langwa, a-wilyaba Yijawa imba a-wilyaba engka Yiduma akina. ² Nani-manguma nakina Yijawa wurri-darringka Warningi-Kenina ena-langwi yada wurr-adi-dingiy-ana. Du-wilyaba dadingiy-anikba ana-langwa dadi-miykirra Ada, diybina dadiyaw-anikba

Elena-langwa. Nakin-eka Elena Naningi-Yida nani-mamalya. Imba du-wilyaba d-iyngka dadingiy-anikba Yijawa-langwa Awalibama dakina. Imba Awalibama dadiyaw-anikba Anaya-langwa dakina, imba ni-mir-adikba Jibiyena Naningi-Yiba nani-mamalya nakina. ³ Imba ngalaja du-wilyaba d-iyngka dadingiy-anikba Yijawa-langwa dadi-miykirra Bajumada. Imba dakina Bajumada dadiyaw-anikba Yijimeyila-langwa imba d-arrkwuw-anikba Nubeyada-langwa dakina.

⁴ Ngalaja Ada yingini-min-arrangbama Yijawa-langwa nanukw-anikba nu-wilyaba-ma Elibaja. Imba ngalaja Bajumada yingini-min-arrangbama nanukw-anikba Yijawa-langwa nu-wilyaba-ma nani-miykirra Ruwela.

⁵ Imba ngalaja Awalibama yingini-min-arrangbama wurr-abiyakarbiya warnninukw-ana Yijawa-langwa. Wurri-bik-alakina warni-miykirra Jeyija yiya Jalama akwa ngawa Kawura. Wurrakin-eka warnninukw-ana Yijawa-langwa na-rukwularrayinuma Kenina-manja angalya wurrakina da.

⁶ Anaja kembirra Yijawa ni-likana arakba nakina aminiyngku-wa angalya. Nanu-wilyakama nakina wurr-adi-dingiy-ana ana-langwa yiya warnninukw-ana yiya wurr-adi-diyaw-ana ana-langwa akwa abirra-ajukwaba wurri-mirntak-iybina warni-mamalya nuw-ambilyi-mirri-mirri anuwa-manja. Akwa nu-wilyakama ngarningka bullukwa-murra yiya amirntak-ijika-mirrya amirntak-iybina ni-manguma nakina Kenina-manja. Ni-likanuma nakina engku-wa kajungwa wun-ayabirri yada Jekaba-langwa kin-ambilyi yada nakina, ⁷ mana a-yukwijiya baba angalya wun-alakina-kiya-langwa Yijawa-langwa yiya Jekaba-langwa, akwa ababirna baba bullukwa-murra abirna-langwa da. ⁸ Kembirra ni-likanuma nakina Yijawa Yidumu-wa, biya yakwijina

angak-ingak-arjiyinga-manja angalya n-ambilyuma da ana-langwa warni-mamalya abirruwa da.

⁹ Naning-kwilyib-eka nakina Yijawa Warningi-Yidumalangwa warni-mamalya. Imba amirntak-enena ekirra nuw-arrkarri-jajungwunama ena-langwa-langwa wurri-miri-mir-ana warnik-inikaduwa-langwa. ¹⁰⁻¹⁴ Wurri-mirntak-ayana warnninukw-ana wurri-mangbala Yijawalangwa. Nu-wilyaba nani-miykirra Elibaja nabirradikba Ada-langwa, imba nu-wilyaba nani-miykirra Ruwela nabirradikba Bajumada-langwa, imba wurrabiyakarbiya wurr-abibirrada Awalibama-langwa warnimiykirra Jeyija yiya Jalama akwa Kawura. Imba anaja nungw-adikba Awalibama-langwa nani-miykirra Anaya, imba anaja ni-mir-adikba nani-miykirra Jibiyena.

Imba wurri-mirntak-ayana warnninukw-ana wurri-mangbala wurru-wilyaba Elibaja-langwa warni-miykirra Demena yiya Awuma yiya Jubawa yiya Kadama yiya Keneja akwa Amaleka. Imba Amaleka-langwa dirntanikba dadi-miykirra Dimina.

Imba wurri-mirntak-ayana warnninukw-ana wurri-bik-abiyarbuwa Ruwela-langwa warni-miykirra Neyada yiya Jera yiya Jama akwa Mija.

¹⁵ Anaja Yijawa nakina naning-kwilyiba wurru-wurra-kwilyimida-langwa warni-mamalya. Anaja nanukwanikba Elibaja niybina n-aruma-dangwa nungw-arringbeka nakina warna-langwa wurri-bu-bungkawa. Warnimiykirra wurrakina Demena yiya Awuma yiya Jubawa yiya Keneja ¹⁶ yiya Kadama akwa Amaleka wurrakina da. Imba ngalaja diminj-arringba abirra-langwa Ada, diybina dadingiy-anikba Yijawa-langwa dakina da.

¹⁷ Imba Yijawa-langwa nanukwanikba Ruwela nungw-arringba nakina warna-langwa wurri-biku-bungkawa. Warni-miykirra wurri-bik-alakina Neyada yiya Jera yiya

Jama akwa Mija. Imba ngalaja diminj-arringba abirri-bukwurra-langwa Bajumada, diybina dadingiy-anikba Yijawa-langwa dakina da.

¹⁸ Imba Yijawa-langwa warnninukw-ana Jeyija yiya Jalama akwa Kawura wurri-bik-alakina wurri-bukbungkawa abirri-bukwurr-ajukwaba. Imba ngalaja dirnt-arringba abirri-bukwurra-langwa Awalibama, diybina dadingiy-anikba Yijawa-langwa imba dadiyaw-anikba Anaya-langwa dakina da.

¹⁹ Imba wurri-mirntak-akina kembirra warnninukw-ana akwa wurri-miri-mir-ana Yijawa-langwa wurri-bukbungkaw-eka wurrakina wurri-lyimberr-kwilyimida-langwa warni-mamalya, imba wurri-lyimberrk-ayabijaba yiya wurri-lyimberrk-ayabijaba wurrakina da.

Wurri-miri-mir-ana Jeyira-langwa-langwa

²⁰ Anaja nakina Jeyira Nangingi-Yari nakina. Imba ana-langwa warnninukw-ana nuw-ambilyi-mirra wurrakina angak-ingak-arjiyinga-manja angalya Yiduma. Warna warni-miykirra abirra-langwa. N-aruma-dangwa Ladena nakina yiya Jawubala yiya Jibiyena yiya Anaya ²¹ yiya Dijina yiya Ejera imba naning-arija-langwa nakina Dijena. Warn-eka warnninukw-ana Jeyira-langwa wurri-bukbungkawa Warningi-Yari-langwa warni-mamalya Yiduma-manja angalya wurrakina da.

²² Imba wunalakana wun-ambilyuma warnukwa-bilana Ladena-langwa wun-ani-miykirra-kiya Yari akwa ngawa Yemena. Ngalaja Ladena-langwa d-arrkwuw-anikba dadi-miykirra Dimina dakina da.

²³ Imba wurri-mirntak-ayana warnninukw-ana wurri-mangbala Jawubala-langwa warni-miykirra Albana yiya Meniyada yiya Ebela yiya Jubawa akwa Awanama wurrakina da.

²⁴ Imba wunalakana wun-ambilyuma warnukwa-bilana Jibiyena-langwa wun-ani-miykirra Ayiya akwa ngawa Anaya. Imba Anay-eka nakina-bina n-anungkwarba n-akbirrangama amukwa akungwa artitarra akina-manja angalya nara-mirri-manja warni-mamalya kuw-ambilya. N-akbirrangama akina nanga-wurra-ambirra-juwa-mirri-manja nakina dangki nungw-anikba-langwa da.

²⁵ Imba naka nanukw-anikba Anaya-langwa nani-miykirra Dijina imba dadiyaw-anikba dadi-miykirra Awalibama.

²⁶ Imba wurri-bik-alakana wurri-bik-abiyarbuwa warnninukw-ana Dijina-langwa warni-miykirra Yemidena yiya Ejibena yiya Yidirena akwa Kerena.

²⁷ Imba warna warnninukw-ana wurri-bik-abiyakarbiya Ejera-langwa. Warni-miykirra Bilyena yiya Jayabana akwa Akana wurri-bik-alakina da.

²⁸ Imba wunalakana wun-ambilyuma warnukwa-bilana Dijena-langwa. Wun-ani-miykirra Wija yiya Arena wun-alakina da.

²⁹⁻³⁰ Imba warn-eka warnungkwarba wurri-bu-bungkawa Warningi-Yari-langwa warni-mamalya, Ladena yiya Jawubala yiya Jibiyena yiya Anaya yiya Dijina yiya Ejera akwa ngawa Dijena. Nuw-ambilyuma wurrakina akina-manja angalya a-ringbirra-manja Yiduma. Imba wurr-ayabijaba na-bungkawa-dinuma abirra-langwa-manja warni-mamalya wurrakina da.

Wurri-bu-bungkawa-langwa Yiduma-manja

³¹ Nara-wiya wurriybina wurri-bu-bungkawa wurr-arum-uruma Yijireyila-manja, abirraja kembirra warna wurri-bu-bungkawa wurr-arum-uruma na-mirntaku-bungkawa-dinuma wurrakina Warningi-Yiduma-manja warni-mamalya akwa na-yuwayinuma wurrakina.

³² N-aning-adiniba-wiya Bela, nanukw-anikba Biyawa-langwa, nu-bungkawa-dinuma nakina Yiduma-manja. Imba ana-langwa angalya amin-ababirna alikira yiya warni-mamalya Dinyaba akina.

³³ Ni-jungwunu-mulangwa Bela, anamba-langwa kembirra Jawubaba, nanukw-anikba Jera-langwa, nima-manguma ana-langwa mamirukwa. Imba ana-langwa angalya Bajiraya akina.

³⁴ Ni-jungwunu-mulangwa Jawubaba, anamba-langwa kembirra Yajama Naningi-Demena nima-manguma ana-langwa mamirukwa akwa nu-bungkawa-dinuma nakina.

³⁵ Ni-jungwunu-mulangwa Yajama, anamba-langwa kembirra Yadada, nanukw-anikba Budada-langwa, nu-bungkawa-dinuma nakina. Imba ana-langwa angalya amin-ababirna alikira yiya warni-mamalya Abuda akina. Imba na-wartiyini-manja Yadada akwa Warningi-Midiyana warni-mamalya akina-manja angalya Mawaba, abirraja Yadada-langwa warnungkwarba wurr-awinyamba na-min-angkirraja wurri-mirntak-akina Warningi-Midiyana warni-mamalya wurrakina.

³⁶ Ni-jungwunu-mulangwa Yadada, anamba-langwa kembirra Jamula Naningi-Majireka nu-bungkawa-dinuma nakina.

³⁷ Ni-jungwunu-mulangwa Jamula, anamba-langwa kembirra Jawula nu-bungkawa-dinuma nakina. Ana-langwa angalya Riyabada adalyuma-manja nuw-ambilyi-mirra akina.

³⁸ Ni-jungwunu-mulangwa Jawula, anamba-langwa kembirra Bali-Yanana, nanukw-anikba Akbawa-langwa, nu-bungkawa-dinuma nakina.

³⁹ Ni-jungwunu-mulangwa Bali-Yanana, anamba-langwa kembirra Yadada Naningi-Bawa nu-bungkawa-dinuma nakina. Ngalaja Yadada-langwa dadingiy-anikba

dadi-miykirra Miyedabela. Imba anaja nungw-adikba ngala-langwa Madireda, imba anaja ni-mir-adikba nani-miykirra Mejeyeba nakina.

⁴⁰ Anaja naning-kwilyib-eka nakina Yijawa wurr-ababirna-langwa Warningi-Yiduma warni-mamalya. Imba wurri-mirntak-enena wurri-bu-bungkawa abirra-langwa, warni-miykirra Dimina yiya Alba yiya Jededa ⁴¹ yiya Awalibama yiya Ela yiya Binana ⁴² yiya Keneja yiya Demena yiya Mibijara ⁴³ yiya Makidiyela akwa ngawa Yirama. Imba abirra-langwa angalya na-yangbi-jajungwunuma amirntak-akina abirra-langwa-langwiya ekirra a-mamalya-langwiya akina da.

37

Jekaba-langwa-langwa warni-mamalya - Jawijiba-langwa akwa wurr-arrkw-urkwuw-ana-langwa

¹ Anaj-eka Jekaba nakina n-ambilyi-mirra yakwijina ngawa Kenina-manja angalya n-ambilyu-murri-manja nungw-anikba adiniba-wiya nakina. ² Enena kembirra alawudawarra ena-langwa-langwa warni-mamalya.

Anaj-eka nakina Jawijiba m-ememberrkwa m-amangbala m-ambilyuma mamariyka yiya yinungkwura n-ambilyi-mirra arakba. Kembirra Jawijiba akwa ana-langwa wurru-kwala wurr-arrkw-urkwuw-ana narr-ambirra-juwama wurrakina jiba yiya nanukwuta nungw-arringba-langwa. Imba abirringaja wurri-mirntak-akina-langwa wurri-rnti-rnt-arrngwa Bilya akwa Jilba, Jekaba-langwa wurr-adingabil-ana-kiya wurring-alakina. Kembirra ana-langwa wurr-arrkw-urkwuw-ana nuw-arrya-kajungwuni-manja a-wurru-wurrariya-langwa, anaja ni-likanuma Jawijiba nakina Jekabu-wa akwa nani-makama nungw-anikba-manja akina-langwa awurrariya.

³ Imba anaja Jawijiba-langwa nungw-anikba Jekaba Jawijiba-manja angwurra nakina ni-lyalyingminuma, mana ni-rukwularruma nakina nani-yuwangkwu-dini-manja nungw-anikba. Kemberra Jekaba nakina nani-minu-warrkwam-eka du-kwilyibana d-ilinga-jirrirra dimballa Jawijiba-langwa. ⁴ Akana abirraja nani-rringkama wurrakina wurr-arrkw-urrrkwuw-ana nungw-arringba nakina angwurra ni-lyalyingminuma Jawijiba-manja, kemberra nani-wirriykbama wurrakina angwurra Jawijibu-wa. Nara arakba ka-yangbina a-marngku-warrwalya ayakwa anuwa-wa da.

⁵ Mu-wilyaba-manja m-aning-alyarrngwalyilya marnga anaja nakina Jawijiba ni-lyangbirarrkinuma akwilyangbirarrka. Kemberra nanu-wurraki-makama wurr-arrkw-urrrkwuw-ana-manja akina-langwa akwilyangbirarrka. Akana amin-akina-langwa angwurra ngawa nani-wirriykbama abirraja wurrakina kemberra ngarningka da.

⁶ Anaja ni-yama nakina Jawijiba abirruwa-wa, “W-engkirraja-langwa enena akwilyangbirarrka ningilyangbirarrkinama ngayuwa,” ni-yama. ⁷ “Ngarrakin-eka ngarr-ababirna-langwa ngarru-wurraku-wardanguma warka erreka-manja. Ngarru-wurraki-lamiranguma arakba merra-ma aning-anhinga amarta ebina ngarriyngkarrngarnuma adiniba-wiya. Akana adirrariyaba ngalaja nganyangwa amarta akina na-kwuw-arjiyingama imba nungkwurra-langwa na-ngwurrkwarrngarnuma nganyangwa-manja. Kemberra amirntak-akina nungkwurra-langwa na-wurrak-abiluwanduma imba nganyangwa a-yirrbiyirrbba ngawa na-kwuw-arjayuma akina da. Na-wurrak-abiluwanduma akina nungkwurra-langwa mana aningma nganyangwa amarta aruma akina a-mikbiyiya a-lyangma da,” ni-yama Jawijiba nakina da.

⁸ Abirraja wurr-arrkw-urkkwuw-ana na-yama wurrakina anuwa-wa, “Kembirra ningki-lyangki-yaminama ningkakina ku-bungkawa-dinama yirruwa-manja na!” na-yama. Kembirra ngarningka ngawa wurrakina nani-wirriykbama angwurra akina-langwa akwilyangbirarrka akwa warningma baba wurrakina ni-likanuma nakina naniki-marnj-arringga nungw-arringga-wa akwa nani-makama nakina-manja ebina-langwa awurrariya nuw-arryaka-jungwunu-mulangwa.

⁹ Bi...ya ambaka-mirra ngarningka anaja ni-lyangbirarrkinuma nakina Jawijiba, akwa nanu-wurraki-makama ngarningka wurrakinu-wa wurr-arrkw-urkkwuw-ana. “Ngarningk-eka ningena ningi-lyangbirarrkinama a-wilyaba akwilyangbirarrka,” ni-yama. “Ngalaja mamawura akwa ngawa yimawura akwa dakilyingajanga di-memberrkwa du-wilyaba na-wurrak-abiluwanduma akina ngayuwa-manja,” ni-yama. ¹⁰ Akwa ngarningka nani-makama ngawa nungw-anikba-manja nakina da.

Anaja nakin-eka nungw-anikba n-awinyambada arakba nanukw-anikba-manja. “A-miyamban-eka akina akwilyangbirarrka ningki-lyangbirarrkinuma?” ni-yama nakina. “Ningki-lyangki-yaminama ningkakina ngayuwa yiya dirnt-ana akwa n-arrkwuw-ana-mirrya yiki-likajama yarna yik-abiluwandama nungkwuwa-manja na?” ni-yama.

¹¹ Kembirra abirraja wurri-mirntak-akin-eka wurr-arrkw-urkkwuw-ana na-mirntaki-yakwijaminuma anuwa-langwa imba anaja nungw-anikba n-engkirrkanuma ngawa alakina-kiya-wa akwilyangbirarrka nakina da.

Wurr-awuw-ana nuw-angbiradinu-mulangwa Jawijiba-manja akwa nani-larrka-mulangwa Yijibu-wa

¹² Akini yada ngawa Jekaba akwa ana-langwa warnninukw-ana nuw-ambilyi-mirra wurrakina ekbilyuwalya-manja angalya a-miykirra Yebirena. Biya Jawijiba-langwa wurr-arrkw-urkwuw-ana nalikanuma wurrakina Jekemu-wa. Yakwijina narru-wurrak-akwurrājuwama nungw-arringba-langwa jiba yiya nanukwuta.

¹³ Anaja kembirra nungw-anikba nani-maka nakina Jawijiba-manja, “Ki-likajama ningkena nungkw-ajukwaba Jekemu-wa. Wurrakina n-arrkwuw-ana-mirrya narru-wurrak-akwurrājuwama jiba yiya nanukwuta yakwijina,” ni-yama.

Anaja ni-yama Jawijiba, “Yawa, ki-likajama ningena.”

¹⁴ Anaja ni-yama Jekaba, “Ki-likajama ningkena. Ka-mirntaki-ngarranama n-arrkwuw-ana-mirrya warningaba-mirrikba akwa amirntak-akina jiba yiya nanukwuta aningaba-mirrikba. Akwa ki-lawurradina-manja yangkwurrangwa, kwa yiki-makina.” Biya nakina Jekaba nani-larrkama nakina Jawijiba. Anaja kembirra ni-likanuma nakina Jekemu-wa.

¹⁵ Biya ni-marrawarnum-eka n-abi-birangkayinuma ngawa wurr-arrkw-urkwuw-anu-wa. Anaja nuwilyaba nani-mamalya nani-rringkama nakina akwa kembirra ni-yama, “Miyambanu-wa ningkena ningk-abirangkayinama?” ni-yama nakina.

¹⁶ “Ningen-eka ning-abirangkayinama nganyangwu-wa naw-arrka-mirrya,” ni-yama anaja Jawijiba. “Wurrakin-eka narru-wurrak-akwurrājuwama jiba yiya nanukwuta abirra-langwa. Nungkwaja ningk-aningma-manja ningkakina angalya ebina-manja nuw-ambilya-mirri-manja wurri-mirntak-akina, aba yiki-makina,” ni-yama.

¹⁷ “Yawa,” ni-yama anaja. “Yalakw-eka warna akana arakba na-likana. Nganja ning-engkirrkanuma wurrakina na-lyalyimbukwayinuma yalakwa warniki-liki yada engembu-wa Dawudinu-wa,” ni-yama. Kembirra anajukwaba Jawijiba ni-likana nakina Dawudinu-wa da.

Biya kembirra nanu-wurrak-akbirranga wurrakina ana-langwa wurr-arrkw-urkwuw-ana yakwijina ngawa. ¹⁸ Imba ni-likanu-wiya nakina ambaka awilyikerra, abirraja nuw-andaya wurrakina akana nani-rringka ni-likanuma ni-bukwaya awilyikerra-langwiya. Kembirra wurrakina na-lyangku-werri-bika-jungwunuma adinakba naniku-warti yada nakina naniki-marnj-arringba.

¹⁹ Biya na-maki-jayina wurrakina. “Ni-bukway-eka niybina n-akwilyangbirarrka-ma nani-mamalya,” namirntaki-yama. ²⁰ “Kwa kembirra, ngani-ngajina nakina akwa ak-errikbina nani-madangkwa engbiringka-wa emedirra,” na-yama. “Kembirra aka-makinama ngarna warni-mamalya-manja nanu-wartangu-mulangwa yining-errberrba yiningbala,” na-yama wurrakina. “Kembirra ak-aningmi-dinama ngarna ena-langwalangwa akwilyangbirarrka amandangwa-mirrikba akina,” na-yama wurrakina da.

²¹ Akana anaja niybina n-aruma-dangwa ana-langwa naw-anikba n-engkirrkana ayakwa abirra-langwa akwa nani-ngayindanguma nakina Jawijiba n-aniba nanikambilyinga. Nani-miykirra Rubina nakina. Ni-yama wurru-kwalu-wa, “Nara ngarna a-ngajuma naka ²² a-lyandi-juma imba ngani-mana akwa ngarr-errikbina enenu-wa engbiringka emedirra. Akini-lalikinama kembirra enena-manja angalya nara-mirri-manja warni-mamalya da,” ni-yama nakina. Akana ni-lyangki-yama nakina, “Ningen-eka kini-manama naka ambaka arija-langwa da enena-langwa engbiringka emedirra da.

Kembirra kini-lawurraka-jinama nungw-anikba-wa da,” ni-yama nakina Rubina da.

²³ Anaja kembirra Jawijiba nakina ni-bukwaya ni-likana n-akwudangwu-kajungwa akwa nan-akbirranga wurr-arrkw-urkkwuw-ana-manja. Imba abirraja nani-mirraka-juwa wurrakina diybina dimballa d-ilinga-jirrirra du-kwilyibana ana-langwa ²⁴ akwa nani-rntarrka nakina akwa nuw-errikba angerrba ebinu-wa engbiringka emedirra da. ²⁵ Kembirra nuw-angmakayanga arakba wurrakina akwa na-yabukayina anhinga wurrakina da.

Biya na-yabikayinu-wiya ngawa wurrakina anhinga, narra-wurraki-rringka wurri-bukwaya wurru-kwala Warningi-Yijumeyila warni-mamalya na-likanuma errbaba. Wurrakin-eka na-likanuma angaluba engemba-langwa Kiliyada-langwa akwa angwurra ka-likajama angerrba Yijibu-wa. Kamila-ma na-likanuma akwa narru-wurraku-warakama bungabungwa amalyirra yiya amangwarra-mirrya akwa amukwarnjirrama Yijibu-wa, kajungwa warniku-kwi yada amirntak-akina wurri-min-akina-manja angalya, warniki-rntirrki yada angwarnta.

²⁶⁻²⁷ Akana anaja nu-wilyaba n-arrkwuw-arringba nani-miykirra Juda ni-yangbina nakina ayakwa wurri-mirntak-akina-manja wurr-arrkw-urkkwuw-ana. “Wayi!” ni-yama. “Ngarra-kwuna naka Jawijiba wurri-mirntak-angaba-manja warni-mamalya kajungwa aka-yukwama-jini yada angwarnta. Akini-ngajina-manja naka kembirra nara ngarna a-manguma angwarnta da. Kembirra mana-birra naka akini-ngajina akwa akin-abuwarrkina nani-madangkwa? Nak-eka ngakwurra-langwa naniki-marnj-arrka,” ni-yama Juda nakina da. Abirraja na-lyangku-wama da.

²⁸ Abirraja kembirra na-yarda arakba wurri-mirntak-akina Warningi-Yijumeyila warni-mamalya nuw-

ambirrarini-mirri-manja Juda-mirrya. Imba wurri-mirntak-akin-eka warni-mamalya wurri-min-ambilyuma ekirra wurrakina. Warningi-Yijumeyila warni-miykirra akwa ngawa Warningi-Midiyana warni-miykirra warni-mamalya wurrakina. Abirraja kembirra Juda-mirrya nalikana ebinu-wa engbiringka emedirra, nan-ambijangujuwa nakina Jawijiba akwa narra-kwa nakina wurri-mirntak-akinu-wa warni-mamalya. Kembirra abirraja arrkala narra-kwama arngki-memberrkwa-ma arngk-ambilyuma angwarnta wurrakina nakina-mirrada. Biya wurri-mirntak-akina warni-mamalya nanu-wilyakama nakina Jawijiba engku-wa Yijibu-wa arakba wurrakina da.

²⁹⁻³⁰ Akana wurr-arrkw-urkkwuw-ana narra-kwa-manja Jawijiba wurri-mirntak-akinu-wa warni-mamalya, anaja Rubina nara niybina kin-ambilya yakwijina. Biya kembirra ni-lawurradina nakina abirruwa-wa akwa nalikana ebinu-wa engbiringka emedirra. N-andiyaya nakina akana nara niybina Jawijiba kani-rringka kin-ambilya yakwijina akina-manja engbiringka emedirra. Nakin-eka nanga-mirntaki-kuwarranguma ana-langwa dimballa diybina n-awiyabanuma mana nu-werrik-awarrya-dum-eka angwurra. “Nar-eka niybina enena-manja emedirra da!” ni-yama. “Ki-yamarrkinam-eka kembirra ningena ngayuwa?” ni-yama.

³¹ Abirraja kembirra wurrakina wurr-arrkw-urkkwuw-ana narru-wartanga nanukwuta akwa kembirra narrimamanga wurrakina merra akina-langwa nanukwuta akwa ngawa narring-anjalki-ngamba-juwa diybina dimballa Jawijiba-langwa miybina-mirra merra da.

³² Bi...ya kembirra na-lawurradina arakba wurrakina angalyu-wa akwa narringa-lawurraka-juwa diybina dimerra-ma dimballa nungw-arringba-wa. “Daka yirring-

akbirrangama dimballa. Jarrya daka Jawijiba-langwa dimballa?" na-yama wurrakina da.

³³ Anaja kembirra nakina Jekaba nanga-rringka dakina akwa nanga-miringka Jawijiba-langwa dakina dimballa. "Yawa, ena-langw-eka daka. Nanu-wartangum-eka kembirra yining-errberrba yiningbala da," ni-yama nakina nani-yuwangkwa. "Nani-kuwarranguma arakba nakina da," ni-yama. ³⁴ Nu-werrik-awarrya-dinum-eka nakina biya nanga-mirntaki-kuwarranguma dimballa diybina n-awiyabanuma. Kembirra n-awiyabana du-wurrariya dimballa diybina narringa-warrkama a-mangwurrarjija nanukwuta-langwa-mirra. Ni-jakawaranguma ngawa nanukw-anikba-wa n-anungkwurakba. ³⁵ Nakinu-wa arakba na-likanuma abirraja ana-langwa warnninukw-ana yiya wurr-adi-diyaw-ana nani-yakirrerri-kama kwuraya akana nara wurrakina kani-yngang-marngka-juwa. Anaja ni-yama, "Ki-likaja-manja ngayuwa warn-iniki-jungwa-langwu-wa angalya, ngarningka ngawa ki-jakawaranama ning-aning-angkawura ngawa da," ni-yama nakina. Kembirra ni-jakawarangum-eka nakina nani-yuwangkwa ni-yirrbiyirba ngawa da.

³⁶ Abirraja wurri-mirntak-iybina Warningi-Midiyana warnungkwarba na-bayindangu-mulangwa niybina Jawijiba kembirra nanu-wilyakama nakina Yijibu-wa. Akina-manja angalya Yijiba n-ambilyum-eka anaja nu-wilyaba n-aruma nu-bungkawa niybina ni-lyingama akina angalya a-ringbirra Yijiba. Imba nuw-ambilyuma ngarningka abirr-ajukwaba wurr-ababirna wurri-bubungkawa wurri-yukwayuwa ana-langwa wurri-minakina ngawa angalya. Abirraja kembirra wurri-mirntak-iybina warnungkwarba nanu-wilyaka-mirru-wiya Jawijiba Yijibu-wa nanu-kwama nakina nu-wilyabu-

wa nu-bungkawa ni-yukwijiya-wa nani-miykirra Badiba. Kembangirra arrkala nanu-kwama anaja nakina Badiba angwarnta nakina-mirrada wurri-mirntak-akinu-wa warnungkwarba. Nakin-eka Badiba nu-bungkawa-dinuma nakina wurr-awinyamba-manja narr-akw-ukwurrajuwa-mirri-manja alikira n-aruma-langwa nu-Bungkawa.

38

Juda-langwa akwa Damara-langwa

¹ Akini yada ngawa anaja nakina Juda nani-lalikama arakba ana-langwa wurr-arrkw-urkkuw-ana akwa ni-likani-mirra nakina nu-wilyabu-wa n-anungkwarba Yira nani-miykirra, kajungwa nanik-ambilyingi yada nakina anuwa-manja ena-langwa-manja angalya a-miykirra Adilama. Wun-alakina-kiya Juda akwa Yira abirnuwa-mirra wun-alakina. ² Biya yakwijina akina-manja ngawa angalya nakina Juda nang-akbirrangarna du-wilyaba dadiyara diybina Dadingi-Kenina. Imba anaja nungw-adikba nani-miykirra Juwa. Anaja kembangirra nanga-manga arakba nakina Juda dakina dadiyara ena-langwi yada dadingiy-anikba.

³ Ngalaja kembangirra yingini-min-arrangba arakba dakina nangariya ana-langwa. Kembangirra anaja nungw-anikba nani-yangbi-juwa-mirra nakina ni-yukwijiya Era. ⁴ Ambaka-mirra kembangirra ngarningka yingi-mambakinuma dakina akwa yingini-min-arrangbama ngarningka nangariya Juda-langwa akwa yingini-yangbi-juwama nakina Anana. ⁵ Bi...ya kembangirra ambaka-mirra ngarningka yingini-min-arrangbama nangariya niybina yingini-yangbi-juwama Jela nakina. Akana

ni-rukwularrini-manja nakina ni-mirrkbalya anaja n-ambilyi-mirra nungw-anikba Juda aminiyngka-manja angalya a-miykirra Akijiba.

⁶ Anaja kembirra n-arumu-dini-mirra Era niybina n-aruma-dangwa nanukw-anikba Juda-langwa nakina. Kembirra nanga-manga anaja nungw-anikba du-wilyaba dadiyara dadi-miykirra Damara nanukw-anikba-langwa yada dadingiy-anikba. ⁷ Akana nu-wurrariy-eka anaja nakina Era. Ni-yaminjamama nakina a-wurru-wurrariya ngawa. Anaja kembirra Yaweya nu-wara arakba nakina amirntak-akina a-wurru-wurrariya akwa nani-jungwa-juwama arakba nakina nani-mamalya da.

⁸ Anaja kembirra nungw-anikba Juda ni-yangbinuma nakina ayakwa Era-langwa-manja naniki-marnj-anikba niybina nani-miykirra Anana. Ni-yama nakina Juda anuwa-wa, “Ni-jungwuma arakba naw-ana, imba jay, likaja arakba dibinu-wa dadingiy-anikba di-ngaya, akwa yikingi-mungkwula yakwijina, kajungwa kini-min-akima-jungwuni yada nungkwuwa wurri-yukwayuwa ena-langwi yada. Kembirra nungkwuwa ningkakina kini-min-arumurr-kwuni yada wurrakina wurri-yukwayuwa ena-langwi yada,” ni-yama Juda nanukw-anikba-wa Enenu-wa.

⁹ Akana anaja nakin-eka Anana ni-lyangki-maka-jungwunuma. “K-akima-jungwuna-manja ngayuwa wurri-yukwayuwa daka-manja di-ngaya,” ni-yama, “kembirra nara nganyangwa wurrakina imba naniki-jungwa-langwa kuw-ambilya-mirra wurrakina da,” ni-yama Anana nakina. Kembirra ni-likani-manja dibinu-wa di-ngaya akwa nani-mungkwuli-manja wun-alakina, nar-eka kani-ngayindanga nakina wurri-yukwayuwa naw-anikba-langwa. Kembirra nima-kwularr-juwa mamungwurra ana-langwa ajiringka-wa nakina akwa

nara kembirra kininga-yngbadi-ka dakina-manja di-
ngaya Damara da.

¹⁰ Akana anaja nakin-eka Yaweya nu-wara akina, akwa kembirra nani-jungwa-juma an-ajukwaba Anana wubirra adiniba-wiya nani-jungwa-juwama nakina naw-anikba Era. ¹¹ Anaja kembirra nu-wilyaba-ma yimbukwa nanukw-anikba Juda-langwa arakba. Wun-ambilyuma nani-jungwayinuma arakba, imba nu-wilyaba-ma wulkwa n-ambilyuma n-aniba ngawa nakina. Amin-akina-langwa n-akbardanguma anaja nakina Juda kini-jungwuna-mulangwa nanukw-anikba Jela, wubirra wun-alakina-kiya wun-anukwa-bilana-kiya wun-aruma-kiya nani-jungwayinuma.

Biya kembirra ni-yangbina Juda ayakwa diybina-manja di-ngaya darngkiy-anikba dadi-miykirra Damara. Ni-yama nakina ngaluwa-wa, “Jay! Likaja arakba nungwana-langwu-wa alikira akwa k-ambilya yakwijina ningki-ngaya ngawa,” ni-yama. “Imba kin-arumi-da-manja nanukw-arrka ni-yukwijiya niybina nani-miykirra Jela, kembirra ambaka-mirra yikini-yakayinama kin-alakina,” ni-yama Juda. Kembirra ngalaja yingi-lawurradina Damara d-akwukawura arakba nungw-adikba-langwu-wa angalya da.

¹² Ambaka-mirra dadingiy-anikba Juda-langwa yingi-jungwuma dakina ngal-ajukwaba. Anaja kembirra nu-werrik-awarrya-dum-eka nakina Juda, akwa n-ambilyi-mirra a-wilyaba-manja ngawa angalya. Biya kembirra ni-jadanga arakba nakina. Biya ni-lyangku-werri-bika-jungwunuma naniki-liki yada angerrba aminiyngku-wa angalya a-miykirra Dimina, mana ana-langwa jiba nuw-ambilyi-mubaba yakwijina akina-manja angalya. Kembirra ni-likana arakba nakina akwa ngawa niybina Yira an-ajukwaba mana abirnuwa-mirra baba wun-alakina.

¹³ Abirraja kembirra wurru-kwala warni-mamalya na-yama wurrakina Damara-wa, “Ni-bukway-eka narngkiyana Juda. Ni-likajama nakina Dimina-wa kajungwa naniki-yngkarrngi yada a-mangwurraraja ena-langwalangwa jiba,” na-yama wurrakina.

¹⁴ Ngalaja Damara dadingm-eka dakina niybina Jela nanukw-anikba ni-yukwijiya-dangwa Juda-langwa narumi-dinuma arakba nakina. Imba anaja nakina Juda nara ngawa kininga-kwa nakina ngaluwa-wa ngalangwi yada naningiy-adikba. Nar-eka nakina Juda kini-yarrki-yuwarna ayakwa ana-langwa. Imba ngalaja Damara ying-awiyu-wiyabanuma ngawa dadingi-ngayalangwa dimballa. Biya kembirra nang-abirawa-ka arakba dakina imba ying-awiyabana d-iminiyngka dimballa, akwa ying-awiyabanuma ngarningka dimballa dadiki-lyawurmba. Biya yingi-likana dakina engembu-wa Eneyimu-wa akwa ying-ambarringa arakba akawiyuwiyaba-manja akwudangwa. Ngalaj-eka akina angalya Eneyima nuwambilyi-mirra miybina-manja ngawa mampirukwa nimirukanu-murri-manja Dimina-wa.

¹⁵ Bi...ya kembirra yakwijina ngawa anaja nangarringkama arakba Juda nakina. Ni-lyangki-yam-eka nakina du-wurrariya-bu didarringka dakina, diybina yingi-mungki-mungkwulum-eka warning-errbirra-manja warnungkarba akwa yingi-yngbijangini-mirra wurr-iyngku-wa yiya wurr-iyngku-wa warnungkarba dakina da, mana ying-awiyabanuma diybina dimballa dadiki-lyawurmba dakina da. Abirraja na-yaminjamama wurr-amukwiyad-ebina wurru-wurrariya wurri-didarringka wurri-min-akina angalya wurrakina da.

¹⁶ Amin-akina-langwa kembirra n-aningbal-eka anaja Juda darngkiy-anikba Damara dakina da.

Biya ni-likana nakina Juda ngaluwa-wa ying-ambarringi-mirruwa dakina mi-likarrk-bijina-manja mampirukwa. Ni-yama nakina, “Kwa. Ambarrngarna angwarnta ningki-ngayindana ningkakina?” ni-yama.

Imba ngalaja yingi-yama, “A-miyambana yiku-kwunama nungkwuwa?”

¹⁷ Ni-yama anaja, “Ki-larrkajama ningena arija-langwa angariya nanukwuta.”

“Yawa,” yingi-yama. “Imba yu-kwa-langwa enena-wiya a-wilyaba a-yukwijiya aning-errbirra nungkwa-langwa-langwa kajungwa ku-wilyakini yada ngayuwa yiku-kwuna-mirruwa ebina nanukwuta, nari yada a-yakwabijuma ningkakina,” yingi-yama Damara.

¹⁸ “A-miyambana kembirra aning-aduwaya yiba-kwunama aduwaba?” ni-yama anaja.

Yingi-yama ngalaja, “Angaba a-makirnta nungkwa-langwa ebina emiykirra-mirra, akwa ngawa eka arntuwarra ebina ningku-wilyakinama ningkakina,” yingi-yama. Anaja nanga-kwa kembirra arakba nakina alakina-kiya ambilyuma. Biya nanu-mungkwula wun-alakina arakba da akwa nanga-yngbadi-ka dakina-manja da.

¹⁹ Ngalaja kembirra arakba yingi-lawurradina angalyuwa dakina Damara. Biya nang-abirawa-ka dakina diybina dimballa dadiki-lya-wurmbe, akwa ying-awiyabana ngarningka dimballa dadingi-ngaya-langwa arakba da.

²⁰ Anaja kembirra nakina Juda nanu-kwa a-wilyaba angariya nanukwuta niybinu-wa n-anungkwarba abirnuwa-mirruwa Yira. Ni-yama nakina anuwa-wa, “Nga-yikaja ena dibinu-wa didarringka akwa yi-min-angkirna ebina eka akwa ngawa a-makirnta ebina emiykirra-mirra ninginga-kwama ebina-wiya,” ni-yama. Kembirra anaja ni-likana Yira ebinu-wa angalya Eneyima, akana nara kining-akbirrangarna diybina didarringka.

²¹ Ni-yama kembirra nakina Yira wurru-kwalu-wa warnungkwarba wurri-min-akinu-wa angalya, “D-angamba diybina didarringka du-wurrariya diybina ying-angmakwu-lalama mi-likarrk-bijina-manja mamirukwa?” ni-yama.

Abirraja na-yama, “Nara wurriybina kuw-amb-ambilya wurru-wurrariya wurri-darringka ena-manja angalya wurriybina na-mungkwu-mungkwuluma warning-errbirra-manja warnungkwarba. Akwa nar-eka wurriybina yalakwa aduwaba da,” na-yama.

²² Kembirra anaja nakina abirnuwa-mirra Juda ni-lawurradina arakba anuwa-wa, akwa ni-yama, “Nar-eka king-akbirrangarna diybina didarringka da,” ni-yama. “Abirraja wurri-mirntak-akina wurri-min-akina angalya bi-makama, ‘Nar-eka wurriybina wurr-amukwiyad-akina wurri-darringka wurru-wurrariya ena-manja angalya da,’ na-mirntaki-yama wurrakina da,” ni-yama Yira nani-maka Juda-wa.

²³ Anaja ni-yama Juda, “Aki-mirntak-ambilya kembirra ngaluwa-manja ebina amirntak-ijika, mana nara yakwuwa a-ngayinduma a-rinjarrkuma wurru-kwala warni-mamalya yakuwa-wa da. Ningi-ngayindanguma ningeniku-kwi-yada nanukwuta ngaluwa-manja akana nara ningkakina king-akbirrangarna da,” ni-yama Juda nakina da.

²⁴ Bi...ya ngalaja y-abiyakarbiya yimawura ni-merrki-jarriduma arakba yakina. Abirraja kembirra wurru-kwala warni-mamalya na-yama wurrakina Juda-manja, “Nungkwa-langw-eka darngkiy-ana du-wurrariy-eka dakina da. Yingi-mungkwuli-jayinuma errbirra dakina, biya arakba yingi-yngbadina-mirra dakina da,” na-yama wurrakina da.

Ni-yama anaja Juda, “Wurringa-wilyakina kembirra angwura-wa akwa yikinga-dakina kingi-jungwuna,” ni-yama.

²⁵ Abirraja kembirra narringa-wilyaka warniki-daki yada dakina akana ngalaja yingi-larrkana ana-langwa amirntak-ijika wilyarra-langwa narngkiy-adikba-wa. Akwa enena ayakwa ngarningka yingi-larrkanuma dakina anuwa-wa. Yingi-yama, “Ningi-mambakinama aduwaba wurrangariya akana nungkwaja alakana-kiya amirntak-ijika yi-mini-rringka-langwa,” yingi-yama. “Angkabirra-langwa dukwa ena?” yingi-yama dakina. “Alakana-kiya amirntak-ijika nginu-kwama ngayuwa-wa anaja nakina n-anungkwarba niybina ngini-yngbadi-kama ngayuwa da,” yingi-yama Damara da.

²⁶ Anaja Juda nakina ni-rringka-manja alakina-kiya amirntak-ijika, kembirra ni-yama, “Nganyangwa amandangwa ena da. Nara kinga-kwa nanukw-arrka Jela dakina didarringka da. Kinga-kwa-maka nanukw-arrka ngaluwa-wa akana nara kinga-kwa. Nganyangw-eka kembirra awurrariya akina. Nara ngala-langwa,” ni-yama nakina. Biya nara arakba ngarningka kani-mungkwula wun-alakina Juda akwa Damara da.

²⁷ Bi...ya akwudangwa arakba abirraja warniki-rukwalarrri yada wurrangariya Damara-langwa akana wurr-ambilyum-eka wurr-angariya-kiya ngala-langwa.

²⁸ Ngalaja kembirra yingu-werri-bika-jungwa arakba dakina. Biya wurru-wilyaba narri-jadi-juwama ayarrka. Ngalaja diybina didarringka nanga-mamirika-juwama Damara-manja yingi-rntarrka ayarrka ebina akwa yingilamiranga di-milyingarradada-mirra dadi-makirnta, kajungwa dadingmi yada arija-langwa warning-adiniba-wiya wurrakina. Biya yingi-yama, “Warna-bina narukwalarruma adinuba-wiya da,” yingi-yama dakina

da.

²⁹ Akana anaja n-awiyaba-juwa arakba ayarrka nakina ni-mirrkalya. Imba anaja n-iyngka-dangwa ni-jadanga ni-rukwularrinuma adiniba-wiya nakina da. Kembirra diybina didarringka yingi-yama anuwa-wa, “Wa! Ning-abakiya-b-eka ningki-jadanguma na!” yingi-yama. Kembirra abirraja nani-yangbi-juwama nakina Bereja, mana akina ekirra Bereja na-yaminama “an-abakiya-ba ni-jadanguma.”

³⁰ Kembirra ni-rukwularruma arakba anaja naniki-marnj-anikba naning-arija-langwa, nanga-wilyaka-mirra diybina dadi-makirnta. Abirraja kembirra nani-yangbi-juwama nakina Jera, mana akina ekirra Jera na-yaminama “di-milyingarradada.”

39

Jawijiba-langwa akwa Badiba-langwa-langwa dadingiy-anikba

¹ Ebina-manja angalya a-ringbirra-manja a-miykirra Yijiba n-ambilyi-mirra arakba anaja nakina Jawijiba. N-ambilyi-mirra nakina Yijiba-manja mana wurri-mirntak-iybina baba Warningi-Yijumeyila warni-mamalya nanu-wilyakama nakina yanjarrikina akwa nanu-kwama nu-wilyabu-wa n-anungkwarba nani-miykirra Badiba. Kembirra anaja nakina Badiba nanu-kwama arrkala angwarnta nakina-mirrada wurri-mirntak-iybinu-wa Warningi-Yijumeyila warni-mamalya. Nakin-eka Badiba nani-minu-wardu-wardanguma warka n-aruma-langwa nu-bungkawa, akwa nu-bungkawa-dinuma nakina wurr-awinyamba-manja narr-akw-ukwurrajuwa-mirri-manja alikira n-aruma-langwa nu-bungkawa.

² Kembirra anaja nakina Jawijiba n-ambilyi-mirra yakwijina ngawa Badiba-langwa-manja alikira, akwa

nani-minu-wardangi-mirra nakina warka Badibalangwa. Imba anaja Yaweya n-ambilyi-mirra nakina Jawijiba-manja akwa nani-mini-yaminjamama ngawa aningaba-wiya Jawijiba-manja nakina. ³ Kembirra anaja Badiba ni-lyandarrkanuma Yaweya Jawijiba-manja n-ambilyuma nakina akwa nani-mamirika-juwama nakinamanja Jawijiba nani-ngangkawura naniku-wardi yada warka aningaba. ⁴ Biya kembirra arakba nanu-werrungwurdangum-eka nakina Badiba Jawijiba-manja akwa nan-akimirnuma nakina nu-bungkawa ena-langwamanja alikira akwa ena-langwa-manja amirntak-ijika ababirna-manja.

⁵ Yadikina akina mirrada ngawa n-abirradadumulangwa nakina Jawijiba nani-minu-wardangimulangwa warka Badibalangwa, anaja nakina Yaweya ni-yamama aningaba Badiba-manja akwa ena-langwamanja warni-mamalya. Ni-yamam-eka Yaweya aningaba abirruwa-manja mana Jawijiba n-ambilyi-mirra nakina yakwijina Badibalangwamanja alikira. Aningaba warka nu-wardu-wardanguma anaja nakina Jawijiba akwa namirntaku-wulduma namirntaku-ngwurduma aningaba ababirna-langwa Badibalangwamanja alikira arrawa akwa ngawa ena-langwamanja ajiringka erreka-manja ngarningka. ⁶⁻⁷ Nakin-eka Jawijiba nani-kalyikama angwurra Badiba-manja. Anaja kembirra nakina Badiba nanu-kwama ababirna-langwa amirntak-ijika ana-langwa Jawijiba-manja kajungwa nanik-akwurraji yada nakina amirntak-akina da. Biya kembirra arakba nara nakina kin-engkirrkana Badiba ena-langwu-wa amirntak-ijika, imba ena-langwu-wa anginga wulkwa n-engkirrkani-mirra nakina da.

Bi...ya kembirra ngalaja dadingiy-anikba Badibalangwa yingini-rringkam-eka dakina nu-kwilyiban-

eka Jawijiba. Nani-mebinga n-aningaba n-iyngbida akwa nani-mukwurra n-aningaba, akwa yingini-ngayindanguma kani-mungkwuluma abirnu-wa. Yingini-yangki-labana dakina ⁸ akana anaja nu-war-eka nakina da.

“Nar-eka,” ni-yama nakina Jawijiba ngaluwa-wa. “Kwuja, nu-bungkawa nganyangwa, niybina naningiy-ana, nara nakina engkirrkuma aning-errbirru-wa amirntak-ijika ana-langwa enena-manja alikira ana-langwa, mana ning-enena baba ngayuwa yalakwa. Nging-akimarnuma nakina ngayuwa ningi-bungkawa engkwilyimida-manja amirntak-ijika ana-langwa. ⁹ Ningen-eka ning-aniki-minu-wardu-warda ana-langwa, akana ningi-bungkawa ngayuwa wubirra anuwa yalakwa enena-manja alikira. Nara ebina kini-lyingi-lyinga amirntak-ijika ana-langwa wulkwa nungkwuwa ana-langwa ningk-adingiy-anikba. Ningen-eka ningu-waranama a-wurru-wurrariya akwa nara kembirra arrya-kajungwuma ngayuwa Yaweya-langwa,” ni-yama nakina Jawijiba dibinu-wa didarringka Badiba-langwa da.

¹⁰ Akana ngalaja dakina ngawa yingini-yangki-yangki-labanuma ad-adiniba di-yirrbiyirrba ngawa. Imba anaja nu-wara ngawa akwa nara kani-mungkwula wun-alakina da.

¹¹ Bi...ya arngkawura nakina Jawijiba n-awiyabana alikira-wa warki yada, akana nara wurriybina wurru-kwala warniki-minu-wardu-warda yakwijina. N-akwukawur-eka nu-wardanguma nakina warka. ¹²⁻¹³ Kembirra ngalaja diybina didarringka Badiba-langwa nanga-rntarrka dimballa Jawijiba-langwa akwa yingi-yama anuwa-wa, “Kwa, yakwuwa yi-mungkwula.” Akana ni-lyumada anaja, n-angkarra errekbua-wa imba

nanga-lalika nakina ana-langwa dimballa ngala-langwa-manja ayarrka. Kembirra nanga-rringka-manja dakina dimballa Jawijiba-langwa ngala-langwa-manja ayarrka, ¹⁴ ying-artanga dakina ngala-langwu-wa warniki-minu-wardu-warda warni-mamalya. Biya, “Yi-mini-rringka-langwa daka dimballa,” yingi-yama. “Naningiy-arrka nan-awiyaba-juwama naka Ni-Yiburuwa n-anungkwarba enenu-wa alikira akwa ngarrani-yali-jinama nakina ngakwurruwa aduwaba,” yingi-yama. “N-awiyaban-eka nganyangwu-wa angalya akwa ngini-ngayindanguma ngayuwa nakina, akana ningu-wartu-warteminuma angwurra nganja da. ¹⁵ Anaja n-engkirrka ningu-wartu-warteminuma ngayuwa, biya nanga-lalika daka dimballa ngayuwa-manja da, akwa n-angkarra erreku-wa da,” yingi-yama dakina didarringka Badiba-langwa ngala-langwu-wa warniki-minu-wardu-warda warni-mamalya da.

¹⁶ Biya nanga-wilyaka ngawa diybina dimballa Jawijiba-langwa yanda-langwa ni-yarda arakba naningiy-adikba nakina yakwijina. ¹⁷ Biya kembirra yingini-makama ebina-mirrada ngawa ayakwa. Yingi-yama anuwa-wa, “Nak-eka Ni-Yiburuwa naniki-minu-wardu-warda ningkanu-wilyakama nungkwuwa yangkwurrangwa n-awiyabanum-eka nakina nganyangwu-wa angalya akwa ngini-yali-juma ningena ngayuwa. ¹⁸ Nganja ningu-wartu-warteminuma ngayuwa, kembirra juj n-angkarra anaja nakina ni-jadinga erreku-wa imba nanga-lalikama daka dimballa ana-langwa ngayuwa-manja da,” yingi-yama dakina da.

¹⁹ Nanak-ardarr-eka awinyamba anaja kembirra naningiy-adikba, niybina Jawijiba-langwa nu-bungkawa Badiba, n-engkirrkanu-mulangwa akina ayakwa dadingiy-anikba-langwa. ²⁰ Biya nani-maka ena-

langwa-manja warnungkwarba warnik-engkarrngi yada wurrakina Jawijiba-manja. Abirraja kembirra nan-akimarna nakina angerrba nu-bungkawa-langwu-wa akiditi-jungwa. Kembirra yakwijina ngawa n-ambilyuma anaja nakina Jawijiba arakba da.

²¹ Imba anaja nakin-eka Yaweya n-ambilyi-mirra yakwijina Jawijiba-manja ngawa akwa ni-marngkirra-dinuma nakina-manja. Anaja niybina nanik-akw-ukwurrajungwa akiditi-jungwa nanu-werru-ngwurdanguma nakina-manja Jawijiba. ²² Biya nan-akimirnuma nakina Jawijiba nu-bungkawa wurr-ababirna-manja wurru-kwala warnungkwarba wurriybina na-diti-jungwuni-mirri-manja abirra-ajukwaba yakwijina ebina-manja ngawa akiditi-jungwa. ²³ Kembirra a-mirnta-ngekbirna ana-langwa warka nu-wardanguma anaja nakina Jawijiba. Imba anaja kembirra nanik-akw-ukwurrajungwa n-anungkwarba nara arakba kin-engkirrkana akinu-wa warka, mana nakina Yaweya Jawijiba-manja n-ambilyi-mirri-baba akwa nani-mamirika-juwa-mirri-baba anuwa-manja ngawa. Kembirra yadikina na-wuldinum-eka na-ngwurdangum-eka ngawa aning-angkawura ababirna-langwa Jawijiba-langwa da.

40

Jawijiba nani-mini-dirrbiraka-mulangwa wun-anungkwarba-kiya-langwa akwilyangbirarrka

¹⁻² Bi...ya kembirra anaja n-aruma nu-bungkawa niybina nu-bungkawa-dinuma ababirna-manja angalya

Yijiba n-awinyamba-dinum-eka nakina wun-ambilyuma-wa ena-langwu-wa wun-aniki-minu-wardu-warda-kiya wun-anungkwarba-kiya. Nu-wilyaba nu-wurrak-akwurrajuwama nakina ana-langwa akwubibeka. Nu-wardanguma nakina warka amalyirra akwurana-langwa-manja. Imba anaja nu-wilyaba ni-mirntaki-dakama amini-miniyngka anhinga nu-bungkawa-langwa-manja angalya. ³ Akana anaja nakina n-aruma nu-bungkawa nan-awiyaba-juwama akiditijungwa-manja wun-alakina, mana nani-lirra-kiya-wa. Abirnaja kembirra nan-ambilyuma wun-alakina alikira-manja niybina-langwa-manja nanik-akw-ukwurrajungwa akiditi-jungwa, ebina-manja ngawa alikira n-ambilyu-murri-manja adinakba an-ajukwaba Jawijiba nakina. ⁴ Anaja kembirra nakina nanik-akw-ukwurrajungwa akiditi-jungwa nanu-kwama Jawijiba wun-alakina-kiya-wa wun-anungkwarba-kiya kajungwa naniku-wardi yada nakina Jawijiba warka abirna-langwa yakwijina.

Abirnaja nan-ambilyuma yakwijina wun-alakina ngawu...wa. ⁵ Biya mu-wilyaba-manja ngawa m-aning-alyarrngwalyilya marrnga yakwijina akiditijungwa-manja arrawa wun-alakina wun-anungkwarba-kiya nani-lyangbirarrkinama akwilyangbirarrka. Biya alakina akwilyangbirarrka mu-wilyaba-mirri-manja ngawa m-aning-alyarrngwalyilya marrnga nani-lyangbirarrkinama akana aminiyngka-kiya alakina akwilyangbirarrka-kiya da.

⁶ Wurtarrya-wiya anaja Jawijiba ni-likana nakina wun-alakina-kiya-wa. Nani-lirra-kiya-wa nakina wun-alakina kembirra n-aningma nakina nan-ambilyum-eka wunu-werrik-awarrya-kiy-eka arakba. ⁷ Ni-yama

nakina Jawijiba, “Kini-yamarrkama-birra kembirra kinuwerrik-awarrya aduwaba?” ni-yama.

⁸ Nani-yama abirnaja, “Yin-alakan-eka yini-lyangbirarrkinuma akwilyangbirarrka yin-ayabijaba, akana nara wurriybina wurru-wilyu-wilyaba yalakwa a-min-abilyarri-kama yinuwa-manja alakana-kiya akwilyangbirarrka,” nani-yama wun-alakina.

Ni-yama anaja Jawijiba, “God-eka yimbukwa kin-abilyarri-akinama nakina warni-mamalya-manja akwilyangbirarrka imba nara wurru-kwala. Imba yirri-makina nungkwurna-langwa akwilyangbirarrka,” ni-yama.

⁹ Anaja kembirra niybina n-akwurrajuwa-mudangwa akwubibeka nu-Bungkawa-langwa ni-yama nakina, “Nganyangwa-manj-eka akwilyangbirarrka ningi-rringkama a-wilyaba akwurana ¹⁰ abiyakarbiya-ma a-makirnta. Adiniba-wiya ningi-rringkama ngayuwa amarta. Kembirra waranja-bawiya ngarningka ngalaja amawalyuwa na-jadingama. Ngarningka kembirra amanhinga na-walyuwama akina. ¹¹ Nganja ningimalyngama ngayuwa manarlamba nganyangwa-langwa nubungkawa ayarrka-manja. Kembirra ning-arrangbama amirntak-akina akwurana akwa ningi-likakbama amalyirra makinu-wa manarlamba akwa ninganu-kwama da,” ni-yam-eka nakina nanik-akw-ukwurrjungwa akwubibeka.

¹² Ni-yama anaja Jawijiba anuwa-wa, “Yiba-makina-ma ngayuwa akina-langwa,” ni-yama. “Akin-eka abiyakarbiya a-makirnta na-yaminama akina m-abiyakarbiya marrnga. ¹³ Kembirra m-abiyakarbiya-manja ngawa marrnga anaja kani-jadi-jinama nungkwalangwa nu-bungkawa ningkakina. Akwa kani-mini-yakwabijinama nakina ebina awurrariya ningki-yama-

mulangwa, akwa kembirra nungkwaja kini-minu-wardanama ngarningka ningkakina ana-langwa warka wubirra adiniba-wiya ningkani-minu-wardanguma ningkakina. K-akwurrajinama ngarningka akwubibeka ana-langwa akwa kinu-kwunama amalyirra akwurana-langwa ngarningka. ¹⁴ Akana ka-wuldina-manja kangwurdana-manja aningaba ngawa nungkwa-langwa, kembirra nar-eka a-yakwabijuma ngayuwa. Imba yiki-mini-yangbina ayakwa kini-makina nungkwa-langwa nu-bungkawa ngayuwa-langwa, kajungwa kani-jadi-jini yada nakina ngayuwa nganjukwaba enena-langwa akiditi-jungwa. ¹⁵ Ningen-eka bi-manguma abirraja wurru-wurrariya warni-mamalya. Bi-lyumadi-kama angaluba nganyangwa-langwa angalya akwa ngawa nganyangwa-langwa Wurri-Yibiruwa warni-mamalya. Kajukwaba enena-manja ngawa angalya Yijiba nar-eka nganja ningena k-arrya-kajungwuna awurrariya-langwa da. Nara-maka kembirra kab-awiyaba-juwa ngayuwa enena-manja akiditijungwa da,” ni-yama nakina Jawijiba niybinu-wa naniki-minu-wardu-warda da.

¹⁶ Imba anaja niybina naniki-di-daka n-anungkwarba anhinga n-engkirrka-manja nakina nu-wilyaba-langwa ebina akwilyangbirarrka aningaba akina, anamba-langwa kembirra ni-yangbina nakina Jawijibu-wa ayakwa. Biya ni-yama nakina, “Nganjukwab-eka ningi-lyangbirarrkinama akwilyangbirarrka,” ni-yama. “Ningen-eka ningi-ngabukwayini-mirra abiyakarbiya aning-anhinga-langwa alabira nganyangwa-manja aringka. ¹⁷ Imba aningi-karrawara-manja alabira ngalaja a-mini-miniyngka anhinga nuw-ambilyi-mirra ningani-mini-daka-mulangwa ngayuwa nganyangwa-langwa nu-bungkawa. Akana abirraja wurrajija nuw-alyibarinuma wurrakina da,” ni-yama nakina naniki-di-daka anhinga

da.

¹⁸ Anaja ni-yama nakina Jawijiba anuwa-wa, “Yiba-makina-ma ningena kembirra nungkwa-langwa-langwa akwilyangbirarrka. Akin-eka abiyakarbiya alabira na-yaminama akina m-abiyakarbiya mamawura. ¹⁹ Kembirra m-abiyakarbiya-manja ngawa mamawura anaja nakina nu-bungkawa nungkwa-langwa kani-jadi-jinam-eka nungkwuwa nungkw-ajukwaba. Akana abirraja kabi-mini-yngkarrnginam-eka nungkwa-langwa memirra! Kembirra nakin-eka nu-bungkawa nungkwa-langwa kani-makinama ena-langwa-manja wurr-awinyamba warnik-alyadi-ji yad-eka ningkakina ningk-ani-madangkwa eka-manja. Abirraja kembirra wurrajija kuw-alyibarinama ningk-ani-madangkwa wurrakina da,” ni-yama nakina Jawijiba niybinu-wa naniki-di-daka anhinga da.

²⁰ Bi...ya kembirra m-abiyakarbiya arakba mamawura nimi-jarriduma makina. Anaja kembirra nakina nu-bungkawa n-aruma-dangwa nan-arti-juwa arakba wurr-ababirna-langwa ana-langwa wurri-bu-bungkawa wurri-yukwayuwa ena-langwu-wa alikira anhingi yada warnik-alyibara, kajungwa warniki-yaku-werri-biki yada miybina mamawura ni-rukwularrinu-mulangwa nakina nu-bungkawa. Biya nani-lirraki-jadi-juwa nakina wun-alekbina wun-anungkwarba-kiya ebina-langwa akiditi-jungwa akwa nani-lirrak-arti-juwa wun-alakina anuwa-wa. Kembirra abirraja nani-likana anuwa-wa wun-alakina akwa nan-alkayanga yakwijina anuwa-manja akwa wurri-mirntak-iybina-manja ngawa wurri-yukwayuwa wurri-bu-bungkawa ena-langwa-manja. ²¹ Kembirra niybina n-akw-ukwurrājuwama akwubibeka ana-langwa nanu-kwama anaja nakina arakba nu-bungkawa ebina-mirrada warka nu-wardu-wardangi-mirrada adiniba-wiya nakina. ²² Imba nani-jungwa-

juwama nakina niybina naniki-di-daka n-anungkwarba anhinga. Nani-makama ena-langwa-manja wurr-awinyamba akwa abirraja nani-mini-yngkarrngarnuma wurrakina ana-langwa memirra da. Kemberra ababirna-langwa na-yamama akina ebina-langwiya ngawa ayakwa ni-yangbinu-mulangwiya adiniba-wiya Jawijiba da. ²³ Akana anaja niybina naniki-minu-wardu-warda n-akw-ukwurrājuwama akwubibeka ena-langwa-langwa nu-bungkawa nar-eka nakina kin-engkirrkana Jawijibu-wa da, imba ni-mirntaki-yakwabijuwama arakba da.

41

Akwilyangbirarka n-aruma-langwa-langwa nu-bungkawa

¹ Bi...ya m-ambilyuma arakba mamariyka yiya yinungkwura ni-lirraiki-jarridi-manja, anaja kemberra niybina n-aruma nu-bungkawa ni-lyangbirarrkinuma nakina akwilyangbirarka. Imba ena-langwa-manja akwilyangbirarka nu-kwuw-arjayi-mirra nakina adalyuma-manja ena-langwa-manja angalya. Amiykirra adalyuma Nayila akina. ² Biya ni-rringkam-eka nakina amangbala ambilyuma bullukwa na-wurrak-ambijanginuma akina akungwa-langwa. Ngalaja engmirra-wiya a-kwilyarrinja-wiya amirntak-akina. Na-wurraki-riberrkinuma akwa kemberra na-yabikayinuma arakba akina amarta akwiyak-bijina akungwa. ³ Kemberra arngki-darra-langwiya amangbala ambilyuma ngarningka na-wurrak-ambijanga ngal-ajukwaba. Imba akin-eka bullukwa a-mirntaki-larrk-bilala-wiy-eka akwa a-mira-jamiyama-wiya akina. Na-wurraki-riberrkinuma akina akwa na-wurrak-alkayanguma ariba-manja amirntak-iybina-manja akwala bullukwa.

⁴ Kembirra akin-eka bullukwa a-mirntaki-larrk-bilala nuw-alyibarinum-eka ebina-manja engmirra-dangwa da. Kembirra akina-bu ngawa da. Aba ni-mirajanga arakba anaja nakina nu-bungkawa da.

⁵ Biya kembirra ni-mungkwulinga ngarningka nakina akana ni-lyangbirarrkina ngarningka ngawa akwilyangbirarrka. Imba ena-langwa-manja akwilyangbirarrka ni-rringkama nakina amamuwa a-manhinga amarta-mirra. Awilyaba-mirra-manj-eka a-ma-miyaja amarta ni-rringkama nakina amangbala ambilyuma amamuwa a-manhinga. Ngalaja engmirr-eka amirntak-akina akwa na-walyuwuni-mirra arakba akina. ⁶ Kembirra ngarningka amamuwa a-manhinga na-lingbijanginuma amangbala ambilyuma ngal-ajukwaba akina da. Akana akin-eka a-manhinga a-mirnta-jamiyama aning-aruma-ma, mana mamariyka na-yngbiringka-kama akina. ⁷ Kembirra akin-eka a-manhinga a-mirntaki-larrk-bilala-dangwa na-ngirdanguma na-janguma arakba akina engmirra-manja da. Kembirra akina-bu ngawa akwilyangbirarrka da. Anaja ni-mirajanga arakba nakina n-aruma nu-bungkawa akwa ni-lyandarrkanuma akwilyangbirarrka ni-lyangbirarrkinuma nakina da.

⁸ Bi...ya na-ykbadinga arakba akina. Kembirra nakin-eka n-aruma nu-bungkawa nu-werrik-awarrya-dinuma nakina alakina-kiya-wa akwilyangbirarrka. Kembirra mamawura-manja nan-arti-juwa nakina wurr-ababirna wurr-arum-uruma wurr-aringk-iringkawa wurriybina nuw-ambilyi-mirri-mirri ena-langwa-manja angalya Yijiba. Biya nani-makama nakina ena-langwa-langwa akwilyangbirarrka da. Akana nara wurru-wilyu-wilyaba kani-min-abilyarri-ka alakina-kiya akwilyangbirarrka ena-langwa da.

⁹ Anaja kembirra ana-langwa naniki-minu-wardu-warda niybina n-akw-ukwurrajuwama akwubibeka ana-langwa ni-yangbinuma nakina ayakwa anuwa-wa. “Wa! Ningi-yakwabijuwa a-wilyaba ayakwa,” ni-yama. ¹⁰ “Ebina-wiya y-awinyamba-kama ningkakina ngayuwa-manja akwa ngawa nakina-manja naniki-minu-wardu-warda nungkwa-langwa niybina ni-daka-mirri-manja anhinga nungkwa-langwa an-ajukwaba. Biya ningkakina kembirra yirri-lirrak-awiyaba-juwama yinuwa akiditijungwa-manja arrawa. Akwa yinaja yin-ambilyi-mirra yakwijina kembirra nu-bungkawa-langwa-manja alikira. Anaj-eka nakina nu-bungkawa nu-bungkawa-dinuma wurr-awinyamba-manja warnungkwarba narr-akw-ukwurrajina-mirri-manja nungkwa-langwa alikira. ¹¹⁻¹² Kembirra yakwijina ngawa yirri-bik-ambilyuma yinuwa akwa ngawa nu-wilyaba n-anungkwarba naning-engka-langwa angalya. Nakin-eka n-anungkwarba Ni-Yiburuwa nakina. Akwa nani-minu-wardu-wardanguma warka nakina-langwa nu-bungkawa. Yakwijina ngawa yinaja kembirra yinuwa yin-aniki-minu-wardu-warda-kiya nungkwa-langwa yini-lyangbirarrkinuma yin-alakina akwilyangbirarrka mu-wilyaba-manja ngawa m-aning-alyarrngwalyilya marrnga. Akana aminiyngka-kiya alakina akwilyangbirarrka yina-langwa. Biya kembirra yinuwa yini-makama arakba yina-langwa akwilyangbirarrka niybinu-wa Ni-Yiburuwa n-anungkwarba. Imba anaja nakin-eka n-anungkwarba yirrani-min-abilyarri-kam-eka alakina-kiya akwilyangbirarrka yina-langwa da.

¹³ Kembirra ambaka-mirra arija-langwa na-yamam-eka ngalaja akina ababirna-langwa ni-yama-mirra da adiniba-wiya nakina n-anungkwarba yinuwa-wa. Nungkwuwa nungkwaja yi-jadi-juwam-eka ngayuwa

ningi-diti-jungwuni-mirrada ebina-langwa akiditi-jungwa. Akwa y-awiyaba-juwama ngayuwa ningkakina nungkwa-langwa-manja angalya kajungwa ning-aniku-wardi yada warka nungkwa-langwa, ebina-wiya wubirra ninguwar•danguma ngayuwa adiniba-wiya. Akana niybin-eka n-iyngka-dangwa naniki-minu-wardu-warda nungkwa-langwa ningkani-ngajama ningkakina da,” ni-yama nakina naniki-minu-wardu-warda ena-langwu-wa nu-bungkawa da.

¹⁴ Anaja kembirra nakina n-aruma nu-bungkawa nani-larrka arakba wurru-kwala warnungkwarba ana-langwa ebinu-wa akiditi-jungwa kajungwa warniki-jadi-ji yada nakina Jawijiba yadikina. Kembirra abirraja waranja-bawiya nani-jadi-juwa arakba nakina Jawijiba. Anaja Jawijiba nu-wurranguma nakina ayama akwa n-awiyabanuma dimballa d-adingaba-langwa akwa ni-likanuma niybinu-wa n-aruma nu-bungkawa.

¹⁵ Ni-yama anaja n-aruma nu-bungkawa Jawijibu-wa, “Ngayuw-eka ningena ningi-lyangbirarrkinama akwilyangbirarrka. Akana nara abirraja wurriybina warni-mamalya a-min-abilyarri-kama akina. Imba bi-makama ayakwa nungkwa-langwa-langwa. Nganyangwa naniki-minu-wardu-warda ni-yama ngayuwa-wa, ‘Jawijib-eka nakina n-akakiruma nanik-abilyarri-kalangwa nakina akwilyangbirarrka wurru-kwala-langwa warni-mamalya,’ ni-yama nakina,” ni-yama nakina n-aruma nu-bungkawa Jawijibu-wa.

¹⁶ Imba anaja ni-yama Jawijiba, “Nar-eka ningena ngayuwa a-min-abilyarri-kama akina,” ni-yama. “Imba anaja nakina God kani-min-abilyarri-kinama akina nungkwuwa-manja kajungwa ningki-yakirrerri yada ningkakina,” ni-yama nani-maka Jawijiba anuwa-wa.

¹⁷ Anaja ni-yama nakina n-aruma nu-bungkawa, “Ebina-manj-eka akwilyangbirarrka nganyangwa ningukwuw-arjayuma ngayuwa akwudangwa adalyuma-manja. A-miykirra adalyuma Nayila akina. ¹⁸ Biya ningirringkama ngayuwa amangbala ambilyuma bullukwa nuw-ambijanginuma akina akungwa-langwa. Imba ngalaja a-kwilyarrinja-wiya engmirra-wiya akina. Biya na-wurraki-riberrkinuma akina akwa na-yabikayinuma amarta yakwijina akwiyak-bijina akungwa. ¹⁹ Kemberra arakba ngarningka amangbala ambilyuma bullukwa ngal-ajukwaba nuw-ambijanginuma akungwa-langwa akina. Akana a-larrkbi-larrk-bilal-eka angwurra akina bullukwa. Nara ambaka ngayuwa ningena ki-rringka-langwa amukwiyad-akina bullukwa a-larrkbi-larrk-bilaladangwa ababirna-manja angalya Yijiba-manja imba enena-manji-kba akwilyangbirarrka ningirringkama arakba ningena da. ²⁰ Ngalaj-eka akina bullukwa a-larrk-bilaladangwa nuw-alyibarinuma ebina-manja engmirra. ²¹ Akana nar-eka akina ka-yngmirri-dina nuw-ayijinu-mulangwa ebina bullukwa engmirra-wiya. Imba a-larrk-bilala ngawa nuw-ambilyi-mirra akina wubirra adinubawiya da. Kemberra nganja ningi-mirajanga arakba da,” ni-yama nakina n-aruma nu-bungkawa Jawijibu-wa.

²² Biya ni-yama ngarningka, “Kemberra enena ngarningka ningi-lyangbirarrkinama ngayuwa akwilyangbirarrka. Akwa ningirringkama ngayuwa a-manhinga amarta-mirra. Imba ningirringkama amangbala ambilyuma amamuwa a-manhinga a-wilyabamirri-manja ngawa a-ma-miyaja akana engmirra-wiya ngalaja akina. Na-walyuwinum-eka akina. ²³ Ngalaja kemberra amangbala ambilyuma ngarningka amamuwa na-lingbijanginuma arakba akina. Akana a-larrkbi-larrk-bilalawiya akina amamuwa, mana na-yngbiringka-

kama makina mamariyka. ²⁴ Imba akin-eka amamuwa aning-aningaba-ma-dangwa na-ngirdangum-eka na-jangum-eka ebina-manja engmirra-manja-dangwa akina. Akina ngawa. Kembirra ningarra-makama ngayuwa nganyangwa-manja wurr-arum-uruma wurr-aringk-iringkawa-manja. Akana nara abirraja wurriybina wurru-wilyu-wilyaba kabi-min-abilyarri-ka alakbina-kiya akwilyangbirarrka nganyangwa-kiya,” ni-yama nakina n-aruma nu-bungkawa Jawijibu-wa da.

²⁵ Anaja Jawijiba ni-yama nakina anuwa-wa, “Alakin-eka akwilyangbirarrka-kiya nungkwa-langwa a-lirraki-didirrbira ngawa. Imba anaja God ngini-makama nakina nungkwuwa-manja adinakba kini-yamina-mulangwa ambaka-mirra.

²⁶ Akin-eka amangbala ambilyuma bullukwa engmirra-wiya na-yaminama akina wubirra m-amangbala m-ambilyuma mamariyka yiya yinungkwura. Imba ngalaja a-manhinga engmirra-wiya na-yaminama ngarningka ngal-ajukwaba wubirra m-amangbala m-ambilyuma mamariyka yiya yinungkwura. Imba alakin-eka akwilyangbirarrka a-wilyaba-mirra ngawa akina.

²⁷ Imba ngalaja amangbala ambilyuma bullukwa a-larrkbi-larrk-bilala-dangwa, amirntak-iybina na-yngbi-jayini-mirri-mirra arija-langwa akungwa-langwa, akwa ngarningka amirntak-iybina amangbala ambilyuma amamuwa anhinga a-mirntaki-larrkbi-larrk-bilala ngal-ajukwaba, ebina na-yngbiringka-dinuma nuw-angkarrinu-mulangwa engbiringka arrirra, na-yaminama akina wubirra m-amangbala m-ambilyuma mamariyka yiya yinungkwura. Imba akini yada nar-eka yiybina yalyukwa a-larruma da akwa kembirra ngarningka nar-eka ebina amarta a-manhinga a-lungkwu-warruma akina da,” ni-yama Jawijiba naku-wa n-aruma nu-bungkawa.

²⁸ Biya kembirra ni-yama ngarningka, “Yirra-maka-mirra da ngayuwa nungkwuwa-manja arakba ayakwa, anaja nakina God nginu-mukangbi-juwama nungkwuwa-manja akwilyangbirarrka-mirra adinakba ebina naniki-yama-langwa nakina arija-langwa. ²⁹ Adiniba-wiya ngalaja mi-bukway-eka kimi-likajama m-amangbala m-ambilyuma mamariyka m-aning-iningaba-wiya yiya yinungkwura y-ining-iningaba-wiya. Kembirra akini yada ngalaja ababirna anhinga kuw-ambilyama amirntak-enena-manja angalya ababirna-manja yalakwa Yijiba-manja. ³⁰⁻³¹ Kembirra arija-langwa ambaka-mirra ngalaja mi-bukway-eka kimi-likajama m-amangbala m-ambilyuma mamariyka mu-wurru-wurrariya-wiya yiya yinungkwura yu-wurru-wurrariya-wiya. Imba akini yada nar-eka yiybina yalyukwa a-larruma yakina akwa ngarningka nar-eka ebina amarta a-manhinga a-lungkwu-warruma akina ngal-ajukwaba. Akini yada ngawa abirraja kembirra wurri-mirntak-enena warni-mamalya ka-mirntaki-yakwabijinama akina ababirna anhinga aning-iningaba enena-manja angalya Yijiba. Kamirntaki-yakwabijinam-eka wurrakina mana amirntak-enen-eka angalya ka-mirntak-arrya-dina-mubaba akina da.

³² Nungkuw-eka ningkakina ningki-lyangbirarrkinuma arngk-ambilyuma-ma, mana God ni-lyanguk-werri-bikajungwunuma nakina, akwa arngki-darrba-langwiya kini-yaminam-eka nakina God amirntak-akina ababirna-langwa da,” ni-yama Jawijiba nakinu-wa n-aruma nu-bungkawa.

³³ Biya ni-yama nakina ngarningka anuwa-wa, “Kembirra nungkwuwa ku-wekbalyinama ningkakina nu-wilyaba n-anungkwarba aringkawa. Akwa kinakimirnama nakina nu-bungkawa kajungwa kini-

bungkawa-dini yada amirntak-enena-manja angalya Yijiba-manja. ³⁴⁻³⁶ Akwa ngarningka ka-manama ningkakina wurru-kwala warniki-minu-wardu-warda kajungwa kani-mamirika-jini yada wurrakina anuwa-manja. Kembangala m-amirntak-iybina-manja ngawa m-amangbala m-ambilyuma mamariyka m-aningaba-wiya yiya yinungkwura y-iningaba-wiya, kuw-ambilyama ngalaja akina ababirna anHINGA Yijiba-manja. Kembangala karr-awiyaba-jinama abirraja wurrakina akwala anHINGA aning-anHINGA-langwa-manja alikira. Kim-ambilya-manja m-amangbala beka m-anHINGA-mirra makina, kuw-alyibarinama warning-errbirra warni-mamalya m-abiyarbuwa imba karrim-awiyaba-jinama mu-wilyaba m-anHINGA-mirra beka wurrakina arrawu-wa aning-anHINGA-langwu-wa alikira. Nungkwaja ningkakina ka-makinama wurri-mirntak-iybina-manja warniki-minu-wardu-warda kajungwa karri-larrngkw-abirrani yada ababirna anHINGA amirntak-iybina-manja angalya a-min-ababirna-manja alikira. Ka-makinama ngarningka wurrakina-manja kajungwa karr-akw-ukwurraini yada ebina anHINGA nari yada wurru-kwala warni-mamalya ngi-rntirrkama akina, imba engki-nyungwurra ngawa kuw-ambilyi yada akina ambaka-mirri yada. Kembangala kimi-likaja-manja yi-mirntak-iybina yi-mangbala y-ambilyuma yinungkwura yu-wurrariya-wiya enena-manja angalya Yijiba kembangala kuw-ambilyama ngawa akina anHINGA kajungwa wurr-ababirna-langwa warni-mamalya kuw-alyibarinini yada akina. Nar-eka abirraja a-mirayama wurrakina imba kuw-alyibarinama akina da. Kembangala nar-eka a-jungwuma wurrakina imba warniba ngawa kuw-ambilyama da,” ni-yama Jawijiba nakinu-wa n-aruma nu-bungkawa da.

Jawijiba nu-bungkawa-dinu-mulangwa Yijiba-manja

³⁷ Anaja nakina n-aruma nu-bungkawa akwa ngawa ana-langwa wurri-yukwayuwa wurri-bu-bungkawa nalyalyingminuma wurrakina ebina ayakwa ni-yangbini-mulangwa nakina Jawijiba. ³⁸ Biya kembirra nakina n-aruma nu-bungkawa ni-yama ena-langwu-wa wurri-yukwayuwa wurri-bu-bungkawa, “Nar-eka akbirranguma ngarna warning-errbirra warnungkwarba warningaba wubirra naka Jawijiba, mana God-langwa amawurrna nuw-ambilya-mubaba akina anuwa-manja,” ni-yama nakina abirruwa-wa.

³⁹ Biya kembirra ni-yama nakina arakba Jawijibu-wa, “Nakin-eka God ngini-min-abilyarri-kama ena ababirna-langwa nungkwuwa-manja. Kembirra amin-akina-langwa nganja ning-aningma ngayuwa nar-eka wurriybina warnungkwarba wurr-arinkawa wubirra nungkwuwa ningkakina. ⁴⁰ Kembirra ngayuwa yiba-bungkawa-kinama ningkakina enena-manja angalya nganyangwa. Abirraja wurr-ababirna-langwa warni-mamalya nganyangwa kabi-min-engkirrkajama arakba wurrakina nungkwa-langwu-wa ayakwa. Nganj-eka ngayuwa ningi-bungkawa ning-aruma akwa ningilyinginama ababirna-langwa angalya Yijiba-manja. Imba yik-abirrakiki-yuwarnama ningkakina ngayuwa-manja akwudangwa, kajungwa kabi-min-engkirrkaji yada nungkwa-langwu-wa ayakwa nungkw-ajukwaba.

⁴¹ Aduwab-eka ngayuwa yiba-bungkawa-kinama ningkakina ningki-bungkawa ababirna-manja angalya Yijiba da,” ni-yama nakina n-aruma nu-bungkawa Jawijibu-wa da.

⁴² Biya kembirra nakina n-aruma nu-bungkawa n-abirawa-ka nakina ebina a-yukwijiya errmungskwa ena-langwa-langwa amamuwa ayarrka, ebina na-wilyakama

akina ekirra ana-langwa. Akwa n-akimarna akina Jawijiba-langwa-manja amamuwa ayarrka. Akwa nan-awiyabaja arakba dadingaba dimballa du-kwilyibana Jawijiba-manja akwa ngawa n-akimarna alarr-ngekbirna arnarrirnarra akawulda-mirra ena-langwa-manja memirrma. ⁴³ Kembirra ngarningka nanu-kwama nakina mu-wilyaba makangkidikarra miybina yingim-arrk-irrkirnama jarrangwa, kajungwa naniki-rijawudiyi yada nakina Jawijiba. M-aningab-eka makina akwa nu-Bungkawa-langwa wubirra nimi-yamama ngawa makina da.

Biya kembirra nakina n-aruma nu-bungkawa ni-yangbina ngarningka ayakwa nakinu-wa Jawijiba. Ni-yama nakina, “Ki-rijawudiyina-manja nungkwuwa miybina-manja ngawa makangkidikarra, kembirra abirraja warniki-minu-wardu-warda nganyangwa ka-lyangmanama wurrakina, ka-likajama mampirukwa-langwiya akwa kuw-artanama wurrakina. ‘Errbaja-wiya karna karni-mamalya!’ ka-yaminama wurrakina. ‘Wurru-mirntaki-rungwudarra ni-bukwaya nu-bungkawa!’ ka-yaminama wurrakina da.

⁴⁴ Ngayuw-eka ningi-bungkawa ning-aruma-dangwa ningena. Abirraja kembirra wurr-ababirna-langwa warni-mamalya Warningi-Yijiba bi-min-engkirrkajameka nganyangwu-wa ayakwa. Akwa enena ayakwa ningarra-makama ngayuwa abirruwa-wa. Ningi-yamama, ‘Kirr-ababirna-langwa karni-mamalya ababirna-manja angalya Yijiba yik-engkirrkajama ngawa Jawijiba-langwu-wa ayakwa. Akwa yiki-likajama kirrakina anuwa-wa kajungwa yikini-yandabaji yada anuwa-wa nara-wiya a-yamama aning-errbirra akina kirrakina karni-mamalya da,’ ningi-yamama ngayuwa wurr-ababirna-manja warni-mamalya amirntak-enena-

manja angalya Yijiba da,” ni-yama nakina n-aruma nu-bungkawa Jawijibu-wa da.

⁴⁵⁻⁴⁷ Biya kembirra nakina n-aruma nu-bungkawa nanu-kwa Jawijiba-manja anikaduwa ekirra Aningi-Yijiba. Akin-eka ekirra Jebineda Banaya akina. Akwa ngarningka nanu-kwa nakina du-wilyaba dadiyara dadi-miykirra Ajinada ena-langwi yada dadingiy-anikba. Ngalaja dadiyaw-anikba dakina nu-wilyaba-langwa n-anungkwarba nani-miykirra Badibara nakina. Imba anaja nakina Badibara Ni-Minida n-anungkwarba Warningi-Yijiba-langwa warni-mamalya nakina. Imba ana-langwa angalya amin-ababirna alikira yiya warni-mamalya a-miykirra Yeliyabulija akina.

Anaja Jawijib-eka nakina n-ambilyi-mirra mamariyka yiya yinungkwura arngk-abiyakarbiya-ma arngki-memberrkwa. Biya n-abirradada arakba nakina ebina warka nanu-kwama n-aruma nu-bungkawa. Kembirra arakba makina-manja m-amangbala m-ambilyuma mamariyka yiya yinungkwura ngalaja na-lungkwu-warringinuma ababirna amarta a-manhinga, ni-yama-mirra da nakina Jawijiba niybina-manja n-aruma nu-bungkawa. Biya ni-lalika Jawijiba nu-Bungkawa-langwa angalya akwa ni-likana nakina angerrba yiya angerrba Yijiba-manja. ⁴⁸ Ni-likanuma nakina amirntak-akinu-wa angalya aminu-wurra-kwilyimida alikira yiya warni-mamalya akwa nani-makama nakina wurri-mirntak-akina-manja wurri-min-akina angalya warni-mamalya warniki-yama-langwa. Kembirra ababirna-manja angalya aminu-wurra-kwilyimida alikira abirraja wurri-min-akina angalya warni-mamalya narru-wurra-mirntukwama amadidira a-manhinga abirra-langwa ebina narri-lungkwabi-juwa-mulangwa engka-manja yiya engka-manja angalya akwudangwa, akwa narri-

larrngkw-abirranguma akina ababirna anhinga arum-uruma-manja alikira aning-anhinga yakwijina abirra-langwa-manja angalya. ⁴⁹ Ababirn-eka anhinga akwa nar-eka kembirra anaja Jawijiba kini-mirntuwarna arakba akina, mana baba ababirn-eka akina wubirra ajiringka ebina mijiyalya-manja da.

⁵⁰⁻⁵² Bi...ya kembirra akini yada na-lungkw-arrngini-manja ngawa ababirna amarta a-manhinga yakwijina akina-manja angalya Yijiba, ngalaja Ajinada yingini-min-arrangbama dakina nanukw-anikba Jawijiba-langwa. Kembirra anaja ni-yama nungw-anikba Jawijiba, “God nakina ngini-mamirika-jungwam-eka ngayuwa-manja, kembirra ningi-yakwabijuwama arakba ababirna-langwa a-werrik-awarrya amirntak-iybina na-likanuma ngayuwa-wa akwa ningi-yakwabijuwama ngarningka nganyangwa warni-mamalya abirr-ajukwaba,” ni-yama nakina. Kembirra nani-yangbi-juwama nakina n-aning-adiniba-wiya nanukw-anikba Manaja nani-miykirra, mana akina ekirra Manaja na-yaminama “ningi-yakwabijuma.”

Bi...ya ambaka-mirra na-lungkw-arrngini-manja ngawa ababirna anhinga yakwijina Yijiba-manja akina, ngalaja Ajinada yingini-min-arrangbama dakina nu-wilyaba ngarningka nanukw-anikba Jawijiba-langwa. Kembirra anaja ni-yama Jawijiba, “God-eka nakina nginu-kwama warijira enena-manja ngawa angalya na-likanu-murri-manja ababirn-eka a-wurru-wurrariya ngayuwa-wa,” ni-yama nakina. Kembirra nani-yangbi-juwama nakina ni-yukwijiya Yibireyima nani-miykirra, mana akina ekirra Yibireyima na-yaminama “nginu-kwama warijira.”

⁵³ Bi...ya ngalaja ma-mirntak-akina m-amangbala m-ambilyuma mamariyka m-aning-iningaba yiya

yunungkwura y-ining-iningaba ni-mirntaki-yuwayinuma Yijiba-manja. ⁵⁴ Kemberra arakba m-amangbala m-ambilyuma mamariyka mu-wurru-wurrariya ngal-amba-langwa yiya yinungkwura yu-wurru-wurrariya ni-mirntaki-yuwayinuma, ni-yama-mirra da adiniba-wiya nakina Jawijiba. Nara arakba ka-lungkw-arringina anhinga akwa miri-miraya nuw-ambilyuma abirraja warni-mamalya ababirna-manja angalya. Wulkwa Yijiba-manja a-wilyaba akina anhinga nuw-ambilyi-mirra ngawa abirra-langwa-manja alikira aning-anhinga.

⁵⁵⁻⁵⁶ Ngalaja nim-arrya-dinuma angwurra ngawa ma-mirntak-akina mamariyka yiya yinungkwura ababirna-manja angalya Yijiba. Abirraja kemberra arakba Warningi-Yijiba warni-mamalya na-mirntaki-mirayanguma akwa na-mirntaki-likanuma arakba wurrakina n-arumu-wa nu-bungkawa. Nani-yukwama-juwama anhinga-wa, akana anaja n-aruma nu-bungkawa ni-yama abirruwa-wa, “Wurri-likaja angerrba Jawijibu-wa akwa wuni-min-engkirrkaja ana-langwa ayakwa,” ni-yama. Kemberra abirraja na-mirntaki-likanuma wurrakina Jawijibu-wa. Kemberra anaja Jawijiba nakina nu-ngwurrkbalijuwama arakba amirntak-iybina alikira aning-anhinga akwa nanu-kwama ebina anhinga Warningi-Yijibu-wa warni-mamalya. Kemberra abirraja arrkala nanu-kwama angwarnta Jawijiba-manja. ⁵⁷ Abirraja wurr-ababirna warni-mamalya engka-langwa angalya na-mirntaki-likanuma Yijibu-wa warniki-bayindi yada anhinga, mana mu-wurrariya bab-eka mamariyka yiya yinungkwura ababirna-manja angalya da.

42

Jawijiba-langwa wurr-arrkw-urkwuw-ana na-bayindangu-mulangwa anhinga Yijibu-wa

¹⁻⁵ Yand-eka a-yukwijiy-eka anHINGA akina Kenina-manja nuw-ambilyi-mirri-manja Jekaba akwa ana-langwa warni-mamalya. Abirraja miri-miraya nuw-ambilyum-eka. Biya n-engkirrka-manja nakina Jekaba akina ababirna anHINGA Yijiba-manja, kembirra ni-yama ena-langwu-wa warnninukw-ana, “Kwurruwa-yi! Kirri-yaminjamarrkinama kirrakina kirri-lyalyalyimbukwayinama? Wurri-likaja-langwa Yijibu-wa. Aba bu-makame-ka ayakwa ningena ababirn-eka anHINGA akina-manja angalya,” ni-yama. “Yiki-likaja yanjarrikina akwa yiki-bayindana anHINGA kajungwa nari yada miri-miraya a-jungwa-juma ngakwurruwa,” ni-yama.

Abirraja Jawijiba-langwa wurr-arrkw-urkkwuw-ana wurri-memberrkwa kembirra na-likanuma yanjarrikina akinu-wa angalya Yijibu-wa abirruwa wurru-kwala warni-mamalya, kajungwa warniki-bayindi yada anHINGA. Imba anaja abirra-langwa naniki-marnj-arringba Benjimina n-ambilyuma nakina angalya-manja. Nara nakina kini-larrkana anaja nungw-anikba wurr-arrkw-urkkwuw-ana-manja kini-likana, mana ni-lyalyingminu-mubaba angwurra nakina ni-yukwijiya nabirr-adikba Rejila-langwa, akwa n-engkirrkanu-mubaba nakina nani-yuwangkwa kanak-arrya-kama awurrariya. Kembirra nara kini-larrkana kini-likana engku-wa ni-yukwijiya Benjimina da.

⁶ Akini yada ngawa anaja Jawijib-eka nakina nu-bungkawa Yijiba-manja adinakba. Imba abirraja wurr-ababirn-eka warni-mamalya na-wurraki-likanimirra ababirna-langwa angalya yanjarrikina anuwa-wa, kajungwa warniki-bayindi yada anHINGA. Abirrajukwaba ngawa ana-langwa wurr-arrkw-urkkwuw-ana na-likanuma wurrakina yanjarrikina anuwa-wa akwa na-mirntak-abiluwandi-jayinuma anuwa-manja

nuw-engmidurrwa-jungwunuma warni-mukwurra ajiringka-manja. Na-mirntak-abiluwandi-jayini-manja wurrakina, nanu-wilyaka-juwama nakinu-wa warningma wurrakina n-arum-eka nakina ni-mikbiyiya ni-lyangma.⁷⁻⁸ Imba nani-rringkama anaja nakina Jawijiba wurri-mirntak-akina akwa nani-mi-miringkama nakina. Akana warningbal-eka abirraja wurrakina nakina Jawijiba da. Nan-angwu-ngwarntirrangum-eka. Anaja nakina n-aningbali-kajungwunuma wurrakina akwa ni-yangbinum-eka nakina ayarrk-artitarra-mirra ayakwa da. “Ngamba-langwa karna?” ni-yama.

“Angaluba yarna Kenina-langwa yirri-likanuma yiki-bayindani yada anhinga,” na-yama abirraja.

⁹ Anaja kembirra Jawijiba n-engkirkanum-eka nakina alakbina-kiya-wa akwilyangbirarrka arakba-wiya adiniba-wiya ni-lyangbirarrkini-mirruwa abirruwa-langwa. “Kirri-likanum-eka karna yangkwurrangwa kajungwa yik-abirangkini yada kwuraya yiki-mekbalyini yada yika-rringkini yada wurri-mirntak-ayuwaya-mirrikba yirra-langwa warni-mamalya amirntak-enena-manja angalya Yijiba akwa awinyamba yiki-ngekbirakini yada kirrakina,” ni-yama.

¹⁰ “Nar-eka,” na-yama abirraja. “Yarning-errbirr-eka yarna yarni-mamalya akwa yarningma nungkuwuwa ningk-aruma ningki-bungkawa ningkakina. Yirri-likanuma yarna yangkwurrangwa yarniki-bayindi yada anhinga, nara akwala. ¹¹ Yarn-eka yirri-mang-adiyarra yarningab-eka yarni-mamalya yarna yirri-lyangmandukwuna, akwa nar-eka yarna a-ngayinduma a-mekbalyuma angalya,” na-yama wurrakina.

¹² Anaja Jawijiba ni-yama, “Nara, kirri-likanum-eka karna yangkwurrangwa da kirra-mirntaki-rringkama

warna warni-mamalya wurru-mirntak-ayuwaya-mirrikba da,” ni-yama.

¹³ Abirraja na-yama, “Bungkawa, adiniba-wiya yirri-memberrkwa yirr-ambilyuma yarna yirri-mang-adiyarra-manja. Yarna ngawa yarninukw-ana nu-wilyaba-ma-langwa nungw-arrka, akina-manja angalya Kenina. Akana nu-wilyaba nakina ni-jungwuma imba ni-yukwijiya-dangwa n-angaba-wiya n-ambilyama nungw-arrka-manja,” na-yama.

¹⁴ “Nar-eka. Ning-engkirrkajama ngawa karn-eka kirri-likanuma kirri-mekbalyinuma enenu-wa angalya da,” ni-yama anaja. ¹⁵⁻¹⁶ “Akwa k-engkirrkajama ngawa akina yanda-langwa k-aningmi-dinama ningena kwuraya yiki-makina-mirrikba alyangmandukwuna ayakwa,” ni-yama. “Kembirra ki-dirrukwayinama ayakwa nungkwurruwa-wa. Yalakwa ngawa ka-ditanama karna akiditijungwa-manja. Imba kirru-wilyaba karna yiki-lawurradinama angalyu-wa yikin-angkirnama naniki-marnj-anungwu-wa yangkwurrangwa. Nara-manja kirrakina a-wilyakama nakina yangkwurrangwa ngayuwa-wa, kembirra nganja ki-lyangku-werri-bika-jungwunama ngayuwa kirri-likanuma karna yangkwurrangwa kirri-mekbalyinuma. Nara karna kirru-kwala a-lawurraka-juma ngayuwa ambaka angalyu-wa yanda-langwa nakina naniki-marnj-anungwa kini-yardanama yalakwa. Ningena ena ayakwa ningi-yangbinama nungkwurruwa-wa aduwaba akwa ningi-yangbi-jinama ekirra n-aruma-langwa nu-bungkawa. Nakin-eka nu-bungkawa ni-lyinginama amirntak-enena angalya ababirna-langwa Yijiba, akwa ningi-yangbi-jinama ana-langwa ekirra kajungwa engbidi yada ena ayakwa nganyangwa,” ni-yama. ¹⁷ Kembirra nan-akimirnuma wurrakina akiditijungwa-manja.

Akwa abirraja na-mungkwuluma yakwijina arrawa m-abiyakarbiya marrnga.

¹⁸ M-abiyakarbiya-manja ngawa mamawura anaja Jawijiba kembirra ni-yama nakina wurri-mirntak-akinu-wa warnungkwarba, “Ningen-eka ningani-yang-marngkwa-jinama God akwa nara ngayuwa a-ngayinduma ngi-jungwuma karna karni-mamalya. Kembirra nungkwurraja yikinu-wilyakina-manja naniki-marnj-anungwa yangkwurrangwa karniba yik-ambilyama. ¹⁹ Kembirra nganja ka-larrkajama kirru-kwala ningena, imba kirru-wilyaba karna yik-ambilyama yalakwa enena-manja akiditi-jungwa kajungwa k-aningmidini yada ngayuwa kirri-lyangmandukwuna karnungkwarba kirrakina. Imba kirru-kwala yiki-lawurradina angalyu-wa, anhinga yiku-wilyakina ebina kirri-manguma, kajungwa nari yada nungkwurra-langwa warni-mamalya a-miri-mirayuma warning-angkawura wurrakina. ²⁰ Kembirra yiki-lawurradina yikinu-wilyakina nungkwurra-langwa naniki-marnj-anungwa yangkwurrangwa ngayuwa-wa. Kembirra nganja k-aningmi-dinama ngayuwa alyangmandukwuna ayakwa kirri-yangbinuma aduwaba ngayuwa-wa. Akwa nara kema a-ngajuma kirrakina,” ni-yama Jawijiba abirruwa-wa.

Abirraja na-mirntaki-lyangku-wama akwa na-yama Jawijibu-wa, “Yiki-yaminama yarna ebina yirra-makama,” na-yama. ²¹ Kembirra na-maki-jayinuma wurrakina. “Yaw-eka,” na-yama. “Ngarn-eka ngarri-diti-jungwunuma akiditijungwa-manja mana ngarri-makwunu-mubaba naniki-marnj-anyungwa ngakwurra-langwa wurri-mirntak-iybinu-wa warni-mamalya. Nara ngarna ak-engkirrkana ana-langwa ayakwa nu-werrik-awarrya-dinu-mulangwa nakina akwa nu-wartu-

warteminu-mulangwa, akwa ngarrani-yandabanu-mulangwa ngarriybina akini-mamirika-juwi yada nakina. Akina-langwa-bina kema ngarna ngarri-ditijungwunuma da,” na-yama wurrakina da.

²² Kembirra Rubina nakina ni-yangbinuma ayakwa wurri-mirntak-akina-manja wurr-arrkw-urkwuw-ana ana-langwa. Ni-yama, “Kirriybina-bina ngarra-makama nara-maka akini-ngajuwa nakina, akana nara yik-engkirrkana ayakwa nganyangwa. Akina-langwa-bina kembirra enena awurrariya na-likanuma ngakwuruwa-wa da,” ni-yama nakina Rubina. ²³ Imba anaja Jawijibeka nakina n-aningma amirntak-akina ayakwa na-yangbinuma wurrakina. Akana abirraja warninbal-eka wurrakina, mana nara baba kini-yangbina ena-langwa-mirra ayakwa imba wulkwa Aningi-Yijiba-mirra ayakwa ni-yangbinuma nakina. Abirraja wurru-kwala nani-mini-yarrku-warrkwa-juwama ayakwa ana-langwa kajungwa warnik-engkirrki yada wurrakina. ²⁴ Imba anaja Jawijiba nakina arakba akwudangwa kinu-ngwadinuma, akana nara kani-ngayindanga nakina kani-rringka wurr-arrkw-urkwuw-ana kinu-ngwadina akwa ni-jadinga aduwaya akina-langwa angalya nuw-ambilyi-mirri-langwa. Biya ngarningka ni-ngayindangi-manja nakina naniki-yangba ayakwa ni-lawurradinuma abirruwa-wa. Kembirra nakina nu-wekbalinuma Jimiyina naniki-diti-ki yada nakina alikira-manja arrawa akwa nani-makama wurru-kwala-manja ana-langwa warniki-minu-wardu-warda, imba abirraja nan-ararikama nakina yakwijina ngawa wurr-arrkw-urkwuw-ana nuw-ambilyi-mirri-manja wurrakina da.

Jawijiba-langwa wurr-arrkw-urkwuw-ana na-lawurradini-mulangwa Keninu-wa nungw-arringba-wa

²⁵ Anaja Jawijiba nakina ni-yama nani-makama ena-langwu-wa warniki-minu-wardu-warda, “Wurra-mini-lyangburrkwa-jina m-adi-durrngwarna beka m-aning-anhinga, kajungwa warniki-lawurraka-ji yada warna war-nungkwarba angalyu-wa. Akwa wurra-mini-lawurraka-jiya ebina angwarnta abirra-langwa beku-wa mu-wilyu-wilyaba-wiyu-wa wurra-min-awiyaba-jiya. Akwa wurra-kwuna ngarningka anhinga kajungwa kuw-alyibarini yada lukwakwa,” ni-yama Jawijiba. Abirraja wurri-mirntak-akina ana-langwa warniki-minu-wardu-warda kembirra na-likana akwa na-yamama akina nani-maka-mirri-langwiya Jawijiba. ²⁶ Imba kembirra abirraja Jawijiba-langwa wurr-arrkw-urrrkwuw-ana narrima-larr-njawudanga ma-mirntak-akina beka dakina-manja dangki. Biya narri-lalika kembirra arakba akina angalya Jawijiba-langwa warniki-lawurradi yada Keninu-wa.

²⁷ Biya na-likana ngawa wurrakina bi...ya yanda-langwa nimi-merrk-awiyabuma mamawura akwa na-lyarrngwalyilya-duma. Kembirra nu-wilyaba nakina nim-ambijanga-ja beka ana-langwa naniku-kwi yada anhinga dakina dangki. Akana n-akbirrang-eka akina angwarnta makina-manja ngawa beka memedirra.

²⁸ Biya nanu-wurrak-artija nakina ena-langwu-wa wurr-arrkw-urrrkwuw-ana akwa ni-yama, “En-eka nganyangwa angwarnta memema-manja beka da. Abirraja bi-mini-lawurraka-juwam-eka ngayuwa-wa da!” ni-yama. Kembirra amin-akina-langwa nuw-arntirnta-duma na-minjirrk-akbardum-eka wurrakina. Akwa na-wurraki-yandabi-jayinuma wurrakina akwa na-yama, “Ni-yamarrkam-eka nakina God ngakwurruwa-manja-bina?” na-yama wurrakina da.

²⁹ Na-wurrak-alilikanum-eka ngawa wurrakina bi...ya yanda-langwa na-wurraki-yarduma wurrakina Kenina-

manja. Biya na-likanuma angalyu-wa wurrakina, akwa nani-makama nungw-arringba-manja amirntak-iybina na-yama-mulangwa akina. Na-yama wurrakina, ³⁰ “Nakin-eka nu-bungkawa niybina yirranu-kwama anhinga ni-yangbinum-eka nakina ayakwa ayarrk-artitarra yirruwa-wa. Ni-yamama nakina, ‘Dangb-eka yarna yirri-likani-mirra yanjarrikina kajungwa yarniki-rringki yada akina angalya abirra-langwa, akwa yarnik-aningmi-di yada wurr-arrbida-mirrikba akwa wurri-mirntak-ayuwaya-mirrikba warning-akwijina warni-mamalya,’ ni-yamama nakina.

³¹ Imba yirraja yarna, ‘Nara a-mekbalyuma angalya da,’ yirri-yamama anuwa-wa. ‘Imba yirri-lyangmandukwuna-wiya yarna yarnungkwarba da. ³² Yirruw-eka yarna yirri-memberrkwa yirr-ambilyuma yirr-arrkw-urkkwuw-ana yirr-ambilyi-mirra. Nu-wilyaba-mirra ngawa nungw-arrka yirra-langwa. Imba anaja nu-wilyaba ni-jungwuma naniki-marnj-arrka nakina. Imba anaja nu-wilyaba nijira-dangwa nungw-arrka-manja ngawa nakina Kenina-manja angalya,’ yirri-yamama.

³³ Anaja n-anungkwarba ni-yamama nakina, ‘Kidirrukwayini yada ngayuwa ayakwa nungkwurruwa-wa kajungwa k-aningmidini yada ngayuwa kirri-lyangmandukwuna-mirrikba karnungkwarba kirkakina. Kemberra kirru-wilyab-eka karna yik-ambilyama ngayuwa-manja yalakwa. Imba kirru-kwala yiki-likajama karna yiku-wilyakinama anhinga nungkwurra-langwu-wa warni-mamalya nari yada miri-miraya a-jungwa-juma wurrakina. ³⁴ Biya yiki-lawurradinama yangkwurragwa, yikinu-wilyakinama naniki-marnj-anungwa nungkwurra-langwa niybina ni-yukwijiya-dangwa. Yikinu-wilyakina-manja nakina ngayuwa-

wa kembirra nganja k-aningmi-dinama ngayuwa kirri-lyangmandukwuna karni-mamalya kirrakina da. Kembirra ngayuwa ka-mini-lawurraka-jinama naka n-anungkwarba nungkwurruwa-wa. Nungkwurraja kembirra yiki-ngayindana-manja kirrakina enena-manja ngawa angalya yik-ambilya-mirra. Yik-ambilya-mirra akwa yiki-mirntaki-likajama errbirra yalakwa enena-manja angalya,' ni-yamama nakina nu-bungkawa yirruwa-manja," na-mirntaki-yama wurri-mirntak-akina wurr-arrkw-urkww-ana nani-yuwangkww-wa Jekabu-wa da.

³⁵ Biya kembirra narrima-mirntaku-ngwurdangma-juwa abirra-langwa beka akana ma-mirntak-akina-manja ngawa beka mu-wilyu-wilyaba-wiya-manja narri-mirntak-akbirrangarna ebina-mirrada angwarnta narra-kwa-mirrada Warningi-Yijiba-manja warni-mamalya. Akin-eka angwarnta narri-rringka-manja wurri-mirntak-akina akwa an-ajukwaba nungw-arringba na-minjirrk-akbardum-eka wurrakina da.

³⁶ Ni-yama nakina Jekaba, "Ana-bina kirri-yama-mulangwa nungkwurruwa da. Kembirra akina-langwa ka-wurraki-lyumadinama abirraja wurr-ababirna-langwa nganyangwa warijira. Jawijiba arakba nara niybina da. An-ajukwaba Jimiyina nara niybina. Kembirra ngarningka kini-ngayindanama an-ajukwaba Benjimina yikinu-wilyakinama kirrakina engku-wa ngayuwa-langwa. Karn-eka yirru-werrik-awarrya-kinama ngayuwa angwurra," ni-yama Jekaba nakina da.

³⁷ Rubina anaja ni-yama nakina nungw-anikbawa, "Ngayuwa ningena kin-akwurrainama nakina Benjimina," ni-yama. "Nara-manja a-mini-lawurraka-juma nakina nungkwuwa-wa, kema ningkakin-eka

ka-wartanama wun-ambilyuma nanukw-arrka-kiya da. Akana amandangwa ningena kini-lawurraka-jinama ngayuwa,” ni-yama nakina Rubina da.

³⁸ Anaja Jekaba ni-yama, “Nara naka nanukw-arrka nganyangwa Benjimina ngi-larrkama mana naw-anikba ni-jungwu-mubaba da. Nakina-bina nu-wilyaba-ma n-ambilyama arakba da ni-yukwijiya-da. Ningen-eka ning-ani-yuwangkwa arakba. Imba kanak-akbirranga-manja awurrariya ana-langwa lukwakwa, kembirra ningena ki-jungwuma da. Nungkwurraja yiku-wurrariya-kinama kirrakina ngayuwa da akwa yiki-jungwa-jinama ngayuwa ning-ani-yuwangkwa da,” ni-yama nakina Jekaba da.

43

Jawijiba-langwa wurr-arrkw-urkwuw-ana nanu-wilyakamulangwa Benjimina Yijibu-wa

¹⁻² Abirraja wurri-mirntak-akina wurr-arrkw-urkwuw-ana nuw-ambilyuma Kenina-manja nungw-arringba-manja wurrakina akana anhing-eka akina na-warrngki-jarridinuma arakba. Anaja Jekaba akwa ana-langwa warnninukw-ana ebina anhinga angaluba narru-wilyakama wurri-mirntak-akina wurr-arrkw-urkwuw-ana nuw-alyibarinuma ababirna-langwa amirntak-akina. Miri-miray-eka na-mirntak-ambilyuma warning-angkawura da.

Biya kembirra nakina Jekaba ni-yama arakba warninukw-anu-wa, “Wurri-lawurradina-langwa ngarningka Yijibu-wa akwa wurri-bayindana-langwa anhinga ambawira ngakwurraja,” ni-yama.

³ Akana anaja nakina Juda ni-yama ena-langwu-wa nungw-anikba, “Ni-min-akin-eka angalya nu-bungkawa nar-eka nakina awiyabajuma yirruwa da yanda-langwa yikinu-wilyakinama naniki-marnj-arrka. Akina-bina

yirrani-makama da. ⁴ Benjimina nakina kini-larrkajamanja nungkwuwa yirruwa-manja yirraja kema yarna yiki-bayindanama anginga. ⁵ Imba nara-manja nungkwuwa ngi-larrkama, nara kema yarna ngi-likama da. Anaja nakina nani-mamalya yirrani-makama nara yarna a-rringkama, wulkwa yirruwa-manja an-ajukwaba naniki-marnj-arrka kini-likajamanja da,” ni-yama Juda nungw-anikba-wa da.

⁶ Anaja Jekaba ni-yama, “Mana-birra kini-maka nakalangwa naniki-marnj-anungwa? Akina-langwa-bina mijawara ngimu-wartanguma aduwaba da. Nara-maka yikini-maka kirrakina da,” ni-yama Jekaba.

⁷ Abirraja kembirra warnninukw-ana arakba nanimakama, “Akana ni-yirrbiyirrb-eka ngawa nakina yirrani-yandabanuma yirra-langwa-langwa warnimamalya akwa ni-yamama, ‘Jarrya n-aniba ngawa nungw-anungwa? Imba kinu-wilyakina ngarningka naniki-marnj-anungwa yakwijina?’ Kembirra akinalangwa ni-yama-mulangwa yirraja yini-makama akina da. Yarningbal-eka yarna yikanu-maka nakina yarniku-wilyaka-langwa naniki-marnj-arrka yirruwa,” na-yama.

⁸ Juda ni-yama, “Ni-larrkiya ani-likaja ngayuwa-manja, kema yiki-likajama yarna enena-wiya. Kembirra yiki-likajamanja yarna, nar-eka miri-miraya a-jungwajuma ngakwurruwa akwa ngakwurra-langwa wurriyukwayuwa. ⁹ Ngayuwa-bina kin-akwurrainama naka da. Nara-manja ngayuwa a-lawurraka-juma naka ni-yngki-nyungwurra, kema nungkwaja ningkakina yiki-lekbajama ngayuwa-wa. ¹⁰ Nara-manja yarna yikambirrarina amiyarra kema arngk-ambilyuma-ma arakba yiki-likanuma Yijiba-langwa yarna da,” ni-yama Juda nungw-anikba-wa.

¹¹ Anaja Jekaba ni-yama nakina, “Nara-manja naka Benjimina ngi-likama, nara ngarna akbirranguma anhinga. Wunu-wilyakina kembirra wurri-likaja. Akwa yiku-wilyakina akwala aning-iningaba amirntak-ijika yadada amin-enena-langwa angalya ngakwurra-langwa, kajungwa yikinu-kwuni yada nu-bungkawa. Yiku-wilyakina amukwarnjirrama a-yukwijiya yiya yilyakwa yi-yukwijiya yiya bungabungwa akwa amadidira amanhinga. ¹² Akwa yiku-wilyakina angwarnta wubirra ebina kirru-wilyakama ngarningka arngk-ambilyuma-ma. Yika-mini-lawurraka-jina kirrakina ebina narrakimarnuma nungkwurra-langwa-manja beka. Dukwa abirraja na-lekbi-jungwuma da. ¹³ Kembirra yikilawurradina waranja-bawiya nakinu-wa n-anungkwarba, Benjimina yikinu-wilyakina. ¹⁴ Nganja ningena ningi-biriyaminama God-uwa, kajungwa nakina n-anungkwarba kin-errkwulini yada nungkwurruwa-wa akwa kani-larrkaji yada wun-alakina Jimiyina akwa ngawa Benjimina kani-lawurradini yada nungkwurruwamanja. Dukwa nara abirraja wun-alakina ngilawurraduma, akana nara-manja a-likama Benjimina, nar-eka ngarningka nungkwurraja akbirranguma anhinga da,” ni-yama nakina nani-yuwangkwa da.

¹⁵ Abirraja kembirra wurri-mirntak-akina wurru-mang-adiyarra-manja na-likanuma na-lawurradinuma Yijibu-wa Benjimina abirruwa. Narru-wilyakama angwarnta wubirra adiniba-wiya, akana arngk-ambilyuma-ma narru-wilyakama. Akwa ngarningka amirntak-ijika warniku-kwi yada nu-bungkawa narru-wilyakama Kenina-langwa. Biya na-likana arakba da. Na-wurrak-alilikanu...wa. Yijiba-manja na-yarda. Biya Jawijibu-wa arakba na-likanuma.

¹⁶ Kembirra anaja nakina Jawijiba nani-rringkama

wurrakina akana Benjimin-eka abirruwa-manja nakina. Biya nan-arti-juwa ena-langwu-wa naniki-minu-wardu-warda nani-wardika-mirruwa wurru-kwala-manja warniki-minu-wardu-warda ena-langwa-manja alikira. Biya ni-yama, “Wurra-wilyakina wurri-mirntak-ayina warni-mamalya nganyangwu-wa alikira,” ni-yama. “Kuw-alyibarinama wurrakina ngayuwa-manja mamerku-wilyarra mamawura. Nungkwurraja kema yiki-ngajina bullukwa, yiki-dakina akwa akwala anhinga yiki-mana, yiki-larrngkw-abirrana adinakba,” ni-yama nakina Jawijiba.

¹⁷ Kembirra anaja nakina naniki-minu-wardu-warda nanu-wilyakama arakba wurrakina ni-yama-mirra da Jawijiba ena-langwu-wa alikira. ¹⁸ Akana abirraja na-minjirrk-akbardanguma wurrakina mana nanu-wilyakama nakina Jawijiba-langwu-wa alikira. Na-lyangki-yama-bu wurrakina, “Nanaka ngarranu-wilyakinama yanjarra ebina-langwa angwarnta da beka-manja narri-lawurraka-juwa-mirri-langwa adinuba-wiya na! Kembirra dukwa akabi-manama waranja-bawiya da akabi-ngajinama wurrakina akwa akabi-mirra-kinama ngakwurra-langwa dangki da. Kembirra ngarna akabi-manama ena-langwi yada ngarniki-minu-wardu-warda ngarning-angkawura da,” na-lyangki-yama-bu wurrakina da.

¹⁹ Kembirra narr-akbirranga-manja akawiyuwiyaba Jawijiba-langwa-manja alikira, na-yama wurrakina nakinu-wa naniki-minu-wardu-warda, ²⁰ “Marrakba. Engkirrkiya-langwa yirruwa-wa. Yarn-eka yirri-likanuma ebina-wiya yangkwurrangwa yarniki-bayindi yada anhinga. ²¹⁻²² Yirri-likani-manja kembirra angalyu-wa wilyarra yirr-ambarringi-manja alyarrngwalyilya yirrima-ngwurdangma-juwama yirra-langwa beka.

Kembirra yirrima-ngwurdangma-juwa-manja makina, yirra-langwa-manja memedirra beka yirri-rringkama yirrakina angwarnta ebina ngarra-kwama adiniba-wiya anhinga-langwa. Dukwa angkabirra narr-akimarnuma akina angwarnta yakwijina? Yarningbal-eka yarna. Kembirra yarna ngarningka yangkwurrangwa yirri-lawurraka-juwama ababirna-langwa arakba ebina angwarnta akwa ngarningka angwurra ababirna angwarnta yirru-wilyakama yarniki-bayindi yada anikaduwa anhinga,” na-yama wurrakina Jawijiba-langwu-wa naniki-minu-wardu-warda.

²³ Akana anaja ni-yama nakina abirruwa-wa, “Nara engkirrkuma akinu-wa. Nar-eka akbarduma. Dukwa anaja nakina kirrani-min-akimarnuma akina angwarnta God, niybina-mirrada kini-yang-marngkwajinama nungkwurruwa akwa nungw-anungwa da. Yawa, ningi-mangum-eka nganja akina angwarnta adiniba-wiya anhinga-langwa,” ni-yama. Kembirra ni-likana nakina akiditijungwu-wa akwa nani-manguma Jimiyina akwa nanu-wilyakama arakba nakina wurr-arrkw-urkwuw-anu-wa da.

Wurr-arrkw-urkwuw-ana na-yabikayinu-mulangwa anhinga Jawijiba-manja

²⁴ Biya kembirra nakina naniki-minu-wardu-warda nan-awiyaba-juwa arakba wurrakina arrawu-wa Jawijiba-langwu-wa alikira akwa nanu-kwa akungwa warnik-ajarri yada alika. Akwa nanga-kwa anhinga abirra-langwa dangki. ²⁵⁻²⁶ Akwa nani-maka wurrakina warnik-alyibara-langwa anhinga Jawijiba-manja. Abirraja kembirra narri-larrngkw-abirranga adinakba wurrakina amirntak-iybina amirntak-ijika narru-wilyakama Kenina-langwa kajungwa warniku-kwi yada nakinu-wa Jawijiba.

Kembirra ma-merrku-wilyarra-manja mamawura ni-yarda arakba anaja nakina Jawijiba yakwijina. Abirraja kembirra narr-awiyaba-juwa amirntak-iybina amirntak-ijika alikira-wa akwa nanu-kwa wurrakina Jawijiba-manja akwa ngawa na-wurra-abiluwandinga nuw-engmidurrwa-jungwunuma warni-mukwurra ajiringka-manja anuwa-manja. ²⁷ Kembirra anaja ni-yama nakina, “Laka, karningaba? Ebina-wiya yirri-makama nungkwurra-langwa-langwa nungw-anungwa. Laka, nakina n-aningaba? Nakina n-aningaba ngawa akwa n-aniba n-ambilya?” ni-yama.

²⁸ Abirraja na-yama, “Yirra-langwa nungw-arrka n-anib-eka nakina ngawa akwa n-aningaba,” na-yama. Akwa ngarningka wurrakina nuw-abiluwandinga anuwa-manja, mana nu-bungkawa nakina baba.

²⁹ Anaja Jawijiba n-andiyinga akana nani-rringka nakina naniki-marnj-anikba Benjimina niybina nabirradikba dirnt-anikba-langwa. Ni-yama, “Naka-bina niybina yirri-makama ni-yukwijiya naniki-marnj-anungwa nungkwurra-langwa na?” Kembirra ni-yama nakina Benjiminu-wa, “Nganiyarra nungkwuwa. Animarngkirra-dina God nungkwuwa-manja,” ni-yama.

³⁰ Jawijib-eka nakina nani-ykbarrnga-jum-eka nani-rringka-mulangwa naniki-marnj-anikba Benjimina. Akwudangw-eka na-yardanguma angwada. Kembirra ni-lalika akina angalya waranja-bawiy-eka akwa ni-lika ena-langwu-wa angalya akwa nu-ngwadina yakwijina. ³¹ Kembirra n-ajarri-jajungwunuma nani-mukwurra ni-mungkwurdinuma angwada nakina akwa ngarningka ni-lawurrada ni-mung-bidirrka-jungwuna. Akwa nani-maka nakina wurru-kwala-manja warniki-minu-wardu-warda warniku-wilyaki yada anhinga yanjarrikina.

³² Nakin-eka Jawijiba n-anjawuri-kajungwuma, n-akwukawura ni-rrak-arjayuma a-wilyaba-manja debula imba abirraja waka engka-langwa-langwa wurrakina nuw-angmakayanguma wurr-arrkw-urkwuw-ana. Abirr-ajukwaba wurrakina wurru-kwala wurri-minakina angalya Warningi-Yijiba warni-mamalya nuw-alyibarinuma anhinga yakwijina. Wurr-ayabijaba abirr-ajukwaba mana na-waranguma wurrakina nara kuw-ambarrina wurri-minjirrk-iyngka-manja warni-mamalya. ³³ Imba abirraja wurrakin-eka wurr-arrkw-urkwuw-ana nuw-angmakayanguma akwudangwa Jawijiba-manja na-kwurukwayinuma, narra-makamubaba adinakba-kiya wurrakina warnik-ambarringa-langwa. Kembirra Rubina adiniba-wiya n-ambarrnga mana baba n-aning-adiniba-wiya n-aruma nakina, kembirra Jimiyina-mirrya, kembirra arija-langwa Benjimina ni-yukwijiya-dangwa n-ambarrnga. Nuw-angmakayanguma wurru-wurra-ngekbirn-eka, n-arumadangwa adiniba-wiya akwa jujuj angerrba ni-yukwijiyawa. Imba narri-rringka-manja akina kembirra nayakibijangayinum-eka wurrakina da.

³⁴ Anaja kembirra Jawijiba nanu-kwama akina anhinga ena-langwa-manja warniki-minu-wardu-warda imba abirraja narri-lyilyanguma ena-langwu-wa wurr-arrkw-urkwuw-ana. Akana Jawijiba nakina nanu-kwama angwurra ababirna anhinga Benjimina-manja. Arngki-mangbala-m-eka anhinga Benjimina-langwa da. Abirraja kembirra nuw-alyibarinuma wurrakina akwa ngawa akwubibeka na-ybekayinuma yanda-langwa na-wurrakibungwurri-dinuma wurrakina da.

44

Manarlamba-langwa miybina nimi-lyumadu-mulangwa

¹ Kemberra narri-jarrukwa-mulangwa anHINGA, anaja Jawijiba nakina nan-arti-juwa ena-langwu-wa naniki-minu-wardu-warda niybina nani-wardika-mirruwa wurru-kwala warniki-minu-wardu-warda ena-langwa-manja alikira. Akwa ni-yama nakina anuwa-wa, “Wurra-mini-lyangburrkwa-jina m-ababirna-langwa beka m-aning-anHINGA,” ni-yama nakina. “Akwa yika-mini-lawurraka-jina akina ngarningka angwarnta ma-mirntak-akina-manja beka memedirra mu-wilyu-wilyaba-wiya-manja. ² Akwa kim-akimirna ngarningka nganyangwa manarlamba maningi-lyamarmba mi-jilba-mirra yakwijina naniki-marnj-arringga-langwa-manja beka memedirra,” ni-yama Jawijiba. Kemberra anaja nakina naniki-minu-wardu-warda ni-likana akwa ni-yamama akina nani-maka-mirri-langwiya Jawijiba.

³ M-iyngka-manja m-aningu-wurtarrya-wiya mamawura anaja Jawijiba ni-mirajanga akwa nani-larrka wurrakina warnungkwarba akwa abirra-langwa dangki. Abirraja kemberra na-likana arakba. ⁴ Akana na-likani-manja wurrakina arngki-darrba-langwiya, ni-yangbina anaja nakina Jawijiba niybina-manja naniki-minu-wardu-warda ana-langwa. “Jay waranja!” ni-yama nakina. “Wurra-larrmiya wurrakina warnungkwarba. K-akbirranga-manja wurrakina, ena ayakwa ka-makina. ‘Kirri-yamarrkama karna nganyangwa-manja nu-bungkawa?’ ki-yama. ‘N-aningab-eka nakina nungkwurruwa-manja akana nungkwurraja kini-mini-lawurraka-juwama awurrariya anuwa-wa. ⁵ Mana-birra kirr-angma-duma kirrakina miybina manarlamba maningi-lyamarmba ana-langwa wubirra mu-ngkwabukwaba nimi-yamama? Nara ngarr-kwala ngarning-errbirra ngarni-mamalya a-bekuma makina-langwa, wulkwa anuwa yimbukwa n-abalija

baba. Kini-ngayindangi-manja nanik-aningmi-da-langwa warni-mamalya-langwa na-yama-mulangwa wurrakina, kembirra makina-bina kinima-manguma kanamu-wilyaka-juwi yada. Karn-eka kirri-yamama awurrariya! ki-yamina,” ni-yama Jawijiba nani-makama ena-langwa-manja naniki-minu-wardu-warda kajungwa naniki-yangbi yada nakina ana-langwa ayakwa wurrakinu-wa wurr-arrkw-urkwuw-ana.

⁶ Anaja kembirra nakina naniki-minu-wardu-warda ni-likana akwa nan-akbirranga wurrakina. Kembirra arakba nani-maka wurrakina-manja Jawijiba-langwa ayakwa. ⁷ Abirraja na-yama wurrakina anuwa-wa, “Mana-birra ningki-yamina ena ayakwa? Nar-eka yirraja yarna yik-angmada manarlamba nu-Bungkawa-langwa. ⁸ Nungkwaja ningk-aningma ningkakina akana yirri-lawurraka-juwama angwarnta Kenina-langwa yangkwurrangwa ebina yirr-akbirrangarnuma yirra-langwa-manja beka. Mana-birra yirraja yarna yik-angma-diya alarr-ngekbirna angwarnta ajilba-mirra yiya akawulda-mirra akwa aning-errbirra amirntak-ijika alarr-ngekbirna nungkwa-langwa-langwa nu-bungkawa? ⁹ Nungkwaja kim-akbirranga-manja ningkakina makina manarlamba yirru-wilyaba-manja, kembirra ningkakina kini-ngajinama nakina n-anungkwarba. Kamba yirri-mirntak-enena yirru-kwala aduwaba nungkwa-langwa yarniki-minu-wardu-warda yirr-ababirna-langwa,” na-yama wurrakina nakinu-wa naniki-minu-wardu-warda Jawijiba-langwa.

¹⁰ Ni-yama kembirra anamba-langwa nakina, “Aningab-eka akina ayakwa kirri-yangbinama, akana kirriybina yikima-wilyaka-manja manarlamba kamba kirrakina karniki-minu-wardu-warda nganyangwa kirru-wilyaba-ma yik-ambilyama da. Imba kirru-kwala

karningaba yiki-likajama errbirra kirrakina angalyu-wa da,” ni-yama.

¹¹ Kemberra waranja-bawiya abirraja wurrakina narrima-larri-juwa dangki-langwa beka akwa narrima-mirntaku-ngwurdangma-juwa. ¹² Anaja n-andiyaya ni-mirnta-mirntirra ambaka-langwa nakina ma-mirntakakina-manja beka. Adiniba-wiya nakina n-abirradaduma n-abirangkama n-aruma-langwa-manja beka, Rubinalangwa-manja. Kemberra nu-wilyaba-langwa-manja ngarningka naniki-marnj-anikba akwa ngarningka nu-wilyaba-langwa-manja n-abirangkama. N-abirangkayina nakina yanda-langwa naniki-marnj-arringba-langwa-manja beka nim-akbirranga miybina manarlamba da, Benjimina-langwa-manja beka makina da.

¹³ Abirraja wurrakina wurr-arrkw-urkwuw-ana narringa-mirntaki-kuwarranga abirra-langwa dimballa mana na-werrik-awarrya-dini-mirri-baba angwurra. Akwa narrima-mirntaki-larr-njawudanga beka abirralangwa ngarningka dangki-wa akwa na-lawurradina wurrakina ebinu-wa angalya nuw-ambilyi-mirruwa awurra-kwilyimida alikira yiya warni-mamalya arakba da.

Juda nani-yandabani-mulangwa nu-bungkawu-wa Benjimina-langwa

¹⁴ Anaja nakina Jawijiba n-ambilyuma ngawa enalangwa-manja alikira. Abirraja kemberra na-yarda arakba yakwijina wurr-arrkw-urkwuw-ana wurrakina akwa nuw-abiluwanduma anuwa-manja nuw-engmidurrwajungwunuma warni-mukwurra ajiringka-manja. ¹⁵ Biya, “Miyambana-birra kirri-yamama akina?” ni-yama Jawijiba abirruwa-wa. “Karningbala-birra kirrakina

ngayuwa ningi-bungkawa? Ning-aningm-eka amirntak-iybina nuw-abuwarrka-jungwunama wurru-kwala-langwa warni-mamalya, akwa kembirra ning-aningma amirntak-akina aning-errbirra kirri-yama-mulangwa kirrakina,” ni-yama nakina.

¹⁶ Anaja ni-yama Juda, “Karukwa. Nara ebina ayakwa yarniki-yangba-langwa nungkwuwa-wa. Anaja God nakina nginu-wilyaka-juwama awurrariya yirra-langwa akana nara yirraja yarna a-wilyaka-juma nungkwuwa-manja yarna yarningaba yarni-mamalya. Kembirra yirri-mirntak-ayina aduwaba yirr-ababirna-langwa nungkwa-langwa yarniki-minu-wardu-warda arakba, imba nara nu-wilyaba nakina niybina nima-manguma makina manarlamba imba yirr-ababirna-langwa,” ni-yama nakina Juda.

¹⁷ Anaja Jawijiba ni-yama, “A-a! Awurrariy-eka akina. Wurriybina wulkwa narrima-wilyakama manarlamba nganyangwa wurrakina yimbukwa nganyangwa warniki-minu-wardu-warda. Kirru-kwala kirrakina yiki-lawurradinama kirri-yngki-nyungwurra nungwanungwa-wa,” ni-yama.

¹⁸ Kembirra anaja nakina Juda ni-likana Jawijibu-wa akwudangwu-wa akwa ni-yama, “Yi-mini-lalika-langwa ngi-yangba-langwa ambaka,” ni-yama. “Nar-eka awinyamba-duma ngayuwa-wa. Ningkakina ningki-yaminama wubirra n-aruma nu-bungkawa niybina ni-lyinginama amirntak-enena angalya ababirna-langwa Yijiba-manja da. ¹⁹ Ningkakina ningki-yamama, ‘Jarrya n-aniba ngawa nungw-anungwa? Imba kinu-wilyakina ngarningka naniki-marnj-anungwa yakwijina?’ ningki-yamama yirruwa-wa da. ²⁰ Yirraja kembirra yirra-makama yirr-iybina yirra-langwa-langwa nungw-arrka akwa naniki-marnj-arrka-langwa. Nakin-eka

ni-rukwularruma nani-yarringka-manja arakba nungw-arrka da. Naka-langwa naw-anikba nara niybina, naka yimbukwa n-aniba ngawa aduwaba du-wilyaba-malangwa dirnt-arringga da. Imba ni-lyalyingminam-eka anaja nungw-anikba nakina angwurra da. ²¹ Nungkwaja yirri-makama yarniku-wilyaka nakina yangkwurrangwa ningkani-ngayindangu-mubaba nungkwuwa ningkakina ningk-aniki-rringki yada. ²² Akana yirraja yirri-yamama yirr-iybina, 'Nara nakina a-lalikama nungw-anikba, mana kani-lalika-manja nakina kema nungw-anikba kini-jungwu-mubaba da,' yirri-yamama. ²³ Ningki-yamama kema nungkwaja, 'Nara-manja nakina nungkwurra-langwa naniki-marnj-anungwa a-wilyakama yangkwurrangwa, kema nara ngarningka awiyabajuma kirrakina enenu-wa alikira nganyangwu-wa da,' ningki-yamama ningkakina da.

²⁴ Yirraja kembirra yirri-lawurradinu-manja nungw-arrku-wa akina ayakwa nungkwa-langwa yini-makama nakina da.

²⁵ Bi...ya arakba-langwa anaja yirrani-makama yirra-langwa nungw-arrka yarniki-lawurradi yada yangkwurrangwa Yijibu-wa yarniki-bayindi yada ngarningka akwala anhinga. ²⁶ Akana yirraja yini-maka nakina, 'Nar-eka. Nara-manja a-likama yirra-langwa naniki-marnj-arrka yirruwa-manja, nara kembirra yarna ngi-rringkama nu-bungkawa. Yiki-likajama yarna wulkwa kini-likaja-manja naniki-marnj-arrka an-ajukwaba yirruwa-manja,' yirri-yamama da. ²⁷ Anaja ni-yama nungw-arrka yirruwa-wa, 'Karningma kirrakina nganyangwa dadingiy-arrka Rejila narringa-lirraku-wilyakama wulkwa wun-ambilyuma wuni-yukwijiya-kiya. ²⁸ Nara arakba niybina nu-wilyaba. Dukwa ngalaja yiningbala arakba yakina nanu-wartanguma

da. Anaja ni-likanuma nakina engku-wa akana nara kini-lawurradina da. ²⁹ Kembirra yikinu-wilyakina-manja naka nanukw-arrka aduwaba akwa ka-yama-manja awurrariya anuwa-manja, kembirra nganja ningena ki-jungwunama da. Nungkwurraja yiku-wurrariya-kinama kirrakina ngayuwa da akwa ki-jungwunama ngayuwa ning-ani-yuwangkwa da.' Akina-bina anaja nganyangwa nungw-arrka yirrani-makama da," ni-yama nakina Juda Jawijibu-wa.

³⁰⁻³¹ Biya ngarningka ni-yama Juda, "Kembirra ki-lawurradina-manja nungw-arrku-wa, nara-manja a-wilyakama naniki-marnj-arrka, kembirra nakina nungw-arrka kini-jungwuma da. Kini-jungwunama nani-ngangkawura nara-manja a-rringkama nakina ni-yukwijiya a-likama yirruwa-manja da. Nakina ni-lyalyingminam-eka angwurra nakina-manja. Nani-yuwangkwa baba nakina, ngalaja kembirra kanamuwartana-manja makina mijawara kanami-jungwa-jiyama makina mijawara nakina da.

³² Akwa ngarningka nganja ningani-makama nungw-arrka-manja ngayuwa-bina kin-akwurrarina-mulangwa akwa kini-lawurraka-jina-mulangwa nakina anuwa-wa da. Ningi-yamama, 'Nara-manja ngayuwa a-lawurrakajuma nakina ni-yngki-nyungwurra, kema ningkakina yiki-lekbajama ngayuwa-wa ningk-aning-angkawura,' ningi-yamama nungw-arrku-wa. ³³ Marrakba, nilarrkaja naka ani-likaja wurri-mirntak-akina-manja wurru-kwala wurr-arrkw-urkwuw-ana. Imba ngayuwa nganja yalakwa ning-aniki-minu-wardu-warda nungkwawangwa. ³⁴ Nara-manja a-lawurrakajuma naka nungw-arrku-wa ningena, nar-eka a-lawurraduma da. Nara-manja naka naniki-marnj-arrka nganyangwa a-lawurraduma anuwa-wa anaja kembirra nungw-

arrka kini-jungwunama nakina da. Nara kembirra a-ngayinduma akina ningena nganja a-rringkama da,” ni-yama nakina Juda Jawijibu-wa da.

45

Jawijiba nani-maka-mulangwa wurr-arrkw-urkwuw-ana-manja anuwa-langwa

¹ Anaja nakin-eka Jawijiba nara nakina amiyarra kini-mung-bidirrka-jungwuna wurrakina-manja warniki-minu-wardu-warda ana-langwa. Kembirra nani-maka abirruwa-wa, “Wurri-jadiya-langwa errekb-wa,” ni-yama. Abirraja kembirra na-jadinga wurrakina. Akwa kembirra nara wurriybina wurru-kwala yakwijina akini yada ngawa nani-maka-manja akina ayakwa anuwa-langwa akwa ni-yama-manja wurr-arrkw-urkwuw-anu-wa, “Ngayuw-eka ningena ning-arrkwuw-anungwa Jawijiba.” ² Akana nara kini-lyinga angwada ana-langwa imba nu-ngwadina angwurr-eka. Abirraja wurriybina ana-langwa warniki-minu-wardu-warda nuw-engkirranuma wurrakina errekb-langwa ni-ringirrya-dinuma nakina. Wurru-kwala kembirra wurrakina narri-lyilyanguma akina ayakwa nu-ngwadinu-mulangwa nakina n-aruma-wa nu-bungkawa ni-lyinga-mirruwa ababirna-langwa angalya Yijiba-manja.

³ Anaja Jawijiba nakina ni-yama wurr-arrkw-urkwuw-anu-wa, “Ngayuw-eka ningena ning-arrkwuw-anungwa Jawijiba. Nungw-arrka nakina n-aniba?” ni-yama. Abirraja wurr-arrkw-urkwuw-ana nuw-engkirrka-manja nakina anuwa n-arrkwuw-arringba, na-wurrak-akbarduma wurrakina. Nara kembirra ka-yangbayina ayakwa.

⁴ Anaja Jawijiba ni-yama nakina, “Kwa, wurri-likaja yangkwurrangwa akwudangwu-wa,” ni-yama. Nuw-akwudangwu-kajungwuna abirraja. Kembirra ni-yama nakina, “Ngayuw-eka ningena nungkwurra-langwa ning-arrkwuw-anungwa Jawijiba, ningiybina kirra-kwa-mirrada wurru-kwalu-wa warni-mamalya. Kembirra kirrabu-kwama angwarnta akwa bu-wilyakama yangkwurrangwa enenu-wa angalya Yijibu-wa. ⁵ Nar-eka nungkwurraja a-werrik-awarryaduma a-lekbajajuma kirra-kwa-mulangwa karna ngayuwa wurru-kwalu-wa warni-mamalya. God-bina ngini-larrkama ning-aniki-lika-langwa ningena yangkwurrangwa da. Nginu-wilyakama adinakba yangkwurrangwa kajungwa kan-anibi-kini yada wurr-ababirna warni-mamalya nakina da. ⁶ M-ambilyuma arakba wulkwa mamariyka yiya yinungkwura ngalaja a-yukwijiya ena anhinga, imba m-amangbala mamariyka yiya yinungkwura yibukwaya ngarningka ni-likaja-wiya a-yukwijiya kuw-ambilyama anhinga. Akini yad-eka ngawa nar-eka abirraja amanhinga-ma amarta a-lungkwu-warri-juma warni-mamalya ma-mirntak-akina-manja mamariyka yiya yinungkwura.

⁷ Ningen-eka nginu-wilyakama anaja God adinakba yangkwurrangwa kajungwa ka-mamirika-jini yada karna nari yada miri-miraya a-jungwa-juma nungkwurruwa akwa ngawa nungkwurra-langwa wurri-yukwayuwa, akwa kajungwa yiki-jungwuna-manja nungkwurruwa kuw-ambilyi yada ni-mirana-mirrya arija-langwa. ⁸ Nar-eka nungkwurraja yiki-larrkana yangkwurrangwa ngayuwa, imba anaja God nakina nginu-wilyakama yanjarra da. Ngayuw-eka ningena nginu-bungkawa-kama God ningi-bungkawa ning-aruma-dangwa. Kembirra nganja ningi-bungkawa-dinama ngayuwa wurr-ababirna-

langwa-manja wurri-yukwayuwa wurri-bu-bungkawa amirntak-enena-manja angalya. Wubirra niybina n-aruma-dangwa nu-bungkawa nganjukwaba ningubungkawa-dinam-eka ngayuwa amirntak-ayina-manja arakba ababirna angalya enena-manja Yijiba.

⁹ Ena-wiya arakba wurri-likaja nungw-arrku-wa akwa yikini-makina enena ayakwa nganyangwa. Yiki-yamina, 'God nan-akimirnuma nanukw-ana Jawijiba nu-bungkawa ababirna-langwa-manja angalya Yijiba-manja. Kembirra nungkwaja nara ambididuma imba likaja waranja anuwa-wa, ¹⁰ nungkwuwa akwa ngawa nungkwurra-langwa wurri-yukwayuwa akwa ngawa nungkwurra-langwa ni-mirana-mirrya abirr-ajukwaba. Yiku-wurraku-warakina ngawa nungkwurra-langwa jiba yiya nanukwuta yiya bullukwa akwa ababirna-langwa amirntak-ijika nungkwurra-langwa angerrba anuwa-wa Yijibu-wa. Yakwijina kirrakina yik-ambilyama Yijiba-manja engemba-manja Kawijina. ¹¹ Kembirra yik-ambilyama akwudangwa anuwa-manja kajungwa yikan-akwurraini yada nakina. Ngalaja akin-eka anhinga kuw-ambilyama a-yukwijiya ma-mangbala-manja ngarningka mamariyka yiya yinungkwura. Nara anaja a-ngayinduma miri-miraya a-jungwa-juma nungkwurruwa yiya nungkwurra-langwa warni-mamalya akwa nungkwurra-langwa bullukwa-murrya,' yiki-yamina kirrakina,' ni-yama Jawijiba. Akina-bu ayakwa nani-makama nakina Jawijiba wurr-arrkw-urkkuw-ana-manja warniki-lawurraka-ji yada wurrakina ayakwa nungw-arringba-wa da.

¹² Kembirra ni-yama ngarningka abirruwa-wa, "Kirri-mirntak-ayin-eka yirri-rringkinama ningena amandangwa nungkwurra-langw-eka ning-aniki-marnjanungwa Jawijiba. Nungkw-ajukwaba Benjimina yi-

rringkinama ningena Jawijiba. ¹³ Yikini-makina nungw-arrka ningena ningi-bungkawa enena-manja Yijiba, akwa yikini-makina amirntak-enena kirri-rringkinama ababirna-langwa aduwaba, akwa yikinu-wilyakina kwa yangkwurrangwa waranja,” ni-yama Jawijiba nakina ena-langwu-wa wurr-arrkw-urkwuw-ana da.

¹⁴ Biya kembirra nan-engkarrnga nakina Jawijiba Benjimina-manja akwa nu-ngwadina arakba nakina. An-ajukwaba nakina Benjimina anamba-langwa nu-ngwadina. ¹⁵ Kembirra Jawijiba nani-mirntak-engkarrnga wurr-ababirna-langwa wurr-arrkw-urkwuw-ana-manja akwa ngawa nani-mirntak-lawurangka wurrakina angwada-mirra nakina. Najarridi-manja akina angwada kembirra wurri-mirntak-akina wurr-arrkw-urkwuw-ana na-lyalyimbukwayini-mirra Jawijiba-manja arakba.

¹⁶ Anaja kembirra nakina nu-bungkawa n-arumadangwa n-engkirrka-manja akina ayakwa na-yardumulangwa wurrakina wurr-arrkw-urkwuw-ana Jawijiba-langwa Yijiba-manja, ni-lyalyingmam-eka nakina. Akwa ngawa ana-langwa wurri-yukwayuwa wurribu-bungkawa na-lyalyingmayinuma abirr-ajukwaba wurrakina. ¹⁷ Ni-yama nakina n-aruma nu-bungkawa Jawijibu-wa, “Wurra-makina nungkwa-langwu-wa n-arrkwuw-ana-mirrya karri-larr-njawudana wurrakina abirra-langwa amirntak-ijika dangki-manja, akwa kalawurradina angerrba Keninu-wa. ¹⁸ Akwa wurra-makina kanu-wilyakina nungw-ana akwa ngawa abirra-langwa wurra-didingiy-arrngwa akwa wurri-yukwayuwa abirra-langwa yangkwurrangwa enenu-wa angalya. Ningeneka ka-kwunama angalya aningaba-dangwa yalakwa Yijiba-manja abirra-langwi yada akina da. Ababirn-eka kembirra anhinga abirraja kuw-alyibarinama. Nar-eka

wurrakina a-jarrukwama akina anhinga,” ni-yama nakina n-aruma nu-bungkawa Jawijibu-wa.

¹⁹ Akwa ngarningka nani-maka nakina Jawijibu-wa warniku-wilyaki yada wurrakina wurr-arrkw-urkkwuw-ana mukwala m-arum-uruma makangkidikarra miy-bina na-wilyu-wilyakinama amirntak-ijika angerrba yiya angerrba makina. Ni-yama nakina, “Angim-arrkirna jar-rangwa ma-mirntak-akina m-ayabirra angerrba Keninu-wa, kajungwa ka-lawurradina-manja Yijibu-wa wurra-didingiy-arrngwa akwa wurri-yukwayuwa n-arrkwuw-ana-mirrya-langwa kembirra karra-wurra-jawudani yada makina-manja. Akwa wurra-makina kanu-wilyakina ngarningka nungw-ana yangkwurrangwa Yijibu-wa abirruwa,” ni-yama nakina n-aruma nu-bungkawa Jawijibu-wa.

²⁰ Biya ni-yama ngarningka anuwa-wa, “Wurra-makina nungkwa-langwu-wa n-arrkwuw-ana-mirrya, ‘Mama yiki-lalikinamanja ababirna-langwa amirntak-ijika nungkwurra-langwa yakwijina Keninamanja, mana ababirneka amirntak-ijika aning-iningaba yalakwa nungkwurra-langwa akina,’ ki-yamina ningkakina abirruwa-wa,” ni-yama nakina Jawijibu-wa da.

²¹ Abirraja kembirra Jekaba-langwa warnninukw-ana narri-larr-njawudanga arakba wurrakina abirra-langwa amirntak-ijika abirra-langwamanja dangki. Anaja nakina Jawijiba ni-yamama nakina nu-bungkawa-langwiya ayakwa akwa nanu-kwama ena-langwamanja wurr-arrkw-urkkwuw-ana ma-mirntak-iybina makangkidikarra akwa ngawa anhinga warnik-alyibari yada lukwakwa wurrakina. ²² Akwa nanu-kwama ngarningka nakina Jawijiba dadi-kaduwa dimballa wurru-wilyu-wilyaba-wiya-manja kajungwa warnik-awiyebi yada. Imba Benjimina-manja yimbukwa nanu-kwama

nakina di-mangbala dimballa akwa ngawa 300 angwarnta ajilba-mirra. ²³ Akwa ni-larrkanuma nakina Jawijiba ababirn-eka amirntak-ijika aning-iningaba Aningi-Yijiba nungw-anikba-wa. Abirraja narri-larr-njawudanguma kembirra amirntak-akina di-memberrkwa-manja dangki. Akwa ngarningka du-kwala-manja di-memberrkwa dangki narri-larr-njawudanguma wurrakina ababirn-eka anhinga amini-miniyngka warnik-alyibari yada wurri-mirntak-akina warni-mamalya wurr-ababirna kalawurradina-manja wurrakina wurr-arrkw-urkkwuw-ana karra-wilyakina-manja abirra-langwa wurra-didingiy-arrngwa yiya abirra-langwa wurri-yukwayuwa akwa nungw-arringba angaluba Kenina-langwa akwa Yijibu-wa n-ambilyi-mirruwa Jawijiba nakina.

²⁴ Imba lukwuniyawa nara-wiya ka-likana wurrakina wurr-arrkw-urkkwuw-ana, ni-yama nakina Jawijiba abirruwa-wa, “Nar-eka a-wurru-wurriykba-juma lukwakwa,” ni-yama nakina. Kembirra nani-larrka arakba wurrakina. ²⁵ Abirraja kembirra na-likana arakba, narri-lalika akina Yijiba imba na-lawurradina Keninu-wa da.

Bi...ya yakwijina Kenina-manja na-yarda arakba wurrakina. Biya na-lawurradinuma abirra-langwu-wa angalya akwa ngawa nungw-arringba-wa Jekabu-wa. ²⁶ Biya na-yama wurrakina nungw-arringba-wa, “Jawijib-eka nakina n-aniba ngawa aduwaba! Akwa ni-lyinginama nakina ababirna angalya Yijiba-manja,” na-yama. Akana anaja Jekaba n-arntirnta-d-eka akwa nani-mini-kalyika nakina ebina ayakwa abirra-langwa na-yangbayinuma wurrakina anuwa-wa. ²⁷ Imba nani-makama wurrakina nungw-arringba-wa ababirna-langwa ayakwa Jawijiba-langwa. Akwa nanu-wilyaka-juwama anuwa-wa m-mirntak-iybina makangkidikarra nanu-kwama Jawijiba kajungwa naniki-liki yada anuwa akwa ngawa ana-langwa

wurru-kwala warni-mamalya abirr-ajukwaba Yijibu-wa. Anaja kembirra nungw-arringba nu-werri-ngekbirada arakba nakina n-engkirrkanu-mulangwa abirra-langwa ayakwa akwa ni-rringka-mulangwa amirntak-iybina ababirna-langwa.

²⁸ Biya kembirra ni-yama nakina Jekaba warninukw-anu-wa, “Nganyangwa nanukw-arrka Jawijiba n-aniba ngawa nakina da. Aningab-eka akina. Akwa ningi-ngayindanam-eka ki-likajama kini-rringkinama nakina ki-jungwuna-mirruwa ngayuwa ningena da,” ni-yama nakina Jekaba da.

46

Na-wurraki-likanu-mirri-langwa Jekaba-mirrya Yijibu-wa

¹ Biya kembirra nakina Jekaba akwa ngawa ana-langwa warni-mamalya narru-wurra-mirntukwama abirra-langwa amirntak-ijika warniki-liki yada wurrakina angerrba Yijibu-wa. Na-mirntaki-likanuma akana adiniba-wiya engembu-wa Biyajiba-wa na-mirntaki-likanuma. Biya yakwijina Jekaba nakina nani-mini-daka bullukwa-murrya God-langwa. Nakin-eka God niybina-mirrada nungw-anikba-langwa Ajika-langwa.

² Biya kembirra makina-manja ngawa m-aning-alyarrngwalyilya Jekaba nani-marngkirringkama God nakina da. Anaja God n-artanga anuwa-wa akwa ni-yama, “Nungkwuwa Jekaba!”

Anaja ni-yama Jekaba, “Miyambana?”

³ Anaja kembirra ni-yama God Jekabu-wa arakba, “Ngayuwa Ningena God ningena nungw-ana-langwa. Nara akbarduma, imba likaja Yijibu-wa. Yiba-kwunama ningkena wurr-ababirn-eka ni-mirana-mirrya warnik-inikaduwa nungkwa-langwa akina-manja angalya.

Abirraja wurrakina kuw-ababirna-dinama yanda-langwa wurri-lyimberr-kwilyimid-eka wurri-lyimberrku-wilyaba warni-mamalya ka-yaminama. ⁴ Imba ngayuwa ki-likajama ningena yakwuwa Yijibu-wa. Kembirra ki-jungwa-manja ningkakina yakwijina, anaja nakin-eka Jawijiba kin-ambilyama ngawa nungkwuwa-manja akwudangwa. Kembirra arija-langwa ambaka-mirri-mirra nganja ka-wurraki-lawurraka-jinama ngayuwa nungkwa-langwa ni-mirana-mirrya warnik-inikaduwa enenu-wa angalya,” ni-yama nakina God Jekabu-wa da.

⁵ Abirraja kembirra arakba Jekaba-langwa warnninukw-ana nan-akimarna nungw-arringga yiya abirra-langwa wurri-yukwayuwa akwa wurra-didingiy-arrngwa m-amirntak-iybina-manja ngawa makangkidikarra nima-larrkani-mirri-manja Jekabu-wa adiniba-wiya niybina nu-bungkawa n-arumadangwa Naningi-Yijiba. Biya narri-lalika arakba wurrakina Biyajiba ⁶⁻⁷ kajungwa warniki-liki yada Yijibu-wa. Imba narru-wurraku-warakama abirra-langwa bullukwa-murrya akwa ngawa ababirna-langwa amirntak-ijika amirntak-iybina narri-manguma wurrakina nuw-ambilyu-wiya yakwijina Kenina-manja. Imba Jekaba nakina nanu-wurraku-warakama ana-langwa warnninukw-ana yiya dadiyaw-anikba akwa warnungkwarba yiya wurri-darringka wurri-miri-mir-ana anuwa-manja.

⁸ Anaja nanukw-anikba Jekaba-langwa niybina ni-milyangma Rubina ni-likanuma nakina anuwa-manja Yijibu-wa ⁹ akwa ngawa ana-langwa wurr-abiyarbuwa warnninukw-ana abirri-bukwurr-ajukwaba. Warnimiykirra wurri-bik-alakina Yenakwa yiya Balu yiya Yejirena akwa ngawa Karmi. ¹⁰ Abirr-ajukwaba Jimiyina akwa ngawa ana-langwa wurri-mangbala wurru-wilyaba

warnninukw-ana na-likanuma wurrakina. Warni-miykirra wurrakina Jemuwela yiya Jamina yiya Awada yiya Jakina yiya Jawura akwa ngawa Jawula. Imba Jawulangwa dirnt-anikba Dadingi-Kenina didarringka dakina. ¹¹ Abirri-bukwurr-ajukwaba Libaya akwa ngawa analangwa wurr-abiyakarbiya warnninukw-ana na-biki-likanuma. Warni-miykirra wurri-bik-alakina Kijena yiya Kiyada akwa ngawa Marari. ¹² Abirri-bukwurr-ajukwaba Juda akwa ngawa analangwa wurr-abiyakarbiya warnninukw-ana na-biki-likanuma. Warni-miykirra wurri-bik-alakina Jela yiya Bereja akwa ngawa Jera. Imba wun-ambilyuma warnukwa-bilana Juda-langwa wun-animiykirra Era yiya Anana nani-jungwayinuma adinibawiya Kenina-manja ngawa wun-alakina. Imba abirnaja Bereja-langwa warnukwa-bilana wun-animiykirra Yejirena yiya Yamula abirn-ajukwaba nani-likanuma wun-alakina Yijibu-wa. ¹³ Abirr-ajukwaba Yijakara akwa ngawa analangwa wurr-abiyarbuwa warnninukw-ana na-likanuma wurrakina. Warni-miykirra wurri-bik-alakina Dawula yiya Buwa yiya Jejuba akwa ngawa Jimirena. ¹⁴ Abirri-bukwurr-ajukwaba Jebulina akwa ngawa analangwa wurr-abiyakarbiya warnninukw-ana na-biki-likanuma. Warni-miykirra wurri-bik-alakina Jereda yiya Elena akwa ngawa Jaliyela. ¹⁵ Wurri-mirntakakina wurri-mangbala wurru-wilyaba warnninukw-ana Jekaba-langwa yingini-min-arrangbama Liya nambilyu-wiya nakina Jekaba Mejubudamiya-manja. Imba ngalaja dadiyaw-anikba Jekaba-langwa dadi-miykirra Dayina yingi-rukwularruma ngal-ajukwaba yakwijina Mejubudamiya-manja. Dirnt-adikba ngal-ajukwaba Liya dakina. Kembirra wurr-ababirna-langwa wurri-mirntakakina Liya-langwa wurr-abi-birrada yiya wurri-mirntakakina warnik-abijada yiya wurr-ebilada akwa ngawa

dabirr-adikba Dayina 33 warni-mamalya wurrakina da.

¹⁶ Abirr-ajukwaba Keda akwa ngawa ana-langwa wurri-mangbala wurr-ambilyuma warnninukw-ana namirntaki-likanuma Yijibu-wa. Warni-miykirra wurrakina Jebena yiya Yaki yiya Juni yiya Ejibena yiya Eri yiya Arada akwa ngawa Areli. ¹⁷ Abirr-ajukwaba Ajera akwa ngawa ana-langwa wurr-abiyarbuwa warnninukw-ana yiya d-arrkw-arringba dadi-miykirra Jera namirntaki-likanuma wurrakina. Warni-miykirra wurri-bik-alakina Yimina yiya Yijibaya yiya Yijibi akwa ngawa Beraya. Imba Beraya-langwa warnukwa-bilana wun-ani-miykirra Yebera yiya Malkiyela abirr-ajukwaba nani-likanuma wun-alakina. ¹⁸ Kemberra arakba wun-alakina nabirr-adikba-kiya Jilba-langwa yiya warnik-abijada akwa ngawa wurr-ebilada 16 warni-mamalya wurrakina. Imba dakin-eka Jilba dadiki-minu-wardu-warda dakina, diybina Liya-langwa nungw-adikba Lebina nanga-kwama dadiyaw-anikba-manja Liya-manja.

¹⁹ Imba ngalaja dakina Rejila dadingiy-anikba Jekaba-langwa yingini-min-arrangbama wun-ambilyuma warnukwa-bilana wun-ani-miykirra Jawijiba yiya Benjimina. ²⁰ Ngalaja kemberra n-ambilyu-wiya Jawijiba yakwijina Yijiba-manja dadingiy-anikba Ajinada narring-arrangbama dakina wun-ambilyuma warnukwa-bilana wun-ani-miykirra Manaja yiya Yibireyima. Imba nakina nungw-adikba Ajineda-langwa Badibara nakina. Ni-Minida n-anungkwarba nakina Warningi-Yijiba-langwa warni-mamalya, imba ana-langwa angalya Yeliyabulija akina. ²¹ Abirr-ajukwaba Benjimina-langwa warnninukw-ana wurri-memberrkwa namirntaki-likanuma nungw-arringba-manja Yijibu-wa. Warni-miykirra wurrakina Bela yiya Beka yiya Ajibela yiya Kera yiya Neyumena yiya Yiyeya yiya Rawija yiya Mabima yiya Wubuma

akwa ngawa Arda. ²² Kembirra arakba wun-alakina nabirr-adikba-kiya akwa wurri-mirntak-akina warnik-abijada Rejila-langwa wurri-memberrkwa akwa wurr-abiyarbuwa warni-mamalya wurrakina da.

²³ Abirn-ajukwaba Dena akwa ngawa nanukw-anikba nani-miykirra Wujima nani-likanuma wun-alakina Yijibu-wa. ²⁴ Abirr-ajukwaba Nabudali akwa ngawa ana-langwa wurri-bik-abiyarbuwa warnninukw-ana n-likanuma. Warni-miykirra wurri-bik-alakina Jajiyela yiya Kwuni yiya Jejera akwa ngawa Jilema. ²⁵ Kembirra arakba wun-alakina wun-ambilyuma nabirr-adikba Bilya-langwa akwa warnik-abijada ngala-langwa wurri-mangbala wurr-ambilyuma warni-mamalya wurrakina. Imba dakin-eka Bilya dadiki-minu-wardu-warda dakina, diybina Rejila-langwa nungw-adikba Lebina nanga-kwama dadiyaw-anikba-manja Rejila-manja.

²⁶ Imba wurr-ababirna-langwa wurri-mirntak-akina wurri-miri-mir-ana Jekaba-langwa na-mirntaki-likani-mirri-mirra Yijibu-wa 66-eka warni-mamalya wurrakina da. Akwa ngawa abirr-ajukwaba wurr-arngk-irngkiy-ana Jekaba-langwa na-wurraki-likani-mirra da.

²⁷ Imba nara-wiya ka-likana Jekaba-mirrya Yijibu-wa wurrakina, anaja Jawijiba n-akima-jungwunuma nakina wun-ambilyuma nanukw-anikba-kiya. Kembirra akini yada n-ambilyu-wiya ngawa nani-yuwangkwa Jekaba Yijiba-manja nakina, anuwa akwa ana-langwa warni-mamalya wurriybina nuw-ambilyi-mirri-mirri akina-manja ngawa angalya Yijiba 70-eka warni-mamalya wurrakina da.

Jekaba-mirrya nuw-alambarrnga-mulangwa Yijiba-manja

²⁸ Kembirra nakina Jekaba akwa wurr-ababirna-langwa ana-langwa warni-mamalya narri-lalika abirra-langwa

angalya Kenina akwa na-wurraki-likana Jawijibu-wa Yijibu-wa. Biya kembirra Jekaba nani-larrka nanukw-anikba Juda ni-lyangmanga nakina adinakba kajungwa naniki-yarrku-wilyaki yada Jekaba-langwa ayakwa Jawijibu-wa. Anaja kembirra Juda ni-lyangmanga ni-likana arakba nakina da.

Bi...ya ni-yarda Yijiba-manja akwa ni-likana angwurra ngawa Jawijibu-wa. Biya ni-yama nakina anuwa-wa, “Ni-bukwaya arakba nungw-arrka, imba nungkwaja likaja engembu-wa Kawijina-wa, kajungwa yikin-akbirrangayini yada nakina yakwijina,” ni-yama.

Abirraja Jekaba-mirrya na-wurraki-likana ngawu...wa. Bi...ya na-wurraki-yarda abirr-ajukwaba Yijiba-manja akwa na-wurraki-likana Kawijina-wa. ²⁹ Imba anaja nakina Jawijiba ni-njawudija ena-langwa-manja makangkidikarra m-aningaba-dangwa jarrangwa yingim-arrk-irrkirni-mirri-manja akwa ni-likana nakina angerrba Kawijina-wa nani-minu-wengkarrngarna nungw-anikba-wa.

N-alilikanu...wa. Biya ni-yarda arakba nakina nuw-ambilyi-mirri-manja Jekaba-mirrya Kawijina-manja. Biya ni-kuw-abijanga miybina-langwa makangkidikarra akwa n-angkarra nan-engkarrnga nungw-anikba-manja akwa nu-ngwadina n-aning-amiyarra. Nu-ngwadu-ngwadina nakinu...wa. Biya kembirra ni-yang-minjada ni-jarrukwa arakba ebina angwada da.

³⁰ Anaja ni-yama Jekaba Jawijibu-wa, “Ningkena yirra-rringkama arakba nganyangwa-mirra manba, akwa ning-aningma arakba ningk-aniba ngawa ningkena. Kembirra ning-aniki-jungwangani yada ngayuwa arakba da,” ni-yama.

³¹ Imba anaja ni-yangbina Jawijiba ayakwa ena-langwu-wa wurr-arrkw-urkwuw-ana yiya nungw-

anikba-wa akwa ngawa wurri-mirntak-iybinu-wa warni-mamalya ena-langwu-wa na-wurraki-yardangi-mirruwa nungw-anikba-manja. “Ningi-likajama ningena n-arumu-wa nu-bungkawa,” ni-yama. “Kembirra kini-makinama ningena nungkwurruwa-langwa karni-mamalya nganyangwa kirri-likanu-mulangwa karna Kenina-langwa ngayuwa-wa aduwaba. ³² Kembirra ki-yaminama ngayuwa anuwa-wa, ‘Warn-eka n-arrkwuw-arrka-mirrya nganyangwa narru-wurraku-wilyakama ababirna-langwa jiba yiya bullukwa abirra-langwa Kenina-langwa yangkwurrangwa aduwaba, kajungwa karru-wurrak-akw-ukwurrajini yada enena-manja angalya amirntak-akina. Warnik-akw-ukwurra-jungw-eka jiba-mirrya wurrakina warnungkwarba. Akwa ngarningka ababirna-langwa amirntak-ijika abirra-langwa narru-wilyakama yanjarra enenu-wa angalya aduwaba da,’ ki-yaminama ngayuwa n-arumu-wa nu-bungkawa da.

³³ Imba yikan-arti-jina-manja nakina nu-bungkawa nungkwurruwa-wa, akwa yikani-yangki-labaja-manja nakina nungkwurra-langwa-langwa warka, ³⁴ yikini-makina kembirra ebina-mirrada ngawa ayakwa anuwa-wa kirrakina. Akwa yiki-yamina ngarningka, ‘Yirra-langw-eka wurri-miri-miranyungwa wurr-arum-uruma narr-akw-ukwurrajuwa-mirra jiba yiya bullukwa warning-angkawura. Akwa yirr-amba-langwa yarna yarni-mamalya yirr-akw-ukwurrainama ngawa jiba yiya bullukwa yirr-ajukwaba. Yirri-yaminjamama akina yirri-yukwayuwa-wiya yanda-langwa aduwaba,’ yiki-yaminama karna nakinu-wa n-aruma nu-bungkawa. Imba kin-engkirrkaja-manja anaja akina ayakwa nungkwurra-langwa, kembirra nara nakina a-warma imba yikani-lalikinama nakina enena-manja a-ringbirra

angalya Kawijina kirr-ambilya-mirri-manja karna aduwaba,” ni-yama Jawijiba, nani-maka nakina ena-langwa-manja warni-mamalya. Amirntak-enena ayakwa ni-yangbinuma nakina Jawijiba mana baba n-aningma na-warana-mulangwa Warningi-Yijiba warni-mamalya ebina warka akwa na-warana-mulangwa ngarningka warni-mamalya narr-akw-ukwurrarina-mirri-mirra jiba yiya bullukwa wurrakina da.

47

¹ Biya kembirra Jawijiba nani-manga wurri-mangbala wurr-arrkw-urkwuw-ana akwa na-likana arakba n-aruma-langwu-wa nu-bungkawa angalya. Nuwalilikanu...wa. Biya na-yarda arakba n-aruma-langwa-manja nu-bungkawa angalya akwa ni-yama Jawijiba anuwa-wa, “Nganyangwa nungw-arrka akwa n-arrkwuw-arrka-mirrya na-wurraki-likanuma wurrakina angaluba yirra-langwa-langwa angalya Kenina yangkwurrangwa. Akwa narru-wurraku-warakama wurrakina abirra-langwa jiba-mirrya akwa ngawa abirra-langwa amirntak-ijika-mirrya. Wurr-angaba-wiya kembirra, na-yarduma Kawijina-manja arakba wurrakina,” ni-yama Jawijiba.

² “Imba warnarna wurru-kwala ning-arra-wilyakama wurr-ambawura yangkwurrangwa ngayuwa-manja,” ni-yama.

³ Anaja kembirra ni-yama n-aruma nu-bungkawa abirruwa-wa, “A-miyamban-eka warka kirru-wardu-wardanama karna?” ni-yama.

Abirraja na-yama, “Yarn-eka yirr-akw-ukwurrarinama jiba-mirrya, wubirra arakbirakba-kiya yirra-langwa wurr-arum-uruma wurri-miri-miranyungwa na-yaminjama-mirra abirr-ajukwaba wurrakina. ⁴ Yarna kembirra yirri-likanuma yarnik-ambilyingi yada enema-manja angalya, mana a-yukwijiy-eka anHINGA yakwijina

Kenina-manja akwa nara ebina amarta yirra-langwa-langwa jiba-mirrya. Ngarra-marrakba-kinama kembirra nungkwuwa-wa kajungwa yiku-kwuni yada nungkwuwa ayakwa yarnik-ambilyingi yada yarna angaba-manja angalya a-ringbirra-manja Kawijina,” na-yama.

⁵ Ni-yama anaja nakina n-aruma nu-bungkawa Jawijibu-wa, “Wurri-mirntak-akina nungkwa-langwa n-arrkwuw-ana-mirrya akwa nungw-ana na-wurraki-yarduma arakba, ⁶ kembirra amirntak-enena angalya Yijiba abirra-langwa aduwaba. Ab-ambilya kembirra akina-manja angalya Kawijina, ebina aningaba-langwa-langwa angalya Yijiba. Imba wurrakina-manja wurr-abarta warka warnungkwarba, kembirra kabi-min-akwurrainama akwala jiba-mirrya wurrakina,” ni-yama nakina Jawijibu-wa.

⁷ Anaja kembirra nakina Jawijiba ni-lawurradina nungw-anikba-wa nan-angkarna nakina akwa nanuwilyaka an-ajukwaba n-arumu-wa nu-bungkawa. Anaja kembirra nakina Jekaba n-akwudangwu-kajungwunuma anuwa-wa akwudangwu-wa akwa ni-yama, “Ani-yamina God aningaba nungkwuwa-manja.”

⁸ Anaja ni-yama n-aruma nu-bungkawa Jekabu-wa, “M-ambarrngarna mamariyka yiya yinungkwura ningkena ningk-ambilyuma?” ni-yama.

⁹ Anaja ni-yama Jekaba, “Ningen-eka ningi-marrawarnuma engku-wa yiya engku-wa angalya 130 mamariyka yiya yinungkwura. Ningi-yaminjamam-eka ngawa yanda-langwa aduwaba. Imba mu-wurru-wurrariya-wiya ma-mirntak-akina mamariyka yiya yinungkwura ning-ambilyuma y-ambawura. Nar-eka wubirra nganyangwa ni-mir-arrka-mirrya ki-yama k-ambilya ningakina. Nganyangwa ni-mir-arrka-mirrya

nuw-ambilyi-mirra m-ababirn-eka m-aning-iningaba-wiya mamariyka yiya yinungkwura akwa engku-wa yiya engku-wa angalya na-marrawarnuma wurri-mirntak-akina,” ni-yama nakina Jekaba nakinu-wa n-aruma nu-bungkawa da.

¹⁰ Biya kembirra nara-wiya Jekaba kani-lalika nakina n-aruma nu-bungkawa ni-yama ngarningka anuwa-wa, “Ani-yamina God aningaba nungkwuwa-manja,” ni-yama. Biya ni-yangbini-mulangwa nakina lukwuniyawa akina ayakwa, ni-likana arakba nani-lalika nakina n-aruma nu-bungkawa da.

¹¹⁻¹² Anaja kembirra nakina Jawijiba nanu-kwa angalya aningaba-langwa-langwa nungw-anikba-wa yiya wurr-arrkw-urkwuw-anu-wa, ebina-langwiya ayakwa nanu-maka-mulangwiya adiniba-wiya n-aruma nu-bungkawa anuwa-manja. Akin-eka angalya aningaba akwudangwa nuw-ambilyi-mirra angalya aminu-wurra-kwilyimida alikira yiya warni-mamalya a-miykirra Ramijeja. Akwa nanu-kwama nakina ngarningka anhinga nungw-anikba-wa yiya ena-langwu-wa wurr-arrkw-urkwuw-ana akwa wurr-ababirna-langwu-wa warni-mamalya nungw-anikba-langwu-wa, wurr-arum-uruma-langwa akwa angerrba arrawu-wa wurri-yukwayuwa-wa. Nakina-bina Jawijiba nani-mamirika-juwama wurri-mirntak-akina ana-langwa warni-mamalya yakwijina Yijiba-manja, kajungwa warnik-ambarrngi yada arakba warningaba wurrakina a-wilyaba-manja da.

Nuw-ambawura-dinu-mulangwa anhinga

¹³ Akini yada ngawa nar-eka ebina anhinga, mana mu-wurrariya-wiya ngawa ma-mirntak-akina

mamariyka yiya yinungkwura. Imba abirraja wurri-min-akina angalya warni-mamalya wurriybina nuw-ambilyi-mirri-mirri Yijiba-manja akwa ngawa Kenina-manja na-mirntaki-mirayanguma akwa na-mirntak-ayuwayanguma angwurra wurrakina da. ¹⁴ Biya na-wurraki-likanuma wurrakina engka-langwa yiya engka-langwa angalya Jawijibu-wa akwa nanu-kwama wurrakina angwarnta anuwa-wa kajungwa naniku-kwi yada nakina arrkala anhinga. Kembirra nakina anaja Jawijiba nanu-kwama anhinga ebina narr-akimarnuma Warningi-Yijiba warni-mamalya adinakba aning-anhinga-langwa-manja alikira ebina-wiya nuw-ambilyu-wiya aruma anhinga Yijiba-manja. Biya nu-wilyakama nakina ebina angwarnta ni-mangu-mulangwa abirra-langwa angerrba n-aruma-langwu-wa nu-bungkawa angalya.

¹⁵ Na-yaminjamama wurrakina ngawu...wa. Bi...ya akin-eka angwarnta na-jarriduma arakba ababirna-manja angalya Yijiba akwa Kenina-manja. Abirraja kembirra wurri-mirntak-iybina Warningi-Yijiba warni-mamalya na-wurraki-likanuma Jawijibu-wa akwa nani-yukwama-juwama anhinga-wa. “Yirru-kwunam-eka anhinga,” na-mirntaki-yamama. “Nara yarna amb-ambilyuma miri-miraya akwa a-jungwuma. Angwarnt-eka yirra-langwa na-jarriduma arakba akina, kembirra yirri-mamirika-jina yirraja aduwaba,” na-yama.

¹⁶ Anaja ni-yama nakina Jawijiba abirruwa-wa, “Wurri-mirntaku-wilyakina kembirra yangkwurrangwa nungkwurra-langwa jarrangwa-mirrya yiya jiba-mirrya. Nara ebina angwarnta nungkwurra-langwa. Kembirra amin-akina-langwa yirru-kwuna amirntak-akina kajungwa ka-kwuni yada ngayuwa anhinga nungkwurruwa-wa,” ni-yama nakina Jawijiba.

¹⁷ Kembirra narru-wurraku-warakama abirra-langwa jarrangwa-mirrya yiya jiba-mirrya anuwa-wa akwa kembirra nanu-kwama nakina arrkala anhinga da. Makini yada ngawa mamariyka nakina Jawijiba nanu-kwu-kwama anhinga. Abirraja kembirra nanu-kwama di-mirntak-iybina jarrangwa yiya jiba yiya nanukwuta yiya bullukwa akwa ngawa dangki abirra-langwa. Na-yaminjamama ngawa wurrakina anuwa-wa da.

¹⁸ Bi...ya m-iyngki yada ngarningka mamariyka na-wurraki-likanuma wurrakina Warningi-Yijiba warni-mamalya Jawijibu-wa akwa na-yangbinuma ayakwa anuwa-wa. “Yirra-langw-eka angwarnta yirri-mini-jarridum-eka yarna arakba,” na-yama. “Akwa ngarningka yirra-langw-eka bullukwa-murrya nungkwa-langwa kembirra amirntak-akina arakba aduwaba. Nar-eka yarna abuwarrkama enena ayakwa imba amandangwa ngarra-makinama. Nara ebina yarna ngu-wilyakama a-wilyu-wilyaba yarniku-kwi yada nungkwuwa-wa. Enena a-wilyaba yirra-langwa yarni-madangkwa akwa yirra-langwa angalya da. ¹⁹ Nara a-lalikama imba yirri-mamirika-jina yirraja, marrakba, nari yada a-jungwuma yarna. Nara kajukwaba a-lalikama enena yirra-langwa angalya ayabirra. Bayindana yirruwa akwa ngawa yirra-langwa angalya, akwa kembirra yirru-kwuna anhinga aduwaba. Kembirra yirraja yarna yirruwa n-aruma-langwa nu-bungkawa yarni-mamalya yarniki-minu-wardu-warda arakba akwa ngarningka amirntak-enena angalya yirra-langwa ana-langwa amirntak-enena kajukwaba arakba da. Yirru-kwuna nungkwaja kembirra anhinga aduwaba kajungwa nari yada a-jungwuma imba yarniba yik-ambilyi yada ngawa. Akwa ngarningka akwala amadidira yirru-kwuna kajungwa yiki-lungkwabi-jini yada a-manhinga amarta yirra-langwa-manja

ajiringka, kajungwa nari yada arakba ambilyuma ayabirra akina,” na-yama wurrakina Warningi-Yijiba warni-mamalya Jawijibu-wa da.

²⁰ Kembirra anaja nakina Jawijiba nani-mini-bayindanguma amirntak-iybina angalya nuw-ambilyi-mirri-mirri Yijiba-manja n-aruma-langwa nu-bungkawa. Imba ma-mirntak-iybina mamariyka yiya yinungkwura yu-wurru-wurrariy-eka yakina ngawa. Abirraja kembirra wurri-mirntak-iybina Warningi-Yijiba warni-mamalya wurru-wilyu-wilyaba-wiya na-makwunuma ebina angalya abirra-langwa abirra-langwu-wa n-aruma nu-bungkawa, yanda-langwa amirntak-iybina kembirra angalya ababirna-langwa ana-langwa arakba da.

²¹ Anaja Jawijiba nakina ni-bayindanguma warni-mamalya Warningi-Yijiba wurr-ababirna-langwa kajungwa warniki-minu-wardu-warda n-aruma-langwa nu-bungkawa kuw-ambilyi yada arakba wurrakina. ²² Akana nara angalya kini-bayindanga nakina Wurru-Minida-langwa warnungkwarba yimbukwa. Abirraja wurriybina Wurru-Minida warnungkwarba nara kamakwuna ebina abirra-langwa angalya, mana nakina n-aruma nu-bungkawa nanu-kwama angwarnta warniki-bayinda-langwa wurrakina yimbukwa anHINGA imba nara wurru-kwalu-wa kanu-kwa nakina.

²³ Anaja kembirra ni-yama nakina Jawijiba Warningi-Yijibu-wa warni-mamalya, “Kwujal!” ni-yama. “Ningani-mini-bayindanguma n-aruma-langwa nu-bungkawa nungkwurruwa karni-mamalya akwa ngawa nungkwurra-langwa angalya. Wiya, amirntak-enena kembirra nungkwurra-langwa amadidira kajungwa yiki-lungkwabi-jini yada ngarningka. ²⁴ Arija-langwa kembirra ka-lingku-warrayina-manja amirntak-akina a-manHINGA akwa yiki-mana-manja, kembirra

nungkwurraja yikinu-kwuna akwala nu-bungkawu-wa kirrakina. Yikima-mana-manja m-amangbala beka kirrakina, kembirra mu-wilyaba yikinu-kwuna kirrakina anuwa-wa. Imba akwala yiki-min-ambilya akina nungkwurra-langwi yada yik-alyibarini yada nungkwurruwa yiya nungkwurra-langwa warni-mamalya. Akwa ngarningka yik-akimirna adinakba akwala kajungwa yiki-lungkwabi-jini yada ngarningka arija-langwa akina,” ni-yama nakina Jawijiba wurri-mirntak-akinu-wa warni-mamalya da.

²⁵ Abirraja na-yama anuwa-wa, “Yirr-anibi-kama nungkwuwa yarna yarni-mamalya, akwa ningki-yamama ngarningka aningaba yirruwa-manja. Kembirra yirraja yarna arakba n-aruma-langwa nu-bungkawa yarniki-minu-wardu-warda yarni-mamalya da,” na-mirntaki-yama wurrakina da.

²⁶ Anaja kembirra nakina Jawijiba ni-yarrk-akumarna ayakwa Warningi-Yijiba-langwa warni-mamalya amirntak-akina-langwa angalya abirra-langwa-langwa. Ni-yama nakina nani-makama wurr-ababirna-manja warni-mamalya nuw-ambilyi-mirri-manja yakwijina Yijiba-manja, “M-ababirna-langwa mamariyka yiku-wurra-mirntukwuna-manja ebina a-manhinga yiki-lungkwabi-jina-mirra kirrakina, kembirra akwala yikinu-kwunama n-arumu-wa nu-bungkawa. Yikima-wilyakina-manja m-amangbala beka manhinga-ma, kembirra yikinu-kwunama mu-wilyaba ena-langwi yada. Akwa ngarningka yikima-wilyakina-manja m-ememberrkwa beka manhinga-ma, kembirra yikinu-kwunama m-ambilyuma ena-langwi yada makina. Yiki-yaminjaminama ngawa kirrakina m-ababirna-langwa mamariyka yiku-wurra-mirntukwuna-manja nungkwurra-langwa a-manhinga,” ni-yama Jawijiba

nakina da. Akwa enena ayakwa Jawijiba-langwa nuw-ambilyama ngawa aduwaba da. Ababirna-langwa angalya Yijiba-manja n-aruma-langwa nu-bungkawa amirntak-akina da. Wulkwa Wurru-Minida warnungkwarba yimbukwa nara kanu-kwa abirra-langwa angalya n-arumu-wa nu-bungkawa da.

Jekaba nani-mini-yarrki-lalika-mulangwa ayakwa Jawijiba-manja

²⁷ Abirraja wurri-mirntak-iybin-eka warni-mamalya Warningi-Yijirayila kembirra na-wurrak-ambilyuma yakwijina ngawa Kawijina-manja akina-manja angalya Yijiba. Na-yaminjama-mirra nuw-amb-ambilyi-mirra warningaba ngawa, yanda-langwa na-min-ababirna-dinum-eka anhinga yiya amirntak-ijika yiya jiba-mirrya akwa angwarnta wurrakina da. Akwa ngarningka wurr-ababirna arakba wurri-yukwayuwa narra-wilyaka-mirra wurrakina warni-mamalya Warningi-Yijireyila da. ²⁸ Imba Jekaba n-ambilyuma nakina yakwijina 17 mamariyka yiya yinungkwura. Imba nani-yuwangkw-eka arakba nakina, mana n-ambilyi-mirra 147 mamariyka yiya yinungkwura. ²⁹ Kembirra naniki-jungwangana arngki-darrba nakina akwa nan-arti-juwa nanukw-anikba-wa Jawijiba. Anaja Jawijiba ni-likana nakina nungw-anikba-wa Jekabu-wa.

Anaja ni-yama Jekaba anuwa-wa, “W-akima nungkwa-langwa ayarrka m-alakana-kiya-manja nganyangwa makarra wilyarra, kajungwa ki-yarrk-akimirni yada ningkakina ayakwa akwa nari yada a-yarrku-warrkwa-juma akina. Akwa yi-makina arakba amandangwa nari yada a-rungkwabuma nganyangwa ning-ani-madangkwa yalakwa enena-manja angalya Yijiba. ³⁰ Yirra-ngayindanama ningkena nungkwuwa yiki-rungkwabini

yada ngayuwa ebina-manja ngawa angalya na-wurrakirungkwaba-jungwuni-mirri-manja nungw-arrka yiya ni-mir-arrka-mirrya abirr-ajukwaba. Nungkwaja kembirra yiku-wilyakinama ngayuwa yadada angerrba akinu-wa angalya Keninu-wa da,” ni-yama nakina Jekaba Jawijibu-wa da.

Anaja ni-yama Jawijiba, “Yawa. K-engkirrkajama nin-gena ngayuwa nungwa-langwu-wa ayakwa,” ni-yama.

³¹ Anaja ni-yama Jekaba, “Ki-yarrk-akimirna ayakwa akwa nara a-yarrku-warrkwa-juma.”

“Amandangwa,” anaja ni-yama Jawijiba, akwa n-akimarna ana-langwa ayarrka nungw-anikba-langwa-manja makarra wilyarra akwa ni-yama, “Ningi-yarrk-akimirnama enena ayakwa. Ki-jungwa-manja ningkakina, kembirra yiba-wilyakinama ningkena Keninu-wa akwa yiba-rungkwabinama yakwijina da,” ni-yama nakina Jawijiba nungw-anikba-wa da.

Kembirra n-engkirrka-manja anaja Jekaba akina ayakwa nanukw-anikba-langwa, kembirra nani-yang-marngkwa-juwa arakba God-uwa, ni-murrkwulinga-mirri-manja ena-langwa-manja ngawa mamukwumungkwulinga-manja nakina da.

48

Jekaba ni-yangbini-mulangwa aningi-lyamarmba ayakwa Yibireyimu-wa akwa Manaju-wa

¹ Bi...ya abirraja wurru-kwala nani-makama arakba Jawijiba-manja n-angbilyuwa-du-mulangwa ana-langwa nungw-anikba. Anaja kembirra nani-lirraki-manga Jawijiba ana-langwa warnukwa-bilana wun-ani-miykirra-kiya Manaja yiya Yibireyima, akwa na-biki-likana wurri-bikalakina angerrba Jekaba-langwu-wa angalya kajungwa warniki-ngarri yada anuwa-wa. ² Biya na-biki-yarda

wurri-bik-alakina Jekaba-langwa-manja angalya, akwa kembirra abirraja wurru-kwala nani-makama arakba Jekaba-manja ni-likani-mulangwa nanukw-anikba yan-jarrikina kajungwa naniki-rringki yada nakina. Anaja nakin-eka nani-yuwangkwa ni-mirntak-ayuwayanguma arakba. Akana nani-rringka-manja nakina nanukw-anikba Jawijiba ni-rrak-arjiyinga nakina ni-murrkwulu-mulangwa ena-langwa-manja mamukwu-mungkwulinga.

³ Ni-yama nakina Jekaba nanukw-anikba-wa, “Arakba-wiya God niybina n-arrbida ni-lyangma n-abilyarri-kajungwunuma nakina ngayuwa-manja ning-ambilyu-wiya Kenina-manja. Nakin-eka God ni-yangbinuma aningaba ayakwa ngayuwa-manja ebina-manja ngawa angalya Luja, ⁴ akwa ni-yama, ‘Yiba-kwunama ningena wurr-ababirna wurri-yukwayuwa nungkwa-langwa, kajungwa ka-wurra-kwilyimida-dini yada nungkwa-langwa ni-mirana-mirrya warnik-inikaduwa yandalangwa kuw-ambilyam-eka wurri-lyimberr-kwilyimida warni-mamalya wurri-lyimberrk-ayabijaba yiya wurri-lyimberrk-ayabijaba wurrakina. Imba ka-kwunama enena angalya wurri-mirntak-akinu-wa warnik-inikaduwa ni-mirana-mirrya abirra-langwi yada akina aning-angkawura,’ ni-yama nakina God ngayuwa-wa da,” ni-yama Jekaba Jawijibu-wa nakina. Akana akin-eka angalya Luja ngala-langwa a-miykirra Bedela aduwaba.

⁵ Biya ni-yama nakina ngarningka anuwa-wa, “Imba wun-alakina nungkwa-langwa nanukw-ana-kiya Yibireyima akwa Manaja nganyangw-eka wun-alakina. Nani-rukwularrinuma yalakwa enena-manja ngawa angalya Yijiba nara-wiya ki-yardanga ngayuwa. Imba wun-alakina-kiya wubirr-eka Rubina yiya Jimiyina nganyangwa-kiya nanukw-arrka-kiya nani-yaminama wun-alakina Yibireyima akwa Manaja. ⁶ Ka-wilyakina-

manja ningkakina wurru-kwala ngarningka nanukw-ana-mirrya, nara arakba nganyangwa wurrakina. Wulkwa Yibireyima-kiya nganyangwa wun-alakina. Kembirra ki-jungwa-manja ngayuwa wun-alakina nanukw-ana-kiya nungkwa-langwa Yibireyima yiya Manaja wun-aning-adiniba-wiya kani-manama akwala amirntak-ijika nganyangwa. Wurru-kwala nanukw-ana-mirrya ka-wilyakina-manja ningkakina arija-langwa nar-eka a-manguma wurrakina. Wulkwa karra-kwuna-manja arija-langwa wun-alakina Yibireyima-kiya karr-manama wurrakina da,” ni-yama nakina Jekaba Jawijibu-wa.

⁷ Biya ni-yama ngarningka nani-yuwangkwa Jekaba Jawijibu-wa, “Ngayuwa ningi-yaminama enena, mana dirnt-ana Rejila dadingi-larr-ngekbirna dadingiy-arrka nganyangwa dakina. Kembirra yingi-jungwu-manja dakina arakba-wiya ningu-werrik-awarrya-dinum-eka nganja ningakina. Ngalaja yingi-jungwuma dakina Kenina-manja ebina-manja ngawa angalya akwudangwa Eburada akini yada ngawa ningi-lawurradini-manja ningakina lukwakwa Mejubudamiya-langwa. Imba ninginga-rungkwabama dakina ajiringka-manja miybina-manja ngawa mamirukwa akwudangwa nimi-likanu-murri-manja Eburadu-wa makina da,” ni-yama Jekaba nakina Jawijibu-wa nanukw-anikba-wa. Akana akin-eka angalya a-miykirra ngala-langwa Eburada adiniba-wiya imba a-miykirra Bediliyema akina aduwaba.

⁸ Biya nani-rringka-manja nakina Jekaba wun-alakina-kiya-wa Yibireyima akwa Manaju-wa, ni-yama nakina Jawijibu-wa, “Wuni-miyambana-kiya wunalakana wun-anungkwarba-kiya?” ni-yama nakina.

⁹ Anaja ni-yama Jawijiba, “Nganyangw-eka wunalakana nanukw-arrka-kiya, nginu-kwa-mulangwa God yalakwa enena-manja angalya Yijiba,” ni-yama.

Anaja ni-yama Jekaba, “Wurra-lirraku-wilyaka yangkwurrangwa ngayuwa-wa kajungwa ki-yangbi yada ngayuwa ayakwa nganyangwa aningaba aningilyamarmba abirnuwa-wa,” ni-yama. ¹⁰ Ngalaja manba nani-yuwangkwa-langwa mu-wurrariy-eka makina mu-warrngk-abiyiya. Nara nakina kin-andaya angwurra mana n-ani-yuwangki-dinu-mubaba arakba nakina. Kemberra anaja nakina Jawijiba nani-lirraku-wilyaka wun-alakina Yibireyima akwa Manaja nani-yuwangkwa-wa akwudangwu-wa. Imba nakin-eka nani-yuwangkwa nani-lirrak-engkarrnga akwa nani-lirraki-lawurangka wun-alakina-manja da.

¹¹ Ni-yama nakina Jekaba Jawijibu-wa, “Ningi-lyangki-yama-bu ngayuwa nara-bu yiba-rringka nungkwuwa. Akana anaja nakina God ngini-larrkama ning-aniki-rringka nungkwa-langwa wuni-yukwijiya-kiya,” ni-yama.

¹² Kemberra anaja Jawijiba nani-lirraki-rntirrka wun-alakina nungw-anikba-langwa akwa n-abiluwandinga nungw-anikba-manja akwa n-engmidurruwa-jungwa nani-mukwurra ajiringka-manja nakina. ¹³ Biya kemberra ni-yama nakina Jawijiba ena-langwu-wa warnukwa-bilana, “Yibireyima, jay likaja, ngin-akillarrina nani-yuwangkwa-manja n-ekalyarra-langwa. Imba nungkwaja, Manaja, yadada likaja n-ekbidu-wa,” ni-yama. Abirnaja nani-likana nani-nginaki-larrina yalina yiya yalina nani-yuwangkwa-manja. ¹⁴ Akana anaja nani-yuwangkwa Jekaba ni-lawulawa-ja akwa ni-kilyangba-ka ayarrka ana-langwa, akwa n-ekbida-langwa n-akimarna Yibireyima-langwa-manja aringka, mam-eka nakina ni-yukwijiya. Imba n-ekalyarra-langwa n-akimarna nakina Manaja-manja, niybina ni-mang-aruma-manja.

¹⁵ Kemberra ni-yangbina arakba nakina nani-yuwangkwa ana-langwa aningaba ayakwa aningi-

lyamarmba nanukw-anikba-wa Jawijibu-wa akwa ni-yama,

“Nganyangwa ni-mir-arrka Abiriyama yiya nungw-arrka
Ajika nani-minu-yarrku-warakama wun-alakina
God-langwa ayakwa.

Anaja niybina-mirrada God ngin-akw-
ukwurrajuwama ngayuwa ningi-yukwijiya-wiya
yanda-langwa ning-ani-yuwangkwu-dinuma
arakba ngayuwa aduwaba.

Kembirra ani-yamina arakba aningaba niybina-mirrada
God wun-alakana-manja wun-anjarrngalyilya-
kiya.

¹⁶ Anaja God-langwa naniki-mamirika-ja ngini-di-
dirrakama ngayuwa awurrariya-langwa,
kembirra ani-yamina nakina aningaba wun-alakana-
manja an-ajukwaba.

Ngalaja nganyangwa ekirra ak-ambilya akina wun-
alakana-kiya-manja wun-anjarrngalyilya-kiya,
akwa ngarningka ni-mir-arrka-langwa ekirra yiya
nungw-arrka-langwa ekirra ngal-ajukwaba.

Kembirra abirnaja kan-akima-jungwuni yada wunalakana
abirna-langwa wurri-yukwayuwa wurr-ababirna
akwa ngawa wurri-miri-mirarrngwa abirna-
langwa wurr-ababirna abirr-ajukwaba,”

ni-yama nakina Jekaba da ena-langwu-wa nanukw-anikba
Jawijibu-wa da.

¹⁷ Imba anaja nakina Jawijiba nu-werrik-awarrya-d-
eka nakina nungw-anikba ni-kilyangba-ka-mulangwa
ana-langwa ayarrka ekbida Yibireyima-langwa-manja
aringka. Kembirra nani-mini-rntirka Jawijiba ayarrka
nungw-anikba-langwa kajungwa kinu-kwu-warrkwa-
juwi yada Yibireyima-langwa-langwa aringka angerrba

Manaja-langwu-wa. ¹⁸ Akwa ni-yama nakina nungw-anikba-wa, “Nara akina a-yamama. Naka-bina n-aruma ni-milyangma da. Imba w-akima nungkwa-langwa ekbida ayarrka naka-manja,” ni-yama.

¹⁹ Anaja ni-lyangki-lyuwaka nungw-anikba. “Ning-aningm-eka ningena,” ni-yama. “Manaja-langwa wurri-miri-mir-ana warnik-inikaduwa wurri-lyimberrkwilyimida wurri-lyimberrku-wilyaba kuw-ambilyam-eka wurrakina abirr-ajukwaba. Imba naniki-marnj-anikb-eka nakina angwurr-eka kin-ambilyama n-aruma da, akwa ana-langwa wurri-miri-mir-ana warnik-inikaduwa ka-wurra-kwilyimida-dinama wurrakina yanda-langwa kuw-ambilyam-eka wurri-lyimberrkwilyimida warni-mamalya wurri-lyimberrk-ayabijaba yiya wurri-lyimberrk-ayabijaba wurrakina da,” ni-yama nakina.

²⁰ Kembirra akwala ngarningka ayakwa aningaba aningi-lyamarmba ni-yangbinuma Jakaba wun-alakina-kiya-wa Yibireyima-kiya. Ni-yama nakina,

“Kani-yangbina-manja warning-errbirra Warningi-Yijirayila warni-mamalya aningaba ayakwa wurru-kwala-manja warni-mamalya abirra-langwa, kembirra karri-yangbi-jinama wurrakina nungkwurna-langwa ekirra. Akwa ka-yaminama wurrakina,

‘Ani-yamina God aningaba nungkwuwa-manja aduwaba, wubirra laka arakba-wiya ni-yamama nakina aningaba wun-alakina-kiya-manja Yibireyima-manja akwa Manaja-manja,’ ka-yaminama wurrakina da,”

ni-yama nakina Jakaba. Imba ni-yangbini-manja amirntak-akina ayakwa nani-lyangma-juwama nakina

Jekaba n-aning-adiniba-wiya Yibireyima, imba Manaja nan-ariji-kama nakina da.

²¹ Biya ni-yama nakina Jekaba nanukw-anikba-wa Jawijibu-wa, “Yi-rringkinam-eka ningena ki-jungwunama arngki-darrba ningena. Imba anaja God kin-ambilyama nakina nungkwurruwa-manja akwa yikani-lawurraka-jinama kirrakina akinu-wa angalya nuw-ambilyi-mirruwa arakba-wiya nungkwurra-langwa wurri-miri-mir-anungwa. ²² Nganja yirra-kwunama ngayuwa Jekema angalya ebina angak-arjiyinga nungkwa-langwi yada. Nara a-kwama akina angalya aningaba nungkwa-langwu-wa n-arrkwuw-ana-mirrya imba yirra-kwunama akina nungkwuwa-wa. Arakba-wiya ngayuwa ningarra-mirraka-juwama awinyamba-ma akina angalya Warning-Amara-langwa warni-mamalya. Imba aduwaba nungkwa-langwa arakba akina angalya da,” ni-yama Jekaba Jawijibu-wa nakina da.

49

Jekaba ni-yangbini-mulangwa aningi-lyamarmba ayakwa warni-nukw-anu-wa

¹ Biya kembirra nakina Jekaba nanu-wurrak-arti-juwa ena-langwu-wa warnnukw-ana akwa ni-yama, “Kwa, wurru-wurraki-likaja ngayuwa-wa akwa wurru-wurra-mirntukwa yalakwa ngayuwa-manja akwudangwa, kajungwa ki-yangbini yada ayakwa nungkwurruwa-wa,” ni-yama nakina. “Ngayuwa ka-wurraki-makinama ayakwa ka-ngekbiraka-jungwuna-mulangwa arija-langwa nungkwurra-langwi yada yiya nungkwurra-langwi yada wurri-yukwayuwa yiya nungkwurra-langwi yada wurri-miri-mir-anungwa akwa abirra-langwi yada wurri-yukwayuwa abirr-ajukwaba akina,” ni-yama nani-yuwangkwa Jekaba.

² Nakina nani-yuwangkwa Jekaba nu-wilyaka-mirra ambilyuma ekirra. A-wilyaba ekirra Jekaba akina, imba a-wilyaba ngarningka nanu-kwama God aruma ekirra Yijireyila akina. Biya ni-yama nakina warninukw-anu-wa, “Wurru-wurra-mirntukwuna kajungwa yik-engkirrka-ji yada enena ayakwa nganyangwa.

W-engkirrkiya ningu-ngw-anungwu-wa Yijireyilu-wa,”

ni-yama. Kembirra ni-yangbinuma arakba nakina abirruwa-wa wurru-wilyu-wilyaba-wiyu-wa amirntak-enena ayakwa aning-arija-langwa kini-jungwunu-wa nakina. ³ Ni-yama nakina adiniba-wiya Rubinu-wa,

“Ningkena Rubina ningki-milyangma ningk-aning-kwilyiba ningk-aniku-warrka.

Ningki-rukwularri-manja ningkakina kembirra abirraja warningma arakba warni-mamalya n-iyngbida ning-anungkwarba ningena ngayuwa da.

Imba nungkwaja ningk-arrbida angwurra wurri-mirntak-enena-manja n-arrkwuw-ana-mirrya ningk-ambilya-mirra ningk-aniku-warrka aduwaba.

⁴ Akana nungkwuwa yi-mini-yamama awurrariya ningki-mungkwulu-mubaba nganyangwa-manja dadiki-minu-wardu-warda didarringka.

Akwa nar-eka k-errkwulina ngayuwa-wa nungkwalangwu-wa ningu-ngw-ana.

Nungkuw-eka ningkena wubirra laka y-aruma yalyukwa yiybina nar-eka ngarna a-bungkawa-kama, mana nar-eka warning-errbirra warni-mamalya a-bungkawa-kama ningkakina ningk-ani-mamalya nungkw-ajukwaba da.

Kembirra akina-langwa awurrariya ningki-yama-mulangwa ningkakina, nar-eka arakba ningkakina

ambilyuma ningk-aruma wurri-mirntak-enena-
manja n-arrkwuw-ana-mirrya da, imba ningki-
yukwijiya k-ambilyama ningk-aning-angkawura
ningkakina da,”

ni-yama Jekaba Rubinu-wa.

⁵ Biya kembirra ni-yangbina Jekaba amirntak-enena
ayakwa wun-alakina-kiya-wa wun-anukwa-bilana-kiya
Jimiyinu-wa yiya Libayu-wa. Ni-yama nakina,
“Kinalakana Jimiyina akwa Libaya du-wilyaba-mulangwa
dirnt-anungwa.

Imba nungkwurnaja arakba kinu-wilyakinama kali-
wanga engbidi yada awinyamba.

⁶ Akana nara nganja ningena a-yakajuma
nungkwurnuwa-manja yikini-lyalyimbukwayina-
manja kin-alakina amirama-langwiya.

Nar-eka ningena ambarruma ayakwi yada
nungkwurnuwa-manja,
mana kin-awinyamba-dini-manja kinalakana kin-
adiyarra-manja kirra-wartanguma wurru-kwala
warnungkwarba,
akwa ngarningka akwala bullukwa kini-
rrengmirnirna-kwama abadakalya-manja.

⁷ Kembirra a-wurru-wurrariya ka-ngekbiraka-
jungwunama nungkwurna-langwa akina,
mana kini-ngayindanama ngawa kin-alakina
awinyamba akwa kinu-werrik-arta-dinama ngawa
kin-alakina da.

Kini-bartijana-kiy-eka ngawa kinalakana kin-
anungkwarba-kiya da.

Ningen-eka kembirra k-errbali-jinama nungkwurna-
langwa warni-mamalya angerrba yiya angerrba
Warningi-Yijireyila-manja warni-mamalya
wurru-wurraku-wilyarra da,”

ni-yama Jekaba wun-alakina-kiya-wa Jimiyinu-wa yiya Libayu-wa.

⁸ Biya kembirra ni-yangbina Jekaba amirntak-enena ayakwa nanukw-anikba-wa Juda.

“Nungkwaja Juda,” ni-yama, “abirraja nungkwa-langwa n-arrkwuw-ana-mirrya kabi-yang-marngkwa-jinama ningkakina.

Ka-likajama kuw-abiluwandama nungkwuwa-manja wurrakina, mana ning-iyngbida baba ningkakina da.

Nungkwaja ka-rntirrkina wurru-kwala-manja warni-mamalya kabu-wirriykbina-mirri-manja ningkakina.

Ka-majinginama wurrakina ayarrka-mirra yambiyamanja ningkakina da.

⁹ Ningkakin-eka wubirra yining-errberrba yiningbala ningki-yaminama aduwaba da.

Yakin-eka yiningbala kini-lawurradinama ena-langwu-wa medirra ka-wartana-mulangwa yu-kwala yinungwungwangba.

Kini-lawulawa-jinama ana-langwa alika yiybina kin-errkerrk-arrngina-mulangwa akwa kinumungkwulama yakina.

Akwa akini yada nar-eka ngarna a-mirajangajuma yakina, mana y-abarta awinyamba yakina da.

¹⁰ Nungkwaja nungkwuwa Juda ku-bungkawa-dinama ambaka-mirra ningkena.

Abirr-ajukwaba ni-mirana-mirrya warnik-inikaduwa ka-bungkawa-dinama.

Ka-yaminjaminama yanda-langwa nu-bungkawa naruma-dangwa kini-yardanama nakina enemanja angalya.

Imba abirraja wurru-wurra-kwilyimida warni-mamalya engka-langwa yiya engka-langwa angalya kalikajama wurrakina anuwa-wa,
 karru-wilyakinama ababirna amirntak-ijika kajungwa kanu-kwuni yada anuwa-wa.

Akwa ngarningka kuw-abiluwandama anuwa-manja wurrakina mana warningma wurrakina n-aruma nakina da.

- ¹¹ Nungkwaja ki-yaminama ningkakina wubirra laka nuwilyaba nani-mamalya ni-minababirna akwurana aning-iningaba.

Amirntak-akina akwurana ana-langwa kuw-arumudinama. Imba anaja kining-ararikinama ana-langwa di-yukwijiya dangki akinu-wa emem-eka akwurana aningaba-dangwu-wa.

Akwa kining-ajirranama ana-langwa dimballa akwurana-langwa-mirra amalyirra, mana ababirna baba amalyirra akwurana-langwa akina da.

- ¹² Imba ngalaja ana-langwa manba kim-abiyi-dinama makina kini-ybekina-mulangwa amalyirra akwurana-langwa.

Akwa ngarningka ana-langwa akarrnga kawkilyarriyam-eka a-kwilyadada kini-ybekina-mulangwa nakina milka da,”

ni-yama Jekaba nanukw-anikba-wa Juda.

- ¹³ Biya kembirra ni-yangbina Jekaba amirntak-enena ayakwa nanukw-anikba-wa Jebulina.

“Jebulina,” ni-yama, “nungkwaj-eka k-ambilyama akwudangwa makarta-manja ningkakina.

Akin-eka angalya nungkwa-langwa kalawurradinama Jayidina-langwa angalya.

Ngalaja mijiyanga kimi-likajama kim-awiyabanama ngala-langwu-wa abalmungwurda da,”
ni-yama Jekaba nanukw-anikba-wa Jebulina.

¹⁴ Biya kembirra ni-yangbina Jekaba amirntak-enena ayakwa nanukw-anikba-wa Yijakara. Ni-yama,

“Imba ningkakin-eka nungkwaja Yijakara ki-yaminama wubirra du-wilyaba dangki yingu-waranama warka.

Dakin-eka dangki yingu-kwuwa-murrkwulama wilyarra imba ngalaja beka m-ambilyuma yalina yiya yalina yingamu-wilyarra-kinama makina, mana nara baba dakina a-ngayinduma a-wilyakama malakina beka ngala-langwa-manja mirirrba da.

¹⁵ Akana kingi-mirajanginama akwa kingima-wilyakinama m-alekbina beka-kiya ngala-langwa-manja mirirrba, mana aningaba baba angalya akina da.

Imba dakin-eka wubirra dangki nungkwaja ki-yaminama ningkakina ka-minu-wardanama warka wurru-kwala-langwa ningkakina da,”

ni-yama Jekaba ena-langwu-wa nanukw-anikba Yijakara.

¹⁶ Biya kembirra ni-yangbina Jekaba amirntak-enena ayakwa nanukw-anikba-wa Dena. Ni-yama,

“Imba nungkwaj-eka ningkakina Dena ki-lyangku-werribika-jungwunama nungkwa-langwa-langwa warni-mamalya warningaba-mirrikba akwa wurru-wurrariya-mirrikba wurrakina.

Imba nungkwa-langwa warni-mamalya abirrajukwaba na-yaminama Warningi-Yijirayila warni-mamalya.

¹⁷ Imba nungkwaja ki-rarrka-jungwunuma ningkakina adinakba mampirukwa-manja,

wubirra laka yiybina yingarna n-abuwarrka-
jungwunama amarta-manja
akwa n-anginama amilirngwa jarrangwa-langwa-
manja alika,
kajungwa warni-mamalya ka-wurtana-manja
karrawara jarrangwa-manja kembirra ka-yngki-
larrini yada mirirrba-ma ajiringka-wa wurrakina
da,”

ni-yama Jekaba nanukw-anikba-wa Dena.

¹⁸ Biya kembirra ni-yangbina Jekaba amirntak-enena
ayakwa God-uwa. Ni-yama nakina,

“Ningen-eka ning-ambirrarinama nungkwuwa-
wa Yaweya, kajungwa yiku-ngwurani yada
ningkakina ngayuwa-manja,”

ni-yama Jekaba.

¹⁹ Biya kembirra ni-yangbina Jekaba amirntak-enena
ayakwa nanukw-anikba-wa Keda. Ni-yama,

“Wurru-kwaly-eka wurr-engkengmina warni-mamalya
kabu-wartanama nungkwuwa,
akana nungkwaja nungkwuwa ki-min-
angkirrayinama wurrakina da,”

ni-yama Jekaba nanukw-anikba-wa Keda.

²⁰ Biya kembirra ni-yangbina Jekaba amirntak-enena
ayakwa nanukw-anikba-wa Ajera. Ni-yama,

“Imba nungkwaja nungkwuwa Ajera, ngalaja nungkwa-
langwa angalya kuw-arrangbinama ababirna an-
hinga aningaba.

Aningab-eka akina kin-alyibarina-mulangwa nu-
bungkawa n-aruma-dangwa da,”

ni-yama Jekaba nanukw-anikba-wa Ajera.

²¹ Biya kembirra ni-yangbina Jekaba amirntak-enena
ayakwa nanukw-anikba-wa Nabudali. Ni-yama,

“Imba nungkwaja Nabudali ki-yaminama ningkakina wubirra laka du-wilyaba bambi diybina ying-angkarrinama errbirra angerrba yiya angerrba, akwa nang-arrangbinama dangariya di-yukwayuwa d-aning-iningaba da,”

ni-yama Jekaba nanukw-anikba-wa Nabudali.

²² Biya kembirra ni-yangbina Jekaba amirntak-enena ayakwa nanukw-anikba-wa Jawijiba. Ni-yama,

“Imba nungkwaja Jawijiba ki-yaminama wubirra laka aningaba eka ebina nuw-arnturrkw-arjiyama amukwa-manja akungwa.

Na-mungkwu-warrwalya-dinama akwa nuw-arrangbinama ababirna a-manhinga.

²³ Abirraja wurr-awinyamba warnungkwarba bu-wirriykbama angwurra nungkwuwa-manja.

Akwa nuw-alilikanuma nungkwuwa-wa awinyambu-wa narrima-wilyakama maminjirrada akwa bi-ngaji-ngajama ningkakina da.

²⁴ Bi-larmanguma wurrakina m-anungkwa-mirra, akana ngalaja nungkwa-langwa ayarrka nar-eka ka-mirnta-birridanga akina.

Kembirra nungkwaj-eka ningk-iyngebida angwurra ningkakina ningk-arjayuma abirruwa-manja da.

Ningk-iyngebid-eka ningk-arjayuma mana nganyangwa God nginu-ngwurangu-mubaba nungkwuwa-manja.

Anaja nakina God nganyangwa n-iyngebud-eka ni-lyangma,

niybina ngini-yngbidirr-kama ngayuwa,

akwa ngin-akwurrajuwama ngayuwa-manja.

²⁵ Amandangwa nakina-bina nganyangwa God nginu-ngwu-ngwuranama ningkakina.

Nakina-bina nganyangwa God n-arrbida ni-lyangma
nakina
akwa ni-yaminama aningaba nungkwuwa-manja.

Nginu-kwu-kwunama yalyukwa angwubina-langwa
akwa ngawa akungwa ajiringka-langwa arrawa-
langwa nginu-kwu-kwunama.

Akwa nginu-kwu-kwunama nakina ababirn-eka bul-
lukwa yiya wurri-yukwayuwa.

²⁶ Nakin-eka nginu-kwu-kwunama ababirn-eka anhinga
amini-miniyngka ningk-anik-alyibara-langwa
akwa ngawa amawalyuwa aning-iningaba ningk-
aniki-rringka-langwa akina.

Akwa nginu-kwu-kwunama ngarningka aning-
iningaba angak-ingak-arjiyinga-langwa angalya.

Imba nganja ngayuwa ningani-yandabajam-eka God-
uwa kajungwa kini-yamini yada nakina amirntak-
enena aning-iningaba nungkwuwa-manja ningk-
aniku-warrka.

Ningkakina-bina anaja nu-wekbalyinuma nakina
akwa ngini-miniyngka-kama wurri-mirntak-
ayina-langwa wurru-kwala n-arrkwuw-ana-
mirrya, ngin-ayabijaba-kama nakina da,”

ni-yama nani-yuwangkwa Jekaba nanukw-anikba-wa
Jawijiba.

²⁷ Biya kembirra ni-yangbina Jekaba amirntak-
enena ayakwa naning-arija-langwu-wa nanukw-anikba
Benjiminu-wa. Ni-yama,

“Imba nungkwaja ningkakina ki-yaminama wubirra yi-
nungw-animbaliba yiybina ni-jungwunama yak-
ina miri-miraya.

Yakin-eka yi-nungw-animbaliba nu-wartanama yu-
kwala yinungwungwangba akwa n-alyibarinama
yakina.

Imba nungkwaja ningki-likajama wurtarrya-wiya awinyambu-wa ningkakina akwa ningkarra-wartanama warni-mamalya-manja akwa ningkarra-mirraka-jinama abirra-langwa amirntak-ijika.

Biya kim-awiyaba-manja mamawura nungkwuwa akwa nungkwa-langwa warni-mamalya yiki-larrm-birranama amirntak-akina,”
ni-yama Jekaba naning-arija-langwu-wa nanukw-anikba Benjiminu-wa nakina.

²⁸ Wurru-mirntak-enena-bina wurri-memberrkwa wurr-ambilyuma warni-mamalya Warningi-Yijirayila wurri-lyimberrk-iyngka-langwa yiya wurri-lyimberrk-iyngka-langwa. Akwa amirntak-enena ayakwa aning-arija-langwa ni-yangbinuma nungw-arringga Jekaba warninukw-anu-wa nakina. Imba amini-miniyngka ayakwa ni-yangbinuma nakina wurri-mirntak-akina-manja warnungkwarba wurru-wilyu-wilyaba-wiya-manja.

Ni-jungwunu-mulangwa Jekaba

²⁹⁻³⁰ Kembirra nakina Jekaba nani-makama wurri-mirntak-akinu-wa warnninukw-ana warniki-yami yada wurrakina arija-langwa. Akwa ni-yama, “Ki-jungwunam-eka ningena arngki-darrba arakba. Kili-kajama ningena nungw-arrka-langwu-wa warni-mamalya. Nungkwurraja kembirra yiki-rungkwabinama karna ning-ani-madangkwa nungw-arrka-mirrya-manja. Yik-akimirnama ngayuwa miybina-manja ngawa medirra Makbela-manja. Imba nuw-ambilyama Makbela Mamira-manja akwudangwa yakwijina Kenina-manja angalya akina. Karningm-eka makina medirra miybina nim-ambilyama Ebirana-langwa-manja ajiringka. Nakin-eka Ebirana Naningi-Yida nani-mamalya nakina.

Imba anaja nakina Abiriyama ni-bayindanguma akina ajiringka ana-langwa akwa ngawa makina medirra ana-langwa, kajungwa kan-akimirmi yada makina-manja medirra ana-langwa warni-mamalya warn-iniki-jungwa nakina. ³¹ Imba makina-manja ngawa medirra abirraja narra-lirrak-akimarnuma wun-alakina Abiriyama yiya dadingiy-anikba Jera yakwijina. Bi...ya narra-lirrak-akimarnuma ngarningka Ajika yiya dadingiy-anikba Ribeka abirn-ajukwaba yakwijina. Nganjukwaba ninging-akimarnuma Liya makina-manja ngawa medirra. Yaw-eka. ³² Nungkwurraja kembirra ngayuwa yik-akimirnama kirrakina nganjukwaba yakwijina makina-manja ngawa medirra, ni-bayindangi-mirri-manja adiniba-wiya Abiriyama nakina da,” ni-yama nakina Jekaba warninukw-anu-wa. ³³ Biya ni-jarrukwa-mulangwa nakina amirntak-akina ayakwa ana-langwa aning-arija-langwa warninukw-ana-manja, nu-kwunu-murrkwuli-jajungwa nakina akwa nu-werrikarrnga arakba da.

50

¹ Anaja nakina Jawijiba nani-rringka-manja nungw-anikba ni-jungwuma, n-akumajungwume-ka nakina nungw-anikba-wa akwa nani-lawurangkama akwa nu-ngwadinum-eka angwurra. ² Kembirra arakba ni-yama nakina ena-langwu-wa warniki-minu-wardu-warda, “Wurr-angkirna bungabungwa amalyirra akwa ngawa engbiringka amangwarra akwa yik-akimirna nungw-arrka-langwa-manja nani-madangkwa,” ni-yama.

Abirraja narr-angkarna akwa narr-akimarna Jekaba-langwa-manja nani-madangkwa kajungwa nari yada ngi-minjirr-kirrwanjuma nakina, mana akini yada wurri-mirntak-iybina baba Warningi-Yijiba warni-mamalya nayingaminjamama akina. ³ Na-yaminjamama ngawa arngk-

ababirna-langwa imba abirraja na-ji-jakawaranguma wurrakina Warningi-Yijiba warni-mamalya. Bi...ya arngk-abiyarbuwa-ma arngki-memberrkwa marrnga nimi-jarriduma makina akwa narri-jarrukwama arakba ebina bungabungwa wurrakina warniki-minu-wardu-warda. Imba kembirra ngarningka na-ji-jakawaranguma wurri-mirntak-akina Warningi-Yijiba warni-mamalya yu-wilyaba yimawura.

⁴ Kembirra narri-jarrukwama arakba akina a-werrik-awarrya. Anaja kembirra nakina Jawijiba ni-yama n-aruma-langwu-wa nu-bungkawa wurri-bu-bungkawa wurri-yukwayuwa, “Yikini-makina enena ayakwa nganyangwa n-aruma-manja nu-bungkawa. Yiki-yamina karna, ⁵ ‘Nara-wiya kinu-werrik-arrngina nganyangwa nungw-arrka enena ayakwa ni-yangbinuma nakina ngayuwa-manja. Ni-yama nakina, Ki-jungwunama arngki-darrba ningena. Imba nungkwaja yiki-lyilyana angerrba Keninu-wa akwa yiki-rungkwabina ning-animadangkwa miybina-manja ngawa medirra nungw-arrka-langwa-manja nim-ambilya-mirri-manja adinakba makina yakwijina. Yi-minu-wilyakina ngawa enena ayakwa nganyangwa akwa nara a-yakwabijuma, ni-yama nungw-arrka ngayuwa-wa. Nungkwaja kembirra yi-larrkaja ngani-lyilyana arakba makinu-wa medirra. Kembirra nganja ki-lawurradinama ngayuwa ngarningka yangkwurrangwa,’ yiki-yamina karna nu-bungkawa-manja, yiki-mini-makina nganyangwa ayakwa,” ni-yama nakina Jawijiba nu-bungkawa-langwu-wa warniki-minu-wardu-warda.

⁶ Abirraja narru-wilyakama Jawijiba-langwa ayakwa n-arumu-wa nu-bungkawa. Anamba-langwa kembirra nakina n-aruma nu-bungkawa ni-lawurraka-ja ayakwa Jawijibu-wa akwa ni-yama, “Likaja nu-wilyakina

nungkwa-langwa nungw-ana miybinu-wa medirra, ngini-maka-mulangwiya nungw-ana nungkwuwa-wa,” ni-yama nakina n-aruma nu-bungkawa, ni-larrkama ayakwa Jawijibu-wa nakina.

⁷ Anaja kembirra arakba nakina Jawijiba ni-likanuma nani-lyilyanguma nani-madangkwa nungw-anikba-langwa angerrba Keninu-wa miybinu-wa medirra. Abirraja n-aruma-langwa nu-Bungkawa-langwa wurri-yukwayuwa wurri-bu-bungkawa na-wurraki-likanuma wurr-ababirna-langwa Keninu-wa akwa ngawa wurr-ababirna-langwa wurr-arum-uruma Warningi-Yijiba warni-mamalya abirr-ajukwaba na-wurraki-likanuma.

⁸ Akwa Jawijiba-langwa wun-ambilyuma warnukwa-bilana akwa abirna-langwa wurra-didingiy-arrngwa akwa ngawa abirna-langwa wurri-yukwayuwa na-wurraki-likanuma wurrakina. Akwa ngawa wurr-arrkw-urkwuw-ana Jawijiba-langwa na-wurraki-likanuma akwa abirra-langwa warni-mamalya abirr-ajukwaba. Wurriyibina wurru-warrngki-yukwayuwa na-wurraki-likanuma wurrakina imba wurri-yukwayuwa-mirri-mirra wulkwa nuw-ambilyi-mirra angalya-manja yakwijina Kawijina-manja wurrakina. Akwa ngarningka ngalaja jiba yiya nanukwuta akwa bullukwa nuw-ambilyi-mirra angalya-manja Kawijina-manja akina. ⁹ Imba wurru-kwala warnungkarba na-njawudiyinuma wurrakina jarrangwa-manja imba abirraja wurru-kwala na-wurtanguma makangkidikarra-manja miybina yingim-arrk-irrkirni-mirri-manja jarrangwa. Wurru-wurra-kwilyimid-eka warni-mamalya na-mirntaki-likani-mirra wurrakina Jawijiba-manja angerrba Keninu-wa da.

¹⁰ Na-wurraki-likani-mirra wurri-mirntak-akina ngawu...wa. Engku-w-eka na-wurraki-likanuma yanda-langwa narr-akbirrangarna angalya a-miykirra

Adada. Ngalaja alyangmi-lyangma-langwa nuw-ambilyi-mirra akina angalya imba akwabirrangarna-langwa nuw-ambilyi-mirra akina akungwa adalyuma a-miykirra Jardina. Imba abirraja wurri-min-akina angalya warni-mamalya na-wardanguma warka yakwijina aning-anhinga-manja amadidira. Kembirra yakwijina ngawa abirraja na-ngwanjuma Jawijiba-mirrya wurrakina akwa na-ngwadayinuma aruma angwada. Na-ji-jakawaranguma warning-amiyarr-eka. Nuw-ambik-ambarrinuma angwada-manja na-ngwadu-ngwadayinuma ngawa wurrakina yakwijina m-amangbala m-ambilyuma marrnga.

¹¹ Imba abirraja wurri-min-akina angalya Warningi-Kenina warni-mamalya narra-mirntaki-rringkama Jawijiba-mirrya-wa na-ngwadu-ngwadayini-mirruwa yakwijina Adada-manja angalya wurrakina. Biya na-mirntaki-yama, “Wa! Wurri-mirntak-angab-eka Warningi-Yijiba warni-mamalya nuw-angmakayanama ngawa angwada-manja wurrakina na!” na-mirntaki-yama. Kembirra narri-yangbi-juwa-mirra akina angalya Ebula Mijirayima a-miykirra akina, mana akina ekirra na-yaminama “Warningi-Yijiba warni-mamalya na-ngwadu-ngwadayinuma wurrakina.”

¹² Abirraja kembirra Jawijiba-mirrya narru-wurrakialika akina angalya akwa na-wurrak-alilikana angwurra ngawa. Biya narri-yaku-warrkwa ebina adalyuma akungwa a-miykirra Jardina akwa na-wurrak-alilikana Kenina-manja yanda-langwa na-mirntaki-yarda arakba ebina-manja angalya Makbela wurrakina da.

Biya yakwijina ngawa Makbela-manja wurrakina warnninukw-ana Jekaba-langwa na-yamama ababirna-langwa ebina-langwiya nani-maka-mirri-langwiya nungw-arringba adiniba-wiya n-aniba-wiya nakina.

¹³ Nan-akimarna ana-langwa nani-madangkwa yakwijina ngawa Makbela-manja miybina-manja medirra nuw-ambilyi-mirri-manja Mamira-manja akwudangwa. Adiniba-wiya makina medirra Ebirana-langwa, imba nakina Ebirana Nangingi-Yida nani-mamalya nakina. Kembirra arakba-wiya anaja Abiriyama ni-bayindanguma nakina Ebirana-langwa angalya akwa miybina medirra akina-manja ngawa angalya. Ni-bayindanguma makina kajungwa nanik-akimi yada yakwijina warni-madangkwa ana-langwa warni-mamalya wurrakina. ¹⁴ Anaja kembirra nakina Jawijiba nan-akimarnu-mulangwa nungw-anikba yakwijina ni-lawurradina nakina arakba Yijibu-wa. Anuwa yiya wurr-arrkw-urrrkwuw-ana akwa ngawa wurri-mirntak-iybina na-wurraki-likanu-murru-murra anuwa-manja na-mirntaki-lawurradina arakba Yijibu-wa wurrakina da.

Jawijiba-langwa ayakwa amerrkwula ni-yangbini-mulangwa ena-langwa-manja wurr-arrkw-urrrkwuw-ana

¹⁵ Biya kembirra ni-jungwu-mulangwa nungw-arringba Jekaba, wurri-mirntak-akina wurr-arrkw-urrrkwuw-ana Jawijiba-langwa na-lyalyimbukwayini-mirra Jawijiba-langwa-langwa arakba. Na-yama wurrakina, “Jawijib-eka nakina dukwa ngarranu-wirriykinama ngawa da. Akwa ni-lyangku-werri-bika-jungwunama nakina akani-mini-lawurraka-jini yada awurrariya ngakwurr-amba-langwa dukwa da, mana ngarri-yamama awurrariya anuwa-manja adiniba-wiya ngarrakina da. Kembirra aki-yamarrkinama ngarna?” na-yama wurrakina.

¹⁶ Kembirra narri-larrka wurrakina ayakwa Jawijibu-wa. Na-yama, “Nara-wiya kinu-werrik-arrngina ngakwurra-langwa nungw-arrka, ¹⁷ yirrani-makama

nakina yarniki-yangki-labi yada nungkwuwa-wa kajungwa yiki-mini-yakwabijini yada ebina awurrariya yirri-yama-mulangwa nungkwuwa-manja yirrakina. Yirraja yarna yarniki-minu-wardu-warda nungw-arrka-langwa-langwa God. Nungkwaja kembirra marrakba, yirri-mini-yakwabijina akina aduwaba,” na-yama wurrakina, narri-larrka ayakwa Jawijibu-wa. Imba anaja n-engkirrka-manja akina ayakwa Jawijiba kembirra nungwadina nakina angwada da.

¹⁸ Abirraja kembirra wurri-mirntak-akina wurr-arrkw-urrrkwuw-ana na-likani-mirra abirr-abakiya-ba Jawijibu-wa akwa nuw-abiluwanduma anuwa-manja. Biya na-yama wurrakina, “Yarna-bina nungkwa-langwa yarniki-minu-wardu-warda da,” na-yama wurrakina.

¹⁹ Anaja nakina Jawijiba ni-yama abirruwa-wa, “Nara akbarduma. Nar-eka ningena a-yamama wubirra God ni-yaminama nakina. ²⁰ Arakba-wiya nungkwurraja kirrakina kirri-lyangku-werri-bika-jungwunuma awurrariya nganyangwa. Akana anaja God nakina ni-yku-warrkwa-juwama akina awurrariya aningabu-wa, kajungwa nakina God kan-anibi-kini yada wurr-ababirna warni-mamalya. Kwuja, warniba arakba wurrakina aduwaba amirntak-iybina-langwa na-yama-mulangwa arakba-wiya. ²¹ Kembirra nara akbarduma, mana ngayuwa k-akwurrainama nungkwurruwa yiya nungkwurra-langwa wurri-yukwayuwa,” ni-yama nakina Jawijiba ena-langwu-wa wurr-arrkw-urrrkwuw-ana. Kembirra akina-mirra ayarrku-warrwalya ayakwa nani-yngbidirr-kama nakina Jawijiba ana-langwa wurr-arrkw-urrrkwuw-ana. Abirraja kembirra y-iningaba yukwudukwuda nuw-ambilyuma arakba wurrakina da.

Ni-jungwunu-mulangwa nakina Jawijiba

²² Bi...ya anaja Jawijiba n-ambilyi-mirra Yijiba-manja nakina nani-ngangkawura, anuwa yiya ana-langwa warni-mamalya wurr-ababirna-langwa abirr-ajukwaba. N-amb-ambilyi-mirra yakwijina ngawa nakina yanda-langwa nani-yuwangkwa-dinuma arakba. Imba 110 mamariyka yiya yinungkwura n-ambilyi-mirra arakba nakina. ²³ Akwa n-aniba-wiya ngawa nakina nani-rringkama wurri-yukwayuwa nanukw-anikba-langwa Yibireyima-langwa. Abirr-ajukwaba nani-rringkama nakina ngarningka Yibireyima-langwa wurri-miri-mirana. Akwa ngarningka nani-rringkama nakina wurri-yukwayuwa ni-mir-anikba-langwa Makira-langwa. Imba Makira-langwa nungw-anikba Manaja nakina, niybina n-aruma-dangwa nanukw-anikba Jawijiba-langwa.

²⁴ Biya kembirra kini-jungwuni-mirruwa nakina, ni-yangbina ayakwa wurr-arrkw-urkkuw-anu-wa. Ni-yama, “Ki-jungwunama arakb-eka ningena, imba anaja God yikan-akwurrajina nakina nungkwurruwa-manja. Akwa yikanu-wilyakinama kirrakina ena-langwa angalya angerrba ebinu-wa angalya nani-makamirruwa adiniba-wiya Abiriyama-manja. Nani-mini-yarrk-akimarnuma amirntak-akina ayakwa akina-langwa angalya Abiriyama-manja yiya Ajika-manja akwa ngawa Jekaba-manja,” ni-yama nakina Jawijiba.

²⁵ Biya kembirra ni-yama ngarningka ena-langwu-wa wurr-arrkw-urkkuw-ana, “Ngarra-ngayindanama karna yiki-yarrk-akimirnama enena ayakwa aduwaba akwa nara a-yarrku-warrkwa-juma. Yikanu-wilyakina-manja nakina God akinu-wa angalya, nungkwurraja kembirra yiku-wilyakina kirrakina nganyangwa ningani-madangkwa nungkwurruwa-manja,” ni-yama nakina. Abirraja kembirra nani-yarrk-akimarna arakba akina ayakwa da.

²⁶ Anaja Jawijiba kembirra nakina ni-jungwa arakba yakwijina ngawa Yijiba-manja. M-ababirn-eka ma-mariyka yiya yinungkwura 110 n-ambilyi-mirra nakina akwa ni-jungwa arakba. Abirraja kembirra ana-langwa warni-mamalya narr-akimarnuma bungabungwa amalyirra akwa ngawa engbiringka amangwarra ena-langwa-manja nani-madangkwa. Biya kembirra nan-akimirnuma arakba nani-madangkwa bada-manja wurrakina da.

Ena ngawa da.

Anindilyakwa Bible
Portions of the Holy Bible in the Anindilyakwa language of
Australia

copyright © 2019 Bible Society of Australia

Language: Anindilyakwa

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2019-05-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 19 Oct 2021 from source files dated 9 Sep 2021

353fd10f-41bb-5083-824e-1419c6ac6abc